

**T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı**

**A CORPUS BASED DISCOURSE ANALYSIS:
THE PROPERTIES OF TEXTS IN TURKISH TEXTBOOKS
FOR PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS**

Özlem KURTOĞLU

DOKTORA TEZİ

Mersin, 2013

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

A CORPUS BASED DISCOURSE ANALYSIS:
THE PROPERTIES OF TEXTS IN TURKISH TEXTBOOKS
FOR PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS

Özlem KURTOĞLU

Danışman
Prof. Dr. Mustafa AKSAN

DOKTORA TEZİ

Mersin, 2013

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Özlem KURTOĞLU tarafından hazırlanan A Corpus Based Discourse Analysis: The Properties of Texts in Turkish Textbooks for Primary and Secondary Schools başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başarılı

Başarısız

Üye

Prof. Dr. Mustafa AKSAN
(Danışman)

Üye

Prof. Dr. Yeşim AKSAN

Üye

Prof. Dr. Hatice SOFU

Üye

Doç.Dr. Özler ÇAKIR

Üye

Yrd.Doç. Dr. Aygül UÇAR

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

Onay

12.12.2013
Prof. Dr. Nalan YETİM
Enstitü Müdürü

ACKNOWLEDGEMENTS

While writing this dissertation, I received support and guidance from many people. First of all, I would like to thank my advisor and the committee members:

I would like to express my deepest gratitude to my advisor Prof. Dr. Mustafa AKSAN for his guidance, support and insightful comments throughout this research. I am also grateful to Prof. Dr. Yeşim AKSAN for her invaluable support and continuous encouragement. They patiently spent a considerable amount of time discussing the study with me and making helpful comments on it. It has been an honor to be their PhD student.

I express sincere gratitude to Assoc. Prof. Dr. Özler ÇAKIR for her generous help. She devoted her time for reading previous drafts of this dissertation and providing many valuable comments. She asked many significant questions which helped me to think critically. I also thank her for the books she suggested me.

Many thanks to Prof. Dr. Hatice SOFU, who was not only a member of this dissertation committee but also the advisor of my master thesis. Her advice and suggestions have always been helpful for me.

I would like to thank Assist. Prof. Dr. Aygöl UÇAR, for her support on both academic and non-academic matters. She has always been ready to help me whenever I needed.

Besides my committee members, I am also very grateful to Assoc. Prof. Dr. Kadir ULUSOY, who shared his knowledge about values education and I would like to thank Assist. Prof. Dr. Devrim ALICI for providing some Turkish textbooks that I couldn't find.

Teaching Asst. Dr. Yılmaz YALDIR and Res. Assist. Gülsüm ATASOY, with whom I shared the same office for a while, were always very understanding. I am grateful

to Dr. Yılmaz YALDIR for his help in the editing of the texts in the corpus and also for his suggestions about time management during the preparation of the dissertation. I thank Gülsüm ATASOY for her permission to use her corpus as the reference corpus to obtain the keyness results of Turkish Textbook Corpus. I also thank her and Res. Assist. İpek Yıldız for their help in my most stressful days.

Res. Assist. Umut Ufuk DEMİRHAN and Lect. Ümit MERSİNLİ provided me technical support. Umut Ufuk DEMİRHAN always answered my technical questions with patience. Ümit MERSİNLİ, who is one of the most self-sacrificing colleagues of mine, even cancelled his vacation plans to help me. I thank them very much.

I would like to thank Assist. Prof. Dr. Pınar İBE AKCAN and Assist. Prof. Dr. Filiz ÇETİNTAŞ YILDIRIM, who shared the hardest times of me. I also thank Assist. Prof. Dr. Demet GÜL for her contribution in this positive working atmosphere.

I must convey my deep appreciation to Seda ÖZ and my students Emel DOĞRUYOL, Pelin BÜBER, Sevil ŞİRİN, Dilek CAHAN and Tuğba AYMAZ, who helped me in the editing of the texts in the Turkish textbooks.

I am also grateful to all of my friends who helped in whatever way they could during this challenging period.

I thank my family members who are away from me. Whenever I needed, my sister was on the other side of the phone to give me encouragement to complete this dissertation.

My mother was with me in this tiring period, which made me happy. I thank her for her continuous support and also for being *my* mom because the luckiest thing in my life is to be *her* daughter.

This study was supported by a research grant of Mersin University BAP (Grant no: BAP-SBE İDE (ÖK) 2010-5 DR)

ÖZET

Derlem Temelli Bir Söylem Çözümlemesi: İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Özellikleri

Bu çalışmada, Türkçe ders kitapları derlem-temelli söylem çözümlemesi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmanın amaçları, Türkçe ders kitaplarının kullanıldığı eğitim sürecinin çıktısı olarak ulaşılmaması beklenen hedef bireyin özelliklerini bulmak, derlem-temelli söylem çözümlemesinin Türkçe ders kitaplarının Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği amaç ve ilkelerde yer alan değerleri kazandırmaya hizmet edip etmediğinin belirlenmesinde nasıl kullanılabileceğini göstermek, Türkçe ders kitaplarındaki söylem örüntülerini belirlemek ve bu örüntülerin değerler eğitimi açısından önemini açıklamaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde, eğitim ve değerler tanımlanmış, eğitimin amaçları tartışılmış, alanyazında yer alan kimi değer sınıflandırmaları tanıtılmış, değerler eğitiminin eğitim programlarındaki yeri anlatılmış, Türkçe ders kitapları aracılığıyla öğretilmesi beklenen değerlerin listesi sunulmuş, ders kitaplarının ve çocuklar için yazılan kitapların özellikleri açıklanmıştır.

İkinci bölümde, çeşitli söylem tanımları verilmiş, derlem dilbilimi ile söylem çözümlemesinin birleştiği ve ayrıldığı noktalar tartışılmış, derlem-temelli söylem çözümlemesi yöntemi ve uygulamaları açıklanmıştır. 846.605 sözcükten oluşan özel amaçlı bir derlem olan *Türkçe Ders Kitapları Derlemi*'nin (TDKD) kuruluş süreci anlatılmıştır.

Üçüncü bölümde, TDKD'deki anahtar sözcüklerin belirlenmesi betimlenmiş ve seçilen anahtar sözcüklerin değer terimleriyle eşdizimlilikleri incelenmiştir. Daha sonra TDKD'dan elde ettiğimiz bağımlı dizin satırları, değer terimlerinin anlamlarının sıklıkları ve bu terimlerin dilbilgisel örüntüleri bakımından incelenmiştir. Ayrıca, değer terimlerinin

TDKD'deki kullanımlarının açıklanması amacıyla bağımlı dizin satırları anlamsal türlerine göre de sınıflandırılmıştır.

Dördüncü bölümde, Türkçe ders kitaplarının içerik özellikleri ile ilgili gözlemler söylem çözümlemesi yaklaşımları kullanılarak sunulmuştur. Metinler, değerlerin sunumundaki çelişkiler ve tutarsızlıklar, okuyucuya uygun olmayan sözcük seçimi veya tematik gelişim, cinsiyet ve inanç sistemlerine ilişkin bazı ideolojik değerlendirmeler içermesi gibi sorunlar çerçevesinde sınıflandırılmıştır.

Son bölümünde, çalışmanın çözümlemelerinin ulaştığı sonuçlar sunulmuş ve derlem yönteminin ders kitaplarının içeriğine ilişkin araştırmalarda kullanılmasının yararları vurgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Derlem dilbilimi, söylem çözümlemesi, Türkçe ders kitapları, Türkçe Ders Kitapları Derlemi, değerler öğretimi

ABSTRACT

A Corpus Based Discourse Analysis: The Properties of Texts in Turkish Textbooks for Primary and Secondary Schools

In this study, values to be taught in Turkish textbooks are analyzed by corpus-based discourse analysis method. The aims of the study are to find out the characteristics of the target individual that are assumed to be the output of the education process in which Turkish textbooks are used, to show how corpus-based discourse analysis can be used to decide whether the Turkish textbooks serve to achieve the values in the objectives and principles of Ministry of Education, and to identify the discursive patterns in Turkish textbooks and explain their importance for values education.

In the first section of the study, education and values are defined, aims of education are discussed, some classifications of values are introduced, the place of values education in the curricula are explicated, the list of values supposed to be taught via Turkish textbooks is given and the characteristics of textbooks and books written for children are analyzed.

In the second section, various definitions of discourse are given, some points of convergence and divergence of corpus linguistics and discourse analysis are discussed and corpus-based discourse analysis methodology and application is explained. The construction process of Turkish Textbook Corpus (TTC), which is a specialized corpus containing 846.605 words, is described.

In the third section, the extraction of keywords is described and the co-occurrences of the selected keywords with the value terms are analyzed. Then, the concordance lines are analyzed in terms of the frequency of the senses of the value terms

and their grammatical patterns. The concordance lines are also categorized according to semantic types to provide an explanation of the uses of the value terms in the TTC.

In the fourth section, the observations on the content properties of Turkish Textbooks are presented. The texts are categorized on the basis of some problems such as contradictions and inconsistencies in the presentation of values, inappropriateness of lexical items or thematic development to the reader, and inclusion of some ideological evaluations of sex and belief systems.

In the last section, the conclusions drawn from the study are presented and the advantage of using corpus methodology is emphasized.

Key Words: Corpus linguistics, discourse analysis, Turkish textbooks, Turkish Textbook Corpus, values teaching

CONTENTS

ACKNOWLEDGEMENTS	i
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
LIST OF TABLES	xi
LIST OF FIGURES	xviii
INTRODUCTION	1
Definition of the Problem.....	4
Purpose of the Study.....	4
Significance of the Study.....	4
Research Questions.....	5
Method.....	5
Data Collection Techniques.....	6
Limitations.....	6
Organization of the Study.....	6
I. EDUCATION AND VALUES TEACHING	8
I.1. The Meaning of Education.....	8
I.2. Aims of Education.....	9
I.3. Definition of Values.....	14
I.4. Classification of Values.....	15
I.5. Values Education and the Curricula.....	19
I.6. Textbooks and Children’s Books as Education and Values Teaching Materials.....	21

II. DISCOURSE ANALYSIS AND CORPORA	27
II.1. Convergence and Divergence	29
II.2. Corpus-based Discourse Analysis.....	29
II.3. Methodologies and Application.....	31
III. DISCOURSE ANALYSIS AND CORPUS EVIDENCE ON VALUES	
TEACHING	39
III.1. Extracting Key Terms.....	39
III.2. Keywords and Values.....	46
III.3. Values and Patterns.....	75
III.3.1. <i>Adil Olma</i>	75
III.3.2. <i>Ahlak</i>	79
III.3.3. <i>Aile</i>	83
III.3.4. <i>Alçakgönüllülük</i>	93
III.3.5. <i>Bağımsızlık</i>	95
III.3.6. <i>Barış</i>	98
III.3.7. <i>Bilimsellik</i>	105
III.3.8. <i>Cömertlik</i>	107
III.3.9. <i>Çalışkanlık</i>	112
III.3.10. <i>Dayanışma</i>	118
III.3.11. <i>Duyarlılık</i>	124
III.3.12. <i>Dürüstlük</i>	128
III.3.13. <i>Eşitlik</i>	134
III.3.14. <i>Hoşgörü</i>	135
III.3.15. <i>İyilik</i>	139

III.3.16. <i>Merhamet</i>	144
III.3.17. <i>Misafirperverlik</i>	146
III.3.18. <i>Özgürlük</i>	150
III.3.19. <i>Özgüven</i>	153
III.3.20. <i>Sabır</i>	155
III.3.21. <i>Sağlık</i>	159
III.3.22. <i>Saygı</i>	162
III.3.23. <i>Sevgi</i>	165
III.3.24. <i>Sorumluluk</i>	168
III.3.25. <i>Temizlik</i>	169
III.3.26. <i>Tutumluluk</i>	174
III.3.27. <i>Vatanseverlik</i>	177
III.3.28. <i>Vefalılık</i>	180
III.3.29. <i>Yardıms severlik</i>	182
IV. OBSERVATIONS ON THE CONTENT PROPERTIES OF <i>TURKISH</i>	
<i>TEXTBOOK CORPUS TEXTS</i>	187
IV.1. Contradiction and Inconsistencies.....	187
IV.2. Readership, Learner Texts and Textual Organization.....	192
IV.3. Values and Biases.....	197
IV.4. Texts Containing All of the three Observations.....	202
CONCLUSION	206
REFERENCES	217
APPENDICES	

LIST OF TABLES

Table 1. Values in Turkish Textbooks.....	21
Table 2. Publishers and Turkish Textbooks and Studybooks.....	32
Table 3. Data Collection Processes of Turkish Textbooks (T) and Studybooks (S) for the Corpus.....	37
Table 4. Keyness Results of TTC.....	40
Table 5. Revised (Positive) Keyness Results of TTC.....	42
Table 6. Revised (Negative) Keyness Results of TTC	44
Table 7. Key words and the most frequent 5 collocates.....	55
Table 8. <i>Ahlak - Hayat</i>	57
Table 9. <i>Ahlak - Duygu</i>	57
Table 10. <i>Ahlak - Oyun</i>	58
Table 11. <i>Aile - Halk</i>	59
Table 12. Frequency of <i>Adalet, Adaletli, Adaletsizlik</i> and <i>Adil</i>	76
Table 13. Synonyms of <i>Doğruluk</i>	76
Table 14. Patterns for <i>Adalet/Doğruluk</i>	77
Table 15. Categories of Concordance Lines about <i>Justice</i>	78
Table 16. Sample Concordance Lines for <i>Adalet(li)</i>	78
Table 17. Senses of <i>Ahlak/Ahlaklı/Ahlaklılık/Aktör</i>	79
Table 18. Patterns for <i>Ahlak</i>	80
Table 19. Categories of Concordance Lines about <i>Morals</i>	80
Table 20. Sample Concordance Lines for <i>Ahlak(lı)</i> as a General Term.....	81
Table 21. Sample Concordance Line for <i>Ahlak</i> as a Religious Term.....	81
Table 22. Sample Concordance Lines for <i>Ahlak</i> as a Feature of Society.....	82

Table 23. Sample concordance lines for <i>Ahlak(lı)</i> as a feature of an individual.....	82
Table 24. Senses of <i>Aile /Ailece/Ailecek</i>	83
Table 25. Patterns for <i>Aile</i>	83
Table 26. Patterns for Kinship Terms.....	84
Table 27. Categories of Concordance Lines about Family and values.....	88
Table 28. Sample Concordance Lines for <i>Aile</i>	88
Table 29. Categories of Concordance Lines about Family Members and Values.....	89
Table 30. Categories of Concordance Lines about Values and Family Members.....	91
Table 31. Sample Concordance Lines related to Family Members and Values.....	92
Table 32. Senses of <i>Alçakgönüllü/Alçakgönüllülük</i>	93
Table 33. Frequency of Concordance Lines about Modesty and other related words.....	94
Table 34. Sample concordance lines for <i>Alçakgönüllü(lük)</i>	94
Table 35. Sample concordance lines for <i>Kibir, Kibirli and Kendini beğenmiş</i>	95
Table 36. Senses of <i>Bağımsızlık</i>	96
Table 37. Senses of <i>İstiklal/Müstakil</i>	96
Table 38. Patterns for <i>Bağımsızlık/İstiklal</i>	97
Table 39. Categories of Concordance Lines about <i>Independence</i>	97
Table 40. Sample Concordance Lines for <i>Bağımsızlık/İstiklal</i>	97
Table 41. Senses of <i>Barış/Barışçıl/Barışçılık/Barışıklık/Barışma/Barışseverlik</i>	99
Table 42. Senses of <i>Sulh</i>	99
Table 43. Patterns for <i>Barış/Sulh</i>	100
Table 44. The frequency of Concordance Lines about <i>Peace and Comativeness</i>	100
Table 45. Collocate of <i>Savaş karşıtlığı</i>	101
Table 46. Categories of Concordance Lines about <i>Peace</i>	101

Table 47. Sample Concordance lines for <i>Barış and Barış-</i>	102
Table 48. Sample Concordance Lines about Things that Contribute to <i>Peace</i>	103
Table 49. Sample Concordance Lines about Things that Contribute to Lack of <i>Peace</i>	104
Table 50. Concordance Lines Which State that <i>War is a Bad Thing</i>	104
Table 51. Senses of <i>Bilim/Bilimsel/Bilimci/Bilgin/Alim</i>	106
Table 52. Senses of <i>İlim</i>	107
Table 53. Patterns for <i>Bilim/İlim</i>	107
Table 54. Senses of <i>Cömert/Cömertlik/Cömertçe</i>	108
Table 55. Senses of <i>Eli Açık / Verimli</i>	108
Table 56. Senses of <i>Mürüvvet</i>	109
Table 57. Patterns for <i>Cömertlik</i>	109
Table 58. The Frequency of the Concordance Lines about <i>Generosity</i>	109
Table 59. Sample Concordance Lines for <i>Cömert(lik)</i>	110
Table 60. Sample Concordance Lines for <i>Cimri(lik)</i>	111
Table 61. Senses of <i>Faaliyet/Faal/Gayretli</i>	112
Table 62. Patterns for <i>Çalışkanlık</i>	112
Table 63. Categories of Concordance Lines about <i>Being Hardworking</i>	113
Table 64. Sample Concordance Lines for <i>Çalışkan</i>	115
Table 65. Other Sample Concordance Lines for <i>Çalışkan</i>	117
Table 66. Sample Concordance Lines for <i>Tembel(lik)</i>	117
Table 67. Senses of <i>Dayanışma</i>	118
Table 68. Patterns for <i>Dayanışma</i>	119
Table 69. Categories of Concordance Lines about <i>Solidarity 1</i>	119
Table 70. Categories of Concordance Lines about <i>Solidarity 2</i>	120

Table 71. Sample Concordance Lines for <i>Dayanışma 1</i>	120
Table 72. Sample Concordance Lines for <i>Dayanışma 2</i>	123
Table 73. Senses of <i>Duyarlı/Duyarlık/Duyarlılık</i>	125
Table 74. Senses of <i>Hassasiyet/Hassaslık/Hassas</i>	126
Table 75. Patterns for <i>Duyarlılık /Hassas ol-</i>	126
Table 76. Categories of Concordance Lines about <i>Sensitivity</i>	126
Table 77. Sample Concordance Lines for <i>Duyarlı</i>	127
Table 78. Sample Concordance Lines for <i>Duyarsız(lık)</i>	128
Table 79. Senses of <i>Dürüstlük/Dürüst/Doğru-dürüst</i>	129
Table 80. Senses of <i>Doğruluk / Yanlışsız</i>	130
Table 81. Patterns for <i>Dürüstlük</i>	130
Table 82. Sample Concordance Lines for <i>Dürüst(lük)</i>	131
Table 83. Sample Concordance Lines for <i>Doğru söyle-</i>	132
Table 84. Sample Concordance Lines for <i>Yalan and Yalancı</i>	132
Table 85. Senses of <i>Eşitlik/Eşitsizlik/Eşit/Eşitlen-</i>	134
Table 86. Patterns for <i>Eşitlik</i>	135
Table 87. Categories of Concordance Lines about <i>Equality</i>	135
Table 88. Sample Concordance Lines for <i>Eşitlik</i>	135
Table 89. Senses of <i>Hoşgörü/Hoş görü/Hoşgör-/Hoş gör-/Hoşgörülü</i>	136
Table 90. Senses of <i>Tolerans/Müsamaha</i>	136
Table 91. Patterns for <i>Hoşgörü</i>	136
Table 92. Categories of Concordance Lines about <i>Tolerance</i>	137
Table 93. Sample Concordance Lines for <i>Hoşgörü(lü) and Hoş gör-</i>	138
Table 94. Collocates of “ <i>Hoşgörü</i> ”, “ <i>Hoş Görmek</i> ”, “ <i>Hoşgörülü</i> ”.....	138

Table 95. Senses of <i>İyilik/İyiliksever/İyilikbilirlik</i>	140
Table 96. Senses of <i>Nimet/İnayet/İhsan/Kerem/Lütuf/Kayr</i>	141
Table 97. Patterns for <i>İyilik</i>	141
Table 98. Sample Concordance Lines for <i>İyilik</i>	142
Table 99. Sample Concordance Lines for <i>Evil</i>	143
Table 100. Things to Do to the Person Who Does Evil Things.....	144
Table 101. Senses of <i>Merhamet</i>	144
Table 102. Senses of <i>Acıma/Acımak/Acımasız/Acımasızca/Acımasızlık/Acıma-</i>	144
Table 103. Patterns for <i>Merhamet /Acıma</i>	145
Table 104. Sample Concordance Lines for <i>Merhamet</i>	145
Table 105. Sample Concordance Lines for <i>Acımasız(lık) and Zalim(lik)</i>	146
Table 106. Senses of <i>Konuksever/Konukseverlik/Misafirperver/Misafirperverlik</i>	147
Table 107. Patterns for <i>Misafirperverlik/Konukseverlik</i>	147
Table 108. Categories of Concordance Lines about <i>Hospitality</i>	147
Table 109. Sample Concordance Lines for <i>Konuksever(lik) and Misafirperver(lik)</i>	148
Table 110. Categories and Sample Concordance Lines for <i>Konuksever(lik) and Misafirperver(lik)</i>	149
Table 111. Senses of <i>Özgür/Özgürce/Özgürlük/Özgürlükçü</i>	151
Table 112. Senses of <i>Hürriyet/Hürlük/Hür/Serbestî/Serbest/Serbestlik/Serbestçe</i>	152
Table 113. Patterns for <i>Özgürlük/Hürriyet/Serbestlik</i>	153
Table 114. Senses of <i>Özgüven/Kendine Güven</i>	154
Table 115. Patterns for <i>Özgüven</i>	154
Table 116. Sample Concordance Lines for <i>Kendine Güven/Özgüven</i>	154
Table 117. Senses of <i>Sabır</i> and Related Words.....	155

Table 118. Patterns for <i>Sabır</i>	156
Table 119. Sample Concordance Lines for <i>Sabır(lı)</i>	157
Table 120. Sample Concordance Lines for <i>Sabır(sız)</i>	158
Table 121. Senses of <i>Sağlık/Sağlıklı/Sağlıksız</i>	159
Table 122. Senses of <i>Esen/Esenlik/Sıhhat/Sıhhatli</i>	161
Table 123. Patterns for <i>Sağlık/Sıhhat</i>	161
Table 124. Senses of <i>Saygı/Saygıdeğer/Saygılı/Saygın/Saygınlık/Saygısız/Saygısızlık</i>	163
Table 125. Senses of <i>Hürmet/Hürmetli</i>	163
Table 126. Patterns for <i>Saygı / Hürmet</i>	163
Table 127. Categories of Concordance Lines about <i>Being Respectful</i>	164
Table 128. Sample Concordance Lines for <i>Saygı(lı)</i>	164
Table 129. Senses of <i>Sevgi</i>	165
Table 130. Patterns for <i>Sevgi</i>	165
Table 131. Categories of Concordance Lines about <i>Affection</i>	166
Table 132. Categories of Concordance Lines about <i>Not to Love/Like and Hate</i>	167
Table 133. Senses of <i>Sorumluluk/Sorumlu/Mesul/Mesuliyet/Sorum</i>	168
Table 134. Patterns for <i>Sorumluluk</i>	168
Table 135. Categories of Concordance Lines about <i>Responsibility</i>	168
Table 136. Senses of <i>Temizlik</i>	170
Table 137. Senses of <i>Nezafet/Saffet</i>	170
Table 138. Patterns for <i>Temizlik</i>	170
Table 139. Categories of Concordance Lines for <i>Temiz, Temizle-, Temizlik</i>	171
Table 140. Sample Concordance Lines for <i>Temiz, Temizle-, Temizlik</i>	172
Table 141. Categories of Concordance Lines for <i>Kirlet-, Kirli(lik), Pis(lik)</i>	173

Table 142. Sample Concordance lines for <i>Kirlet-</i> , <i>Kirli(lik)</i> , <i>Pis(lik)</i>	174
Table 143. Senses of <i>Tutumlu/Tutumluluk</i>	174
Table 144. Patterns for <i>Tutumluluk</i>	175
Table 145. Sample Concordance lines for <i>Tutumlu(luk)</i> , <i>Kumbara</i> , <i>Tasarruf</i> , <i>Biriktir-</i>	176
Table 146. Sample Concordance lines for <i>İsraf and Savurganlık</i>	176
Table 147. Senses of <i>Vatanseverlik/Vatansever/Vatanperver/Yurtsever</i>	177
Table 148. Collocates of <i>Vatan</i>	178
Table 149. Sample Concordance Lines for <i>Vatan</i> , <i>Vatansever(lik)</i> , <i>Vatandaş(lık)</i>	178
Table 150. Sample Concordance Lines for <i>Yurt</i> , <i>Yurttaş</i>	180
Table 151. Senses of <i>Vefa/Vefalı/Vefasız/Vefakar/Hakikatli</i>	181
Table 152. Patterns for <i>Vefalılık</i>	181
Table 153. Frequency of Concordance lines for <i>Vefa</i> , <i>Vefalı</i> , <i>Vefasız</i>	181
Table 154. Sample Concordance Lines for <i>Vefa</i> , <i>Vefalı</i> , <i>Vefasız</i>	182
Table 155. Senses of <i>Yardımlaşma/Yardımlaşmak/Yardımsever/Yardımseverlik</i>	183
Table 156. Senses of <i>Hayırsever</i>	183
Table 157. Patterns for <i>Yardımseverlik / Yardımlaşma</i>	183
Table 158. Categories of concordance Lines for <i>Yardım</i> , <i>Yardımcı</i> , <i>Yardımlaşma</i>	183
Table 159. Sample Concordance Lines for <i>Yardım</i> , <i>Yardımcı</i> , <i>Yardımlaşma</i> , <i>Yardımsever(lik)</i>	184

LIST OF FIGURES

Figure 1. The Rule for Periods Left for Answers.....	34
Figure 2. The Rule for Words in a Table.....	35
Figure 3. The Rule for Columns.....	35
Figure 4. The Rule for More Than Three Periods.....	35
Figure 5. Value Terms That Collocate with <i>Baba</i>	47
Figure 6. Value Terms That Collocate with <i>Halk</i>	48
Figure 7. Value Terms That Collocate with <i>Çocuk</i>	49
Figure 8. Value Terms That Collocate with <i>Duygu</i>	50
Figure 9. Value Terms That Collocate with <i>Hayat</i>	51
Figure 10. Value Terms That Collocate with <i>Kitap</i>	52
Figure 11. Value Terms That Collocate with <i>Oyun</i>	53
Figure 12. Value Terms That Collocate with <i>Kuş</i>	54
Figure 13. Value Terms That Collocate with <i>Ağaç</i>	54
Figure 14. Value Terms That Collocate with <i>Kan</i>	55
Figure 15. Keywords That Collocate with <i>Adil Olma</i>	56
Figure 16. Keywords That Collocate with <i>Ahlak</i>	56
Figure 17. Keywords That Collocate with <i>Aile Birliğine Önem Verme</i>	60
Figure 18. Keywords That Collocate with <i>Bağımsızlık</i>	61
Figure 19. Keywords That Collocate with <i>Barış</i>	61
Figure 20. Keywords That Collocate with <i>Bilimsellik</i>	62
Figure 21. Keywords That Collocate with <i>Cömertlik</i>	63
Figure 22. Keywords That Collocate with <i>Çalışkanlık</i>	63

Figure 23. Keywords That Collocate with <i>Dayanışma</i>	64
Figure 24. Keywords That Collocate with <i>Dürüstlük</i>	64
Figure 25. Keywords That Collocate with <i>Eşitlik</i>	65
Figure 26. Keywords That Collocate with <i>Hoşgörü</i>	65
Figure 27. Keywords That Collocate with <i>İyilik</i>	65
Figure 28. Keywords That Collocate with <i>Merhamet</i>	66
Figure 29. Keywords That Collocate with <i>Misafirperverlik</i>	67
Figure 30. Keywords That Collocate with <i>Özgürlük</i>	68
Figure 31. Keywords That Collocate with <i>Özgüven</i>	68
Figure 32. Keywords That Collocate with <i>Sabır</i>	69
Figure 33. Keywords That Collocate with <i>Sağlık</i>	70
Figure 34. Keywords That Collocate with <i>Saygı</i>	71
Figure 35. Keywords That Collocate with <i>Sevgi</i>	72
Figure 36. Keywords That Collocate with <i>Sorumluluk</i>	72
Figure 37. Keywords That Collocate with <i>Temizlik</i>	73
Figure 38. Keywords That Collocate with <i>Tutumluluk</i>	73
Figure 39. Keywords That Collocate with <i>Vatanseverlik</i>	74
Figure 40. Keywords That Collocate with <i>Vefalılık</i>	74
Figure 41. Keywords That Collocate with <i>Yardımlaşma/Yardımseverlik</i>	75

INTRODUCTION

Education is briefly defined as “the process of constructing a purposeful and desired change on an individual’s behaviors by his own experience” (Ertürk, 1993:12). These desired properties considered as appropriate for an individual and characteristics that can be achieved through education constitute the goals of education. Remote goals of education reflect the characteristics of people who are to be educated in line with the political targets of a country. As stated by İnal (1996:13), remote goals of education are determined by the political power or state authority. Because of the fact that the qualities of behaviours that are aimed to be adopted by the individuals are specified according to the dominant political power, education cannot be *neutral*. In the transfer of values for protection and maintenance of social order, educational materials and especially textbooks play a crucial role. Textbooks, which reflect the specified goals, transfer life styles and culture of dominant social classes. Textbooks, which are used by millions of students every year, are very important for political power because they function as a tool for legitimizing and reproducing social relations. As political powers want individuals who internalize the system, they try to keep down the textbooks.

Textbooks have always been used as a tool for reproduction of ideology. The founders of Turkish Republic refused the worldview and some establishments of the Ottoman Empire and they aimed at a West style ‘modernism’. However, ‘traditional structure’ and its maintainers preserved their resistance to modernism (Kongar, 1997). In 1950s and 1980s, traditional structure won this conflict and the struggle between modernism and traditional structure continued up to the present. The effects of this struggle on textbooks can be observed from 1923 to present.

Depending upon the efforts for modernism and westernization, secularism was emphasized in the first years of the Turkish Republic and the effects of this approach are seen in the educational policy and textbooks. Religious ideology was active and dominant in the traditional structure of society at that time and this contradicted rationalism, which was the product of modernism; therefore, science and enlightenment were emphasized in textbooks. The aim of reducing the effect of dogmatic thought showed itself in educational policy and textbooks as the emphasis on secularism, science, wisdom and logic.

The conflict of ‘modernism - the maintenance of the traditional structure’, which continued implicitly as from 1950s, affected textbooks. Religious constituents superseded the concepts of secularism, science, wisdom and this approach came until today by gaining acceleration. A similar situation was seen on the perspective towards women. In the first years of the Republic, women were represented as western, free and independent individuals in both division of labor in family life and in business life. However, after 1950, women were subjected to sexist approaches. Women were imprisoned into house and their activities were restricted to housework and looking after children. They were abstracted from social life and represented only doing jobs like ‘nursing’ which were seen as ‘jobs for women’. The sole phenomenon which has not changed much since the establishment of the Republic is ‘nationalism’. Nationalism, which was given prominence with the purpose of constructing a new nation, changed gradually into Turkish - Islamic Synthesis. This approach has been observed more explicitly since 1950s (Helvacıoğlu, 1996: 115). These tendencies towards religious belief, sexist worldview and nationalism in the textbooks increasingly continued in the ensuing years. They were also observed in the textbooks used between 2000 and 2003. In 2001, 190 textbooks were analyzed within the scope of “The Project of Human Rights on

Textbooks”, and textbooks were criticized because of their inclusion of unscientific elements, their being a tool for creating a culture of submissiveness based on the glorification of the authority, their making the concept of ‘individual’ indistinct and melting this concept in the concept of ‘state’, their inclusion of a dismissive and discriminatory mentality based on inequality (Gemalmaz, 2003:23-64). The notion of ‘nationalism’ is explained within the context of being a Turk in terms of ethnicity and being a Muslim in terms of religious belief in the textbooks that were criticized for highlighting ‘religious-national-local’ belongings more than ‘universal’ values such as ‘belonging to the family of humanity’ (Bora, 2003:87).

Tanrıöver (2003:108), who analyzed division of labor in family, stated that sex discrimination was most frequently seen in Social Studies (Science of Life) and Turkish textbooks. Çotuksöken (2003:135) stated that the textbooks that were analyzed were insufficient in instilling critical thinking skills. Textbooks have been affected by the increase in conservatism in Turkey in recent years; therefore, criticism on textbooks continues to increase.

In this study, Turkish textbooks which are prepared according to 2006 Turkish curriculum are analyzed. Whether these textbooks are appropriate to the goals of national education and Turkish curriculum will be investigated and then they will be analyzed in terms of word choice, structure, frequency, collocates, etc. to find out whether they transfer a certain worldview and if so, how this worldview is transferred and whether we can find out such a worldview by doing linguistic analysis. Linguistic analysis provides an opportunity to reach this information directly. For this reason, a corpus of Turkish textbooks for primary and secondary schools is constructed and the data is analyzed by

corpus-based discourse analysis method, using the tools of corpus linguistics and discourse analysis.

Definition of the Problem

In Turkey, textbooks have been criticized because of the fact that they are based on the concepts of nation and (religious) belief, that they do not include enough scientific and democratic concepts and that they are prepared with a male-dominant worldview. In this study, Turkish textbooks which are prepared according to 2006 Turkish curriculum are analyzed in terms of values.

Purpose of the Study

By analyzing Turkish textbooks that are prepared according to Ministry of National Education (MNE) 2006 Turkish curriculum, an answer to the question “What kind of a person is aimed at as the product of this education?” will be answered.

Significance of the Study

Words are used not only for expressing thoughts, but also for affecting and revealing thoughts. Language, with this property, can be used as a tool for affecting a thought intentionally. If the language of a society and the content of its concepts is changed for a particular purpose, the way of thinking of that society may change at the same direction. The educational institutions of a society aim at individuals who are appropriate to the profile of human which is the target of a curriculum. This profile of human can be used as a tool for creating people who can maintain the dominant system. If the effect of language on thought is taken into consideration, it is clearly understood that the language used in the textbooks is a very effective tool for changing the society.

In this study, the functions of some linguistic structures in the textbooks on conveying some concepts is probed by using corpus-based discourse analysis

methodology. Turkish Textbooks Corpus (TTC) is analyzed in terms of certain values but this corpus is also important for including data useful for lots of other researches.

Research Questions

1. What are the characteristics of the target personality that are assumed as the output of the education process in which Turkish textbooks are used?

2. How can corpus-based discourse analysis be used to decide whether the Turkish textbooks serve to achieve the objectives and principles of Ministry of Education in value teaching?

2.1. How can frequency lists and keyness values, retrieved from *Turkish Textbook Corpus*, serve as a basis for the analysis of value teaching?

2.2. How can concordance lines be used for the discursive analysis of value denoting keywords in Turkish Textbook Corpus?

3. What are the discursive patterns identified in the texts of the Turkish textbooks and their significance for value teaching?

Method

In this study, Turkish textbooks are analyzed by corpus-based discourse analysis method. For this study, Turkish textbooks that are prepared according to 2006 Turkish curriculum and are accepted to be used in schools between 2006 and 2010 are collected and digitalized, and a special corpus that contains 846.605 words is constructed. *Turkish Textbook Corpus* (TTC) is used for the analysis of the words containing the values defining the “human” concept in the objectives and principles of Ministry of Education. The data is analyzed using corpus-based discourse analysis method.

Data Collection Techniques

As it is a corpus-based study, the frequencies of words that are chosen from the textbooks are determined by using Concordance software and then, the most frequent and the least frequent words are identified. Words that refer to values are as follows:

<i>adil olma</i> ‘being fair’	<i>merhamet</i> ‘mercy’
<i>ahlak</i> ‘morals’	<i>misafirperverlik</i> ‘hospitality’
<i>aile birliğine önem verme</i> ‘attaching importance to unity of family’	<i>özgürlük</i> ‘freedom’
<i>alçakgönüllülük</i> ‘modesty’	<i>özgüven</i> ‘self-confidence’
<i>bağımsızlık</i> ‘independence’	<i>sabır</i> ‘patience’
<i>barış</i> ‘peace’	<i>sağlıklı olmaya önem verme</i> ‘attaching importance to being healthy’
<i>bilimsellik</i> ‘being scientific’	<i>saygı</i> ‘respect’
<i>cömertlik</i> ‘generosity’	<i>sevgi</i> ‘affection’
<i>çalışkanlık</i> ‘being hardworking’	<i>sorumluluk</i> ‘responsibility’
<i>dayanışma</i> ‘solidarity’	<i>temizlik</i> ‘cleanliness’
<i>duyarlılık</i> ‘sensitiveness’	<i>tutumluluk</i> ‘sparingness’
<i>dürüstlük</i> ‘honesty’	<i>vatanseverlik</i> ‘patriotism’
<i>eşitlik</i> ‘equality’	<i>vefalılık</i> ‘faithfulness’
<i>hoşgörü</i> ‘tolerance’	<i>yardımlaşma/yardımseverlik</i> ‘helping each other’
<i>iyilik</i> ‘goodness’	

Limitations

As the purpose of the study is to find out values in the textbooks, the words to be analyzed are restricted to value terms. Other words are beyond the scope of this study.

In this study, only Turkish textbooks that are prepared according to 2006 Turkish curriculum are analyzed. Other textbooks are outside the scope of this study.

Organization of the Study

In the first section, education and values are defined, aims of education are discussed, some classifications of values are introduced, the place of values education in the curricula are explicated, the list of values supposed to be taught via Turkish textbooks is given and the characteristics of textbooks and books written for children are explained.

In the second section, definitions of discourse are given, some points of convergence and divergence of corpus linguistics and discourse analysis are discussed and corpus-based discourse analysis methodology and application is explained. The construction process of Turkish Textbook Corpus (TTC) is described.

In the third section, the extraction of keywords is described and the co-occurrences of the selected keywords with the value terms are analyzed. Then, the concordance lines are analyzed in terms of the frequency of the senses of the value terms and their grammatical patterns. The concordance lines are also categorized according to semantic types in order to explain uses of the value terms.

In the fourth section, the observations on the content properties of Turkish Textbooks are presented. Some problems such as contradictions and inconsistencies in the presentation of values, inappropriateness of lexical items or thematic development to the reader, and inclusion of some ideological evaluations of sex and belief systems are discussed.

In the last section, the conclusions drawn from the study are presented and the advantages of corpus methodology are explained.

I. EDUCATION AND VALUES TEACHING

This section gives definitions of education and values, discusses aims of education, explains the classifications of values and the place of values education in the curricula, gives the list of values in Turkish textbook and explicates the characteristics of textbooks and children's books.

I. 1. The Meaning of Education

Since education is a dynamic and comprehensive concept which is related to human life, and the field of education is so vast and varied, it is difficult to give a single and specific definition on which all people agree. As Ravi (2011:4) says, "education is like a diamond, which appears to be of different colors when seen from different angles". Therefore, various people such as philosophers, psychologists, sociologists, teachers, politicians, etc. have their own definitions for education, according to their own viewpoints and experiences. However, the meaning of *education* can be found out from the roots of *educate*. *Educatio* means 'bringing up, rearing'; *educare* means 'bring up, train' and *educere* means 'lead out; draw up; bring up'. ("Educate" myEtymology.com). Depending on the roots for educate, education can be defined as drawing out the individual's inner capacities in order to develop his/her personality by training.

The meaning of education is classified into two categories, namely, narrow and wider meaning. In the narrow sense, education is instructing, training, relaying information, teaching literacy, preparing for a vocation, etc. In this sense, education is regarded as the synonym of 'instruction' which is considered to take place in time that is spent at school. It is an intentional (rather than incidental) process that takes place at institutions like schools, colleges and universities. The knowledge, which is considered as 'the accumulated meaning of human race', is taught by teachers using readymade

materials. In the wider sense, education is a life-long process of acquiring knowledge, which is not limited to the instruction given at formal institutions such as schools. It is the synonym of 'the act of living' (Ravi 2011:7). In the narrow sense, it is mainly restricted to school. In the wider sense, it becomes a vague and mostly informal process through which it is almost impossible to inculcate social and moral values in people. Therefore, the real concept of education should consist of the synthesis of the two processes.

I. 2. Aims of Education

As mentioned before, education does not have a fixed meaning accepted by all people. It does not have certain aims on which everybody agrees, either. Instead, there are different points of views about the aims of education. Aims of education change depending upon who decides on them. As Griffiths (2002:145) states, aims can be found in schools' missions, in party or government policy statements, in the research of educationists and of social theorists. As they can be formulated by many different people, such as teachers, parents, inspectors, school governors, university tutors, employers, pressure groups and non-governmental organizations, there are many different aims of education.

As cited in Harris (2002:1), D. H. Lawrence claimed that the aim of education should be to 'lead out the individual nature in each man and woman to its true fullness'. For Rousseau, the aim of education was 'to come into accord with the teaching of nature'. R. M. Hutchins considered the aim of education as 'cultivation of the intellect'. A. S. Neill believed the aim of education is to 'make people happier, more secure, less neurotic, less prejudiced'. According to John Locke, 'education must aim at virtue and teach man to deny his desires, inclinations and appetite, and follow as reason directs'.

Some say that education should reinforce the development of understanding for its own sake; others, that it should help individuals to develop their capacities to the full

extent. Some see 'individuality' or 'personal autonomy' as the most important thing. Some support the idea of the development in all aspects emphasizing the need for a balance between practical and intellectual achievements or between the sciences and the arts; others believe the importance of excellence within specialisms. Others again, mention the needs of society. Some emphasize art and culture, others moral character. The list of aims seems endless (White, 1982:2).

Steutel & Spiecker (2002:62) state that critical thinking can be considered as an educational ideal. Hare (2002:85) agrees on the idea that it is an educational ideal and explains that critical thinking has received far more attention over the past twenty years than other educational aims.

Self-determination is considered as another aim of education. According to Walker (2002:121) self-determination is a characteristic of an educated person and securing self-determined learning is also the main procedural principle of a good education.

Another educational aim is autonomy. According to Winch (2002:74), autonomy has to be an aim of public education in a democratic society in order to prepare children for independent life as adults (Winch, 2002:74).

Teaching of national identity is considered as one of the aims of education. Enslin (2002:100) claims that the teaching of national identity may undermine the educational aims of autonomy and democratic citizenship. For this reason, he thinks that national identity shouldn't be among the aims of education.

Well-being is also an aim of education. "Well-being might be explained in terms of the 'fit' between the direction in which our individual lives are given shape and purpose and the presence of those values which are not merely self-chosen but which are

objective in being determined by our common humanity and which we may be said to have a genuine stake in nurturing” (Marple, 2002:143).

Pring (2002:161-171) defines education briefly as ‘to get people to learn’ and explains the aim of education as ‘promoting learning’. Then he discusses the object of learning, in other words, what should be taught to learners. He classifies knowledge into four groups emphasizing the last one; the knowledge of the physical world, the knowledge and understanding of the social world (social, political and economic relationships), the understanding and appreciation of the aesthetic world and the understanding and awareness of the moral world (the world of ideals and values). He claims that the knowledge of physical, social and aesthetic worlds are connected with the knowledge of the moral world. He accepts the importance of the other kinds of knowledge but considers moral education as the central aim of education.

Aims may differ from person to person, time to time and place to place but they have something in common: They are identified by and relative to aims and philosophy of life. Philosophy specifies the goals of life. With the guidance and supervision of philosophy, education helps to achieve that goal (Ravi, 2011:102).

Educational philosophy, which is the application of philosophy in the field of education, is related to questions of “why to educate (aims), whom to educate (child), who to educate (teacher), where to educate (school), what to educate (curriculum), how to educate (methods), when to educate (motivation)”.

Because of the differences in their philosophy, there may be different aims of education in different countries. For example, in India, England and America, where democracy is very important, the main aims of education are freedom, equality, fraternity and justice. In China and Russia, the main aim of education is to make people useful for

their nation (Ravi, 2011:105). In Turkey, the general aims of education determined by the Ministry of National Education are as follows:

The goals of Turkish National Education are:

“1- To raise all individuals as citizens who are committed to the principles and reforms of Atatürk and to the nationalism of Atatürk as expressed in the Constitution, who adopt, protect and promote the national, moral, human, spiritual and cultural values of the Turkish Nation, who love and always seek to exalt their family, country and nation, who know their duties and responsibilities towards the Republic of Turkey which is a democratic, secular and social state governed by the rule of law, founded on human rights and on the tenets laid down in the preamble to the Constitution, and who have internalized these in their behavior;

2- To raise them as constructive, creative and productive persons who are physically, mentally, morally, spiritually and emotionally balanced, have a sound personality and character, with the ability to think freely and scientifically and have a broad worldview, that are respectful for human rights, value personality and enterprise, and feel responsibility towards society;

3- To prepare them for life by developing their interests, talents and capabilities and providing them with the necessary knowledge, skills and attitudes and the habit of working with others and to ensure that they acquire a profession which shall make them happy and contribute to the happiness of society;

In this way, to increase the welfare and happiness of Turkish citizens and Turkish society, on the one hand, and to support and accelerate economic, social and cultural development within national unity and cohesion, on the other hand, and finally to make the Turkish Nation a constructive, creative and distinguished partner of contemporary civilization” (Ministry of National Education [MNE], 2002)

As can be seen above, in Turkey, what kind of a person is aimed by education is explained by the Ministry of National Education. Some of the duties of Ministry of National Education are to analyze curricula, educational materials and textbooks and to choose appropriate ones. The curricula analyzed by the Ministry of National Education are expected to be in accordance with the general goals of Turkish national education and the educational materials including textbooks should be in accordance with the aims, goals and objectives stated in the curricula.

All educational materials, textbooks and curricula are essential tools to achieve the aims of education in Turkey but Turkish curricula and Turkish textbooks have great importance because they help mother tongue teaching and mother tongue plays an important role in people's social, cultural, cognitive developments, their perception of the world and their construction of various concepts. "Language is the main unit that constructs thought and one of the basic functions of mother tongue teaching is to enhance students' power of thinking and to enable them to gain the skills of forming their thoughts with Turkish" (Özdemir, 1990, as cited in Yıldız et. al. 2008: 16)

In order for students to be creative, to have the ability of understanding and communicating correctly, to be able to think and evaluate objectively, there should be an effective mother tongue teaching (Polat, 1991:16). For an effective mother tongue teaching, qualified teaching materials are needed.

Turkish textbooks, which are materials for mother tongue teaching, should be in accordance with Turkish curriculum. The goals of 2006 Turkish Curriculum (for 6th, 7th and 8th grades) are as follows:

- The goals of Turkish Curriculum (for 6th, 7th and 8th grades) are to enable students
- 1- to interiorize the idea that our language is one of the main elements of our national unity and integrity
 - 2- to express their emotions, thoughts and dreams effectively and clearly in written and spoken communication
 - 3- to use Turkish appropriately, consciously and correctly in terms of speaking and writing rules.
 - 4- to develop their comprehending, ordering, relating, classifying, questioning, criticizing, estimating, analyzing, synthesizing, commenting and evaluating skills
 - 5- to read books that are appropriate for their levels; to have the habit and pleasure of choosing, listening and watching scientific, cultural and artistic activities
 - 6- to reach the taste and consciousness of language by enriching their vocabulary; to develop their world of emotions, thoughts and dreams with the help of the things they read, listened or watched

7- to learn the ways of constructive, creative, rationalist, critical and correct thinking skills and to make a habit of them

8- to benefit from mass media to reach the information, to gain a critical point of view towards the messages that come from mass media and to be selective

9- to recognize national and universal values through Turkish and world culture and art

10- to be tolerant, to be respectful towards human rights, to be sensitive towards the problems of the country and the world and to create solutions to these problems

11- to attach importance to national, spiritual and moral values and to strengthen their emotions and thoughts about these values (MNE, 2006:4)

Both goals of Turkish National Education and goals of Turkish Curriculum include some values. Some of the values mentioned in the goals of Turkish National Education are national (nationalism of Atatürk), moral, human, spiritual and cultural values (of the Turkish Nation); love of family, country and nation; responsibility (towards the Republic of Turkey and towards society) and respect for human rights. Some of the values in the goals of Turkish Curriculum are national, universal values, spiritual and moral values, being tolerant, being respectful towards human rights, being sensitive towards the country and the world.

I.3. Definition of Values

Many philosophical discussions and scientific researches about values have been made up to the present but there is still not a consensus on the definition of values. The term *values* is used in many different fields of work and every discipline defines it only in its perspective by ignoring some parts of it. As it is difficult to give a single definition on which everybody agrees, it is necessary to mention various definitions. The term *value* is derived from the Latin word *valare* which means *strong* or *worthy* (Bilgin, 1995). Güngör (1993) defines it as ‘the belief about the desirability or undesirability of something’. Çağlar (2005) points out that values can be defined as cultural elements which emerge in individuals’ thoughts, attitudes and behaviors as standards.

Ulusoy & Dilmaç (2012:16) define values as the unity of beliefs which includes basic characteristics that distinguish people from other living things and direct people's behaviors.

As there are various definitions of values, there are various classifications of values, too.

I.4. Classification of Values

Ravi (2011:567-569) summarizes some categories of values suggested by different people.

- *Jangira's Classification of Values (cited in Ravi, 2011:567)*

Core values: Mutual trust, faith in the goodness of man, mutual respect, pursuit of excellence in work, appreciation of aesthetics, supporting the just cause and truthfulness.

Ethical values: Hard work, regularity, punctuality, respect for teachers, concern for the prestige of the institution, avoidance of telling lies for petty gains, smoking, drinking, gambling, stealing and copying.

- *V.S. Mathu's List of Values (cited in Ravi, 2011:567)*

1. Avoiding extremes
2. Receptivity to learn
3. Spiritual approach to life
4. Taking a comprehensive view of life
5. Tolerance

- *V.K. Gokak's Classification of Values (cited in Ravi, 2011:567)*

1. Truth
2. Love

3. Righteous conduct

4. Non-violence

5. Peace

- *Plato's Classification of Values (cited in Ravi, 2011:567)*

1. Truth

2. Goodness

3. Beauty

- *Walter G. Everett's Classification of Values (cited in Ravi, 2011:567)*

1. Economic values: Market price, purchasable things

2. Bodily values: Health efficiency, beauty of physical life

3. Recreation values: Values of play and leisure life

4. Association values: Friendship, family life to worldwide relationship

5. Character values: Justice, benevolence, self-control and truthfulness

6. Aesthetic values: Beauty of nature, works of art and literature

7. Intellectual values: Values of knowledge and quest for truth

8. Religious values: Worship, devotion and commitment

- *Parker's Classification of Values (cited in Ravi, 2011:568)*

1. Biological values

2. Economic values

3. Affective values

4. Social values

5. Intellectual values

6. Aesthetic values

7. Moral values

8. Religious values

- *Harry S. Broudy's Classification of Values (cited in Ravi, 2011:568)*

1. Economic values

2. Health values

3. Recreational values

4. Associational values

5. Aesthetic values

6. Moral values

7. Religious values

- *S. J. Dackawish's Classification of Values (cited in Ravi, 2011:568)*

1. Fairness

2. Genuineness

3. Happiness

4. Humanity

5. Impulsive control

6. Integrity

7. International skills

8. Love of people

9. Mentality

10. Religion

11. Respect for dignity

12. Sobriety

- *Berelson and Salter's Classification (cited in Ravi, 2011:568-569)*

Values of heart: Adventure, affection, idealism, independence, justice and patriotism.

Values of mind: Domination, economic success, personal success, power, problem solving, competence and social security.

- *Thomas's Classification (cited in Ravi, 2011:569)*

1. Aesthetic values
2. Humanitarian values
3. Intellectual values
4. Material values
5. Religious values
6. Power values

- *Roheach's Classification (cited in Ravi, 2011:569)*

Instrumental values: Ambitious, broadminded, capable, cheerful, clean, courageous, forgiving, helpful, honest, imaginative, independent, intellectual, logical, loving, obedient, polite, self-control.

Terminal values: Beauty, comfortable life, equality, exciting life, equity, family security, freedom, happiness, inner security, national security, self-respect, sense of accomplishment, social recognition, true friendship, wisdom, responsible.

- *Evin & Kafadar's Classification (2004:296)*

National symbols and values: nation, state, motherland, army, republic, national symbols (national anthem), national monuments, national festivals, flag), heroism, language, customs and traditions.

Universal values: democracy, human rights and freedoms, civilization, peace, science and scientific thoughts, art, environmental awareness, affection.

I.5. Values Education and the Curricula

Since education influences the values of society, it is essential to determine some common values to include in the aims of the curricula. As White (2004:3) states, for moral, social, cultural, physical and mental development, and well-being of the individual and for a democratic, productive and developed society, education should reflect virtues of truth, justice, honesty, trust and a sense of duty. Therefore, many countries attach importance to values education and determine some values as aims of education in curricula. Australia, New Zealand and South Africa are just a few examples of those countries.

The list of values to be taught in Australian schools (DEST, 2005:4) is as follows:

Care and Compassion: Care for self and others.

Doing Your Best: Seek to accomplish something worthy and admirable. Try hard, pursue excellence.

Fair Go: Pursue and protect the common good where all people are treated fairly for a just society.

Freedom: Enjoy all the rights and privileges of Australian citizenship free from unnecessary interference or control, and stand up for the rights of others.

Honesty and Trustworthiness: Be honest, sincere and seek the truth.

Integrity: Act in accordance with principles of moral and ethical conduct, ensure consistency between words and deeds.

Respect: Treat others with consideration and regard, respect another person's point of view.

Responsibility: Be accountable for one's actions, resolve differences in constructive, non-violent and peaceful ways, contribute to society and to civic life, take care of the environment.

Understanding, Tolerance, and Inclusion: Be aware of others and their cultures, accept diversity within a democratic society, being included and including others.

In New Zealand, Ministry of Education determined the following values (Ministry of Education 2005, cited in Snook, 2007: 81-82):

Diversity: For example, respect for others and their views, beliefs and cultures, dialogue, tolerance, inclusion, cultural safety, spirituality.

Community: For example, community, belonging, civic mindedness, connectedness, participation, family, peace, justice, negotiation, reconciliation, unity, solidarity, common good, citizenship, cooperation, hospitality.

Respect and Caring: For example, human dignity, personhood, individual rights, compassion, consideration, concern, empathy, respect for self and others, self-esteem, self-respect, self-belief/self-discipline, respect for property, safety, physical, spiritual, mental and emotional well-being.

Equity/Fairness: For example, social justice, fairness, equity (race, gender, age); equal opportunity.

Integrity: For example, responsibility, accountability, reliability, commitment, honesty, truthfulness, trustworthy, ethical, doing right, moral courage.

Environmental sustainability: For example, environment and harmony with nature/sustainability.

Inquiry/Curiosity: For example, inquiry, curiosity, truth, wisdom, open-mindedness, critical mindedness, flexible, adaptable, innovation, entrepreneurship, beauty, aesthetics, and creativity.

Excellence: For example, achievement, excellence, doing your best, persevere, resilient, strive, competition.

In *the Report of the Working Group on Values in Education*, The Department of Education in South Africa (2000: 6) lists six values which are important for the personal, intellectual and emotional development of individuals: *the values of equity, tolerance, multilingualism, openness, accountability and social honor*. However, Pendlebury and Enslin (2007:243) finds these values deficient and suggests some other values such as *decency, fairness, trust, civility, peace and hope*.

In Turkey, as mentioned in the goals of Turkish National Education, national, moral, human, spiritual and cultural values are emphasized and the curricula are prepared in accordance with these values. For example, in Turkish Curriculum national, universal, spiritual and moral values, being tolerant, being respectful towards human rights, being sensitive towards the country and the world are determined as the values to be taught. Koroğlu (cited in Ulusoy & Dilmaç, 2012:31) lists 20 values in curricula in Turkey as

follows: *being fair, independence, peace, being scientific, being hardworking, solidarity, sensitiveness, honesty, equality, tolerance, freedom, respect, affection, hospitality, responsibility, cleanliness, patriotism, attaching importance to being healthy, helpfulness, attaching importance to the unity of family*. Values that are analyzed in this study are given in Table 1.

Table 1. Values in Turkish Textbooks

Values in Turkish Textbooks	
<i>adil olma</i> ‘being fair’	<i>merhamet</i> ‘mercy’
<i>ahlak</i> ‘morals’	<i>misafirperverlik</i> ‘hospitality’
<i>aile birliğine önem verme</i> ‘attaching importance to unity of family’	<i>özgürlük</i> ‘freedom’
<i>alçakgönüllülük</i> ‘modesty’	<i>özgüven</i> ‘self-confidence’
<i>bağımsızlık</i> ‘independence’	<i>sabır</i> ‘patience’
<i>barış</i> ‘peace’	<i>sağlıklı olmaya önem verme</i> ‘attaching importance to being healthy’
<i>bilimsellik</i> ‘being scientific’	<i>saygı</i> ‘respect’
<i>cömertlik</i> ‘generosity’	<i>sevgi</i> ‘affection’
<i>çalışkanlık</i> ‘being hardworking’	<i>sorumluluk</i> ‘responsibility’
<i>dayanışma</i> ‘solidarity’	<i>temizlik</i> ‘cleanliness’
<i>duyarlılık</i> ‘sensitiveness’	<i>tutumluluk</i> ‘sparingness’
<i>dürüstlük</i> ‘honesty’	<i>vatanseverlik</i> ‘patriotism’
<i>eşitlik</i> ‘equality’	<i>vefahlık</i> ‘faithfulness’
<i>hoşgörü</i> ‘tolerance’	<i>yardımlaşma/yardımseverlik</i> ‘helping each other’
<i>iyilik</i> ‘goodness’	Total: 29

I.6. Textbooks and Children’s Books as Education and Values Teaching Materials

As Turkish textbooks for primary and secondary schools are written for children, they are supposed to have the features of both children’s books and educational discourse. For this reason, in this section, firstly, the qualities of children’s books are dealt with. Then, the qualifications of textbooks are discussed.

There should be some features in children’s books in terms of both form and content. The books with a content which is not appropriate for children cannot be useful

for children even if their formal features such as size, paper quality, letters, pictures, cover, etc. are very good.

Oğuzkan (2000) explains the features of children's books in terms of theme, topic, characters, plot, style, and language as follows: The theme should be clear. Writers of children's books usually choose the following as the themes; love of family, country, nature and life; the virtue of being kind, respectful and honest to others; the value of courage and self-devotion; attaching importance to customs and traditions and being sensible. The topics should be appropriate to the reading tendencies of the children's age groups and they should make the children think. There should also be topics which develop children's sense of humor. Topics in children's books can be entertaining, relaxing or informative. Informative books should be appropriate to scientific data. In genres except for tales, the hero should be real-like and there should be only a few characters. The plot should be simple and unnecessary descriptions should be avoided. The style and language should be appropriate to the children's level of development. Words related to five senses should be preferred and vague expressions should be avoided.

In children's books, there shouldn't be characters who know everything and who are capable of doing everything. Children should be able to learn the behaviors of people with their success and failure, with their contradictions, with their feelings and thoughts. Texts should be able to activate children's imagination (Kaya, 2011a:17).

Children's books should arouse curiosity in children but they shouldn't frighten them. In order not to decrease the interest of children in reading, there shouldn't be coincidence and the plot should end positively (Sever, 2003: 14). The characters in these books affect children's personality development; therefore, the good character's

overcoming evil shouldn't be due to the violence or jackboot and characters with negative behaviors should not be affirmed (Kaya, 2011b:23).

The books should include some moral and ethical values such as philanthropy, helping each other, goodness, courage, honesty, environmental consciousness, etc. (Gökaydın, 1996:33-36). However, 'concluding every book with a moral judgment means making a fool of children' (Oğuzkan, 2000:384). With the aim of developing patriotism and national consciousness, universal values shouldn't be underestimated. The books shouldn't include prejudice and racial superiority. There shouldn't be religious discrimination and bigotry. They shouldn't include the belief of destiny because it passivizes people (Yörükoğlu, 1983:69).

Children's books shouldn't give advice to them because adults' advice restrains children from creating ideas and feelings in their communication with books (Kaya, 2011c:13). They shouldn't set up rules, either. Instead of using imperative sentences like 'Love nature, protect the environment', 'Be respectful to your elders', 'Study very much', 'Get along well with your friends', 'Don't make your clothes dirty', 'Be thrifty', by presenting some conditions in life which are appropriate for children, they should be directed to find their own answers to questions such as 'Why should I love nature?', 'What happens if I don't study?' (Sever, 2003:14-15).

Textbooks designed for children are different from children's books in one aspect: They are mainly designed for giving information. However, when Turkish textbooks for primary and secondary schools are considered, it should be considered that Turkish textbooks include texts which are pieces of children's literature. Therefore, what has been discussed about children's books is also valid for Turkish textbooks written for children. But there are some standards that are peculiar to textbooks.

As textbooks are the main teaching materials prepared according to the curriculum of a course, the content of a textbook should be consistent with the aims and purposes in the curriculum of that course. Textbooks should be appropriate to students' readiness levels. In other words, students' cognitive and physical development levels and their natural and social environment and cultural values should be considered in the preparation of textbooks and examples should be chosen from students' immediate vicinity. (Akinoğlu et al., 2007:101)

If language in textbooks is clear, transmission of information becomes easier. Therefore, in textbooks, all structural problems about words, phrases and sentences should be removed. Words which make the text difficult to understand should be avoided. There should be a balance between old information and new information and the texts should be appropriate to the standards of textuality (Ruhi & Kocaman, 1996:12).

There are five criteria used in the selection of textbooks that will be used at schools; the content's appropriateness to the constitution and laws; the content's scientific adequateness; the content's adequateness of realization of the objectives in the curriculum; visual and content design's quality of supporting learning and appropriateness to the students' developmental characteristics and enriched content's appropriateness to the objectives. According to the first criterion, the content of textbooks cannot be contrary to the constitution, laws and other legislations. The textbooks in Turkey are prepared as appropriate to the Turkish National Education's general goals and Turkish National Education's basic principles expressed in the second article of National Education Basic Law (Law no 1739). Therefore, the equality principle explained in the constitution and National Education Basic Law is taken into account and the textbooks are prepared with the approach of supporting fundamental human rights and freedoms. Expressions which

include discrimination, prejudice and elements against human rights are supposed to be eliminated from books. As required by the principle of equality and generality, proper names are chosen from the ones used in the society in a balanced way. There should also be a balance in the selection of the characters or examples in terms of sex. In the descriptions, visual elements and drawings, the society's value judgments, clothing and life styles should be reflected as they are. There shouldn't be expressions that may cause prejudice about a political opinion or a way of thinking. Textbooks shouldn't include expressions which humiliate some segments of the society, either. The content of textbooks should be designed with an approach supporting social peace and justice, human rights and environmental consciousness. The second criterion used in the selection of textbooks is the content's scientific adequateness. To achieve scientific adequateness, the resources used in the design of the content should have scientific validity and reliability. Scientific, current, and correct information should be presented in these books. According to the third criterion, which is the content's adequateness of realization of the objectives in the curriculum, the content and structure should be designed so as to enable students to obtain information in order. The content should be presented with details and structure appropriate to the students' level in order for them to read and understand without the need of an adult. The language should be clear; the punctuation should be correct and there shouldn't be spelling mistakes and ambiguity. The textbook should include all the objectives explained in the curriculum and which content meets which objective should be clearly stated. According to the fourth visual and content design should supporting learning and be appropriate to the students' developmental characteristics. The fifth criterion is about enriched books which may include sound, graphs, videos, animations and interactive

games. Enriched content should be appropriate for objectives stated in the curriculum and students' levels. (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2013).

When the textbooks are prepared, children's rights should also be considered. Children's rights about education are stated in Conventions on the Rights of the Child, Article 29 (United Nations, 1989). As Turkey is one of the countries which accept these conventions, textbooks should have some qualities in order for children to learn some values expressed in Article 29 as seen in (1).

(1) Article 29

1. States Parties agree that the education of the child shall be directed to:

- (a) The development of the child's personality, talents and mental and physical abilities to their fullest potential;
- (b) The development of respect for human rights and fundamental freedoms, and for the principles enshrined in the Charter of the United Nations;
- (c) The development of respect for the child's parents, his or her own cultural identity, language and values, for the national values of the country in which the child is living, the country from which he or she may originate, and for civilizations different from his or her own;
- (d) The preparation of the child for responsible life in a free society, in the spirit of understanding, peace, tolerance, equality of sexes, and friendship among all peoples, ethnic, national and religious groups and persons of indigenous origin;
- (e) The development of respect for the natural environment.

Textbooks written for primary and secondary school students should reflect the values mentioned in (1). While helping the development of the child's personality, talents and abilities, these books should support the development of respect for human rights and fundamental freedoms, respect for the child's parents, cultural identity, language and values as well as the respect for other civilizations. They should develop the ability of children to be peaceful and tolerant to people from different ethnic, national or religious groups. They should also help children to be respectful for the natural environment.

II. DISCOURSE ANALYSIS AND CORPORA

Research in discourse analysis flows from a number of academic disciplines which are very different from one another. Therefore, the definition of *discourse* is different for scholars in different fields. Stubbs (1983:1) defines *discourse* as ‘language above the sentence or above the clause’ whereas Brown & Yule (1983) define it as ‘language in use’. Baker (2006:5) states that it is sometimes used for different types of language use and topics and takes different names such as *political discourse* (Chilton 2004, cited in Baker, 2006:5), *colonial discourse* (Williams and Chrisman 1993, cited in Baker, 2006:5), *media discourse* (Fairclough 1995, cited in Baker, 2006:5) and *environmental discourse* (Hajer 1997, cited in Baker, 2006:5). When critical theorists use the terms *discourse of power*, *discourses of racism*, etc., they use the term ‘discourse’ to refer to linguistic and nonlinguistic practices and ideological assumptions which create power or racism. There are many other definitions of discourse in the literature but Shiffrin et. al. (2001:2) state that all of them can fall into the following three categories; (1) anything beyond the sentence, (2) language use, (3) a broader range of social practice that includes nonlinguistic and non-specific instances of language.

In the first two categories, discourse is used as an abstract noun that denotes language in use as a social practice emphasizing larger units such as paragraphs or whole texts. In the last category, discourse is used as a countable noun that denotes ‘a practice not just of representing the world, but of signifying the world, constituting and constructing the world in meaning’ (Fairclough, 1992:64) As language has the power to change society and discourses are constructed with the help of language, analyzing language in texts may enable us to understand what kind of society is aimed at.

Because discourse has been applied in a variety of disciplines, there are different approaches to discourse analysis, some of which are conversation analysis, ethnographic approach, multimodal discourse analysis, genre analysis, mediated discourse analysis, critical discourse analysis and corpus-based discourse analysis. In this study, corpus-based discourse analysis is chosen as a method. Before introducing what corpus-based discourse analysis is, we will discuss what a corpus means and what corpus linguistics is.

Like *discourse*, the term *corpus* is defined in a variety of ways. Corpus is:

- 1- “a helluva lot of text, stored on a computer” (Leech, 1992:106)
- 2- “a large collection of authentic texts that have been gathered in electronic form according to a specific set of criteria” (Bowker & Pearson, 2002:9)
- 3- “a body of text which is carefully sampled to be maximally representative of a language or language variety” (McEnery & Wilson, 1996:87)
- 4- “a collection of texts assumed to be representative of a given language put together so that it can be used for linguistic analysis” (Tognini-Bonelli, 2001:2)
- 5- “a collection of texts when considered as an object of language or literary study” (Kilgarriff and Grefenstette, 2003:334)
- 7- “a collection of naturally occurring examples of language, consisting of anything from a few sentences to a set of written texts or tape recordings, which have been collected for linguistic study. More recently, the word has been reserved for collections of texts (or parts of text) that are stored and accessed electronically” (Hunston, 2002:2)
- 8- “(i) (loosely) any body of of text; (ii) (most commonly) a body of machine readable text; (iii) (more strictly) a finite collection of machine readable text, sampled to be maximally representative of a language or variety” (McEnery & Wilson, 2004:197).

Based on these definitions, we can conclude that a corpus is a collection of (usually machine readable) texts or large, representative samples of naturally occurring language to be used for linguistic analysis.

II.1. Convergence and Divergence

Corpus linguistics and discourse analysis have some points of convergence. Virtanen (2009) explains the application of corpus linguistics to discourse in terms of five dimensions of discourse and two approaches to corpus linguistics. Dimensions of discourse (as explained in Virtanen 1997, cited in Virtanen 2009) are (a) structural, (b) content-based, (c) cognitive (d) interactional and (e) socio-cultural. However, these are not equally applicable to corpus-linguistic studies. Corpus-linguistic studies can focus on especially structural and content-based issues in discourse. Although cognitive studies may benefit from corpus data, cognitive phenomena are not the main concern of corpus linguistics. There aren't many discourse analysis studies which benefit from corpus data to analyze interactional and socio-cultural dimensions of discourse because dynamism of discourse as social action is examined in such studies and corpus methodology can not provide enough opportunities to investigate it. As explained by Sinclair (2004), there are two approaches to corpus linguistics; 'corpus-based' and 'corpus-driven'. Corpus-driven approach is appropriate to conversation analysis whereas corpus-based approach is compatible with studies in text and discourse linguistics and pragmatics.

II.2. Corpus-based Discourse Analysis

Corpus linguistics is a study of language and a method of linguistic analysis which uses a collection of naturally occurring data (McEnery and Wilson, 1996: 1). It can not be considered as a theory or an independent branch of linguistics. As emphasized by Johansson, "The object of corpus linguistics is not the study of corpora. It is rather the

study of language through corpora” (qtd. in Kenny 2001: 23). It is a methodology which is used in many areas and theories of linguistics (McEnery et al. 2006: 7-8). For example, it is applied to semantics (collocations, colligations), syntax (corpus-based grammars) and pragmatics (register variation, genre analysis, stylistics). Findings of corpus-based studies are used in various branches of linguistics and theoretical frameworks such as lexicography (corpus-based dictionaries), cognitive linguistics, applied linguistics (language learning), sociolinguistics, diachronic studies, discourse analysis, etc.

Corpus linguistic studies are generally considered as a type of discourse analysis since they describe the use of linguistic forms in context (Biber et al., 2007:2) For example, in corpus-linguistic studies, words are described in terms of their typical collocates: the words that are used in the discourse context. Grammatical variation is also explained in terms of the grammatical structures and words that occur in the context.

According to Baker (2006: 10–12), corpus methodology is useful for eliminating the prejudice of the researcher, because it enables the researcher to test existing theories of language on a large, representative sample of language data. It also helps the researcher to find out some language patterns that nobody would have hypothesized, using processes such as keywords and collocations. Tognini-Bonelli (2001) distinguishes between corpus-based and corpus-driven studies. The main difference is that corpus-based approach starts with a pre-existing theory which is validated using the corpus, while the corpus-driven approach builds up the theory step by step in depending on the evidence that is obtained from corpus data (Bonelli, 2001:17).

Hunston (2002) describes some of the applications of corpus linguistics including language teaching, stylistics, dictionary creation, forensic linguistics, language variation, translation studies and studies of ideology.

II.3. Methodologies and Application

In this corpus-based study, corpus linguistics tools are used for discourse analysis. We have constructed a 846.605-word corpus from Turkish textbooks. By employing tools of corpus methodology, we first extracted frequency lists, then, keyword extraction is carried out by using a reference corpus of 3 million words. Collocations via concordance lines are identified for exploring the contextual features of the query items addressing the research questions.

For concordancing, the query items are searched through the corpus processor Nooj (Silberztein, 2003) by limiting the windows span to 15 items to the left and right. The query words are also searched by using AntConc 3.2.4.w software (Anthony, 2010). Search window size is chosen as 50 characters in this tool. Another corpus processor tool used in this study is WordSmith Tools (Scott, 2010) to generate keyword list. The details of keyword extraction process are explained in chapter III. The design of the Turkish Textbook Corpus (TTC) is explained below.

For this study, Turkish textbooks that are prepared according to 2006 Turkish curriculum and used in primary and secondary schools between 2006-2010 are collected, computerized, changed into text format using Optic Character Recognition (OCR) software and a corpus called Turkish Textbooks Corpus, consisting of 846.605 words, is constructed as a specialized corpus.

The textbooks and studybooks written in Table 2 are the ones that are accepted as course materials by MNE (2006b), MNE (2007), MNE (2008) and MNE (2009). In this table, 29 publishers' textbooks of various grades are listed.

Table 2. Publishers and Turkish Textbooks and Studybooks

Grades → Publishers ↓	1	2	3	4	5	6	7	8
A						+		
ANITTEPE	+							
BATU								+
BİLİM							+	
BİLPA							+	
BİLSOFT						+		
DERS KİT.							+	
DIKEY								+
DOKU						+		
ELİFE GENÇ								+
ENGİN				+	+			
ERDEM	+	+			+		+	+
EVRENSEL						+	+	
FİL								+
GİZEM			+	+				
HARF		+	+	+	+		+	+
İLKE					+			
KITA		+						
KOZA		+	+	+	+	+	+	+
KÖK		+	+		+			
MEB	+	+	+	+	+	+	+	+
ÖZGÜN		+	+	+	+	+		
PASİFİK						+	+	+
SELT	+							
TOP	+				+			
TUNA						+		
TUTKU							+	
YILDIRIM							+	+
ZAMBAK		+		+	+			
Total Textbooks: 66	5	8	6	7	10	9	11	10
Total Workbooks: 66	5	8	6	7	10	9	11	10
General Total:132	10	16	12	14	20	18	22	20

Although there are 66 textbooks and 66 studybooks in Table 2, only 32 textbooks and 32 study books are used in this study. As these books are published at a certain number and distributed only to students at schools by MNE freely, they are not sold

in bookstores. Therefore, we asked MNE if we could buy the books from them but as MNE distributed almost all of the books, we could get only a few of them. We also tried to obtain them from the distributor companies and wrote a letter to 27 companies but only 7 companies replied and some of them stated that the requested textbooks were unavailable in their stocks. Therefore, we were able to get only 64 of 132 books.

All of the books were scanned using HP Scanjet scanner-printer and saved as ‘.tif’ files. After the scanning process, Optic Character Recognition (OCR) process began. Using ABBYY FineReader program, the files were converted to text-only documents and saved in UTF 8 (Unicode Transformation Format 8 bit). As some texts were in handwriting form, the OCR program could not recognize these parts. Therefore, these texts were typed up.

Lastly, all texts were manually edited on the basis of the following rules developed for the editing of TTC texts:

Rules for the Editing of Texts

1. Words and characters that are recognized incorrectly in the OCR process are corrected.
2. Bullets are deleted.
3. Pieces of information about writers, editors, publishers, etc. are deleted because they are not important for the purpose of our corpus.
4. The Turkish National Anthem, The Turkish Oath, contents, organization schema, references and dictionary parts are deleted. All the books contain these parts; therefore, if we had included these texts, some words would be repeated and including these texts would affect the frequency of words and cause misinterpretation of the results.

5. If a text is written in more than one book, one copy of the text is included in the corpus; the others are deleted to avoid repetition.
6. Titles of the texts written at the beginning of each unit are deleted. For titles which are repeated at the beginning of each unit such as ‘Neler Düşünüyoruz?’, only one of them is included in the corpus, the others are deleted. Unit numbers are also deleted.
7. The names of the writers of the texts are deleted. Information about the sources and notes such as ‘düzenlenmiştir’, ‘kısaltılmıştır’ (‘edited’, ‘abbreviated’) are deleted.
8. Incorrect words which are written intentionally in order for students to correct are deleted. Because, it is not appropriate to include the words written incorrectly as a part of correction exercises for students in the corpus.
9. Periods that are written for making a blank for students to write their answers (See Figure 1) are deleted.

Figure 1. The Rule for Periods Left for Answers

1. "Bir elin nesi var, iki elin sesi var." atasözünün anlamını yazınız.

10. In the questions section, words written in a table (See Figure 2) are written one after another with a comma after each word. (i.e.: beyaz, birey, şehir, küçük, çok, kent, ufak, ak...)

Figure 2. The Rule for Words in a Table

Aşağıda verilen eş anlamlı kelimeleri eşleştiriniz.

beyaz	kent	millet	ihtiyar
birey	ufak	yaşlı	siyah
şehir	ak	kara	ulus
küçük	kişi	hediye	fayda
çok	fazla	yarar	armağan

11. Tables such as the one in Figure 3 are written as follows:

SebeP: Yurdumuzu bazı devletler işgal ettiler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldı.

Sonuç: Atatürk Samsun'a çıktı

Figure 3. The Rule for Columns

SebeP	Sonuç
Yurdumuzu bazı devletler işgal ettiler.
.....	Atatürk Samsun'a çıktı.
Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldı.

12. If more than three periods are written, as seen in Figure 4, they are deleted and instead of them, an ellipsis is used. are written as ellipsis.(...)

Figure 4. The Rule for More Than Three Periods

• saatleri günün en sıcak olduğu zamandır.

13. In theatre texts, instead of a dash (–), a colon (:) is used after the names of the speakers in the dialogues. In the dialogues of other texts, a dash (–) is replaced with a hyphen (-).
14. All single quotation marks are written in the same form. All double quotation marks are written in the same form. (Incorrect: "... ” Correct: "... " Incorrect: '... ' Correct: '!...!')
15. Turkish pronunciation of words in other languages is deleted. (For usages such as ‘Sydney (Sidney)’, ‘Sidney’ is omitted.)
16. In poems, every line of poetry is written in a new line. Spaces between stanzas are omitted.
17. One-line space is left between titles and texts. Two-line space is left between the names of the themes and the texts.

As seen in Table 3, the scanning, OCR, correction according to rules for organizing texts and checking processes of all of the Textbooks (T) and Studybooks (S) are completed.

Table 3. Data Collection Processes of Turkish Textbooks (T) and Studybooks (S) for the Corpus

Grade	Publisher	Book Type	Process			
			Scanning	OCR	Correction	Checking
1	MEB	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
1	Selt	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
1	Top	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
2	Harf	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
2	Koza	T	+	+	+	+
2	Kök	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
2	MEB	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
2	Özgün	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
3	Harf	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
3	MEB	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
3	Özgün	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
4	Harf	S	+	+	+	+
4	Koza	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
4	MEB	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
4	Özgün	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
5	Erdem	T	+	+	+	+
5	Harf	S	+	+	+	+
		T	+	+	+	+
5	Koza	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
5	MEB	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
5	Özgün	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
5	Top	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
6	Koza	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
6	MEB	T	+	+	+	+

		S	+	+	+	+
6	Özgün	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
6	Pasifik	T	+	+	+	+
7	Harf	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
7	Koza	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
7	MEB	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
7	Pasifik	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
8	Batu					
		S	+	+	+	+
8	Harf	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
8	Koza	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
8	MEB	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+
8	Pasifik	T	+	+	+	+
		S	+	+	+	+

III. DISCOURSE ANALYSIS AND CORPUS EVIDENCE ON VALUES TEACHING

III.1. Extracting Key Terms

According to Baker, Hardie and McEnery (2006:97), keyword is “a word which appears in a text or corpus statistically significantly more frequently than would be expected by chance when compared to a corpus which is larger or of equal size. Usually log-likelihood or chi-squared tests are used to compare two word lists in order to derive keywords”. Following the steps mentioned in Adolphs (2006), the keywords are extracted by comparing each word in TTC to its equivalent in the reference corpus. The statistical significance of the differences is calculated via log-likelihood analysis.

For extracting keywords in TTC, a three-million word corpus built by Atasoy (2011) is used as a reference corpus which contains texts that are taken from the databases of *Turkish National Corpus* (TNC) (Aksan et al. 2012).

For the comparison of the frequency of words in Turkish Textbook Corpus with the Reference Corpus, Scott’s WordSmith Tools program is used. To find out key words, first, a word list of Turkish Textbook Corpus is made. Then, a word list of Reference Corpus is prepared, and the frequencies of each word in the two lists are compared. The significance of the differences is calculated by using Log-likelihood measure with p value 0,001.

In Scott (1997), the term keyword refers to those items that occur either with a significantly higher frequency (positive keywords) or with a significantly lower frequency (negative keywords) in a text when compared to a larger reference corpus. In this respect, in TTC keyword analysis, the most frequent positive keywords include proper nouns, grammatical words and content words that indicate aboutness of texts.

Out of 2056 positive keywords, the first fifty words obtained on the basis of Keyness values having Log-likelihood measure with p value 0,001 are given in Table 4.

Table 4. Keyness Results of TTC

N	Key word	Freq	%	RC. Freq	RC. %	Keyness Value	P
1	YAZINIZ	4733	0,739226341	3		15058,9228515	0,00000000000000
2	AŞAĞIDAKİ	4643	0,725169599	119		13760,6376953	0,00000000000000
3	İLE	2065	0,322523206	1		6567,78906250	0,00000000000000
4	GİBİ	2056	0,32111755	1		6539,07666016	0,00000000000000
5	ZAMAN	1549	0,241931453	1		4922,01416016	0,00000000000000
6	İKİ	1026	0,160246402	1		3254,83178711	0,00000000000000
7	ATATÜRK	1185	0,185079902	196		2738,09936523	0,00000000000000
8	KELİMELERİ	936	0,14618969	62		2546,80883789	0,00000000000000
9	METİNDE	830	0,129634023	13		2516,94921875	0,00000000000000
10	Mİ	767	0,119794331	2		2417,57397461	0,00000000000000
11	METNİN	856	0,133694857	45		2391,21215820	0,00000000000000
12	UYGUN	1491	0,232872695	817	0,03256258	2124,05664063	0,00000000000000
13	CÜMLELERDE	664	0,103707224	2		2089,79858398	0,00000000000000
14	D	611	0,095429383	3		1910,61853027	0,00000000000000
15	ANLAMLARINI	627	0,097928353	10		1899,78771973	0,00000000000000
16	KELİMELERİN	690	0,107768044	45		1880,85961914	0,00000000000000
17	HANGİ	1306	0,20397836	706	0,028138533	1875,99804688	0,00000000000000
18	TAMAMLAYINIZ	585	0,091368563	0		1864,29235840	0,00000000000000
19	AŞAĞIDA	728	0,113703094	107		1729,38073730	0,00000000000000
20	CÜMLELERİ	594	0,092774227	30		1665,97509766	0,00000000000000
21	METNE	535	0,083559282	14		1580,90405273	0,00000000000000
22	YOK	491	0,07668712	3		1529,43090820	0,00000000000000
23	ATATÜRK'ÜN	602	0,094023712	65		1521,86193848	0,00000000000000
24	B	889	0,138848975	375	0,014946104	1466,60473633	0,00000000000000
25	İNCELEYİNİZ	456	0,071220621	0		1453,11877441	0,00000000000000
26	KULLANINIZ	463	0,07231392	4		1431,20068359	0,00000000000000
27	ETKİNLİK	589	0,091993302	80		1423,54980469	0,00000000000000
28	NELER	959	0,149781972	497	0,01980857	1412,96472168	0,00000000000000
29	OKUDUĞUNUZ	478	0,074656703	14		1402,33654785	0,00000000000000
30	AŞAĞIYA	588	0,091837116	92		1376,63537598	0,00000000000000
31	KELİME	692	0,108080417	202		1341,71704102	0,00000000000000
32	METNİ	503	0,078561343	49		1294,33483887	0,00000000000000
33	BİTİŞİK	434	0,06778454	15		1258,35229492	0,00000000000000
34	CÜMLEDE	421	0,065754123	9		1258,24755859	0,00000000000000
35	CEVAPLAYINIZ	399	0,062318046	1		1257,92456055	0,00000000000000
36	EĞİK	416	0,064973198	8		1249,89318848	0,00000000000000
37	C	750	0,117139183	318	0,012674296	1233,96801758	0,00000000000000
38	BULUNUZ	382	0,05966289	4		1174,57299805	0,00000000000000
39	OKUYUNUZ	363	0,056695364	1		1143,37976074	0,00000000000000
40	BABAM	355	0,05544588	4		1089,10693359	0,00000000000000
41	CÜMLE	529	0,08262217	134		1079,26489258	0,00000000000000
42	DOLDURUNUZ	335	0,052322168	2		1043,89489746	0,00000000000000

43	METİNDEN	346	0,054040208	7		1036,97070313	0,0000000000000000
44	KELİMELELER	454	0,070908248	82		1025,33813477	0,0000000000000000
45	VERİLEN	827	0,129165471	560	0,022319516	1018,97167969	0,0000000000000000
46	EDİNİZ	374	0,058413405	29		996,45343018	0,0000000000000000
47	SORULARI	442	0,069034025	83		987,88140869	0,0000000000000000
48	NOKTALAMA	291	0,045450002	0		927,25946045	0,0000000000000000
49	İLGİLİ	1521	0,237558261	2030	0,080908246	920,55706787	0,0000000000000000
50	CÜMLELERİN	312	0,0487299	11		903,20556641	0,0000000000000000

Some of the words in Table 4 are function words and most of the others are the words which are used in instructions and questions. For this study, function words and the words that are used in instructions and questions are not useful for the analysis; therefore, these words are omitted and the list is re-organized. The first 50 words in this new Keyness list is shown in Table 5. N1 shows the number a word in the revised version of the Keyness results list. N2 shows the number of a word in the previous Keyness results list (which includes words used in instructions and also function words). The first word used unusually frequent in Turkish Textbooks Corpus is ‘zaman’. The reason for this might be the fact that there is a theme named “Zaman ve Mekân” in most of these textbooks. ‘Atatürk’ is another most frequent word in this corpus. Most of the occurrences of the word ‘Mustafa’ and all of the occurrences of ‘Kemal’ refer to Atatürk. ‘Milli’, ‘Türk’ ‘Kurtuluş’ (Savaşı) are also observed among the most frequent words. It shows that national values in these textbooks are emphasized. Words related to children’s world such as *baba*, *çocuk*, *resim*, *masal*, *kitap*, *oyun*, *öğretmen* are also seen in this list. It is interesting to see ‘kan’ among the frequently used words in Turkish Textbooks Corpus when compared to the reference corpus. ‘Kömür’ and ‘Nevruz’ are other interesting words that are not expected to be among the frequent words in Turkish Textbooks.

Table 5. Revised Positive Keyness Results of TTC

N 1	N 2	Key Word	Freq .	%	RC. Freq	RC. %	Keyness	P
1	5	ZAMAN	1549	0,241931453	1		4922,01416016	0,00000000000000
2	7	ATATÜRK	1185	0,185079902	196		2738,09936523	0,00000000000000
3	23	ATATÜRK'ÜN	602	0,094023712	65		1521,86193848	0,00000000000000
4	40	BABAM	355	0,05544588	4		1089,10693359	0,00000000000000
5	61	OLAY	252	0,039358765	1		790,36694336	0,00000000000000
6	63	AY	262	0,040920619	6		780,11370850	0,00000000000000
7	72	YAZ	217	0,03389227	1		679,13159180	0,00000000000000
8	85	HALK	181	0,028269589	1		564,77618408	0,00000000000000
9	95	NASRETTİN	180	0,028113402	8		511,00665283	0,00000000000000
10	99	ÇOCUKLAR	586	0,091524743	603	0,024033336	493,32772827	0,00000000000000
11	104	MİLLÎ	290	0,045293815	122		478,89733887	0,00000000000000
12	107	ALMAK	154	0,024052579	3		462,36367798	0,00000000000000
13	112	BİRER	486	0,075906187	457	0,018214319	449,96603394	0,00000000000000
14	115	GÜZEL	1145	0,178832486	1981	0,078955285	441,84963989	0,00000000000000
15	116	RESİM	314	0,04904227	176		440,64001465	0,00000000000000
16	120	ÇOCUK	885	0,138224229	1359	0,054164682	427,84872437	0,00000000000000
17	135	KÜÇÜK	969	0,151343822	1678	0,066878833	373,17779541	0,00000000000000
18	138	DUYGU	271	0,04232629	160		367,64758301	0,00000000000000
19	140	HAYAT	122	0,01905464	3		361,78012085	0,00000000000000
20	143	MASAL	225	0,035141755	102		357,39245605	0,00000000000000
21	157	MUSTAFA	429	0,067003608	487	0,019410007	322,15420532	0,00000000000000
22	159	KİTAP	450	0,07028351	534	0,021283252	319,67028809	0,00000000000000
23	169	OYUN	344	0,053727835	341	0,013590991	301,50808716	0,00000000000000
24	192	KARAGÖZ	116	0,018117527	21		261,77642822	0,00000000000000
25	199	TÜRKÇE	265	0,041389178	245		249,50979614	0,00000000000000
26	203	KUŞ	282	0,044044331	282	0,011239471	244,85186768	0,00000000000000
27	207	AĞAÇ	239	0,037328351	208		238,54795837	0,00000000000000
28	212	MAVİ	246	0,038421649	226		233,07269287	0,00000000000000
29	217	KİTAPLAR	153	0,023896392	78		227,51458740	0,00000000000000

30	219	ATATÜRK'Ü	91	0,01421288 7	11		225,18035889	0,0000000000000 0
31	223	KAN	74	0,01155773 3	2		218,18974304	0,0000000000000 0
32	233	DİL	348	0,05435257 8	468	0,01865273 9	208,05877686	0,0000000000000 0
33	239	ATATÜRK'E	81	0,01265103 2	9		203,65768433	0,0000000000000 0
34	240	KÖMÜRÜ	73	0,01140154 7	4		202,96115112	0,0000000000000 0
35	241	KUŞLAR	172	0,02686391 8	124		201,87449646	0,0000000000000 0
36	247	KİTABI	226	0,03529794 1	225		197,15411377	0,0000000000000 0
37	248	HOCA	235	0,03670360 9	243		196,71478271	0,0000000000000 0
38	259	TİYATRO	142	0,02217835 2	86		189,35737610	0,0000000000000 0
39	260	CUMHURİYE Tİ	62		1		187,72697449	0,0000000000000 0
40	265	TÜRK	870	0,13588145 4	1917	0,07640448 2	183,03305054	0,0000000000000 0
41	266	NEVRUZ	79	0,01233866 1	13		182,67045593	0,0000000000000 0
42	267	KEMAL	311	0,04857371 4	430	0,0171382	178,33959961	0,0000000000000 0
43	268	ÖĞRETMENİ MİZ	89	0,01390051 6	24		177,61494446	0,0000000000000 0
44	269	GEREKİYOR	58		1		175,11428833	0,0000000000000 0
45	270	BAYRAM	165	0,02577062	135		174,21032715	0,0000000000000 0
46	274	HACIVAT	77	0,01202628 9	15		170,33303833	0,0000000000000 0
47	275	AĞACI	134	0,02092886 7	88		168,79785156	0,0000000000000 0
48	276	YAĞMUR	234	0,03654742 2	276	0,01100033 2	167,49285889	0,0000000000000 0
49	277	KURTULUŞ	144	0,02249072 3	105		167,49082947	0,0000000000000 0
50	279	KİTAPLARI	148	0,02311546 5	112		167,03561401	0,0000000000000 0

Keyness also shows the words which are used in Turkish Textbooks Corpus less frequently than expected. Table 6 shows the first fifty negative keywords which do not include function words and words used in instructions and questions. For instance, the word ‘özgür’ (free, independent) is one of the most frequent negative keywords in TTC. This negative keyword analysis points an important result which enables us to comment on what kind of people and personalities are aimed at as the output of the education in which these textbooks are used.

Table 6. Revised Negative Keyness Results of TTC

N 1	N 2	Key Word	Freq .	%	RC. Freq.	RC. %	Keyness	P
1	2058	NESİL	10		146		- 23,93837166	0,0000009917680 5
2	2059	YAŞINDAKİ	23		231		- 23,95061493	0,0000009854625 2
3	2060	BEKTAŞ	3		90		- 23,96368599	0,0000009787747 8
4	2061	İTALYAN	6		116		- 23,99989891	0,0000009604829 1
5	2062	DOLAYLI	6		116		- 23,99989891	0,0000009604829 1
6	2063	ŞUBAT	18		200		- 24,00489426	0,0000009579865 7
7	2064	ARTIŞLA	1		69		- 24,06889725	0,0000009265709 8
8	2065	HABERDE	1		69		- 24,06889725	0,0000009265709 8
9	2068	AVRUPA'DA	11		154		- 24,22440338	0,0000008544652 7
10	2069	ARTIYOR	4		100		- 24,29270554	0,0000008245937 7
11	2070	ŞİKÂYET	2		81		- 24,33833122	0,0000008052232 9
12	2071	VEHİ	2		81		- 24,33833122	0,0000008052232 9
13	2072	HALDE	76	0,01187010 4	524	0,02088468 9	- 24,33953285	0,0000008047193 8
14	2073	ANALİZ	3		91		- 24,35304260	0,0000007990750 0
15	2074	İMAM	3		91		- 24,35304260	0,0000007990750 0
16	2075	FİNAL	3		91		- 24,35304260	0,0000007990750 0
17	2076	RUHUN	6		117		- 24,35404015	0,0000007986598 1
18	2077	BAKIŞ	17		195		- 24,41196060	0,0000007749180 2
19	2078	UĞUR	5		109		- 24,43385887	0,0000007661266 7
20	2079	ORTADAN	28		263	0,01048220 1	- 24,44594765	0,0000007613161 9
21	2080	HAÇLI	1		70		- 24,49490166	0,0000007421425 6
22	2081	TEDARİK	1		70		- 24,49490166	0,0000007421425 6
23	2082	MİLLİYET	1		70		- 24,49490166	0,0000007421425 6
24	2083	ARTIŞI	1		70		- 24,49490166	0,0000007421425 6
25	2084	AMERİKA	11		155		- 24,54143333	0,0000007243650 1
26	2085	OLUP	129	0,02014793 8	790	0,03148645 9	- 24,56436348	0,0000007157615 3
27	2086	KARŞISINDA	105	0,01639948 6	672	0,02678342	- 24,57895088	0,0000007103414 5
28	2087	OLMAMASI	10		148		- 24,58428192	0,0000007083709 2
29	2088	TARİHSEL	10		148		- 24,58428192	0,0000007083709 2

30	2089	BİZ	394	0,061537117	2013	0,080230691	- 24,60369682	0,00000070124048
31	2090	HAYATIN	40		333	0,013272141	- 24,65280151	0,00000068352421
32	2091	YALÇIN	9		141		- 24,67940521	0,00000067411338
33	2092	ÖZGÜR	47		372	0,014826535	- 24,68323326	0,00000067276994
34	2093	BUGÜNE	28		264	0,010522057	- 24,69856644	0,00000066741546
35	2094	KARAR	178	0,027801031	1026	0,040892541	- 24,69988251	0,00000066695787
36	2095	ÜLKEYE	6		118		- 24,70901489	0,00000066379118
37	2096	KALP	29		270	0,010761195	- 24,71751404	0,00000066085761
38	2097	KENDİNİ	203	0,03170567	1144	0,045595583	- 24,74282074	0,00000065219899
39	2098	ÇOĞUNLUĞU	3		92		- 24,74309921	0,00000065210435
40	2099	GRAM	2		82		- 24,74442101	0,00000065165528
41	2100	TAPINAK	2		82		- 24,74442101	0,00000065165528
42	2101	PLANA	5		110		- 24,79913902	0,00000063333414
43	2102	BULUNDUĞU NU	16		190		- 24,85351181	0,00000061563787
44	2103	DAKİKADA	10		149		- 24,90852737	0,00000059823452
45	2104	TARİHLİ	10		149		- 24,90852737	0,00000059823452
46	2105	MAL	34		300	0,011956884	- 24,91932487	0,00000059487701
47	2106	HAKİKAT	1		71		- 24,92131042	0,00000059426162
48	2107	SALDIRISI	1		71		- 24,92131042	0,00000059426162
49	2108	VASITASIYLA	1		71		- 24,92131042	0,00000059426162
50	2109	DÜZEYDEDİR	1		71		- 24,92131042	0,00000059426162

In order to find out the ideal person to be reached as the output of Turkish education given with the help of these Turkish textbooks, the values in these books are analyzed. The next section is about the analysis of concordance lines in terms of values.

Values introduced in Turkish textbooks are *adil olma* ‘being fair’, *ahlak* ‘morals’, *aile birliğine önem verme* ‘attaching importance to unity of family’, *alçakgönüllülük* ‘modesty’, *bağımsızlık* ‘independence’, *barış* ‘peace’, *bilimsellik* ‘being scientific’, *cömertlik* ‘generosity’, *çalışkanlık* ‘being hardworking’, *dayanışma*

‘solidarity’, *duyarlılık* ‘sensitiveness’, *dürüstlük* ‘honesty’, *eşitlik* ‘equality’, *hoşgörü* ‘tolerance’, *iyilik* ‘goodness’, *merhamet* ‘mercy’, *misafirperverlik* ‘hospitality’, *özgürlük* ‘freedom’, *özgüven* ‘self-confidence’, *sabır* ‘patience’, *sağlıklı olmaya önem verme* ‘attaching importance to being healthy’, *saygı* ‘respect’, *sevgi* ‘affection’, *sorumluluk* ‘responsibility’, *temizlik* ‘cleanliness’, *tutumluluk* ‘sparingness’, *vatanseverlik* ‘patriotism’, *vefalılık* ‘faithfulness’ and *yardımlaşma/yardımseverlik* ‘helping each other’.

The frequencies of the concordance lines about these concepts are given and the interpretations of concordance lines are discussed below.

III.2. Keywords and Values

In order to find out which values are introduced with the most frequent words in the Revised Positive Keyness Results of TTC, (see Table 5), 10 of the 50 most frequent keywords are chosen. 50 most frequent keywords are *zaman*, *Atatürk*, *Atatürk’ün*, *babam*, *olay*, *ay*, *yaz*, *halk*, *Nasrettin*, *çocuklar*, *milli*, *almak*, *birer*, *güzel*, *resim*, *çocuk*, *küçük*, *duygu*, *hayat*, *masal*, *Mustafa*, *kitap*, *oyun*, *Karagöz*, *Türkçe*, *kuş*, *ağaç*, *mavi*, *kitaplar*, *Atatürk’ü*, *kan*, *dil*, *Atatürk’e*, *kömürü*, *kuşlar*, *kitabı*, *hoca*, *tiyatro*, *cumhuriyeti*, *Türk*, *Nevruz*, *Kemal*, *öğretmen*, *gerekiyor*, *bayram*, *Hacivat*, *ağacı*, *yağmur*, *Kurtuluş*, *kitapları*.

Proper nouns such as *Atatürk*, *Mustafa*, *Kemal*, *Karagöz*, *Hacivat*, *Nasrettin* (*hoca*), are omitted because they are not content words and do not contribute overall meaning of the discourse of the text.

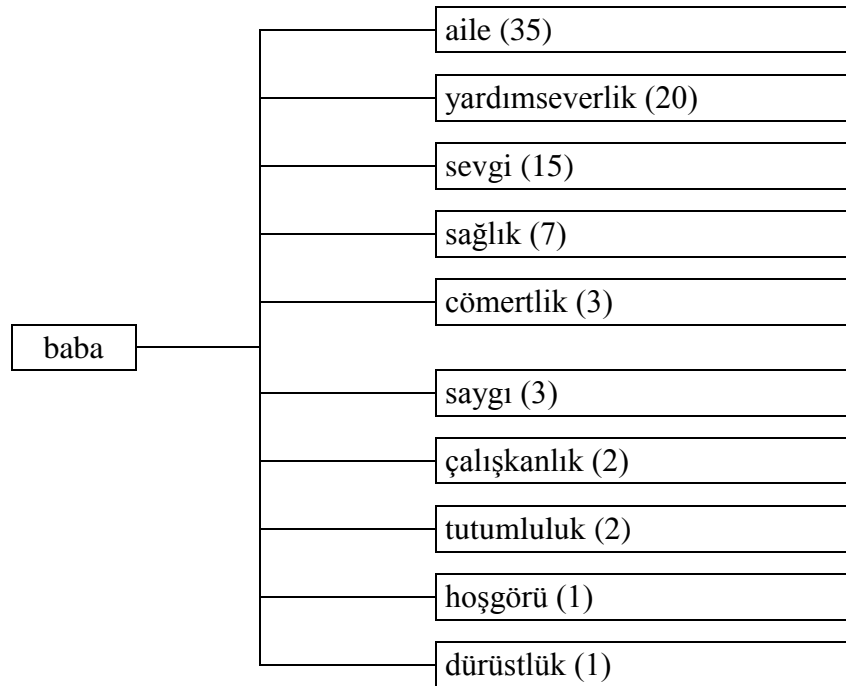
Adjectives such as *birer*, *milli*, *güzel*, *küçük* are omitted because they are premodifying elements and their meanings are closely related or determined by the meanings of the elements that they modify.

Refential meaningful content words that serve to express their own meaning and their meaning alone are chosen. Most frequent top ten words that are extracted from

the 50-word list in terms of their retrieved frequency. They are, *baba*, *halk*, *çocuk*, *duygu*, *hayat*, *kitap*, *oyun*, *kuş*, *ağaç*, *kan*.

The most frequent keyword in our analysis *baba* collocates with 10 out of 29 values (See Figure 5). In this respect, *baba* in our corpus analysis is not only the most frequent but also the most value- related item. In other words, *baba* occurs more than others in value terms. The collocates of *baba* are *aile* (35), *yardımseverlik* (20), *sevgi* (15), *sağlık* (7), *cömertlik* (3), *saygı* (3), *çalışkanlık* (2), *tutumluluk* (2), *hoşgörü* (1) and *dürüstlük* (1). It doesn't collocate with *adil olma*, *bilimsellik*, *bağımsızlık*, *dayanışma*, *alçakgönüllülük*, *barış*, *ahlak*, *duyarlılık*, *eşitlik*, *iyilik*, *merhamet*, *misafirperverlik*, *özgürlük*, *özgüven*, *sabır*, *sorumluluk*, *temizlik*, *vatanseverlik* and *vefalılık*.

Figure 5. Value Terms that Collocate with *Baba*

Halk (See Figure 6) collocates with the value terms *misafirperverlik* (5), *sevgi* (4), *vatanseverlik* (4), *aile birliğine önem verme* (4), *saygı* (3), *özgürlük* (3), *bağımsızlık*

(3), *dayanışma* (2), *sorumluluk* (2), *barış* (1), *dürüstlük* (1), *sağlıklı olmaya önem verme* (1) and *vefalılık* (1).

It doesn't collocate with *adil olma*, *ahlak*, *alçakgönüllülük*, *bilimsellik*, *cömertlik*, *çalışkanlık*, *duyarlılık*, *eşitlik*, *hoşgörü*, *iyilik*, *merhamet*, *özgüven*, *sabır*, *temizlik*, *tutumluluk* and *yardımlaşma/yardımseverlik*.

Figure 6. Value Terms that Collocate with *Halk*

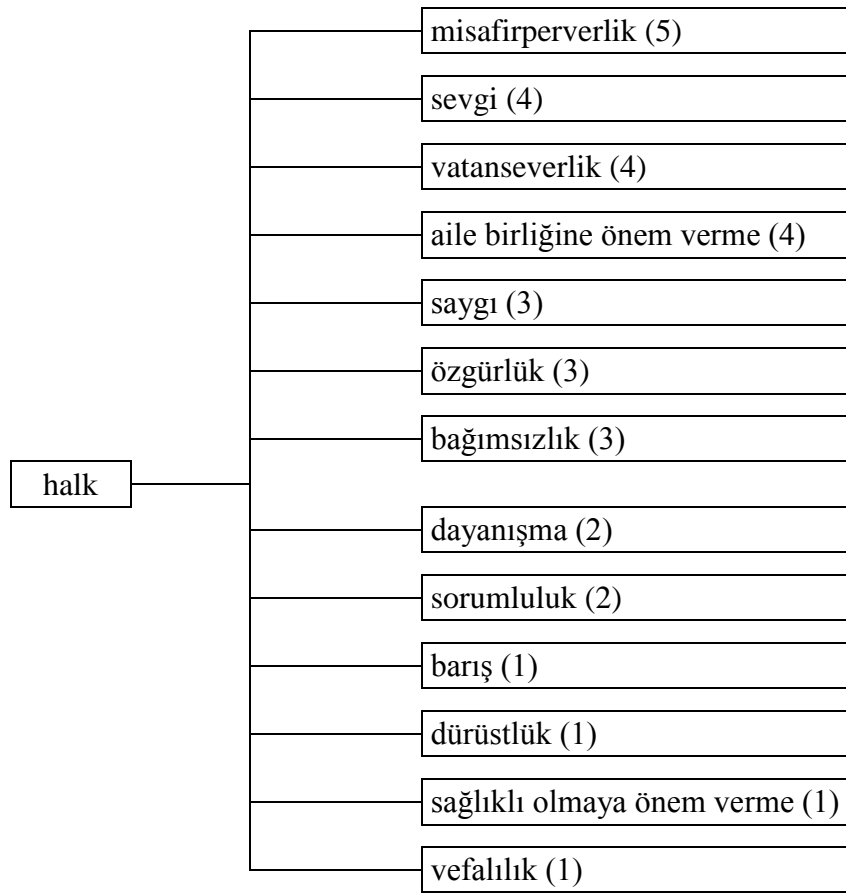
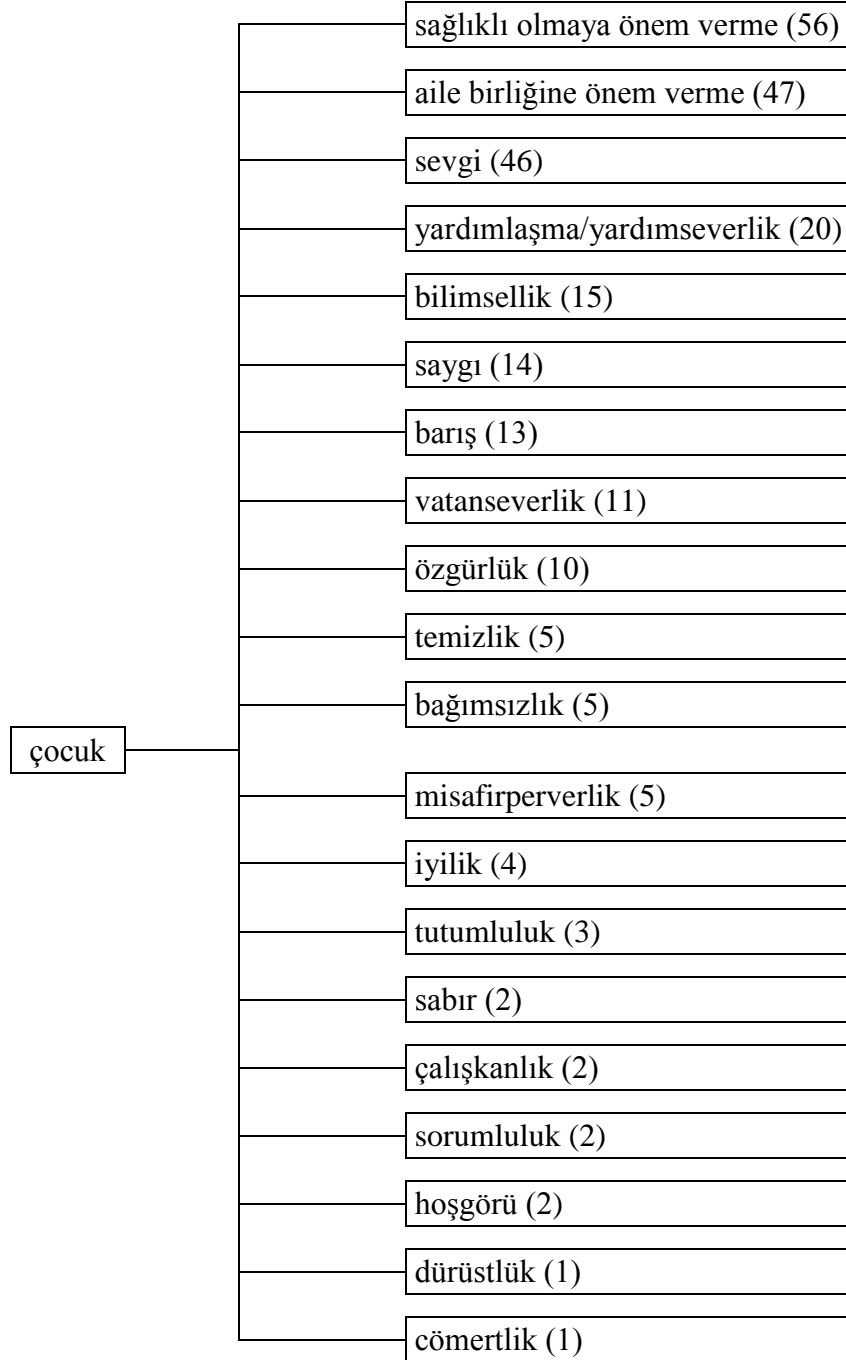

Figure 7 shows the collocates of *çocuk*. The most frequent collocates of *çocuk* are the values of *sağlıklı olmaya önem verme* (56), *aile birliğine önem verme* (47) and *sevgi* (46). Others are *yardımlaşma/yardımseverlik* (20), *bilimsellik* (15), *saygı* (14), *barış* (13), *vatanseverlik* (11), *özgürlük* (10), *temizlik* (5), *bağımsızlık* (5), *misafirperverlik* (5),

iyilik (4), tutumluluk (3), sabır (2), çalışkanlık (2), sorumluluk (2), hoşgörü (2) cömertlik (1) and dürüstlük (1). It does not co-occur with the value terms *adil olma, ahlak, alçakgönüllülük, dayanışma, duyarlılık, eşitlik, merhamet, özgüven, and vefalılık.*

Figure 7. Value Terms that Collocate with *Çocuk*

The most frequent values that collocate with *duygu* is *sevgi* (31). It is an expected result because *sevgi* 'affection' belongs to *duygu* 'emotion' semantic field. Other collocates are *dayanışma* (5) *sağlıklı olmaya önem verme* (5), *bilimsellik* (4), *merhamet* (4), *bağımsızlık* (4), *temizlik* (3), and others as seen in Figure 8.

Figure 8. Value Terms that Collocate with *Duygu*

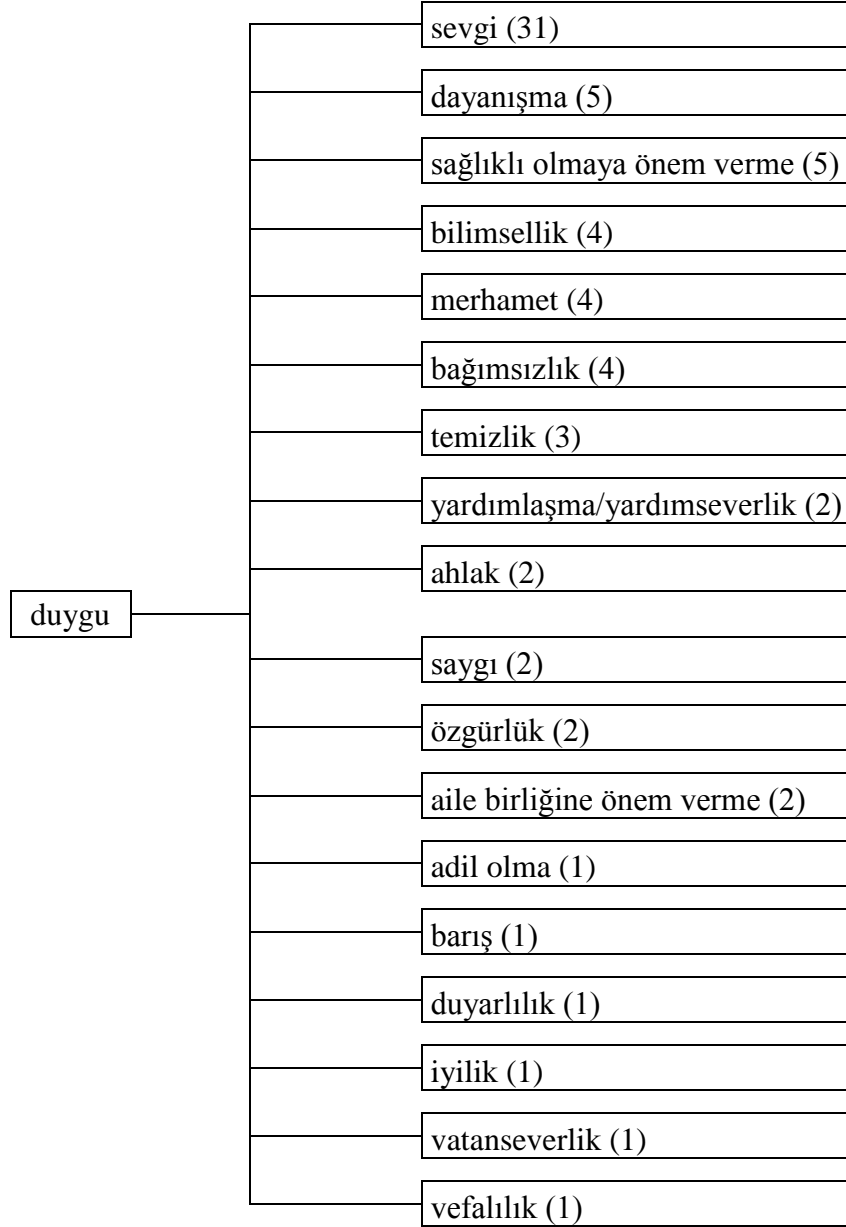
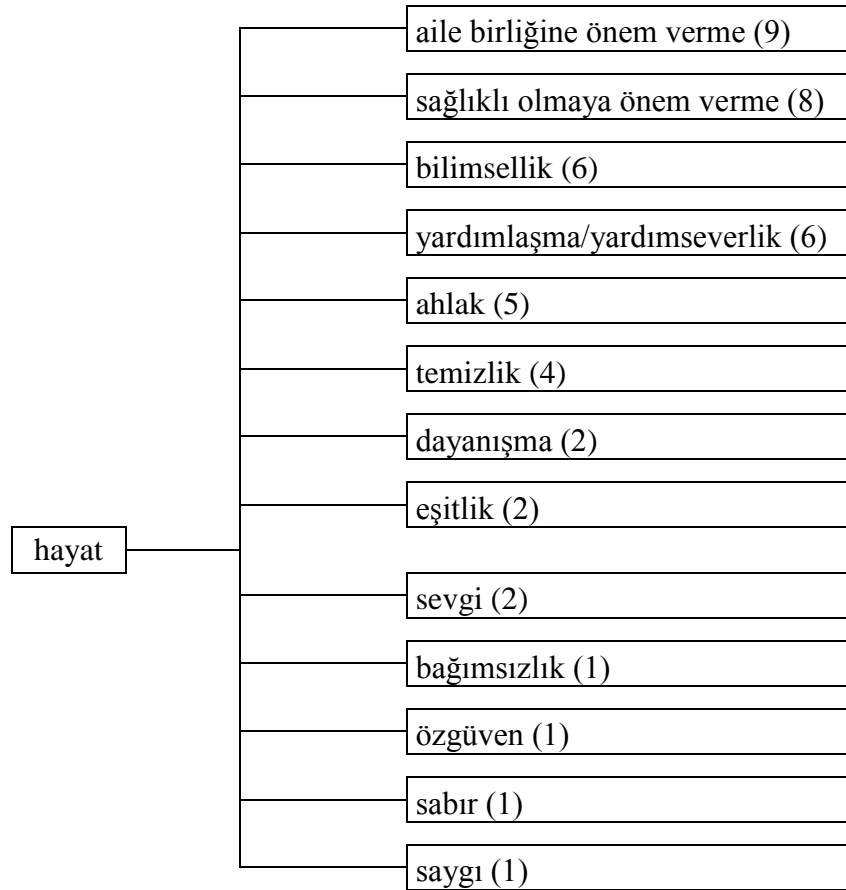

Figure 9 shows values that collocate with *hayat*. They are *aile birliğine önem verme* (9), *sağlıklı olmaya önem verme* (8), *bilimsellik* (6), *yardımlaşma/yardımseverlik* (6), *ahlak* (5), *temizlik* (4), *dayanışma* (2), *eşitlik* (2), *sevgi* (2), *bağımsızlık* (1), *özgüven* (1), *sabır* (1) and *saygı* (1).

Figure 9. Value Terms that Collocate with *Hayat*

As seen in Figure 10, the most frequent value that collocates with *kitap* is *bilimsellik* (24). The second most frequent value that collocates with *kitap* is *temizlik* with the frequency of 18. Other values that collocate with *kitap* are *sevgi* (16), *özgürlük* (12), *yardımlaşma* (8), *aile* (7), *saygı* (5), *misafirperverlik* (4), *sabır* (2), *çalışkanlık* (1), *hoşgörü* (1) and *merhamet* (1).

Figure 10. Value Terms that Collocate with *Kitap*

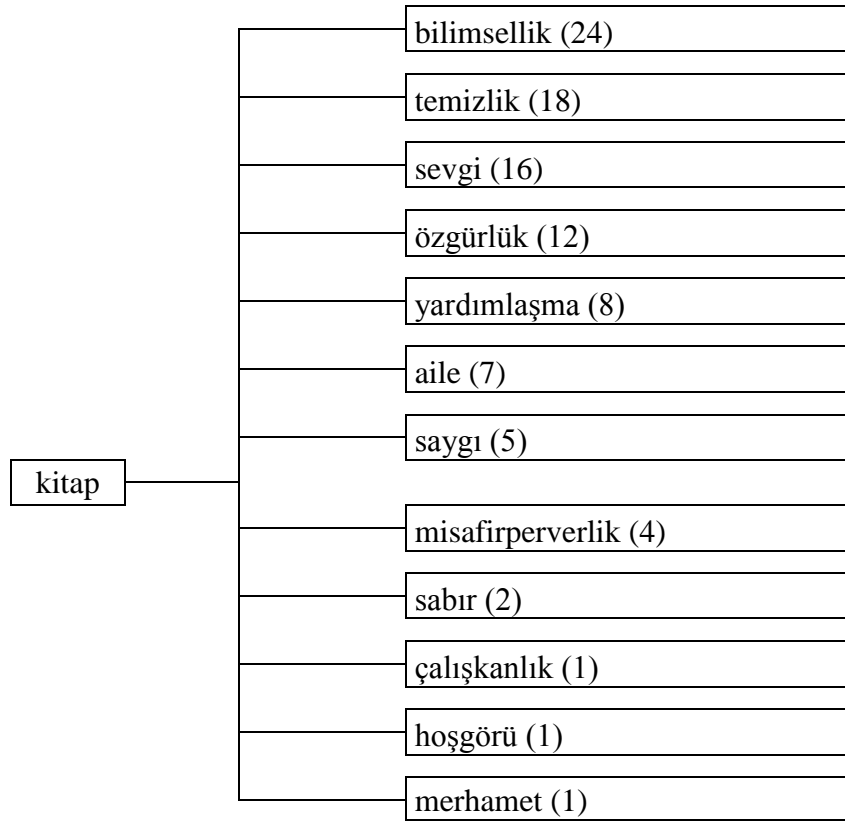
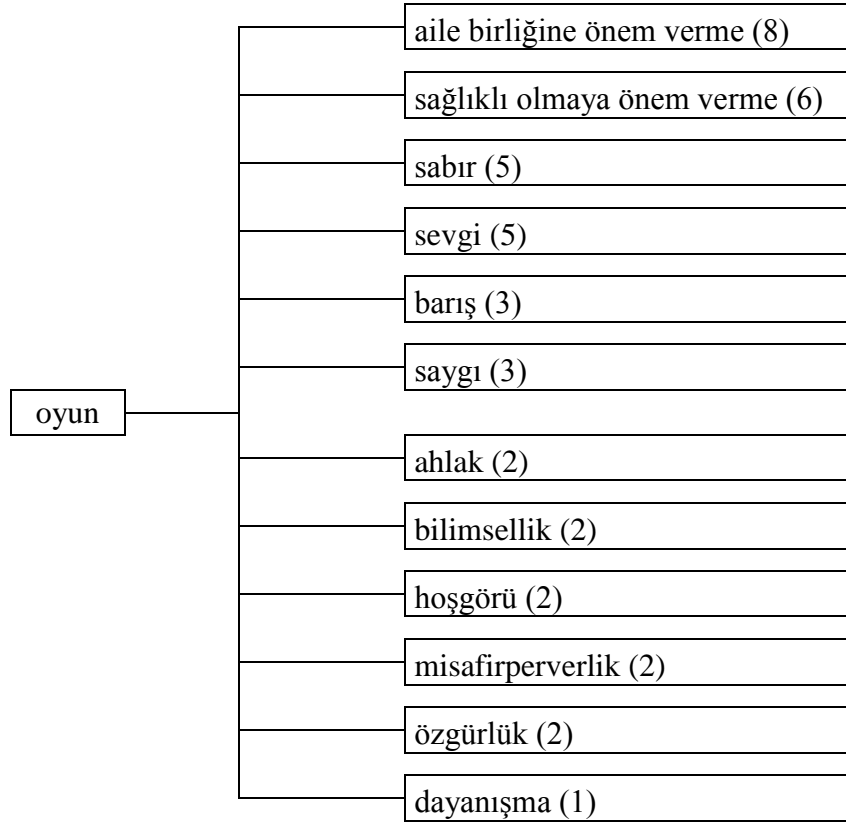

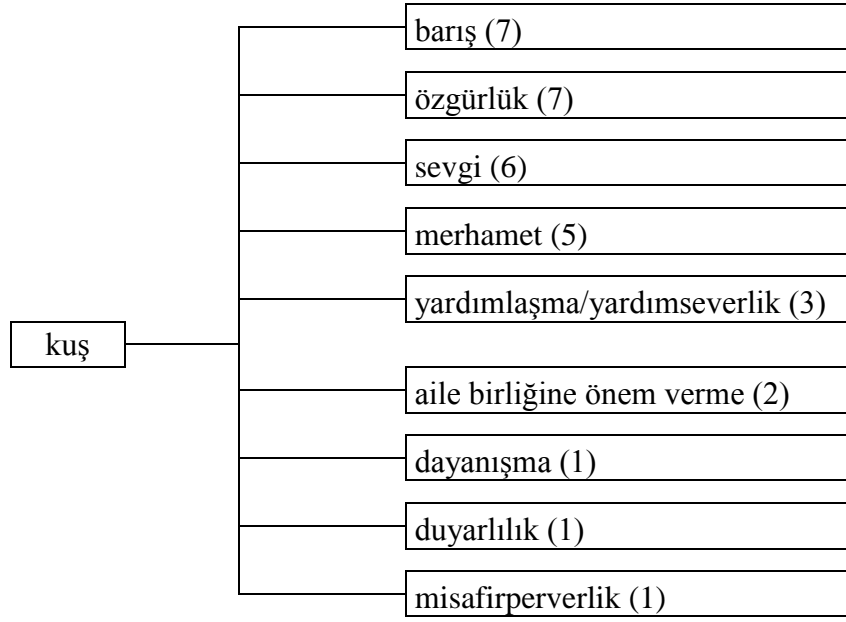
Figure 11 shows that *aile birliğine önem verme* (8) and *sağlıklı olmaya önem verme* (6) values frequently co-occur with the keyword *oyun*. Other collocates of *oyun* are *sabır* (5), *sevgi* (5), *barış* (3), *saygı* (3), *ahlak* (2), *bilimsellik* (2), *hoşgörü* (2), *misafirperverlik* (2), *özgürlük* (2) and *dayanışma* (1).

Figure 11. Value Terms that Collocate with *Oyun*

As seen in Figure 12, *kuş* collocates with 9 different values. The most frequent value is *barış* and *özgürlük* (7). Other collocates are *sevgi* (6), *merhamet* (5), *yardımlaşma/yardımseverlik* (3), *aile birliğine önem verme* (2), *dayanışma* (1), *duyarlılık* (1), *misafirperverlik* (1). It does not collocate with some values such as *ahlak*, *hoşgörü*, *tutumluluk* because of semantic incompatibility. As there is no personification, the word *kuş* does not have some values that people have.

Figure 12. Value Terms that Collocate with *Kuş*

The values that are observed in the concordance lines of *ağaç* are given in Figure 13. The most frequent values used with *ağaç* are *Aile birliğine önem verme* (15) and *sevgi* (10). Other collocates are *temizlik* (12), *sağlıklı olmaya önem verme* (7), *misafirperverlik* (7), *cömertlik* (1) and *özgürlük* (1).

Figure 13. Value Terms that Collocate with *Ağaç*

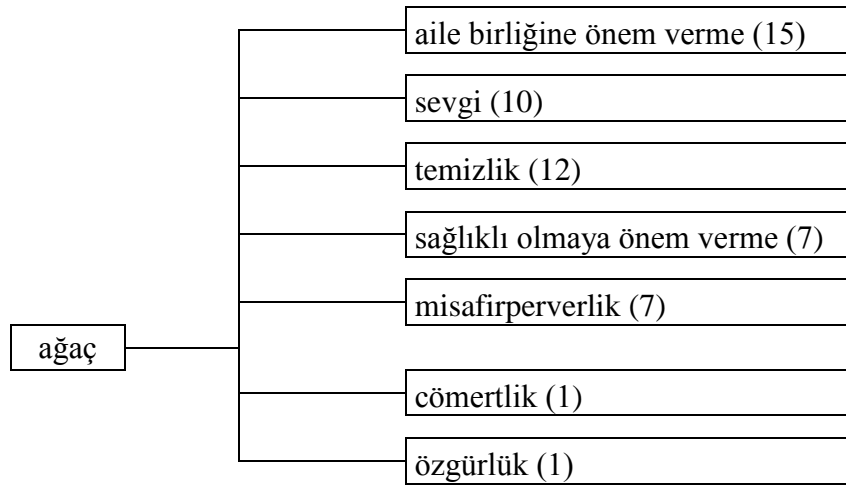

Figure 14 shows values that collocate with *kan*. These are *vatanseverlik* (6), *aile birliğine önem verme* (4), *sağlıklı olmaya önem verme* (4), *temizlik* (2), *bağımsızlık* (1), *bilimsellik* (1) and *misafirperverlik* (1).

Figure 14. Value Terms that Collocate with *Kan*

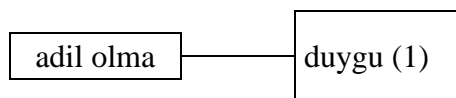
Table 7 shows the most frequent 5 collocates of keywords. The value term *sevgi* is among the most frequent 5 collocates of 8 keywords in this table.

Table 7. Key Words and the most Frequent 5 Collocates

Baba	Halk	Çocuk	Duygu	Hayat
aile	misafirperverlik	sağlık	sevgi	aile
yardımseverlik	sevgi	aile	dayanışma	sağlık
sevgi	vatanseverlik	sevgi	sağlık	bilim
sağlık	aile	yardım	bilim	yardımseverlik
cömertlik	saygı	bilim	merhamet	ahlak
Kitap	Oyun	Kuş	Ağaç	Kan
bilim	aile	sevgi	aile	vatanseverlik
temizlik	sağlık	barış	sevgi	aile
sevgi	sabır	özgürlük	temizlik	sağlık
özgürlük	sevgi	merhamet	sağlık	temizlik
yardımseverlik	barış	yardımseverlik	misafirperverlik	bağımsızlık

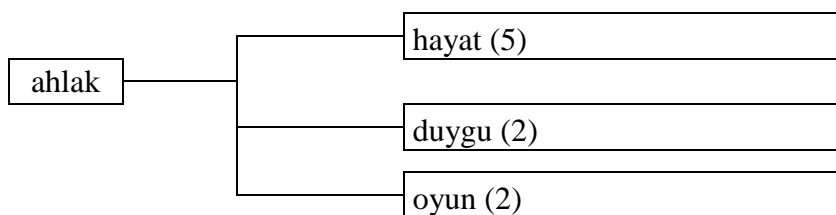
Figures 15 - 41 show keywords that collocate with values.

Figure 15. Keywords that collocate with *Adil Olma*

The value of *justice* co-occurs with *sense* in only one concordance line in which it is explained as divine retribution.

Figure 16. Keywords that collocate with *Ahlak*

Morality (See Figure 16) collocates of *life* depict equative readings. As can be seen from the following concordance citations (See Table 8), both *ahlak* and *hayat* are separated from each other by a slash. This indicates that both these notions can replace each other freely in the contexts expressed in their respective lines. In other words, in the nominal compound ‘X lesson’ both terms are said to be fulfilling exactly the same semantic function as they can replace each other. Pragmatically speaking, lessons of life are lessons of morality as expressed in the following contexts. Here again we observe that *morality* and *life* are both construed as collectivist notions since living morally means living a proper life as dictated in lessons. Parallelisms or identical similarities of these notions are further displayed in the final citation as well: Both notions are conjoined and sharing the same constituent ‘vicious’ deeds. Thus, common to all citations listed below, *morality* and *life* are perceived as complete synonyms in TTC.

Table 8. Ahlak - Hayat

1	rılmaktadır. Başlığımız, vermek istediğimiz ahlak/	hayat	dersine uygundur. Aşağıdaki formu grupça doldurur
2	i çıkarılmaktadır. Başlık, verilmek istenen ahlak/	hayat	dersine uygundur. Köşeli Ayracın Kullanımı Aşağıd
3	lerine göre planlanmıştır. Fabl yoluyla bir ahlak/	hayat	dersi çıkarılmaktadır. Başlık, verilmek istenen a
4	lerine göre planladık. Fablimiz yoluyla bir ahlak/	hayat	dersi çıkarılmaktadır. Başlığımız, vermek istediğ
5	ır. Zira, ince zevk sahibi insanların dünyasında,	hayattaki	ve ahlaktaki çirkinliklere ve çarpıklıklara taham

The value *morality* collocates with the keyword *feeling* only to conceptualize morality as a social cognitive notion (See Table 9). The term *morality* is modified by the adjective ‘national’ which renders the notion as social rather than individual and combines with feeling where the feeling is also modified via ‘unity and harmony’. Thus, in the following contexts, *feeling* different than *emotion* refers to cognitive processes to contribute our understanding of morality as a collectivist culture reflection.

Table 9. Ahlak - Duygu

1	eğenirim. Gerçekten de kişi, birlik ve beraberlik	duygularının	beslendiği bir ortamda millî ahlakın gereklerini
2	a hakkının yanı sıra, çocuğun bedensel, zihinsel,	duygusal	, sosyal ve ahlak gelişimi için eğitime gereksinim

While the analysis of concordance output brings the following citations in which morality and game/play co-occur, we consider them as noise since they do not provide sensible data (see Table 10).

Table 10. Ahlak - Oyun

1	1 adı. Güzel ahlaklı olmak. OYUN VE SPOR 1. Bir	oyunda	hakeme sizce neden ihtiyaç duyulur? 2. Sizce bir
2	bi niteliklerin genel adı. Güzel ahlaklı olmak.	OYUN	VE SPOR 1. Bir oyunda hakeme sizce neden ihtiyaç

The keywords that collocate with the value of *attaching importance to the unity of the family* are varied in the corpus as can be seen in Figure 17. The most frequent keyword that co-occurs with this value is *çocuk*. The concordance lines most often display the patterns in which the keyword *çocuk* occurs in possessive compounds or in conjoined structures. In these patterns, *çocuk* represents an important part of a larger social unit namely the family (e.g. *ailenin büyük çocuğu*) or as a generic term (e. g. *çocuk parkı, çocuk bakımı*).

Baba appears as the second most frequent keyword among others. This is quite an expected conclusion not only because *baba* is a polysemous word but it also refers to most prominent member of the family. In the cultural conceptualization of a collectivist society, the father fulfills a number of salient roles. Father is the head of the family thus he is the one who secures the unity. Furthermore, as the ultimate provider the father shelters and secures the family unity.

The concordance lines in which *life* and *family* collocate come in three different forms. In the first form, we find ‘family life’ compound that expresses different qualities or facets of life experienced by the family as a whole (*aile hayatı*). In the second form, we find compounds in which life of a family member rather than family as a unit is expressed (*babasının hayatı*). In the final form, a member of a family lives a specific form of life (*dayımın köy hayatı*). In such usages, reference is made to a specific mode of living generally ascribed to family as a social unit that conducts practices determined by the

dominant socio-cultural values rather than decided by any member of the family. Here, individual family and its social conduct are judged by other families of the society.

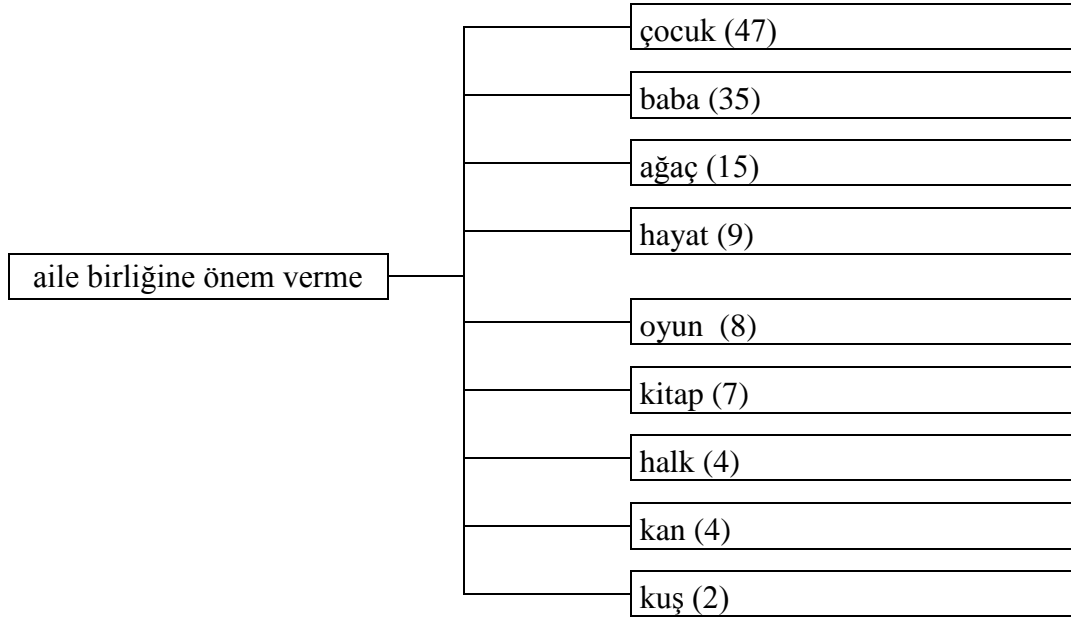
While the term *halk* refers to people in general, in the contexts below (See Figure 17), it is used to refer to community in a relatively restricted manner. In three of four citations, the term *halk* appears as head of a compound ‘köy halkı’ where the village community relates to the family as a whole or to a member of the family (See Table 11). From the concordance lines, we may conclude that the family and the village community think the same and enjoy the same. Hence, as in the previous citations, the collectivist notions and values are highlighted once again.

Table 11. Aile - Halk

1	de o da babası gibi imam olacaktır. Ailesi ve köy halkı	böyle düşünmektedir. Nasrettin'in biraz büyüyünce
2	ibi imam olacaktır. Yani en azından ailesi ve köy halkı	böyle düşünmektedir. Nasrettin, biraz büyüüp ser
3	sin. Masal Öğreniyoruz Aile büyüklerinizden bir halk	masalı dinleyiniz. Bu masalı yazınız ve resimleyi
4	a ailenin en küçük bireyi idi. Ninesini bütün köy halkı	sever ve sayardı. Benim düşünceme göre öğretmen h

The remaining keywords (*ağaç, oyun, kitap, kan, kuş*) are comparatively more concrete terms and collocate with the value of *attaching importance to the unity of family* in a straightforward manner. They are less significant in terms of their semantic contribution without yielding further interpretations (See appendices 1,2,3,5,6,7,8,9,10).

Figure 17. Keywords that collocate with *Aile Birliğine Önem Verme*

Keywords that collocate with *independence* are given in Figure 18. Independence as expected, is construed as a collectivist notion referring to social units rather than individuals of the society. Collocations with people (*Türk halkını bağımsızlığa kavuşturmak*) refers to achievement of independence of Turkish people and collocations with *çocuk* is confined to Turkish just as above (*Türk çocukları, bu tarihten, bağımsızlık fikrini kazanacaklardır*) refers to learning the idea of independence from the history. Again with reference to national identity, independence collocates with society as a whole rather than the individual (*milli duyguların gelişmesinde ve bağımsızlığın korunmasında*). In the last concordance citation life of a society and the independence of a society are conjoined to express the parallelism between the two (*toplumlara hayat ve bağımsızlık yoktur*). In all concordances, independence is construed as a collectivist notion (See Appendices 3, 4, 3, 5).

Figure 18. Keywords that collocate with *Bağımsızlık*

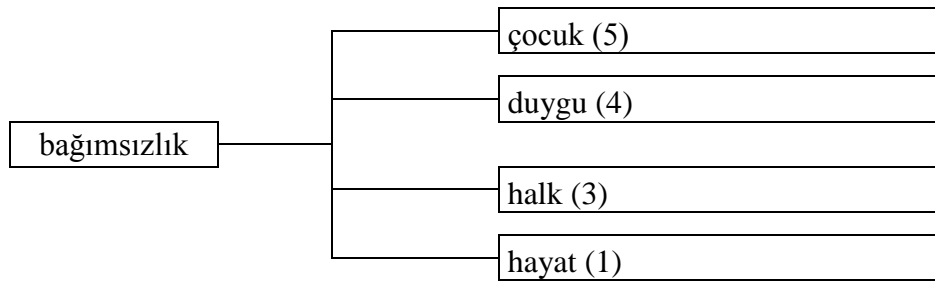
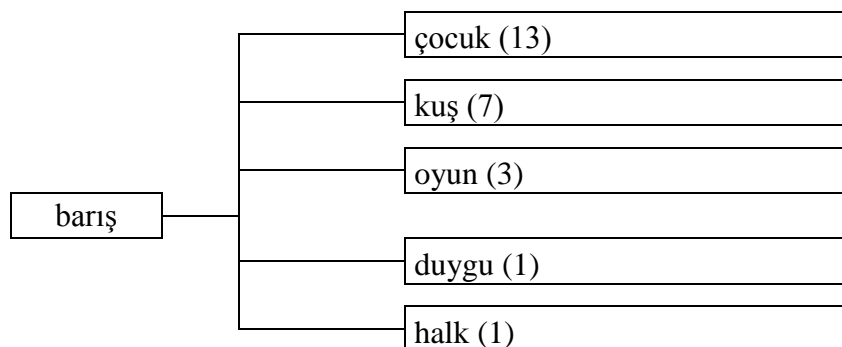

Figure 19 shows the keywords that collocate with *barış*. The concordance citations of *peace*, depicts the notion in terms of individuals or interpersonal relations rather than social or cultural relations. *Peace* collocates with *çocuk* and *oyun* where the children participating in the games, no matter what happens during the game, should make peace at the end of the game. More often we find the adjective *barışık* in the data, modifying the individuals. Only in one citation, *çocuk* collocates with *peace* where children are expected to make their own contribution to the peace in the world. In sum, we may conclude that teaching of the value *peace* involves law-abiding citizens who can resolve potential conflicts without resorting to violence. No matter how citations seem to refer to individuals, it is still social concerns that are highlighted (See Appendices 3, 8, 7, 4, 2).

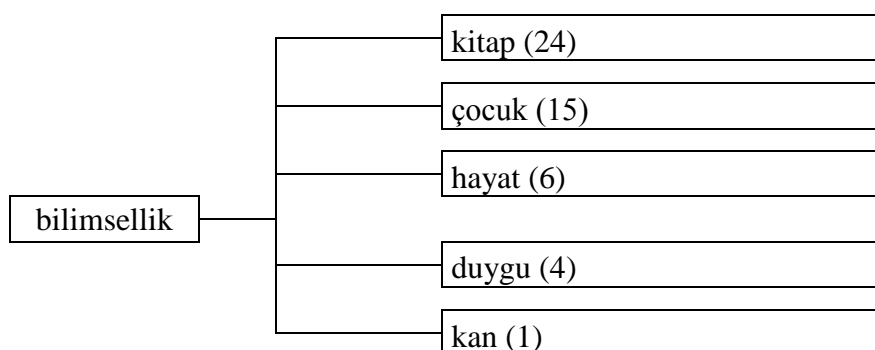
Figure 19. Keywords that collocate with *Barış*

Bilimsellik (See Figure 20), as a premodifying expression combines with book to identify them as belonging to a category of books (*bilimsel kitaplar, bilimkurgu kitapları, gökbilim kitapları*) or similarly combines with *etkinlik* (*bilimsel etkinlikler*) to distinguish scientific activities from others.

The lexeme *scientist* rather than *science* itself collocates with keywords in the data. For example, in its collocations with *çocuk* the reference is mostly to the childhood of a scientist or to a child as a prospective scientist (*Çocuklar iş başına. İçinizdeki bilim adamını ortaya çıkarın*). A number of citations represent the title of a journal (*Bilim Çocuk Dergisi*) by TÜBİTAK. The coordinate structure ‘feelings and thoughts’ collocates with science alongside art, rationality and humanism. Collocations of *science* with *life* encodes a famous motto by Atatürk which states that a true guide in life is nothing but science. Furthermore, lives of scientists are considered as good examples for someone who is looking for a meaningful life (See Appendices 6, 3, 5, 4,10).

Figure 20. Keywords that collocate with *Bilimsellik*

As can be seen in Figure 21, keywords that collocate with *cömertlik* are *ağaç* and *hayat*. In the analysis of the corpus data, we find infrequent collocations for generosity. In its rare occurrences, generosity applies to non humans only (*cömert erik*

ağaçları). It seems that in a teaching of this value, textbooks tend to prefer other lexemes or structures that may express similar meanings (See Appendices 9 and 5).

Figure 21. Keywords that collocate with *Cömertlik*

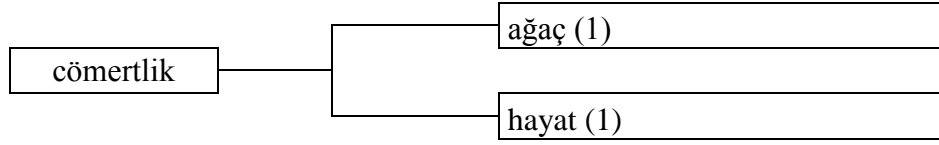

Figure 22 shows keywords that collocate with *çalışkanlık*. The only reference to *father* is the reference to the father of Atatürk indicating that he was very hardworking. *Çalışkanlık* collocates with *çocuk* two times, one of which is used to describe Atatürk as a child. In the other, there is a similitive construction ‘arı gibi çalışkan’ (See Appendices 1 and 3).

Figure 22. Keywords that collocate with *Çalışkanlık*

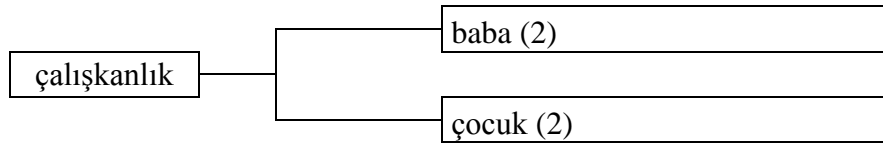
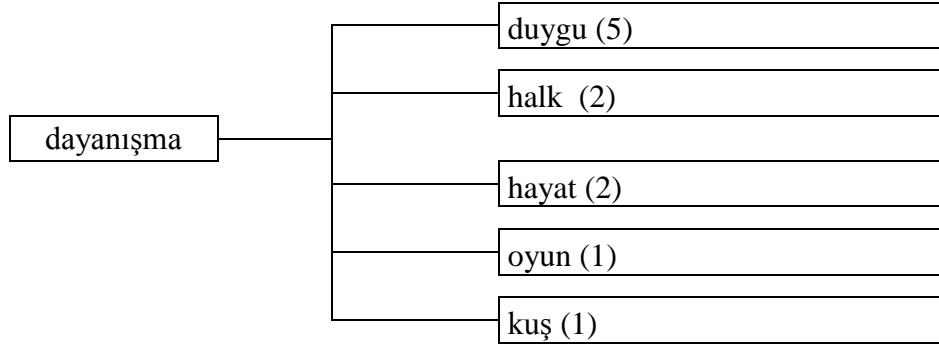

Figure 23 shows keywords that collocate with *dayanışma*. Solidarity is conceptualized as national solidarity implicating that members of the society are unified for a national purpose. In this sense reference is made to social concerns rather than individual. ‘Sense of solidarity’ is one of the most recurring collocation (*dayanışma duygusu*) that is conjoined with unity, uniformity and mutual support. The emphasis on social rather than individual aspects of solidarity further cited by combining ‘solidarity and mutual support’ and ‘social life’ in which the importance of solidarity in maintaining the society is emphasized. In the remaining citations, play collocates with solidarity in which playground is identified as a place where one learns the role of solidarity, and a specific

species of a bird is given as an exemplar of perfect solidarity to be imitated (See Appendices 4,2,5,7,8).

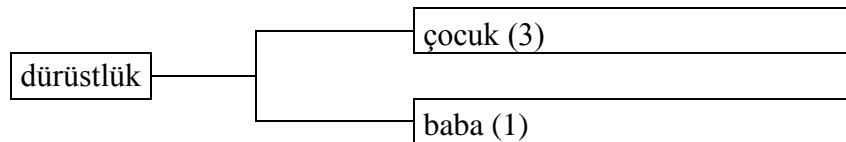
Figure 23. Keywords that collocate with *Dayanışma*

In teaching of the value *duyarlılık*, textbooks prefer lexemes other than *duyarlılık*. We conclude that *duyarlılık* does not collocate with the keywords identified in this study.

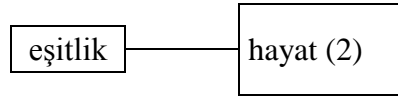
Keywords that collocate with *dürüstlük* are given in Figure 24. Atatürk's father is taken as the best example with a number of perfect personality traits among which we find *honesty*. In one citation, a number of personality traits that are negatively evaluated are listed and then, followed by a disjunctive which is followed by *dürüstlük*. The use of disjunctive functionally serves to highlight honesty (See Appendices 3 and 1).

Figure 24. Keywords that collocate with *Dürüstlük*

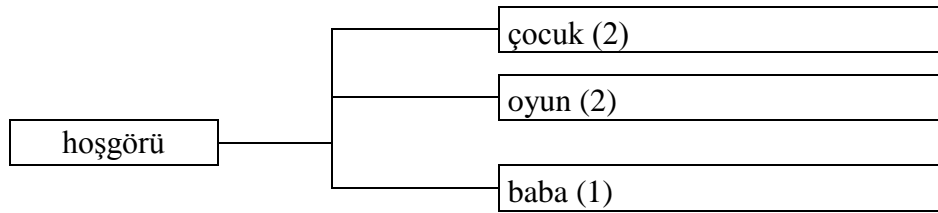
There are only two citations in which *eşitlik* and *hayat* collocates (see Figure 25): In one case, citation refers to equality of all citizens (*Tüm vatandaşlar eşittir*) and in the other equality of both sexes (*kadın erkek eşitliği*) (See Appendix 5).

Figure 25. Keywords that collocate with *Eşitlik*

Among Atatürk's senses, in the list, we find love of children (*çocuk sevgisi*) and his indiscriminate tolerance for everyone. Collocation of *tolerance* with *play* indicates that adults are mostly intolerant in a play. Collocation data of *tolerance* reveals that in two out of three occurrences there is only one reference to *father* and in this single citation, the father is not tolerant (*babam her zaman şefkatli ve hoşgörülü değildi*). In the remaining two citations we have parents (*anne-baba*) who are tolerant and understanding (See Appendices 3, 7 and 1).

Figure 26. Keywords that collocate with *Hoşgörü*

Kindness collocates only with two keywords (See Figure 27). In one citation of collocation of *çocuk* with *kindness*, the child promises his mother that he will stick to path of goodness. In collocation of *kindness* with *duygu*, we find a list of positively evaluated values that makes the people to move for good deeds (*iyilik, şefkat, yardımlaşma ve dayanışma duyguları harekete geçirir*) (See Appendices 3 and 4).

Figure 27. Keywords that collocate with *İyilik*

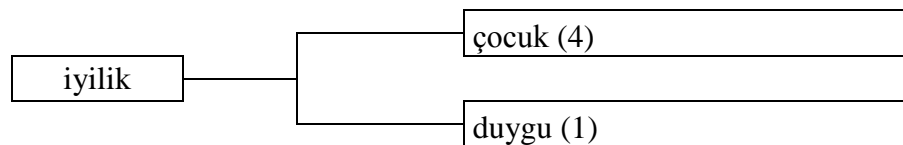
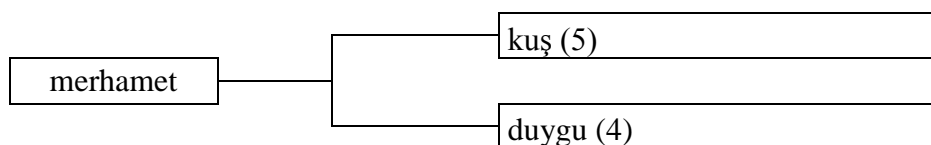

Figure 28 shows keywords that collocate with *merhamet*. Collocation of *pity* with *sense* implies that in Turkish *pity* is construed as an emotion. The citations in the corpus come in the form of a compound, namely ‘*acıma duygusu*’. Other than one occasion, reference to *pity* appears in generic contexts. It is interesting to note that in labelling the value term, a non-native lexeme *merhamet* is preferred whereas in the text native term *acıma* and its derivatives are used in the expression of the value in the text. Given that *merhamet* is less frequent in the text compared to *acıma*, it also does not appear in any concordance citations with any frequent keyword. The collocation with *kuş* refers to the manner in which birds are killed (See Appendices 8 and 4).

Figure 28. Keywords that collocate with *Merhamet*

Keywords that collocate with *misafirperverlik* are given in Figure 29. In the co-occurrence of *çocuk* and *hospitality* the child appears both as the visitor and as the host. In the majority of the cases, the native counterpart (*konuk*) of the value term (*misafir*) is used. *Kitap* collocates with *hospitality* in the sense that the host reads tales from a book to the visitors as a gesture of courtesy. Collocations of *play* and *hospitality* on the other hand encode a meaning in which hosting someone is more like an unpleasant game. Finally, both a *tree* and a *bird* can be guests as they appear in the corpus data. A culturally significant concept of ‘guest of God’ is cited only once as referring to someone who knocks the door with blood all over his face (See Appendices 9, 3, 6, 7,10, 8).

Figure 29. Keywords that collocate with *Misafirperverlik*

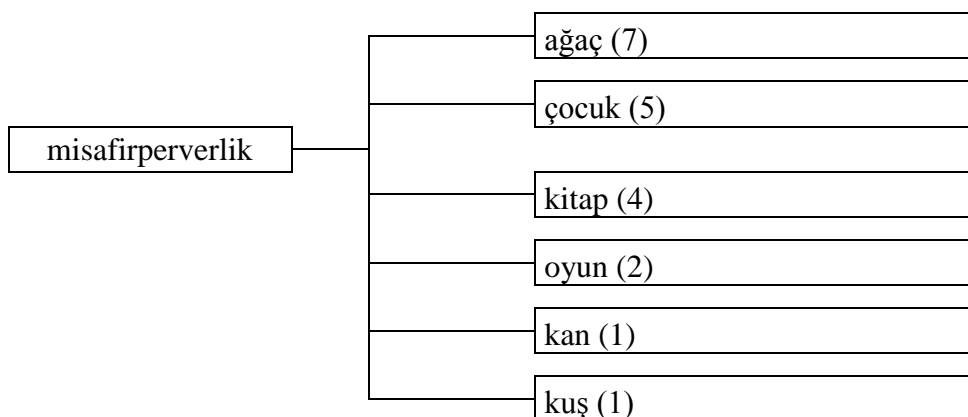
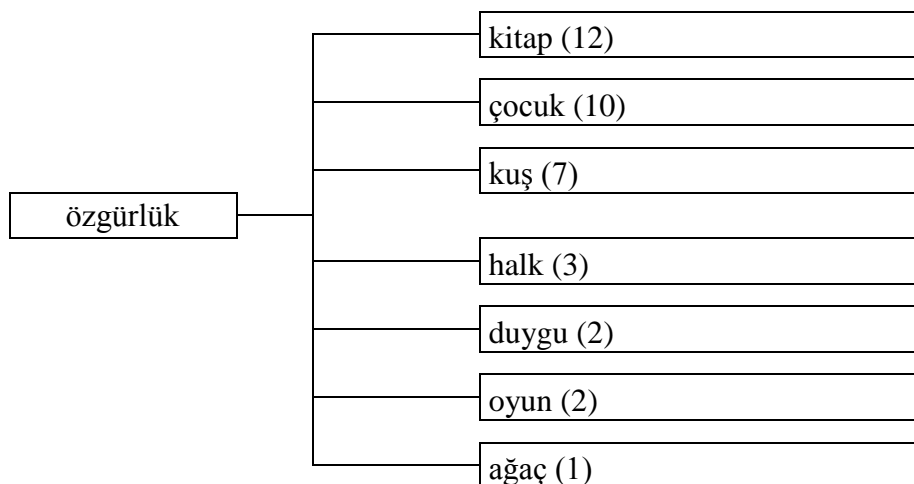

Figure 30 shows keywords that collocate with *özgürlük*. In the citations of *book* with *freedom* reveals three different uses: book as the location in which ideas regarding freedom can be found, the manner in which (freely) books can be sold, and finally books relating to free freeing activities. Co-occurrences with *çocuk*, as we have observed before in similar other conceptualizations, refer to child as a generic category or refers to plurality of children as a category. In other words, freedom is not ascribed to a child as an individual but rather freedom relates to activities allowed for the children as a category. In all three occurrences of *freedom*, as they appear in lines of a poem that addresses Atatürk as he has imposed this idea of freedom to the people he has saved. Collocations of *freedom* with *sense* relates to national senses exist in Atatürk among which we find sense of freedom. This collocation also identifies freedom in its relation to nationhood rather than the individual. In two citations of *play* and *freedom* collocations, reference is made to being free in the play, and playing freely. Since *birds* construed as figures of freedom free from bounds of land to fly any direction they choose, they stand out as the perfect example of acting freely. Almost all citations in texts conceptualize birds as symbol of freedom by comparative expressions (*kuşlar kadar*). In its co-occurrence with

tree, reference is also made to the free birds living among the branches of the tree (See Appendices 6, 3, 8, 2, 4, 7 and 9).

Figure 30. Keywords that collocate with *Özgürlük*

As can be seen in Figure 31, the only keyword that collocates with *self-reliance* is *hayat*. As one of those individual-oriented concepts which is identified as a value to be taught, self-reliance does rarely collocate with keywords in the corpus. From the linguistic point of view, we may suggest that *özgüven* is a relatively new term (neologism) which has become recently frequent in the language. In a broader sense, we may also argue that individual-oriented conceptualizations have little or no place in collectivistic societies (See Appendix 5).

Figure 31. Keywords that collocate with *Özgüven*

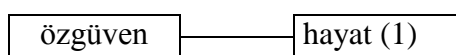
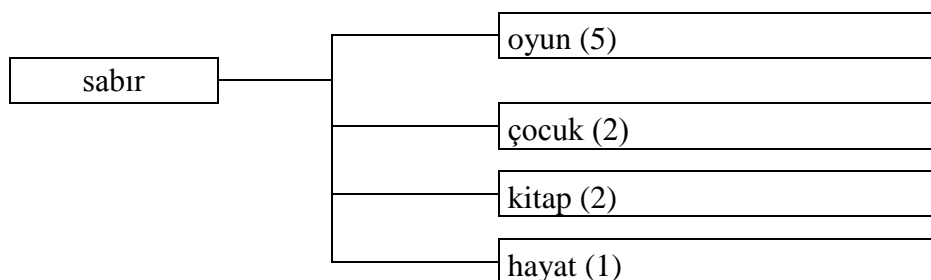

Figure 32 shows keywords that collocate with *sabır*. As one of the most significant cultural keywords, *sabır* enters into evaluation of many behavioral patterns in Turkish cultural modal. Alongside with many idioms and proverbs, *sabır* frequently occurs in daily language use contexts. *Play* and *patience* co-occurrences describe a case in which spectators are impatiently waiting the play to start. The co-occurrences of *çocuk*, just as in

many other expressions, praises and assigns high cultural values to be a patient child or to act patiently. For example, reading is defined as one of the activities in life which requires the most of patience on the part of the individual. The same conclusion is further stated in collocation of *patience* with *book*. In the other citation, *book* and *patience* again refer to a manner which something is done (See Appendices 7, 3, 6 and 5).

Figure 32. Keywords that collocate with *Sabır*

Keywords that collocate with *sağlık* can be seen in Figure 33. Co-occurrences of *çocuk* with *sağlık* most often also incorporate play. As suggested in these co-occurrences, healthy child is a playing child. In this sense, health and physical activity are taken as preconditions of each other.

Health appears as a derived adjectival form *sağlıklı* which functions of a pre-modifier of the noun life and thus, acts nothing more than a simple modifier. The adjective *sağlıklı* also collocates with *ağaç* where a healthy tree is likened to a healthy person.

Father as the provider is also responsible for the good health of his children. Concordance lines reveal father as the protector who acts immediately in case of health problems or the father himself becomes a victim of an ailment. Public health compound appears only in one citation in the corpus.

Collocates of *emotion* with *health* always derive negative evaluations. Here emotions or emotional states depicted as symptoms of an unhealthy state or major causes

of physical ailment. In all co-occurrences, blood and health appear in professional context as in blood-bank (See Appendices 3, 5, 10, 1, 7, 4, 10 and 2).

Figure 33. Keywords that collocate with *Sağlık*

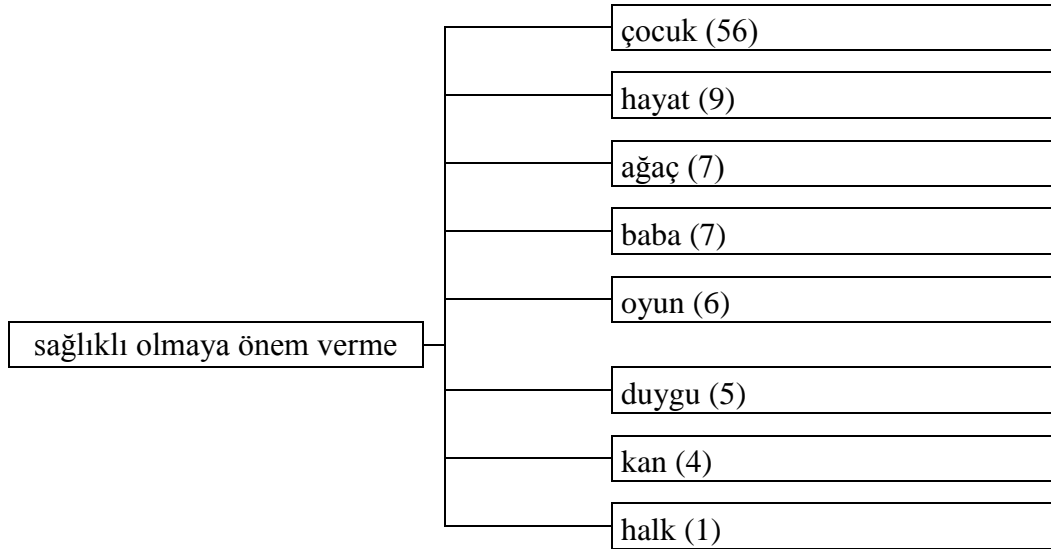

Figure 34 shows keywords that collocate with *saygı*. Rights and privileges of the child should be respected as the concordance lines suggest. Here again, references made to child as a category, rather than individual. Books themselves should be objects of respect as they are carriers of knowledge as we understand from the concordance lines. In all its citations, the father is the one who shows respect to Atatürk. Respect and people collocates indicate cases in which the people show their respect to prominent figures including Atatürk, Aşık Veysel and Yunus (Emre). One should also be respectful to the rights of thee others in a play. Since the term *duygu* in Turkish refers to things other than *feeling* or *emotion*, a compound like ‘saygı duygusu’ can be easily formed despite the fact that *saygı* is not an emotion but a behavior label. Hayat appears in a locative expression (hayatta) where one is expected to display an utmost respect to his teachers (See Appendices 3, 6, 1, 2, 7, 4, and 5).

Figure 34. Keywords that collocate with *Saygı*

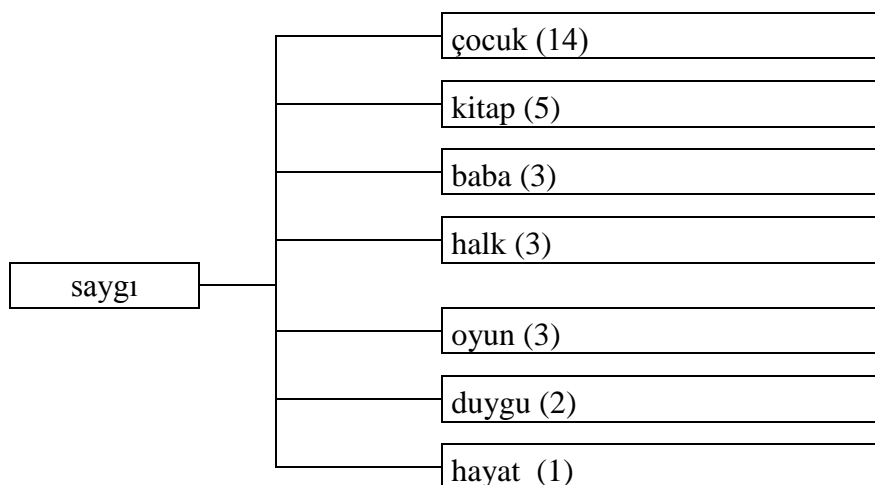
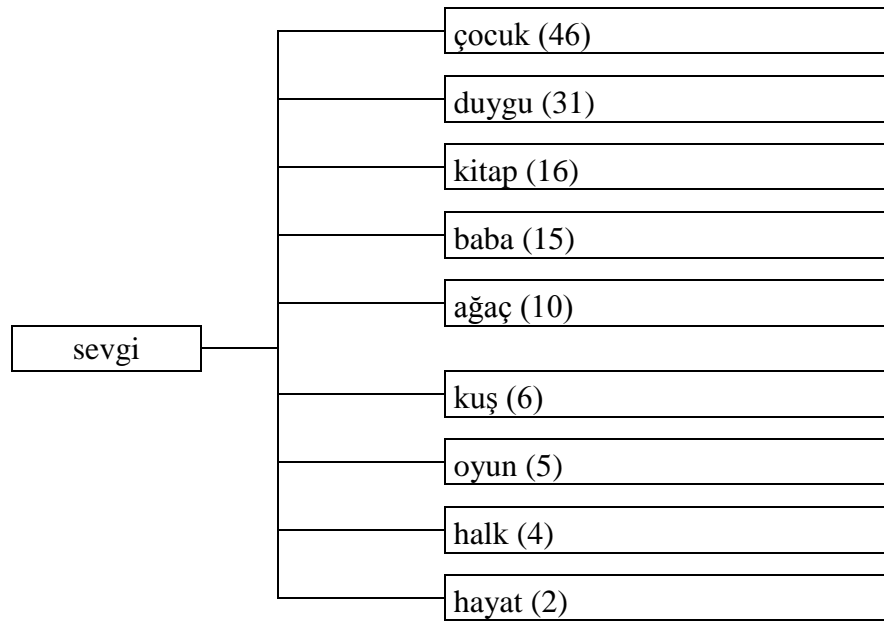

Figure 35 shows keywords that collocate with *sevgi*. The compound ‘*çocuk sevgisi*’ appears more frequently than other citations. Once again, reference to *çocuk* is generic, rather than individual. Concordance lines reveal that *emotion/feeling* is used as a post-modifier rather than a contentful element that combines with affection. Here, affection has its own reference in its context which defines its own object and then they together combine with *duygu*. The occurrences of *book* define the book as the object of affection or the process of reading books is something to be loved by heart. Love of nature is represented via love of trees in most of citations. Light-heartedness of the birds constitutes a base for metaphorical extensions in the collocations of *love* and *bird*. People sense of defying gravity and feeling of flying are expressed in these collocations. The object of affection, commonly combined with respect, are the people themselves or figures like Yunus Emre or Mustafa Kemal. The role and function of love and affection in *life* are given in the concordance lines (3, 4, 6, 1, 9, 8, 7, 2 and 5).

Figure 35. Keywords that collocate with *Sevgi*

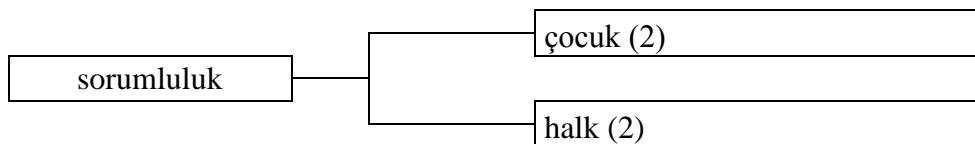

Keywords that collocate with *sorumluluk* are *çocuk* and *halk* as seen in Figure

36. In the collocations with *çocuk*, either the responsibility of the members of the family or child's own responsibility is stated.

The intellectuals' responsibility to their people is expressed in the collocation of *sorumluluk* and *halk* (see Appendices 3 and 2).

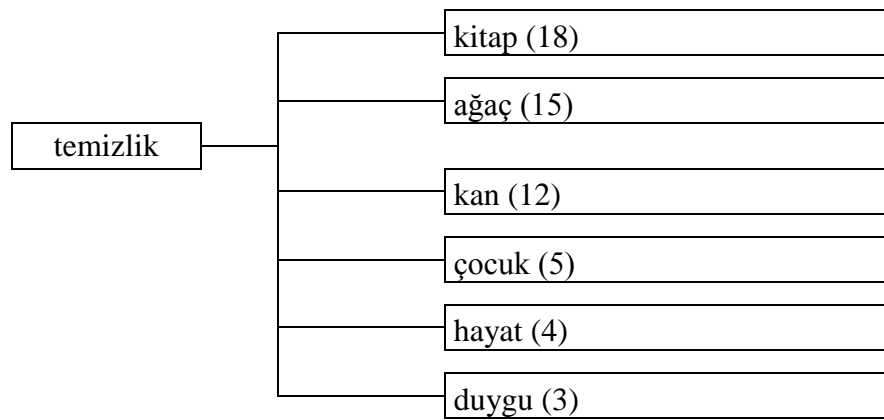
Figure 36. Keywords that collocate with *Sorumluluk*

Keywords that collocate with *temizlik* are given in Figure 37. Cleaning books, keeping books clean not only will protect them from damages, but also shows our respect to the books. Trees clean the air and make the world a better and a healthy place. The adjective *clean* functions as a pre-modifier of *blood* where the implied meaning refers to

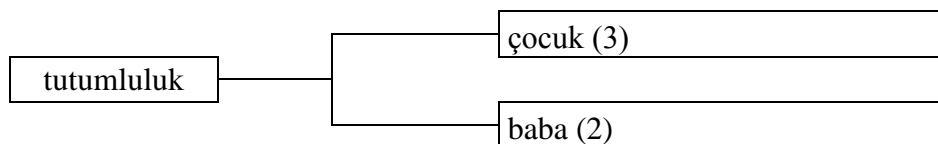
pureness of blood. The child is an object of protection should best be kept clean at all times in order to secure his well-being. The only reference to child as an individual refers to Atatürk as a well-kept and clean child. Healthy life is only possible by being clean at all times. Cleanliness appears in an adjectival form to modify positive emotion or good temper (See Appendices 6, 9, 10, 3, 5 and 4).

Figure 37. Keywords that collocate with *Temizlik*

In Figure 38, keywords that collocate with tutumluluk are given. Positively evaluated and culturally approved behavioral output of sparingness is expressed in the citations of child collocations. In one citation, we find an example case in which father's sparingness is provided. In the other citation, father is defined as the primary source from which we learn sparingness (See Appendices 3 and 1).

Figure 38. Keywords that collocate with *Tutumluluk*

Keywords that collocate with *vatanseverlik* can be seen in Figure 39. In three citations, we find references to patriotism of individuals who at the same time feel love to their people. In the other two citations, people are trusted by saviors in the fight against the enemy. The form of patriotism expected from the children is to be dutiful and helpful in deeds regarding the country as a whole. The feeling of patriotism is to be shared with others just as Mustafa Kemal did. In the most extreme form of patriotism, a citizen should spill all of his blood to each and every corner of the country (See Appendices 3, 10, 2 and 4).

Figure 39. Keywords that collocate with *Vatanseverlik*

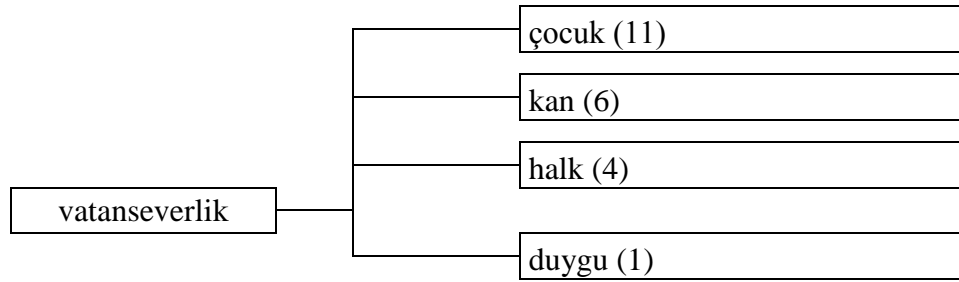
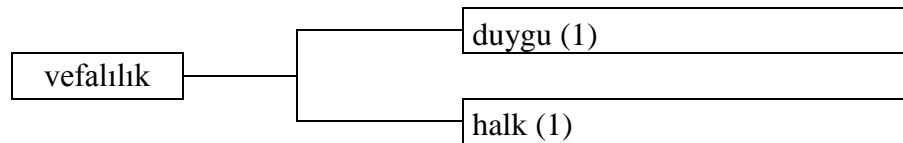

Figure 40 shows keywords that collocate with *vefalılık*. Sense of gratitude is a compound form that appears in both occurrences of gratitude in the corpus data. In both occurrences gratitude is displayed to the people of the country (See Appendices 4 and 2).

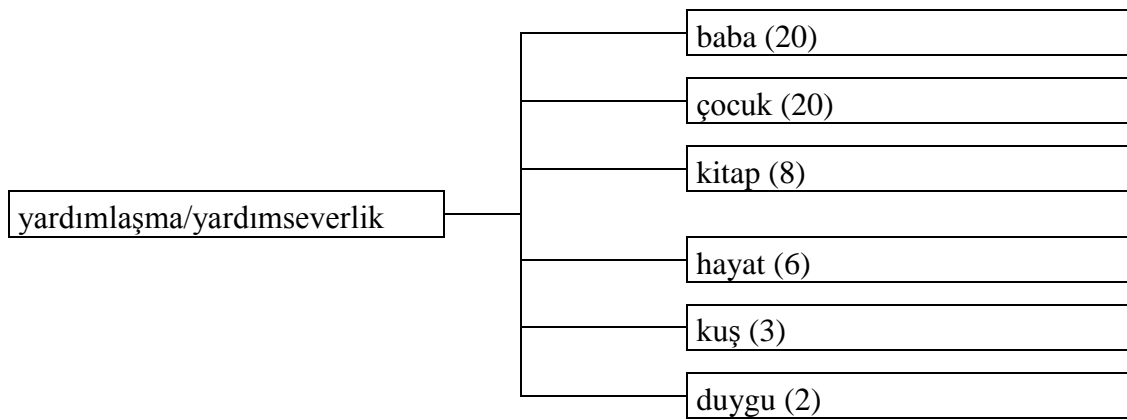
Figure 40. Keywords that collocate with *Vefalılık*

In Figure 41, keywords that collocate with *yardımlaşma/yardımseverlik* are given. Father is the source in all activities that the child requires help. Rarely, father is the one who needs one's help. Similarly, while in some cases child is the one who requires help, in other cases, the child is the one who is ready to help the others as a model citizen.

In the collocations of *book* with *helping the others*, book appears as the object of donation. In the citations of life, we find references to a life lesson in which all individuals at some time in their life need the help of others. Bird is an animal which is not associated with force and power, on the contrary, it should be protected and helped. Collocation of *feeling* (*duygu*) with good *samaritan* (*yardımsever*) refers to motivational forces (See Appendices 1, 3, 6, 5, 8 and 4).

Figure 41. Keywords that collocate with *Yardımlaşma/Yardımseverlik*

Modesty and *sensitiveness* are the values which do not co-occur with the keywords.

III.3. Values and Patterns

III.3.1. Adil Olma

Adalet, adil, adaletli, adaletsizlik are defined in the TDK Türkçe Sözlük as follows:

adalet *a. (ada:let)* 1. Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, türe. 2. Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme: “Hiçbir kuvvet beni adaletin tecellisi için çalışmaktan menedemeyecektir.” -N. Hikmet. 3. Bu işi uygulayan, yerine getiren devlet kuruluşları: *Suçlular adaletin pençesinden kurtulamazlar.* 4. Herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme, doğruluk: “Germiyan’da Süleyman Şahımız adaletle hüküm sürer.” -F. F. Tülbentçi.

adil *sf.* (*a:dil*) Adaletle iş gören, adaletten, doğruluktan ayrılmayan, hakkı yerine getiren, adaletli: “*Milletler tarihte fatihlerden fazla adillere bağlıdırlar.*” -F. R. Atay.

adaletli *sf.* Adil: “*Bütün güzel, haklı, adaletli, doğru sözleri bizi satranç taşı hâline getirmek için uyduruyor.*” -N. Hikmet.

adaletsizlik *a.* Adaletle aykırı olma durumu: *Bu işte adaletsizlik var.*

Table12 shows the frequency of the senses in these definitions. The most frequent sense of *adalet* is the first one: “Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, türe.”

Table 12. Frequency of *Adalet*, *Adaletli*, *Adaletsizlik* and *Adil*

adalet (24)	adaletli (5)	adaletsizlik (1)	Adil (1)
1st sense: 8	single sense: 5	single sense: 1	single sense: 1
2nd sense: 4			
3rd sense: 2			
4th sense: 5			
metalinguistic: 5			

The synonym of *adalet* is *türe*, *doğruluk*.

Türe is defined as *adalet*. *Doğruluk* is defined as follows:

a. 1. Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, **adalet**: “*Yazıyı yazana, bu dediklerinin doğruluğuna nasıl inansın okuyucu?*” -N. Cumalı. 2. *fel.* Düşüncenin gerçeğe uyuşması, yargı ve önermelerin gerçeğe uygun olması.

Depending on this definition, the meaning of *doğruluk* can be divided into three categories as 1- doğru olma durumu, 2- dürüstlük, 3- adalet.

Table 13. Synonyms of *Doğruluk*

Türe (0)	Doğruluk (51)
	1st sense: 51
	2nd sense: 0
	3rd sense: 0

As shown in the Table 13, *türe* is not used in the corpus and *doğruluk* is not used in the sense of *adalet*.

As shown in Table 14, *adalet* is used with *daha* and *en*. The use of comparative and superlative forms indicates that *adalet* is something quantifiable. This is also clear in the pattern *adalet terazisi* ‘scales of justice’ shown in Table 15. As understood from the collocates *sistem* and *dağıt-*, *adalet* is a system and it is also something distributed to people. Other collocates of *adalet* such as *toplumsal*, *sosyal hukuk devleti*, *mili*, *memleket* emphasizes social justice rather than presenting justice as a property of individuals.

Table 14. Patterns for *Adalet/Doğruluk*

Patterns	Examples
ADV + <i>adalet</i>	<i>daha adaletli / en adaletli</i>
N + Conj + <i>adalet</i>	(sosyal hukuk devleti / millî dayanışma) ve <i>adalet</i> (ilkeleri/anlayışı)]
<i>adalet</i> + RC+DT+N, <i>adaleti</i> V	<i>adalet</i> dağıtan bir yargıç / <i>adaleti</i> sevgiyle dağıtmış elleri)
N, N, N, <i>doğruluk</i> (<i>doğruluğa / doğruluğu/ doğrulukta</i>), N, N	yiğitliğe, namusluluğa, <i>doğruluğa</i> , / Gençliğe, çalışkanlığa, sevgiye, <i>doğruluğa</i> , güzelliğe, içtenliğe / İyiliği, <i>doğruluğu</i> / sevgiyi, acıyı, savaşı, derdi, sevinci, mutluluğu, <i>doğruluğu</i> , barışı / yurt, millet, bayrak sevgisi; iyilik, güzellik, <i>doğruluk</i> / İyilik, alçakgönüllülük, yiğitlik, <i>doğruluk</i> / erdem, iyilik, alçak gönüllülük, yiğitlik, <i>doğruluk</i> / bilgide, erdemde, <i>doğrulukta</i>

When we look at the emerging patterns, we observe that the value term *adalet* appears in degree constructions (*daha / en adaletli*), in nominal compounds or coordinate conjunctions in which the other conjunct is an NP that denotes a social institution, and finally, *adalet* appears among the members of a list of other words that are semantically related or compatible with *adalet*.

The concordance lines about *justice* can be divided into three categories. The most frequent category is *Justice of Nations, States, Society, Leaders and People*.

Table 15. Categories of Concordance Lines about Justice

Categories	Frequency
Justice of Nations, States, Society, Leaders and People	25
Justice of Animals	4
Justice of God	1
Total	30

In Table 16, sample concordance lines for *Adalet(li)* are given. The concordance lines include *milli, devlet, toplumsal, Türk hakimiyeti*, which shows us that justice is an important value in a (Turkish) society. The emphasis is on the groups of people rather than individuals. It is interesting that although the sentences in the dictionary definition does not explain or exemplify the term *adalet* as a property of animals or God, the corpus includes concordance lines which imply that justice is not peculiar to people. However, these examples may not be appropriate because, being fair is a conscious, voluntary action that requires thinking and goose are not capable of thinking. Another problem is the last example given in the Table 16 The phrase *ilahi adalet* ‘divine retribution’ implies that ‘there is God’ and being fair is a property of God.

Table 16. Sample Concordance Lines for *Adalet(li)*

Justice of Nations, States, Society, Leaders and People		
toplumun huzur ve refahı, millî dayanışma ve	adalet	anlayışı içinde herkesin insan haklarından
hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve	adalet	ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan
Zaferi, barışı yaratmış elleri. Hürriyeti, saadeti,	adaleti	Sevgiyle dağıtmış elleri. Elleri konuşuyor Mustafa Kemal’in.
ruhu, Tanrı ile insanların birliği, toplumsal	adalet	ile yoğrulmuştur. Şairimizin büyüğü
Çünkü Türk hâkimiyeti , Nemçe hâkimiyetinden daha	adaletli	, daha muntazamdı. Türk toprak ağaları, Türk beyle
büyük buluşlar yapan bir bilim adamı olurdu,	adalet	dağıtan bir yargıç olurdu, en
Justice of Animals		
Eh zaman, tasarruf zamanı ne de olsa! Sadece	adalet	sistemleri mi? Kazlarda topluluk bilinci, yardımlaşma ve dayanışma da son derece gelişmiştir.

özellikleri bununla da bitmiyor. Ayrıca onlarda	adalet	sistemi de vardır. Şöyle ki: Kazlar , herkesin aynı oranda güç harcaması için sık sık yer değiştiriyorlar.
Justice of God		
tanımadığı sevgilisini ne güzel anlatıyor. İlahi	adaletin	lütfü. Görme duygusunu alınca ona

III.3.2. Ahlak

Definitions of *ahlak* and related words in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) are given

below:

ahlak *ç. a. (ahla:ki, l ince okunur)* 1. Bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları, aktöre, sağtöre: “*Ahlak düzelmeden hiçbir şey düzelmez.*” -Ç. Altan. 2. Huy: “*Bu şoförler hepinizin ahlakını bozdu.*” -M. Ş. Esendal.

ahlaklı *sf.* Ahlak kurallarına bağlı, bunlara uygun davranan (kimse).

ahlaksız *sf.* 1. Ahlak kurallarına uymayan. 2. *mec.* Dürüst davranmayan, kötü huylu, terbiyesiz: “*O ahlaksız insanların arasında bu çocuk nasıl rahat eder.*” -P. Safa.

ahlaki *sf. (ahla:ki:, l ince okunur)* Ahlakla uygun, ahlakla ilgili, aktöresel, sağtöresel: “*Bütün vaktim babamın verdiği ahlaki kitapları okumakla geçer.*” -Ö. Seyfettin.

ahlaklılık *a.* 1. Bir insanın veya bir insan grubunun iyi ve kötü açısından davranış biçimi ve ahlaki düşüncüsü. 2. Ahlak kuralları ile uyum içinde olma.

Synonym of ahlak: sağtöre / aktöre

aktöre *a. (a'ktöre)* Ahlak: “*Artık gemisini kurtaran kaptan olacaktır, aktöre yozlaşması ve çöküntü başlar.*” -M. C. Anday.

sağtöre *a. (sa'ğtöre)* Ahlak: “*Sağtöre, her zaman umutlu olmayı gerektirmez.*” -M. C. Anday.

Ahlak is used in its 1st sense for 37 times. The second sense is found only in one concordance line.

Table 17. Senses of *Ahlak/Ahlaklı/Ahlaklılık/Aktöre*

Ahlak (37)	Ahlaki (5)	Ahlaklı (4)	Ahlaklılık (1)	Aktöre (1)	Sağtöre (0)
1st sense:34	Single sense:5	Single sense:4	1. sense:1	Single sense:1	-
2nd sense:1					
Metalinguistic:2					

Table 18 shows patterns for *ahlak*.

Table 18. Patterns for *Ahlak*

Patterns	Examples
ahlak /N+N (<i>ahlak</i> / hayat dersi)	Fabl(imiz) yoluyla bir <i>ahlak</i> / hayat dersi çıkarılmaktadır. Başlığımız (Başlık), vermek istediğimiz (verilmek istenen) <i>ahlak</i> / hayat dersine uygundur.
ADJ + <i>ahlak</i>	milli ahlak
Ngen+ <i>ahlak</i> Nposs	(kişilerin /toplumların ve milletlerin) <i>ahlak</i> anlayışı
ADJ, ADJ, <i>ahlaki</i> , ADJ	milli, manevi, <i>ahlaki</i> , sosyal etc. / bilimsel, <i>ahlaki</i> etc.
N, N, <i>ahlak</i> , N	Akıl, bilim, <i>ahlak</i> , sanat
ADJ + <i>ahlaklı</i>	güzel <i>ahlaklı</i> / iyi <i>ahlaklı</i>
ADJ, ADJ, <i>ahlaklı</i> , ADJ, ADJ	sağduyulu, <i>ahlaklı</i> , sevecen, hoşgörülü, bilgili,

The patterns that we find in the corpus indicate that the value term *ahlak* is used most often in nominal contexts. *Ahlak* is either head of a compound (*milli ahlak*) or a modifier in a compound (*ahlak dersi*). Furthermore, as in the case of *adalet*, the value term *ahlak* is listed among other terms that are semantically compatible. The derived adjective form *ahlaklı* functions as a qualifying term applied to individuals.

Concordance lines about *morals* can be grouped as in Table 19. The most frequent use is about *morals as a feature of a society*. *National morals* and *morals of Turkish nation* are emphasized more than *morals as a feature of an individual*.

Table 19. Categories of Concordance Lines about *Morals*

Categories			Frequency
Morals as a general term			14
Morals as a religious term			1
Morals as a Feature of a Society	Morals of society in general	2	25
	National morals in general	14	
	Morals of Turkish nation	9	
Morals as a Feature of an Individual	A person in general	5	7
	A specific person	2	
Total			47

Table 20 shows sample concordance lines about *morals* as a general term. Other values such as affection, goodness, modesty and integrity are among the collocates of morals as a general term.

Table 20. Sample Concordance Lines for *Ahlak(lı)* as a General Term

Bir şiirden alıntıdır. Her şeyin başı sevgidir elbet. Akıl, bilim,	ahlak	, sanat sevginin yaratmak, kurmak, yaşatmak için bulduğu yollar değildir de
Fablimiz yoluyla bir ahlak/hayat dersi çıkarılmaktadır. Başlığımız, vermek istediğimiz	ahlak	/hayat dersine uygundur. Aşağıdaki formu grupça doldurarak arkadaşlarınızın yazısını değerlendiriniz
İyilik, alçakgönüllülük, yiğitlik, doğruluk gibi niteliklerin genel adı. Güzel	ahlaklı	olmak.

The sample concordance line in Table 21 is about Yunus Emre, who is a Sufi mystic and Turkish poet whose poems mainly concern divine love. Therefore, morals in this concordance line are grouped as a religious term.

Table 21. Sample Concordance Line for *Ahlak* as a Religious Term

sönerken Yunus köyleri, kasabaları dolaşarak yalın ama derin sevgi ve	ahlak	şairlerini okuyordu. Gerek şiirleri gerek ilahileri, önce Osmanlılara, sonra modern
---	-------	---

Morals are also considered as a feature of society as seen in Table 22. The concordance lines about *morals of society in general* show factors (such theatre and society) which affect the development of people's morals. There are also *national morals in general* and *the morals of Turkish nation* as seen in the concordance lines given in Table 23.

Table 22. Sample Concordance Lines for *Ahlak* as a Feature of Society

Morals of society in general		
Tiyatro bir çeşit doktorluk ve hastane görevi yapar.	Ahlak	ve toplum sorunlarını inceler.
İnsanlar; âdetlerini,	ahlaklarını,	hislerini, eğilimlerini, hatta fikirlerini geliştirme ve terbiyede, içinde yetiştiği toplumun
National morals in general		
Kişilerin olduğu kadar toplumların ve milletlerin de bir	ahlak	anlayışı, onların davranışlarının tümünü etkileyen ilkeler ve değer yargıları vardır
seve seve canının verilmesini isteyen	ahlaktır	." Onun bu sözünü millî ahlakın millî birlikle ilişkisini ortaya koyması açısından çok beğenirim.
Morals of Turkish nation		
Türk ahlakının amacı nedir? Millî	ahlak	anlayışımızın esasları nelerdir?
Çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz badireler içinde	ahlakını	, ananelerini, hatıralarını, menfaatlerini velhasıl bugün kendi milliyetini yapan her şeyin

The first concordance line in Table 23 indicates that it is a person's duty to be good and honest and to have morals. The other concordance line about morals of a person in general puts emphasis on the role of education on the children's development of morals. The other two concordance lines in this table are about a specific person's morals namely *Şevket* (a character in a novel) and *Nasrettin Hodja* (who is considered a populist philosopher and wise man, known for his funny stories and anecdotes).

Table 23. Sample Concordance Lines for *Ahlak(lı)* as a Feature of an Individual

A person in general		
İnsan olarak görevimiz iyi, dürüst ve	ahlaklı	olmak değil midir?
Yaşama hakkının yanı sıra, çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve	ahlak	gelişimi için eğitime gereksinimi vardır.
A specific person		
İhtiyar memur, dünyada her şeyden şüphe eder, oğlunun	ahlakından	şüphe etmezdi. Ona göre Şevket, dünyanın hiçbir kuvvetinin kırıp kırilemeyeceği
Nasrettin Hoca, fıkralarından anlaşılacağı üzere sağduyulu,	ahlaklı	, sevecen, hoşgörülü , bilgili, mert, sözünün eri, doğrudan yana , akıllı, zeki

As understood from the examples, morals are introduced in different ways and the concordance lines of morals include other values such as goodness, honesty and tolerance.

III.3.3. Aile

The definition of *aile* in *TDK Türkçe Sözlük* (2005) is as follows:

aile *a. (a:ile)* 1. *top.* *b.* Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik: “Birbirlerine nasıl tutkun, yangın bir aile olduklarını sayıp döktü.” -L. Tekin. 2. Aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü: “Kendilerinin hangi asil aileye mensup olduklarını bilmiyorum.” -N. Hikmet. 3. Birlikte oturan hısım ve yakınların tümü. 4. *hlk.* Eş, karı. 5. Aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünü. 6. Temel niteliği bir olan dil, hayvan veya bitki topluluğu, familya.

ailece *zf. (a:ile'ce)* Bütün aile ile, ailecek: “Evimizi, evimizde ailece birlikte yapılan çok şeyi özlüyordum.” -A. Ağaoğlu.

ailecek *zf. (aile'cek) hlk.* Ailece: “Cumartesi sabahı olduğu gibi gene ailecek oturmaya gitmişlerdi anneannesine.” -E. Şafak.

Table 24. Senses of *Aile/Ailece/Ailecek*

Aile (501)	Ailece (7)	Ailecek (3)
1st sense: 135	Single sense: 7	Single sense: 3
2nd sense: 10		
3rd sense: 42		
1st or 3rd: 257		
4th sense: 0		
5th sense: 5		
6th sense: 35		
Metalinguistic: 18		

Patterns for *aile* is given in Table 25.

Table 25. Patterns for *Aile*

Patterns	Examples
ADJ+DT + <i>aile</i>	nasıl / küçük /büyük /kalabalık /kocaman /yeni /müstesna/ soylu /zengin /yoksul /İstanbul /anlayışlı /tutarlı /mutlu bir <i>aile</i>
RC+DT+ <i>aile</i>	bilginler yetiştiren / köyünde yaşayan / göç etmiş bir <i>aile</i>

Possessive ADJ+ <i>aile(m,miz,niz)</i>	Benim <i>ailem</i> / bizim <i>ailemiz</i> / kendi <i>aileniz</i>
N (Nationality) + <i>aile</i>	Türk / Türkmen <i>ailesi</i>
PN + CONJ+ <i>ailesi</i>	Ahmet / Ezgi / Louis / Nasrettin Hoca / Ömer / Ronny/ ... ve <i>ailesi</i>
N _{poss} + <i>aile</i> N _{gen}	Atatürk'ün <i>aile</i> ağacı
<i>aile</i> + N	<i>aile</i> bireyleri/üyeleri/yapısı
<i>aile</i> + CONJ	<i>ailesiyle</i> birlikte
RC + DT + <i>aileden</i> gel- ADJ + DT + <i>aileden</i> gel-	İstanbulu bir <i>aileden</i> gelen / bilginler yetiştiren bir <i>aileden</i> geliyordu / müstesna bir <i>aileden</i> geliyorum
<i>aile</i> + PP	<i>aile</i> içinde
<i>aile</i> + CONJ + N	<i>ailemi</i> ve çevremi / <i>ailesi</i> ve köy halkı / <i>ailesi</i> ve komşuları / <i>ailesi</i> ve kendisi
ADJ + <i>aile</i>	bu <i>aile</i> / bütün <i>aile</i>

A variety of adjectival forms appears before the value term *aile* to modify different aspects of the family. Most frequently, NP-gen NP-poss construction is used in the texts where membership of an individual to a family is expressed. Additionally, in many other cases, there are pre- or postmodifiers attached to this genitive compound. Patterns for kinship terms are given in Table 26.

Table 26. Patterns for Kinship Terms

	Patterns	Examples
ABLA	N (profession) + <i>abla</i>	hemşire / terzi <i>abla</i>
	PN + <i>abla</i>	Nuray / Makbule <i>abla</i>
	[S [NP [N Ablam]]] [VP [PP benimle] [V' [N oyun] [V oynasın]]]	<i>Ablam</i> benimle (oyun) oynasın (oynayacak)
AĞABEY	PN + <i>ağabey</i>	Ahmet / Bekir / Tuncer / Yusuf / Şükrü <i>ağabey</i>
	<i>ağabey</i> + gibi	<i>ağabeyim</i> gibi/ (Tuncer/bir) <i>ağabey</i> gibi
AMCA	N (profession) + <i>amca</i>	asker / miralay / baloncu / beşikçi / doktor / fotoğrafçı / oyuncakçı / postacı / reklamcı / bakkal <i>amca</i>
	PN + <i>amca</i>	Dursun / Enver / Hasan / Kadir / Kadri / Saim / Zeyyat / Ahmet / Nazım / Mustafa <i>amca</i>
	ADJ (+ DT) + <i>amca</i> / ADJ + <i>amca(lar)</i>	yaşlı bir <i>amca</i> / yaşlı <i>amcalar</i> / yaşlı <i>amcanız</i>
ANA	ADJ + DT + <i>ana</i>	kutsal / ihtiyar bir <i>ana</i>
	N + <i>ana</i>	masal / toprak / tabiat <i>ana</i>
	<i>ana</i> + N	<i>ana</i> baba(lar) / <i>ana</i> kız / <i>ana</i> oğul
	<i>ana</i> sütü gibi ADJ	<i>ana</i> sütü gibi temiz / candan
	<i>ana</i> + N	<i>ana</i> yüreği
	<i>ana</i> + N (animal species)	<i>ana</i> arı / kuş / kırlangıç

	<i>analar</i> , N, N, N, ...	<i>analar</i> , babalar, kardeşler / <i>analar</i> , babalar, nineler, teyzeler, çocuklar / <i>analar</i> , bacılar
ANNE	CONJ + <i>anne</i>	<i>Ama annem/annesi</i>
	(ADJ +) bir + <i>anne</i>	(fakir, nasıl, kutsal, iyi, duygulu, ihtiyar) bir <i>anne</i>
	ADJ + <i>anne</i>	büyük / küçük <i>anne</i>
	N + <i>anne</i>	komşu / doğa / gök <i>anne</i>
	Nposs + <i>annesi</i>	(Emine'nin / Aysu'nun / Dilara'nın / Bora'nın / Atatürk'ün) <i>annesi</i> ,
	N + N + N	Atatürk'ün <i>annesinin</i> adı
	<i>anne</i> , N, N, N (family members)	<i>annem</i> , <i>ninem</i> , <i>babam</i> , / <i>anne</i> , <i>baba</i> , <i>nine</i> , <i>kardeş</i> , <i>torun</i> , <i>amca</i> , <i>hala</i> , <i>dayı</i> / <i>annelerimiz</i> , <i>babalarımız</i> , <i>kardeşlerimiz</i>
	<i>anne</i> + N (animal species)	<i>anne kunduz</i> / <i>kuş</i> / <i>kırlangıç</i> / <i>tavşan</i> / <i>sinek</i>
	<i>anne</i> + CONJ+ N.	<i>anne</i> ve <i>baba</i> , <i>anne</i> ve <i>çocuk</i> , <i>annesi</i> ve <i>kardeşi</i>
	<i>anneler</i> + N	<i>anneler günü</i>
	<i>anne</i> + CONJ + N (poss)	<i>annemle babam</i> , <i>annesiyile babası</i>
BABA	PN + <i>Baba</i>	Haydar/ Hüsnü/ Seyfi/ Sinağrit <i>Baba</i>
	PN + <i>Baba</i> + CONJ + PN	Karagöz <i>Baba</i> ile Hacivat Usta
	N, <i>baba</i> (lar), N, N, N (family members)	<i>Annem</i> , <i>babam</i> , <i>kardeşim</i> / <i>Annem</i> , <i>babam</i> , <i>babaannem</i> , <i>dedem</i> , <i>ablam</i> / <i>analar</i> , <i>babalar</i> , <i>kardeşler</i> / <i>analar</i> , <i>babalar</i> , <i>nineler</i> , <i>teyzeler</i> , <i>çocuklar</i>
	N+ <i>baba</i> (lar)	<i>ana baba</i> (lar)
	N + CONJ + <i>baba</i>	<i>anne</i> ve <i>baba</i> , <i>annemle babam</i> , <i>annesiyile babası</i> , <i>anne</i> ve <i>babası</i>
	Nposs + <i>babası</i>	Nuri'nin / Ayşe'nin / Ali'nin / Kaoru'nun / Enriko'nun / Sabiha'nın / Mustafa'nın / Gülizar'ın / Erhan'ın / Gülay'ın / Mikelanj'ın Hasan'ın / Okan'ın <i>babası</i>
	<i>baba</i> + CONJ + N	<i>babam</i> ve <i>ablam</i> / <i>annem</i> / <i>arkadaşları</i> / <i>ben</i> / <i>dostları</i> <i>babası</i> ve <i>ablası</i> / <i>annesi</i> / <i>ağabeyi</i>
	<i>baba</i> + CONJ	<i>babamla birlikte</i>
	<i>babasını</i> + V	<i>babasını kaybetti</i>
	Ngen + Nposs	<i>babasının</i> adı
ÇOCUK	ADJ + <i>çocuk</i>	ufak tefek / küçük / minik / minimini / şipşirin / güzel / siyah gözlü / mavi gözlü / sarı saçlı / kara gözlü / uzun boylu / yakışıklı / zeki / saf / iyi / sevgi dolu / yaramaz / uysal / ürkek / hareketli / içine kapanık / neşeli / asık yüzlü / tutumlu / dost canlısı / çalışkan / terbiyeli / tertemiz / dağınık / inatçı / sağlıklı / iştahsız / uzaylı / yoksul / fakir / zavallı / öksüz / kimsesiz <i>çocuk</i>
	PP + <i>çocuk</i> (lar)	metindeki / resimdeki / şiirdeki / masaldaki <i>çocuk</i> (lar)
	RC + <i>çocuk</i> (lar)	güzel huyları olan / havuç yiyen / file binen <i>çocuk</i> (oyun/top/basketbol) oynayan <i>çocuklar</i>
	ADJ + <i>çocuk</i>	bu / şu / hangi / nasıl / her / hiçbir / iki / birçok / bütün / fakir / mavi gözlü / siyah gözlü <i>çocuk</i>
	N + <i>çocuğu</i> / <i>çocuk</i> (ları)	hayal <i>çocuk</i> , Türk <i>çocuğu</i> , kız/oğlan <i>çocuğu</i> , dünya <i>çocukları</i> / komşu <i>çocukları</i>

	[S [NP [N Güllük'ün]] [NP [AP [AV en][A güzel]] [N çocuğu]] PN	Güllük'ün en güzel çocuğu Hermiyas
	Ngen + ADJ + çocuğu	ailenin/evin büyük/küçük çocuğu
	Reduplication with middle consonant variation	çoluk çocuk
		Günaydın/ Sevgili Çocuklar
	PNgen + çocuk + Nposs	Atatürk'ün çocuk sevgisi
	[S [NP [N Atatürk]] [VP [N çocukları] [V'[AV çok] [V severdi]]]	Atatürk çocukları çok severdi
	Çocuk + Ncomp	Çocuk bahçesi / doktoru / kitapları / oyunları / tiyatrosu / sesleri
	(ADJ) + DT + çocuk + PP	(küçük/ büyük) bir çocuk gibi
	çocuklar + PP	çocuklar gibi
	(ADJ) + DT + çocuk + existential expressions	(şipşirin / küçük / minimini) bir çocuk vardı/varmış
	Çocuklar + PP + V	Çocuklar için yazdığı (eserler/hikayeler / şiirler)
	çocuğun + Nposs	çocuğun annesi / arkadaşı / duyguları / düşünceleri / giysileri / gözleri
	çocuk + CONJ + N(poss)	çocuk ve ailesi / anası / babası / Atatürk /gökyüzü / geyik / oyun
	çocuk + PP/ wh-questions	çocuk ne / ne zaman / ne zamandan beri / neden / neler / nerede /nereye /neye /neyi / niçin
	PN	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Bilim Çocuk Dergisi Anne Çocuk Eğitimi Vakfı Çocuk Hakları Sözleşmesi
	partitive construction	çocuklardan biri
	çocuklar(i) + CONJ + N	çocuklar(ı) ve gençler(i)
	çocukluk + Ncomp	çocukluk dönemi/yaşları/yılları/zamanı/çağı
DAYI	PN + dayı	Ramazan / Recep dayı
	N, dayı, N, N	amca, hala, dayı, teyze
	dayısının + N(poss)	dayısının evi/tarlası
	[S [PRO] [VP [PP [[AV dayısının] [PP yanına]]] [V' [V gittiler]]]	dayısının yanına gitti(ler)
EMMİ	PN + emmi	Hasan emmi
ENİŞTE	PN + enişte	Hamit enişte
	N, N, N, N, enişte, N, N	Dayı, bacanak, görümce, nine, elti, yenge, enişte, abla, dede
		Enişte Bey
HALA	ADJ + hala	büyük / küçük hala(m)
	N, N, N, N, hala, N, N	akraba, anne, baba, nine, kardeş, torun, amca, hala, dayı, teyze...
	halamın + N(poss)	halamın komşusu
KARDEŞ	ADJ + kardeş	iki/küçük kardeş
	(DT) + N +kardeş	(bir/iki/üç) kız kardeş,
	Nplu + kardeş + Vque	Çocuklar kardeş oldu mu...

	ADJ + <i>kardeşler</i>	<i>yeni kardeşler</i>
	(Ngen) + N + <i>kardeşi</i>	(annemizin/babamızın) erkek <i>kardeşi</i> (annemizin/babamızın) kız <i>kardeşi</i>
	<i>kardeş</i> + PP	<i>kardeş gibi</i>
KARI	(ADJ) + <i>karı</i> + N	(yaşlı/ihtiyar) <i>karı koca</i>
KIZ	kız + Npos	<i>kız kardeşi</i>
	ADJ + DT + <i>kız</i>	küçük/küçücük/kocaman/yirmi beş yaşlarında/onsekiz yaşlarında sevimli/esmer,sevimli/güzel+bir <i>kız</i>
	ADJ + <i>kız(lar)</i>	genç <i>kız(lar)</i>
	N + <i>kız</i> comp	Limon/Toprak, Türk / Japon <i>kızları</i> , Kral/Peri/Çoban <i>kızı</i>
	PN + <i>kız</i>	Gökçen <i>Kız</i>
	ADJ + N + <i>kız</i>	Kırmızı Şapkalı <i>Kız</i>
KOCA	(ADJ) + N + <i>koca</i>	(yaşlı/ihtiyar) <i>karı koca</i>
NENE	PN (N) + Nene	Ay/Duru <i>Nene</i>
NİNE	PN + <i>Nine</i>	Ayşe / Elif / Emine / Nadire <i>Nine</i>
	N + <i>Nine</i>	komşu <i>nine</i>
	Nposs, Nposs, <i>ninem</i> , Nposs Nplu, Nplu, <i>nineler</i> , Nplu	annem, <i>ninem</i> , babam / Analar, babalar, <i>nineler</i> , teyzeler
	ADJ + DT + <i>nine</i>	seksen yaşında/altmışlık/yaşlı bir <i>nine</i>
	<i>Nine</i> + N (animal species)	<i>Nine</i> kunduz
OĞLAN	ADJ + DT+ <i>oğlan</i> (çocuğu)	koskoca/küçük/haylaz/tombul bir <i>oğlan</i> (çocuğu)
	PN + <i>oğlu</i> , N + <i>oğlu</i>	Ali Dede'nin/ Kadı Abdullah'ın/ Zübeyde Hanım'ın <i>oğlu</i> komşumuzun/teyzemin <i>oğlu</i> bu yurdun <i>oğlu</i> / Türk <i>oğlu</i> /Şehit <i>oğlu</i>
	PN + <i>oğlu</i> + PN	Gıyaseddin <i>oğlu</i> Sultan Alaaddin Mesut Sultan <i>oğlu</i> İzzeddin Kılıç Arslan Selim Sultan <i>oğlu</i> Süleyman Han
		Ey <i>oğul</i> ,
	NUM + <i>oğlu</i> +var	bir/iki/dört <i>oğlu</i> vardı/varmış
	N + N	ana <i>oğul</i>
	Nabl + <i>oğula</i> + V	babadan <i>oğula</i> geçer
TEYZE	PN + <i>Teyze</i>	Elif/Melek/Nazmiye/Polly/Sevim/Vahide <i>Teyze</i>
	N (profession) + <i>teyze</i>	kütüphaneci <i>teyze</i>
	N, N, N, N, <i>teyze</i> , N, N	anne, baba, nine, kardeş, torun, amca, hala, dayı, <i>teyze</i>
	(PN) <i>teyzenin</i> + Nposs	Huriser <i>teyzenin</i> kocası / Elif <i>teyzenin</i> kızı
YENGE	Nposs, Nposs, Nposs, Nposs, Nposs, Nposs, <i>yengem</i> , Nposs, ProN, Nposs, Nposs	babaannem, dedem, babam, amcam, halam, annem, <i>yengem</i> , eniştem, ben, kardeşim, kuzenim Dayı, bacanak, görümce, nine, elti, <i>yenge</i> , enişte, abla, dede
	N, N, N, N, N, <i>yenge</i> , N, N, N, N	

The categories of concordance lines about family and values are as follows

(See Table 27).

Table 27. Categories of Concordance Lines about Family and Values

Categories	Frequency
yardımlaşma/yardımsızlık, sevgi	15
aile birliğine önem verme	11
sorumluluk	9
sağlık	6
özgürlük, vatanseverlik	5
saygı	3
Bilimsellik, iyilik, tutumluluk	2
cömertlik, çalışkanlık, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik, sabır, temizlik	1
adalet, ahlak, alçakgönüllülük, bağımsızlık, barışçılık, dayanışma, duyarlılık, eşitlik, merhamet, kendine güven (özgüven) , vefa	0
Total	82

Sample concordance lines for *aile* is given in Table 28.

Table 28. Sample Concordance Lines for *Aile*

yardımlaşma/yardımsızlık: helpfulness		
aile yaşarmış. Kırmızı karınca ailesiymiş bu. Bu	aile	darda kalan herkese yardım edermiş. Yuvası yıkıla
sevgi: affection		
pek de kolay olmadı. Mal varlıkları yoktu, ancak	aile	içerisinde her zaman sevgi ortamı hâkimdi ve aile
aile birliğine önem verme		
karşılaştığı bütün zor durumlardan kurtuluşunda,	aile	bütünlüğü çok önemlidir. Atatürk Türkiye'sinde sa
sorumluluk: responsibility		
daki boşlukları bitişik eğik yazı ile doldurunuz.	Aile	kurumu için sorumlulukların paylaşılması önemli
sağlık		
ın Düşü" adlı kitabı yazdı. Diş Bakımı Yapıyoruz	Aile	üyelerinizle, diş bakımı, sağlığı ve korunması ko
idir. Bu tür manevî bağların gelişip yerleşmediği	aileler	, sağlıklı aileler sayılmaz. Zor günlerde, aile üy
özgürlük		
tikleri özgürlüğü kullanabilmeleri çok önemlidir.	Aile	bireyleri arasında görev, hak ve yetkiler dengeli
vatanseverlik: patriotism		
rmalıyız. Onların temiz yüreklerinde; yurt, ulus,	aile	ve yurttaş sevgisiyle beraber doğruya, iyiye ve g
saygı		
ve saygının aile üyelerini birbirine	aile	kurumu için çok önemlidir. Bu tür manevî

bağlaması da		bağların
bilimsellik		
ş Mevlâna. O öteden beri bilginler yetiştiren bir	ailede n	geliyordu. Babası Horasan'ın en ünlü bilginiydi.
iyilik: goodness		
dan, bir kandanız. İşte böyle hepimiz, Toptan bir	aileyiz	. Küme yıldızlar gibi. Bir arada yaşarız. İyiliği
tutumluluk: sparingness		
rakılan yerleri tamamlayınız. -li, -lık, -lı, -lu	Ailemi zin	verdiği harçlıkları tutumlu kullanırım. Kir... ye
cömertlik: generosity		
uza almış. Bu öyküyü, babamın eli açıklığını ve	ailemi zin	paraya pek de önem vermeyişini vurgulamak için an
çalışkanlık: being hardworking		
çıkıydınız yanınıza neler alırdınız? Yazınız. 8.	Aileni z	yaz tatilinde çalışmaktadır. Ailenizin işinden do
dürüstlük: honesty		
slanmak, dürüstlük, şımartılmak Metindeki çocuğun	ailesin den	beklentileri Benim ailemden bek
hoşgörü: tolerance		
sıl mutlu olduğumu anlatamam. Böyle anlayışlı bir	ailem	olduğu için Allah'a şükrettim. Sıkılmıyorum. Pek
misafirperverlik: hospitality		
gelme ya da biz misafiriğe gitmesek ne olurdu?	Aile	bireylerinizle tartıştım. * Aşağıdaki bayrakları
sabır: patience		
nsanlarla dost. Sevgi dolu. Çabuk mutlu oluyor.	Ailesi ni	seviyor. Okumayı seviyor. Sabretmeyi biliyor.
temizlik: cleanliness		
rirler. Novruz'dan beş-altı gün önce, her Türkmen	ailesi	temizlik yapmaya başlar. Novruz için Türkmen çöre

Table 29 shows categories of concordance lines about family members and values.

Table 29. Categories of Concordance Lines about Family Members and Values

Family member	Total Concordance Lines	Total Concordance Lines related to Values	Values
Abla	169	25	özgürlük (6), saygı (5), çalışkanlık (3), eşitlik (3), sağlık (3), misafirperverlik (2), dayanışma (1), sabır (1), sorumluluk (1)
Ağabey	117	6	Sevgi (2), vatanseverlik (2), çalışkanlık (1), sorumluluk (1)

Amca	148	1	iyilik (1)
Ana	255	19	vatanseverlik (5), sorumluluk (3), cömertlik (2), eşitlik (2), sağlık (1), saygı (2), sevgi (2), özgürlük (2)
Anne	1413	116	sevgi (25), yardımseverlik (18), sağlık (12), vatanseverlik (10), sorumluluk (9), çalışkanlık (8), hoşgörü (4), sabır (4), misafirperverlik (4), saygı (4), barış (3), bilim (3), temizlik (3), tutumluluk (3), iyilik (2), özgürlük (2) dürüstlük (1), eşitlik (1)
Anneanne	71	12	Sağlık (7), sevgi (2), hoşgörü (1), vatanseverlik (1), yardımseverlik (1)
Baba	1294	89	aile (35), yardımseverlik (20), sevgi (15), sağlık (7), cömertlik (3), saygı (3), çalışkanlık (2), tutumluluk (2), hoşgörü (1), dürüstlük (1)
babaanne	30	2	sağlık (1), saygı (1)
Bacanak	3	0	
Bacı	6	3	vatanseverlik (2), saygı (1)
Büyük anne	2	1	aile (1)
Büyük baba	3	1	aile (1)
Çocuk	2738	264	sağlık (56), aile (47), sevgi (46), yardımseverlik (20), bilimsellik(15), saygı (14), barış (13), vatanseverlik (11), özgürlük (10), temizlik (5), bağımsızlık (5), misafirperverlik (5), iyilik (4), tutumluluk (3), sabır (2), çalışkan (2), sorumluluk (2), hoşgörü (2), dürüstlük (1), cömertlik (1)
Dayı	124	10	sevgi (3), misafirperverlik (2), saygı (2), yardımseverlik (2), aile (1)
Dünür	3	0	
Elti	5	0	
Emmi	12	0	
Enişte	11	0	
Eş	35	10	aile (3), eşitlik (2), özgürlük (2), misafirperverlik (1), saygı (1), vatanseverlik (1)
Görümce	4	0	
Hala	95	8	sağlık (5), aile (1), saygı (1), yardımseverlik (1)
Kardeş	413	84	barış (45), sevgi (12), yardımseverlik (7), eşitlik (3), misafirperverlik (3), dayanışma (2), iyilik (2), özgürlük (2), sağlık (2), sorumluluk (2), adalet (1), saygı (1), temizlik (1), vatanseverlik (1)
Karı	37	4	aile (1), dürüstlük (1), çalışkanlık (1), misafirperverlik (1)
Kız	593	30	eşitlik (4), özgürlük (4), yardımseverlik (4), sağlık (3), vatanseverlik (3), aile (2), sevgi (2), adalet (1), dürüstlük (1),

			hoşgörü (1), iyilik (1), merhamet (1), sorumluluk (1), temizlik (1), tutumluluk (1)
Kızan	2	1	vatanseverlik (1)
Koca	18	2	eşitlik (1), sevgi (1)
Kuzen	8	0	
Nene/Nine	162	13	sevgi (5), saygı (3), temizlik (3), aile (1), yardımseverlik (1)
Oğul	327	27	vatanseverlik (7), sevgi (5), bilim (3), yardımseverlik (3), iyilik (2), sağlık (2), aile (1), dürüstlük (1), misafirperverlik (1), saygı (1), temizlik (1)
Teyze	143	17	sevgi (5), temizlik (4), misafirperverlik (3), adalet (1), aile (1), çalışkanlık (1), dürüstlük (1), yardımseverlik (1)
Yeğen	9	1	misafirperverlik (1)
Yenge	8	2	aile (1), saygı (1)

Categories of concordance lines about values and family members are given in Table 30.

Table 30. Categories of Concordance Lines about Values and Family Members

<i>sevgi</i> ‘affection’	çocuk (91), baba (27), anne (25), kardeş (12), nine (5), oğul (5), teyze (5), dayı (3), ağabey (2), ana (2), anneanne (2), kız (2), koca (1)	182
<i>sağlıklı olmaya önem verme</i> ‘attaching importance to being healthy’	çocuk (29), anne (12), anneanne (7), baba (6), hala (5), abla (3), kız (3), kardeş (2), oğul (2), ana (1), babaanne (1)	71
<i>barış</i> ‘peace’	kardeş (45), çocuk (11), anne (3)	59
<i>yardımlaşma/yardımseverlik</i> ‘helping each other’	anne (18), çocuk (14), baba (9), kardeş (7), kız (4), oğul (3), dayı (2), anneanne (1), hala (1), nine (1), teyze (1)	61
<i>vatanseverlik</i> ‘patriotism’	çocuk (13), anne (10), oğul (7), ana (5), baba (3), kız (3), ağabey (2), bacı (2), anneanne (1), eş (1), kardeş (1), kızan (1)	49
<i>özgürlük</i> ‘freedom’	çocuk (20), abla (6), kız (4), ana (2), anne (2), eş (2), kardeş (2), baba (1)	39
<i>saygı</i> ‘respect’	çocuk (8), abla (5), anne (4), baba (3), nine (3), ana (2), dayı (2), babaanne (1), bacı (1), eş (1), hala (1), kardeş (1), oğul (1), yenge (1)	34
<i>sorumluluk</i> ‘responsibility’	anne (9), çocuk (6), baba (5), ana (3), kardeş (2), abla (1), ağabey (1), kız (1)	28
<i>temizlik</i> ‘cleanliness’	çocuk (8), teyze (4), anne (3), nine (3), baba (2), kardeş (1), kız (1), oğul (1)	23
<i>misafirperverlik</i> ‘hospitality’	anne (4), çocuk (3), kardeş (3), teyze (3), abla (2), dayı (2), eş (1), karı (1), oğul (1), yeğen (1)	21
<i>çalışkanlık</i> ‘being hardworking’	anne (8), çocuk (4), abla (3), baba (2), ağabey (1), karı (1), teyze (1)	20
<i>eşitlik</i> ‘equality’	kız (4), abla (3), kardeş (3), ana (2), eş (2), anne (1),	16

	koca (1)	
<i>aile birliğine önem verme</i> 'attaching importance to unity of family'	eş (3), baba (2), çocuk (2), kız (2), büyük anne (1), büyük baba (1), dayı (1), hala(1), karı (1), nine (1), oğul (1), teyze (1), yenge (1)	18
<i>iyilik</i> 'goodness'	çocuk (9), anne (2), kardeş (2), oğul (2), amca (1), kız (1)	17
<i>bilimsellik</i> 'being scientific'	çocuk (8), anne (3), oğul (3)	14
<i>hoşgörü</i> 'tolerance'	anne (4), baba (3), anneanne (1), çocuk (1), kız (1)	10
<i>dürüstlük</i> 'honesty'	çocuk (2), anne (1), baba (1), karı (1), kız (1), oğul (1), teyze (1)	8
<i>sabır</i> 'patience'	anne (4), baba (2), abla (1), çocuk (1)	8
<i>tutumluluk</i> 'sparingness'	anne (3), baba (2), çocuk (1), kız (1)	7
<i>adil olma</i> 'being fair'	çocuk (1), kardeş (1), kız (1), teyze (1)	4
<i>cömertlik</i> 'generosity'		0
<i>dayanışma</i> 'solidarity'	kardeş (2), abla (1)	3
<i>merhamet</i> 'mercy'	çocuk (1), kız (1)	2
<i>bağımsızlık</i> 'independence'	çocuk (1)	1
<i>ahlak</i> 'morals'	-	0
<i>alçakgönüllülük</i> 'modesty'	-	0
<i>duyarlılık</i> 'sensitiveness'	-	0
<i>özgüven</i> 'self-confidence'	-	0
<i>vefalılık</i> 'faithfulness'	-	0

Sample concordance lines Related to family members and values are shown in

Table 31.

Table 31. Sample Concordance Lines Related to Family Members and Values

imdi sıra sende." dediğinde ablam hâlâ gülüyordu.	Ablam	: "Demokrasi, eşitlik ve özgürlük demektir." Ben:
zarak anlatımız. 6. Çocuk, öğrenci, kardeş, abla,	ağabey	olarak sahip olduğunuz haklar ve sorumluluklar ne
ba çocuğunu ne zaman marangoz dükkânına götürdü?	Amcası	"Tam sana iyilik yapacakken kaçıp gidiyorsun. Şu
avaşı'nda "Vatan için ölürüz!" diyerek yola çıkan	anaların	inancı pırıldııyor... İçtenliği de... Kısa bir zam
Oyun arkadaşım olsun. Bir robot yapmak isterdim,	Annemin	işlerini yapsın. Böylece artan zaman Hep b
in hasta olduğunu duyunca çorba yapıp getirmişti.	Anneanne	, sıcak pirinç çorbasını çocuğa içirmeye ç
daha iyisi çıkıp dışarıda karnını doyurabilirdi.	Babam	çok tutumlu birisi olduğu için dışarıda yemek fik
Onları giydim mi önce dedemlere giderim. Dedemin,	babaannemin	ellerini öperim. Belki bu bayram daha çok harçlık
vermeye, Temizlendi ılıkımından karından. Analar	bacılar	yola döküldü, Cephane taşıdı arkasından, Irmakl
ı ile yazımız. Asıl Değişik Keder	Büyükanne	ve büyükbaba ailenin temel üyeleridir. Ailenin ya
üyeleridir. Büyük ailelerde, amcalar,	çocuklar	da bir arada yaşar. Aile yalnızca

yengeler ve		kan bağı ve soy
severdir. Bugün bize dünkünden çok misafir geldi.	Dayım	misafirlerini bizden daha iyi ağırladı. 2. Aşağıd
Bir erkeğin eşini keyfi boşaması mümkün değildi.	Eşinden	ayrılan erkekler hoş karşılanmazdı. Eşi ölen kadı
kte kendisi ayarlayacakmış." O günden sonra büyük	halam	Şifacı Ayşe Kadın'la sık sık görüştü. Her görüşme
ardeş oldu mu... Barışır artık kurt kuzu Çocuklar	kardeş	oldu mu... Düşler denizine doğru Mutluluk bin yel
m için yoruldun hâkim efendi, bir ayrıranımızı iç."	Karısı	, damın aralığından bir tepsinin içinde dilim dili
oradan ayrılmazlar fakat ayrılırlarken de Bey'in	kızına	acımadan edemezler. GEÇMİŞ ZAMAN ŞİİRLERİ Evvel
BAYRAK ALTINDA Bugün genç, ihtiyar, kadın, kız,	kızan	, Uzanıp yatsak da çardak altında, Boruyu çalın
ıkmaz kedi yavrusu burada, dedi. Huriser teyzenin	kocasını	Saim amca, biber közlemesini çok severmiş, ardınd
vranmıştır. Dünyaşka ailenin en küçük bireyi idi.	Ninesini	bütün köy halkı sever ve sayardı. Benim düşünceme
r de yoksul bir kadınla oğlu yaşarmış. Bu kadının	oğlu	Aladdin, terzi olan annesine yardım edermiş elbis
r zaman "Üçlere dikkat ediyormusun?" diye sorar.	Teyzemin	üçler dediği; ağız, kol altı ve ayak temizliğidir
kula da geç kalırmış. Bir gün aynı okulda okuduğu	yeğeni	Ali, yatılı misafir gelmiş. Sabah annesi onları k
lenin temel üyeleridir. Büyük ailelerde, amcalar,	yengeler	ve çocuklar da bir arada yaşar. Aile yalnızca kan

III.3.4. Alçakgönüllülük

The definition of alçakgönüllülük in *TDK Türkçe Sözlük* (2005) is given below.

alçak gönüllülük *a.* Alçak gönüllü olma durumu, tevazu, mahviyet. [**alçak gönüllü** *sf.* Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse), mütevazı, tevazulu: "Alçak gönüllü olmak yine yüksekliği artırır." -N. F. Kısakürek.]

Table 32. Senses of *Alçakgönüllü/Alçakgönüllülük*

Alçakgönüllü (2)	Alçakgönüllülük (2)
Single sense (2)	Single sense (2)

Since number of citations of alçakgönüllülük is very low, it do not yield any significant pattern or lexical structure.

While the concordance lines of the words related to *modesty* are being analyzed, concordance lines of the opposite of *modesty*, *arrogance* and related words are analyzed as well. The frequency of words related to the concept *modesty* is 4, whereas the frequency of words about *arrogance* is 34.

Table 33. Frequency of Concordance Lines about *Modesty* and Other Related Words

Categories	Frequency
Modest/modesty	4
Arrogance/arrogant/boastful	23

The collocates of concordance lines about modesty includes other values such as respect, affection, modesty, honesty, morals and goodness. The first concordance line in Table 34 includes religious concepts such as praying and the concept of *respect* is used for the memories of the martyrs. The Turkish soldiers' monument (*Mehmetçik Anıtı*) is considered as modest. In other concordance lines, being modest is used as a characteristic of people. The role of sports in changing people's character and making them modest is emphasized.

Table 34. Sample concordance lines for *Alçakgönüllü(lük)*

yaşayan anılarına saygı ve ruhlarının memnun olmasına dua ederek ayrılırken	alçakgönüllü	Mehmetçik Anıtı karşısında yükselen yabancı anıtlara da hayranlıkla bakmışım. Bu
(Nasrettin hoca) Çevresindekilerle dostluk kurmuştur. Acı tatlı, çevresinin her şeyine ortak olmuştur.	Alçakgönüllü	olmuş; gurur, kibir bilmemiştir. Çevresinde sevilen, sayılan bir kişi olmuştur
bina ve araziler. Bu işle uğraşan kuruluş. 27. Çürük olmayan. 28. İyilik,	alçakgönüllülük	, yiğitlik, doğruluk gibi niteliklerin genel adı. Güzel ahlaklı olmak.
Hamiyet teyze, duyduğu fıkraya...bir kahkaha ile güldü. Spor, sporcuya	Alçakgönüllülük	gibi bir...aşılar. Ev sahibi misafirlerini bana tanıştırmakta...davrandı.

In the analysis of concepts, the antonyms are also important. Therefore, the concordance lines of *kibir* (*arrogance*), *kibirli* (*arrogant*) and *kendini beğenmiş* (*boastful*) are analyzed. These words are introduced as harmful and bad things in most of the concordance lines (See Table 35).

Table 35. Sample concordance lines for *kibir*, *kibirli* and *kendini beğenmiş*

Acı tatlı, çevresinin her şeyine ortak olmuştur. Alçakgönüllü olmuş; gurur ,	kibir	bilmemiştir. Çevresinde sevilen, sayılan bir kişi olmuştur. Kimin ne derdi
Kibirliydi de. Sinağrit Baba kibirli fukarayı severdi ama Nikoli'nin	kibrini	beğenmiyordu . İnsanoğlunda insanlığından, taa saçının dibinden, oltasını tutuşundan beliren doğal
Okuldaki ilk günlerimde yeni ve süslü çantamın verdiği gururla,	kibirli	kibirli dolaşıyordum. Çantam eskiyecek ve üzerindeki resimler silinecek diye ödüm patlıyordu
Yorgun argın, kendini bir ağacın üstüne atmış. Ama konduğu ağaç kibirli mi	kibirli	, kendini beğenmiş Meşe Ağacıymış. Davetsiz konuğundan hiç hoşlanmamış
	Kibirli	olmanın zararları neler olabilir? Tartışınız.
cesurdu, cömertti . Hiç kıskanç değildi. Fukaraydı.	Kibirliydi	de. Sinağrit Baba kibirli fukarayı severdi ama Nikoli'nin kibrini beğenmiyordu. İnsanoğlunda insanlığından, taa
memnunum." demiş, "Sizin kadar gösterişli değilim belki ama emniyeteyim."	Kendini beğenmiş	ağaç kahkahalarla gülmüş. "Emniyette mi? Bana baksana sen! Kim köklerimi
bir kasırga esmeye başlamış. Hem öyle bir esmiş ki	kendini beğenmiş	ağacı kökünden söküp bir tarafa savurmuş .

III.3.5. Bağımsızlık

The definition of *bağımsızlık* in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) is given below.

bağımsızlık *a.* Bağımsız olma durumu veya niteliği, istiklal: "Artık canıma tak etti, mutlaka *bağımsızlığımu kazanmalıyım.*" -N. F. Kısakürek. [**bağımsız** *sf.* 1. Davranışlarını, tutumunu, girişimlerini herhangi bir gücün etkisinde kalmadan düzenleyebilen, özgür, hür: "Konsolosların her biri *bağımsız bir vali gibi davranırdı.*" -N. Cumalı. 2. Müstakil. 3. *a.* Herhangi bir kuruluşa, partiye bağlı olmayan kimse: "... *Meclis dışındaki bağımsızlardan olmak üzere, siyasi parti gruplarından, oranlarına göre, üye alınır.*" -Anayasa. 4. *a.* Bağımsız milletvekili.

istiklal *a.* (istikla:li, l ince okunur) Bağımsızlık: *İstiklal Savaşı. İstiklal Marşı. "Bu eser, Türk milletinin hürriyet ve istiklal fikrinin layemut abidesidir." -Atatürk.]*

Table 36 shows sense of *bağımsızlık*.

Table 36. Senses of Bağımsızlık

Bağımsızlık (101)	Bağımsız (15)
Single sense: 94	1st sense: 9
Metalinguistic: 7	2nd sense: 1
	3rd sense: 4
	4th sense: 0
	Metalinguistic: 1

bağımsız: müstakil / hür / özgür

bağımsızlık: istiklal

müstakil Ar. *sf.* 1. Kullanış yönünden başka bir yapı ile bağlantısı olmayan, bağımsız: "*Çimenli, çiçekli bir bahçe ortasında üstü camlı, müstakil bir bina.*" -Y. K. Beyatlı. 2. Kullanış yönünden belli kişi veya kişiler için ayrılmış olan: "*Daireye on yıl, yirmi yıl sonra girenlerin her biri başköşelere kurulsun, müstakil oda sahipleri olsun ve hatta sana emirler versin...*" -Y. K.

hür Ar. *sf.* 1. Özgür: "*Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür bir şairim.*" -T. Fikret. 2. *zf.* Özgür bir biçimde: "*Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım / Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım*" -M. A. Ersoy.

özgür *sf.* 1. Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya, şarta bağlı olmayan, serbest, hür: "*Muallim Naci'den önceki çevirmenler de çok özgür bir çeviriden yanadırlar.*" -S. Birsnel. 2. Yönetim bakımından yabancı bir gücün etkisi altında bulunmayan, başka bir yönetime bağlı olmayan, bağımsız, hür (ulus, ülke). 3. Kendi kendine hareket etme, davranma, karar verme gücü olan. 4. Tutuklu olmayan, hür. 5. Başkasının kölesi olmayan, hür. 6. Siyasi bir güç tarafından denetlenmeyen, engellenmeyen: *Özgür basın. Özgür girişim.*

hürriyet *a.* Özgürlük: "*Vatan için, hürriyet için birbirine verdikleri şeref sözünü tutacaklar, gerekirse bu uğurda silahlarını da kullanacaklar.*" -E. C. Güney

hür *sf.* 1. Özgür: "*Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür bir şairim.*" -T. Fikret. 2. *zf.* Özgür bir biçimde: "*Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım / Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım*" -M. A. Ersoy.]

Table 37. Senses of *İstiklal/Müstakil*

İstiklal (18)	Müstakil (2)
Single sense: 14	1st sense: 1
Metalinguistic: 4	2nd sense: 1

Table 38 shows patterns for *bağımsızlık/istiklal*.

Table 38. Patterns for Bağımsızlık/İstiklal

Patterns	Examples
ADJ + <i>bağımsızlık</i>	Ulusal <i>bağımsızlık</i>
PN + Ncomp + <i>bağımsızlığa</i> + V	Türk halkını/ulusunu <i>bağımsızlığa</i> kavuştur-
(N/ADJ) + <i>Bağımsızlık</i> + N	(Türk/Ulusal) <i>Bağımsızlık Savaşı</i>
<i>Bağımsızlık</i> + N	<i>Bağımsızlık</i> simgesi
Ngen, PN + <i>istiklalini</i>	Milletin / Türk <i>istiklalini</i>

The value term *bağımsızlık* and its collocates occur most often in nominal contexts. The types of patterns include adjectival premodification of the value term itself, NP-gen NP-poss construction where the term *bağımsızlık* occurs in either NP position, and finally *bağımsızlık* occurs before other NPs in simplex nominal compounds.

Categories of concordance lines about independence are given in Table 39.

Table 39. Categories of Concordance Lines about Independence

The independence of a nation (128)	The independence of a nation in general	13
	The independence of other nations in general	6
	The independence of Turkish Republic (88 <i>bağımsızlık</i> , 17 <i>istiklal</i> , 1 <i>müstakil</i>)	106
	The independence of Turkish States in the past (1 <i>bağımsızlık</i> , 1 <i>istiklal</i>)	2
	The independence of Turkic Republics	1
The independence of an institution (4 <i>bağımsız</i>, 1 <i>müstakil</i>)		5
The independence of an individual		2
The independence of a thing		1

Table 40 shows sample concordance lines for *bağımsızlık*.

Table 40. Sample Concordance Lines for *Bağımsızlık/İstiklal*

The independence of a nation in general		
ımsızlık için savaşımlara saygı duyar. Her ulusun	bağımsızlığına	saygılıdır. Bu bildiride, çağdaş bir bilgelik, bi
The independence of other nations in general		
arı ve mutluluğu açısından hem de başka ulusların	bağımsızlıkları	, hakları, mutlulukları açısından bakmak... Ulus u
The independence of Turkish Republic (88 <i>bağımsızlık</i>, 17 <i>istiklal</i>, 1 <i>müstakil</i>)		
sa olsun, ilk önce ve her	bağımsızlığına	, kendi benliğine, millî geleneklerine

şeyden önce Türkiye'nin		düşman olan
an kurtarma çabasıdır. Çünkü o: "Ülkesini, yüksek	istiklalini	korumasını bilen Türk milleti , dilini de yabancı
n tarihini, bu marşı söyleyerek hatırlattı. Çünkü	müstakil	bir yurt sahibi olarak Balkanlıları bu şekilde mi
The independence of Turkish States in the past (1 bağımsızlık, 1 istiklal)		
şler. Selçuklu Devleti sona ererken Kara İsa Bey,	bağımsızlığını	ilan ederek burada Karesi (Kara İsa) Beyliği 'ni k
yardımla Selçuklular , Konya'yı zapt edip orada	istiklal	kazandılar ki bunların son zamanında da Osman Gazi
The independence of Turkic Republics		
ncelerinizi aşağıya yazınız. Aşağıdaki bayraklar,	bağımsız	Türk devletlerinden hangilerine aittir? Altlarına
The independence of an institution (4 bağımsız, 1 müstakil)		
ılar. 1859 yılında İlk Yardım Derneğini kurdular.	Bağımsız	, yansız uluslararası bir kuruluş olan bu dernek d
sergilerini Ankara'da açan sanatçılardan biridir.	Müstakil	Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği adı altında t
The independence of an individual/personality		
nmayıp yalnız bir kişinin kendi kanısına dayanan.	Bağımsız	kişiliğe varan gelişme süreci. Bir topluluğu oluş
The independence of a thing		
bağışladığı Çengelköy'deki köşklere birinin bir	bağımsız	bölümünü kiralar, dört ay orada yaşadık. Evimizd

III.3.6. Barış

Definition of *barış* is given below (TDK *Türkçe Sözlük*, 2005).

barış a. 1. Barışma işi: “*Biz baba kız biliyorduk ki bu gibi kaçışlar, bir barışla biter.*” -M. Ş. Esendal. 2. Savaşın bittiğinin bir antlaşmayla belirtilmesinden sonraki durum, sulh, hazar: “*Atatürk'ün insan haklarına ve dünya barışına ne kadar saygılı bir lider olduğunu ifade etti.*” - H. Taner. 3. Böyle bir antlaşmadan sonra insanlık tarihindeki süreç: *Barış içinde yaşamak*. 4. Uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam: “*Devlet işçi işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler alır.*” -Anayasa.

barışmak (nsz) 1. İki taraf, aralarındaki dargınlığı kaldırmak, uzlaşmak, anlaşmak: “*Fakat bir gün barışacaksınız ve onun da kurtulmasına yardım edeceksiniz.*” -A. Gündüz. 2. (-le) Sevmek, zevk almak: “*Hiçbirini sevmedim, yalnız Enderuni Vasıf Divanı ile barışabildim.*” - A. H. Tanpınar.

barışma a. Barışmak durumu, uzlaşma, anlaşma: “*Araya adam koyup barışmanın yollarını aramaya başladı.*” -M. Ş. Esendal.

barışık sf. Başkası ile barış durumunda bulunan, dargın veya düşman olmayan, sevecen, hoşgörülü.

barışıklık a. Barışık olma durumu.

barışçı *sf.* 1. Barışsever. 2. Barışı amaçlayan, barışı öngören: *Denenmesi gereken barışçı bir girişimdir.*

barışçılık *a.* Barışçı olma durumu.

barışçıl *sf.* Barışsever.

barışseverlik *a.* Barışsever olma durumu, sulhçuluk, sulhseverlik.

Table 41 shows senses of barış and related words.

Table 41. Senses of *Barış/Barışçıl/Barışçılık/Barışıklık/Barışma/Barışseverlik*

Barış (163)	Barışçı (1)	Barışçıl (1)	Barışçılık (2)	Barışık (4)	Barışıklık (1)	Barışma (1)	Barışma k (17)	Barışseverlik (3)	Total
1st sense: 3	1st sense :1	Single sense	Single sense	Single sense	Single sense	Single sense	1st sense: 15	Single sense	193
2nd sense: 58							Meta-linguistic:1		
3rd sense: 11							Other:1		
4th sense: 22									
Meta-linguistic: 17									
Proper name: 35									
Other:17									

Synonym of *barış* is defined in TDK Türkçe Sözlük as follows.

Sulh: *a.* Barış: “*Yurtta sulh, cihanda sulh.*” -Atatürk.

Table 42. Senses of *Sulh*

Sulh (15)
Single sense (10)
Metalinguistic (5)

Patterns for *sulh* is given in Table 43.

Table 43. Patterns for *Bariş/Sulh*

Patterns	Examples
N + CONJ + <i>barışık</i> + V	başkalarıyla/kendileriyle <i>barışık</i> olmak
Ndat + <i>barış</i> Ndat + <i>sulh</i> + Ndat <i>sulh</i>	Yurtta <i>barış</i> , cihanda/dünyada <i>barış</i> / Yurtta <i>sulh</i> cihanda <i>sulh</i>
N + <i>barışı</i>	dünya <i>barışı</i>
N + V + N + V + V	oyun oynar, kavga eder, <i>barışır</i> dık
ADJ + <i>barış</i>	toplumsal <i>barış</i>
<i>barış</i> + PP + V	<i>barış</i> içinde yaşamak/olmak
<i>barış</i> + CONJ + N	<i>barış</i> ve dostluk / huzur / hoşgörü / dayanışma / yardımlaşma

The patterns in which the value term *barış* is found also includes agent oriented adjectival form *barışık*. Since Atatürk's motto 'Peace at home, peace in the world' is used frequently in the textbooks, we come across this value term in this proverbial expression. The remaining patterns are nominal compounds of various types. Furthermore, in some cases, value term *barış* renders stative reading when it combines with verbal forms.

In the analysis of concordance lines about *Peace*, the proper name *Bariş* is omitted from the list and also concordance lines which explain the frequency of the concordance lines about concepts related to *peace* is found as 186. It is interesting that concordance lines about combativeness are more frequent than the ones about *peace*. Table 44 shows the frequency of words related to pasifism and words related to combativeness.

Table 44. The frequency of Concordance Lines about *Peace and Comativeness*

Pasifisim	Frequency	Combativeness	Frequency
<i>barış</i>	183	<i>savaş</i>	431
<i>barışçı</i>	1	<i>savaşçı</i>	11
<i>barışçıl</i>	1		
<i>barışsever</i>	1		
Total	186	Total	442

The collocate of *savaş karşıtlığı* is used only in one concordance line as shown in Table 45.

Table 45. Collocate of *Savaş karşıtlığı*

göre cevaplayınız. 1.Paragrafın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir? A.dostluk ve	savaş	karşıtlığı B. insan sevgisi ve dünya barışı C.doğa sevgisi
--	-------	---

In Table 46, categories of concordance lines about *peace* are given. The most frequent categories are peace as a general term, peace all over the world, and peace in our country. Others are peace among friends, peace among religions, peace among states, peace among sportsmen and among audience, peace among planets and peace among children from different continents. There are also 22 concordance lines which explain things that contribute to peace and 3 concordance lines things that contribute to lack of peace.

Table 46. Categories of Concordance Lines about *Peace*

Category	Frequency
Peace as a general term	51
Peace all over the world	50
Peace in our country	44
Peace among friends	12
Peace among religions	7
Peace among states	5
Peace among sportsmen and among audience	2
Peace among planets	3
Peace among children from different continents	1
Things that contribute to peace Yurtta barış, dünyada barış ilkesi (4), Bayram (4), Hoşgörü (3), Spor (3), Saygı (2), Sevgi (1), Sanat (1), Demokrasi (1), Yardım (1), Uluslararası tedbirler (1), Ülkemiz (1)	22
Things that contribute to lack of peace (Hoşgörünün olmayışı (1), okuma yazma bilmemek (1), eğitim hakkının gerçekleştirilmemesi (1)	3

Sample concordance lines for *barış and barış-* are given in Table 47.

Table 47. Sample Concordance Lines for *Barış and Barış-*

Peace as a general term		
Sevgiyi, acıyı, savaşı, derdi, sevinci, mutluluğu, doğruluğu,	barışı	simgeler Anadolu'da çiçekler. Her çiçeğin adından çok anlamı vardır
ve ondan mavi bir kuş istemiş. Çünkü mavi kuş umutmuş,	barışmış	. Umudu, barışı sevenler yardım etmişler ve çocuk Mavi Kuş'u
Peace all over the world		
Atatürk'ün çevresinde. Evrensel oldu 23 Nisan Dünya birliğini kurdular şimdiden.	Barış	içinde bir dünya" için söz verdiler. Çocukların Göz dilleri ağlıyordu
cümleleri gibi, kadar, için, ile kelimelerinden uygun olanlarla tamamlayınız? Dünyada	barışın	sağlanması...büyükler...biz çocuklara da görev düşüyor. Biz birbirimiz kardeş
Peace in our country		
Elleri konuşuyor Mustafa Kemal'in; Zaferi,	barışı	yaratmış elleri. Hürriyeti, saadeti, adaleti Sevgiyle dağıtmış elleri.
Bu nedenle Atatürkçülükte; millî kültür, bağımsızlık, millî bütünlük ve toplumsal	barışın	korunması, sürdürülmesi için milleti oluşturan kişiler arasında konuşulan dilin, birbirinden
Peace among friends		
Dargın olduğunuz bir arkadaşınız varsa onunla	barışmayı	ve duygularınızı paylaşmayı deneyiniz.
Oysa Engin, en iyi arkadaşlarından biriydi. Hemen gidip onunla	barışmak	istedi. Evden çıkınca, sokakta Engin'i gördü. Ona elini uzattı
Peace among religions		
Yunus Emre, bütün insanlara gösterdiği iyi niyetle, dinler ve uluslar arasında	barış	ve dayanışma uğrındaki çağrılarıyla da her zaman anılacaktır
kendine özgü yaşam biçimleri, gelenek ve görenekleri, inançları vardır. Dünya	barışı	, milletlerin birbirilerinin dinlerine, gelenek ve göreneklerine hoşgörülü yaklaşımlarıyla sağlanır. Çünkü
Peace among states		
gerçekleştirilmemesi, demokrasiye ve toplumsal ilerlemeye, buna bağlı olarak da uluslararası	barışa	ve güvenliğe zarar verecektir. Özgürlükçü demokratik düzeni benimsemiş ülkelerde eğitim
Ankara, hareketli günler geçiriyordu. İsmet Paşa, Lozan'da Lozan	Barış	Antlaşması'nı imzalamıştı. Üç gün sonra Gazi; eşi Latife Hanım
Peace among sportsmen and among audience		
Türk bayraklarıyla kendi bayraklarını beraber salladılar. Böylece futbolun kavga değil,	barış	ve dostluk sporu olduğunu herkese gösterdiler.
Ancak olimpiyatların amaçları bunlarla bitmiyor. Hoşgörü, dayanışma, dostluk ve	barış	da olimpiyatlarda sporcular ve izleyenler tarafından benimsenen amaçlardır.
Peace among planets		
verilerden yararlanarak "barış" konulu bir öykü yazınız. Öykü kahramanları Neptünlüler (Barış	savunucuları) gök anne aydınlık oyun sevmek Satürnülüler (Savaş ve saldırı
şeyler yapsınlar ki saldırı ortadan kalksın. Her iki gezegene de	barış	egemen olsun. 2.Etkinlik Şair bu şiiri yazarken nasıl bir ortamdaydı
Peace among children from different continents		

Ayrı kıtadan gelip Hep el ele verelim. Büyüklerle	barışı	, Gelin biz gösterelim. Sevgi ve dayanışma, Ortak ilkemiz olsun. Sağlıklı
--	--------	---

Sample concordance lines about things that contribute to peace include Atatürk's principle 'Peace at home, peace in the world', festivals, tolerance, sports, affection, respect, arts, democracy, helpfulness, international measures and our country as seen in Table 48.

Table 48. Sample Concordance Lines about Things that Contribute to Peace

Peace at home, peace in the world		
Atatürk, cumhurbaşkanı olarak kurduğu cumhuriyeti her alanda yüceltmeyi bildi. "Yurtta	barış	, dünyada barış" ilkesi ile bölge ve dünya barışına katkıda bulundu
Festivals		
O gün annesi: - Dargın olduğun arkadaşların var mı? Bayramda onlarla	barışmak	gerekir, dedi. Tarık, oyun yüzünden Engin'le tartışmıştı. Bir süredir
Tolerance		
milletlerin birbirilerinin dinlerine, gelenek ve göreneklerine hoşgörülü yaklaşımlarıyla sağlanır. Çünkü	barış	ve huzurun temelinde hoşgörü ve saygı vardır.
Sports		
Toplumlar arasında bağlantılar kurmada spordan nasıl yararlanabileceğinizi düşününüz. Bunun dünya	barışına	ve toplumlar arasında hoşgörü ve kaynaşmaya etkisini arkadaşlarınızla konuşunuz.
Affection, Respect		
ulusun yanı sıra bütün insanlığı da kucaklayarak yurttan ve dünyada	barışın	sevgi ve saygıyla oluşabileceğine inanıp Türk ulusuna da bu düşünceyi
Arts		
diğer uluslarca tanınmasını kolaylaştıracağını söylüyordu. Çünkü sanat insanların bir arada,	barış	içinde yaşamalarını sağlayabilecek ortak bir dildi. Atatürk, sanata ve sanatçıya
Democracy		
Birbirine... ülkeler, tüm insanlık için tehlikelidir. Demokrasi ve... insanların	barış	içinde yaşamasını sağlar. Ülkemiz... için çok mücadele etmiştir. Eğitim, tüm
Helpfulness		
Yardım, insancıl bir duygudur. İnsanları yücelten bir düşüncedir. Bu düşüncenin yaygınlaşması, dünyamızı güzelleştirir.	Barış	içinde bir arada yaşamamızı sağlar.
International Measures		
kimsenin düşmanı değiliz. Yalnız insanlığın düşmanı olanların düşmanıyız." "Eğer devamlı	barış	isteniyorsa kitlelerin durumunu iyileştirecek uluslararası tedbirler alınmalıdır.
Our Country		

Bizim millet tarihi boyunca gittiği yerlerde insanlık öğretmiş; kimsenin diline, dinine, kültürüne dokunmamış, değişik kavimler arasında bile	barışı	sağlamıştı.
---	---------------	-------------

Sample concordance lines about things that contribute to lack of peace are given in Table 49. The categories are lack of tolerance, being illiterate, not putting the right of education into practice.

Table 49. Sample Concordance Lines about Things that Contribute to Lack of Peace

Lack of Tolerance		
barış ve huzurun temelinde hoşgörü ve saygı vardır. Hoşgörü olmazsa	barış	da gerçekleşmez.
Being illiterate		
Okuma yazma bilmemek insanların, yaşadıkları toplumlarda anlayışı,	barışı	ve hoşgörüyü; iki cinsiyet grubu arasında eşitliği öngören bir ruhla
Not to put the right of education into practice		
eğitim hakkının gerçekleştirilmemesi, demokrasiye ve toplumsal ilerlemeye, buna bağlı olarak da uluslararası	barışa	ve güvenliğe zarar verecektir.

The concordance line about the war is also analyzed. Some concordance lines which do not tell us about a real war such as *mikroplarla savaş (1)*, *boyaların savaşı (ebru) (1)*, *yaşam savaşı (8)*, *cehaletle savaş (1)*, *kötülüklerle savaş (1)*, *uygarlık savaşı (1)*, *kalkınma savaşı (1)*, *poyrazla savaş (2)* are omitted from the list.

12 of 431 concordance lines are about the fact that war is a bad thing. (Table 50)

Table 50. Concordance Lines Which State that War is a Bad Thing

Babalar çıkarmayın onları akıldan, Analar koruyun bebeklerinizi. Susturun, susturun söyletmeyin	Savaştan	yıkımdan söz ederse biri. Bırakalım sevdayla büyüsünler Serpilip gelişsinler fidan
haksız saldırıları yargılar Atatürk. Saldırıları, haksız	Savaşlar	tarihini suçlar.
Bir sevinçle karşılık bin acımız var Dostluklar sıcak, sevgiler sonsuz	Savaşlar,	kinler, öfkeler, neden Bırakıp gidersiniz gene de
1. Çocuklar	Savaştan	korunmalıdır.

1.	Savaşlarda	en çok kimler zarar görür?
sosyal özelliklerimize uygun ders kitaplarının yazılması gerektiği ifade edilmiştir. Ülkenin	savaşlardan	yeni çıkmış olması ve halkın büyük zorluklarla karşı karşıya kalması
Bütün silâhları oyuncak yaparız. Güzel bir dünya onları da etkiler,	Savaşamaz	büyükler. Sonsuz barışı sağlarız, Dünyayı bize verseler... Neler yaparız, neler
işaretidir." VİCTOR Hugo " Ulusların hayatı tehlike ile karşı karşıya kalmadıkça,	Savaş	bir cinayettir." Mustafa Kemal ATATÜRK "Hayat bir okuldur. Orada herkes
Barışın yararları ve	Savaşın	zararları ile ilgili çıkarımlarınızı yazınız.
Bugün Anadolu insanı, yurdunu savunmadan başka amaçla	savaşmayı	yiğitlik saymıyor. Güreş yiğitçe ve kardeşçe bir oyundur yalnız onun
duyurmuştu ona. 5) Gece köyün genç ve ihtiyar kadınları hep toplandık. 6)	Savaş	hikâyeleri onları çok üzüyor. 7)Yok bizi arayan soran kimsemiz. Yukarıdaki

Other concordance lines include these collocates; *Çanakkale Savaşı* (30), *Kurtuluş Savaşı* (133), *İstiklal Savaşı* (9), *Bağımsızlık Savaşı* (10), *Özgürlük Savaşı* (8), *Birinci Dünya Savaşı* (14), *İkinci Dünya Savaşı* (12), *Balkan Savaşı* (7), *Trablusgarp Savaşı* (3), *Sakarya Savaşı* (6), *Başkomutanlık Meydan Savaşı* (5), *Azak Savaşı* (1), *Girit Savaşı* (1), *İran Savaşları* (1), *Malazgirt Savaşı* (1), *Osmanlı-Rus Savaşı* (1), *Kosova Savaşı* (1), *Arıburnu Savaşı* (1).

III.3.7. Bilimsellik

Bilimsellik and related words are defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as follows:

bilimsellik a. Bilimsel olma durumu.

bilimsel sf. Bilimle ilgili, bilime dayanan, ilmi: "Sosyal ve bilimsel konuda araştırmalar, makaleler yayımlar." -A. Kutlu.

bilim a. 1. Evrenin veya olayların bir bölümünü konu olarak seçen, deneye dayanan yöntemler ve gerçeklikten yararlanarak sonuç çıkarmaya çalışan düzenli bilgi, ilim: "Benim sizden istediğim Türkçe yardım, bazı eski yazılı bilim ve tarih gibi ciddi eserleri bana

okumanızdır.” -H. E. Adıvar. 2. Genel geçerlik ve kesinlik nitelikleri gösteren yöntemli ve dizgesel bilgi. 3. Belli bir konuyu bilme isteğinden yola çıkan, belli bir amaca yönelen bir bilgi edinme ve yöntemli araştırma süreci.

ilim *a.* 1. Bilim: “*İlim ilim bilmektir / İlim kendin bilmektir*” -Yunus Emre. 2. *mec.* Ayrıntı, özellik, nitelik.

bilimci *a.* 1. Bilgin. 2. *sf. fel.* Bilginin temeli olarak yalnız bilim yöntemine önem veren, ilimci.

bilgin *a.* Bilimsel bir konuda çok bilgisi olan kimse, bilimci, âlim.

âlim *a.* (*a:lim*) Bilgin: “*Hiçbir şeye inanmayan ne inkılapçı ne muhafazakâr ne âlim ne şair olabilir.*” -O. S. Orhon.

We can also group senses of science as formal (ideal) science, science of nature and humanities.

Table. 51. Senses of *Bilim/Bilimsel/Bilimci/Bilgin/Alim*

Bilim (300)	Bilimsel (57)	Bilimsellik (4)	Bilimci(4)	Bilgin (28)	Alim (0)
1st and 2nd sense: 4	Single sense: 57	Single sense: 4	(1st and) 2nd sense: 2	Single sense: 27	
1st and 3rd sense: 1			Meta-linguistic: 2	Metalinguistic: 1	
2nd sense: 62					
2nd and 3rd sense: 1					
3rd sense: 14					
1st & 2nd & 3rd sense: 207					
Metalinguistic: 11					
Other: 1					

Synonym of *bilim* is *ilim* as defined in TDK Türkçe Sözlük.

ilim, -lmi *Ar. ilm a.* 1. Bilim: “*İlim ilim bilmektir / İlim kendin bilmektir*” -Yunus Emre. 2. *mec.* Ayrıntı, özellik, nitelik.

Senses of *ilim* are given in Table 52.

Table 52. Senses of *İlim*

İlim (38)
1st sense: 38
2nd sense: 0

Table 53 shows the patterns for *bilim* and *ilim*.

Table 53. Patterns for *Bilim/İlim*

Patterns	Examples
DT + <i>bilim</i> + Ncomp	bir <i>bilim</i> adamı/insanı (olsaydınız)
<i>bilim</i> + Nplu	<i>bilim</i> adamları/insanları
N + <i>bilim</i> / <i>bilimci</i> / <i>bilimi</i> / <i>bilimleri</i>	<i>gök bilim</i> / <i>bilimci</i> , <i>kazı bilim</i> / <i>bilimci</i> <i>tıp bilimi</i> / <i>uzay bilimleri</i>
ADJ + <i>bilimler</i>	<i>sosyal</i> / <i>tabii</i> / <i>temel bilimler</i>
Ndat, <i>bilime</i> , Ndat, (Ndat), Ndat , Adj	<i>usa, bilime, tekniğe, (gerçeğe) mantığa, uygun</i>
N+ CONJ + <i>bilim</i>	<i>sanat / akıl ve bilim</i>
<i>bilimsel</i> + Nplu	<i>bilimsel</i> araştırmalar / veriler
<i>bilimsel</i> + DT + N	<i>bilimsel</i> bir yol
<i>bilimin</i> + Nposs [+abl (+ V)]	<i>bilimin ışığı</i> [(nda) yürümek]
<i>bilim</i> + N + Nplu	<i>bilim</i> kurgu eserleri/filmi/kitapları/romanları
<i>bilim</i> + CONJ + N	<i>bilim</i> ve fen / sanat / teknik / teknoloji /
PN <i>bilime</i> , Ndat, Ndat+CONJ+Ndat+RC	Atatürk'ün <i>bilime</i> , kültüre ve insana verdiği değer
<i>bilimsel</i> , ADJ, ADJ	<i>bilimsel</i> , toplumsal, ahlaki etc.
<i>bilimi</i> , Nacc, Nacc Nacc, <i>bilimi</i> , Nacc	<i>bilimi</i> , teknolojiyi, sanatı / düşünceleri, <i>bilimi</i> , sanatı
Nabl+ ADV+ADJ+N <i>ilimdir</i>	Hayatta en hakiki mürşit <i>ilimdir</i> (fendir).
<i>ilim</i> + CONJ + N	<i>ilim</i> ve fen / akıl / irfan

The patterns of *bilim* derived from its concordance citations include simple nominal compounds where *bilim* modifies the head (*bilim adamı*) or *bilim* occurs as the label of a discipline (*gök bilim*). As with other value terms, *bilim* also combines with semantically compatible terms (*bilim ve akıl*) or listed with other terms (*bilim, teknoloji, sanat*). Finally, the derived adjectival form *bilimsel* functions as a premodifier in a number of lexical structures.

III.3.8. Cömertlik

Cömertlik is defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as follows:

cömertlik a. Cömert olma durumu, ahilik, semahat, mürüvvet.

cömert *sf.* 1. Para ve malını esirgemedi veren, eli açık, selek, semih, ahi, bonkör: “*Elinden gelen her iyiliği yapar, cömerttir, ikramı çok sever.*” -P. Safa. 2. *meç.* Verimli: “*Bu ülkede toprak bir masal sultanı kadar cömert.*” -C. Meriç.

cömertçe *zf.* (*cöme'rtçe*) Cömert bir biçimde, sakınmadan, bol bol: “*Poker masasında servetini, içki masasında sıhhatini cömertçe tüketmiştir.*” -Y. Z. Ortaç.

Cömertlik has two senses: 1-eli açıklık 2-verimlilik.

Table 54 shows senses of *cömert/cömertlik/cömertçe*

Table 54. Senses of *Cömert/Cömertlik/Cömertçe*

Cömert (22)	Cömertlik (4)	Cömertçe (4)
1st sense: 12	1st sense: 2	Single sense: 4
2nd sense: 7	2nd sense: 1	
Metalinguistic:3	Metalinguistic:1	

Synonym of *cömert* are given in TDK Türkçe Sözlük as follows.

cömert: bonkör / ahi / semih / selek / verimli / eli açık

eli açık *sf.* Cömert: “*Eli pek açık ve eğlenceye biraz fazla düşküdü.*” -S. Ali.

“Bonkör”, “ahi”, “semih”, “selek” are not found in the corpus. Table 55 shows senses of *eli açık* and *verimli*.

Table 55. Senses of *Eli Açık / Verimli*

Eli açık (1)	Verimli (45)
Single sense: 1	1st sense (cömert): 9
	2nd sense: 26
	3rd sense: 0

Definitions of *verimli*, *cömertlik* and *mürüvvet* in TDK Türkçe Sözlük are given below.

verimli *sf.* 1. Verimi iyi ve bol olan, bitek, randımanlı, mahsuldar, mümbit, müsmir, verimkâr: *Verimli toprak*. 2. Kendisinden beklenen sonucu veren, semereli: “*Eğer bu beğeniş ve güven gerçek bilgi ve ihtisasa dayansaydı şüphesiz daha sağlam, daha verimli olurdu.*” -R. H. Karay. 3. Çok yazan, velut: “*Sonra, sahiden verimli bir de kalemi var!*” -Y. Z.

cömertlik: mürüvvet / semahat / ahilik

mürüvvet Ar. muruvvet *a.* 1. Bir ailede çocukların doğumu, sünneti, evliliği, iyi bir göreve geçmeleri vb. olaylardan duyulan mutluluk, sevinç. 2. **Cömertlik**. 3. *esk.* Yiğitlik, mertlik.

Table 56. Senses of Mürüvvet

Mürüvvet (1)
1st sense: 1
2nd sense (cömertlik): 0
3rd sense:0

ahilik 1- *a.* Cömertlik.(Güncel Türkçe Sözlük) 2- *öz. a.* Kökleri eski Türk törelerine dayanan ve Anadolu'da yüksek bir gelişim gösteren esnaf, zanaatçı, çiftçi vb. bütün çalışma kollarını içine alan ocak.

“Semahat” is not found in the corpus. “Ahi”(18), “ahilik (3)”, is used in their second sense. They do not mean *generous* in the corpus.

Table 57 shows patterns for *cömertlik*.

Table 57. Patterns for *Cömertlik*

Patterns	Examples
N, <i>cömert</i> <i>cömertti</i>	cesur, <i>cömert</i> / cesurdu, <i>cömertti</i>

In the only observed pattern, *cömert* functions as an adjectival predicate.

Table 58. The Frequency of the Concordance Lines about *Generosity*

Category	Frequency
Nature	8
Human	18
Total	26

Generosity is a characteristic of some humanbeings but as seen in Table 58, it is also used for describing inanimate subjects. The total frequency of concordance lines of *cömert* (*generous*) and *cömertlik* (*generosity*) are 26.

Concordance lines about generosity can be divided into two groups as the concordance lines that describe the generosity of nature and the lines that describe the generosity of human. The sample concordance lines about generosity are given in Table 59. In the first 4 concordance lines, nature, earth, trees and the sea are described as generous. In the other concordance lines, an individual e such as Mustafa Kemal Atatürk and a society such as Turks, and a group of people such as members of a family are introduced as generous. Although, this concept seems to be related to money, people can be generous in other things such as in supporting each other as seen in the concordance line “aile üyeleri birbirlerine destek olmak konusunda fazlasıyla cömertti”. Being rich or poor does not affect people’s generosity as seen in the last two concordance lines in Table 60. Collocates of *cömert* include *cesur* (6), *fukara* (2), *fakir* (1), *zengin* (2), *anlayışlı* (2), *güvenilir* (2), *kibirli* (2), *gururlu* (1), *alçak gönüllü* (1), *korkak* (2), *mert* (1), *korkunç* (1), *akıllı* (1), *zeki* (2), *iyi* (1), *kötü* (1), *yardımsaver* (1), *yardımcı* (1), *dürüst* (1), *namuslu* (1), *bereketli* (1), *düzenli* (1), *kıskanç* (1), *cimri* (1), *mağrur* (1), *sabırlı* (1), *hurçin* (1), *uyumlu* (1), *vefalı* (1), *umursamaz* (1), *popüler* (1), *lider* (1), *şakacı* (1), *komik* (1), *sırdaş* (1), *hareketli* (1), *güzel* (1), *geçimsiz* (1) and *kırıcı* (1). These collocates include both good and bad characteristics of personality.

Table 59. Sample Concordance Lines for *Cömert(lik)*

Nature		
Kuşlar, çocuklar yerdin en çok meyvelerimin. Nasıl da	cömertti	toprak ana , dörtlüğe
Meğer bu güzel, bu canım vatana ne	cömert	davranmış tabiat ana? Yeşil, mavi sular,
Sıska, çelimsiz ama son yaprağına son eriğine kadar	cömert	erik ağaçlarım.
Denizin	cömertliği	ne kadar güzeldi. Köyde, her mevsimin kendine göre bir güzelliği

Human		
temiz, mert elleri, Bütün nimetlerini sunmuş bize Türk sofrası gibi	cömert	elleri. Elleri konuşuyor Mustafa Kemal'in; Öğretmen elleri. Bir tahta
Amma nazik, amma	cömert	adam. Şaştım kaldım.
aile üyeleri birbirlerine destek olmak konusunda fazlasıyla	cömertti	
Görkemli bir İlk Çağ kralı gibi zengin ve	cömert	dolaşır mı kim bilir? Altın, zümrüt, incilerle süslü sarayını özlemiş
Önce kendini düşündü ama cesurdu,	cömertti	. Hiç kıskanç değildi. Fukaraydı. Kibirliydi de.

The concordance lines of the antonym of *cömertlik*, which is *cimrilik* (*stinginess*), are also analyzed. There are 14 concordance lines for *cimrilik* and *cimri*, some of which are shown in Table 60. In these concordance lines, stinginess is criticized and presented as an unwanted behaviour. Most of the collocates of *cimri(lik)*, such as *savurganlık*, *kalpsiz*, *duygusuz*, have negative meaning.

Table 60. Sample Concordance Lines for *Cimri(lik)*

su, elektrik, eşya ve zamanı dikkatli kullanmaya ne denir? a)	Cimrilik	b) Tutumluluk c) Savurganlık Aşağıda üç bulmaca verilmiştir. Soruların cevaplarını
geçen kişilerden birinin yerine koyunuz. Bu kişinin ağzından Harpagon'a,	cimriliğini	eleştiren bir yazı yazınız. Çerçevenin içine, okuduğunuz metindeki sizce en
cümle oluşturunuz. Sözcükler: ziyarete, evin, söyler, geldiğini, efendisini, cümle 8. Düşüncem	Cimri	adamın yaptığı doğru buluyor musunuz? Neden? Siz olsaydınız ne yapardınız
duyuyoruz. Herkesin alay konusu olmuşsunuz, ne zaman konu sizden açılrsa	cimri	, tefeci, kalpsiz, duygusuz diyorlar. Harpagon (Jacques'ı döverek): Seni budala

III.3.9. Çalışkanlık

Çalışkanlık is defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as follows.

çalışkanlık a. Çalışkan olma durumu, faaliyet: “Bunda ne hocanın bilgisi ne çocuğun çalışkanlığı rol oynar.” -B. Felek. [**çalışkan** sf. Gayretli, çalışmayı seven, faal: “Bundan başka saygılı, temiz ve çalışkan bir kızdı.” -H. E. Adıvar.]

Synonym of *çalışkanlık*: faaliyet

Synonym of *çalışkan*: faal / gayretli.

faaliyet Ar. faaliyyet *a. (fa'aliyet)* 1. Canlılık, hareket: “İstasyonda bir faaliyet vardı.” -A. Gündüz. 2. **Çalışma**. 3. İşler durumda olma, etkinlik: “Dost bir tabiat cesaret verir insana, onu faaliyete sürükler.” -C. Meriç.

gayretli *sf.* **Çalışkan**, çaba gösteren.

Table 61 shows senses of *faaliyet*, *faal* and *gayretli*.

Table 61. Senses of *Faaliyet/Faal/Gayretli*

Faaliyet (10)	Faal (0)	Gayretli (1)
1st sense: 0		Single sense: 1
2nd sense: 10		
3rd sense: 0		

“Faaliyet” is not used with the sense of *being hardworking* in the corpus.

Patterns for *çalışkanlık* are given in Table 62.

Table 62. Patterns for *Çalışkanlık*

Patterns	Examples
N + ADV + <i>çalışkanı</i>	Okulumuzun/sınıfın en <i>çalışkanı</i>
ADJ + CONJ + <i>çalışkan</i>	zeki/dürüst/düzenli ve <i>çalışkan</i>
<i>çalışkan</i> + DT + N	<i>çalışkan</i> bir hanım/insan/çocuk/ öğrenci
<i>çalışkan</i> + CONJ+ ADJ	<i>çalışkan</i> ve becerikli / hoşgörülü / hırslı

The agent oriented adjective functions either as a pre- or post modifier and in either case, it is perceived as a gradable notion given the patterns that it freely combines with degree expressions. *Çalışkan* also appears in conjoint structures where the other conjunct is also an adjectival targeting the agent.

Table 63 shows the categories of concordance lines about being hardworking. *Çalışkan(lık)* (*being hardworking*) is most frequently used in the descriptions of students. The second frequent use is about Turkish nation. It is also frequently used to describe

people in general, the young and Mustafa Kemal Atatürk. Other uses are men, women, children, animals and Atatürk's Father.

Categories of concordance lines about being hard working are given in Table 63.

Table 63. Categories of Concordance Lines about *Being Hardworking*

Category	Frequency
Students	13
Turkish nation	8
People in general	7
The Young	5
Mustafa Kemal ATATÜRK	4
Men	3
Women	2
Children	2
Animals	2
Atatürk's Father	1
Total	47

Collocates of *çalışkan(lık)* includes adjectives such as *başarılı (4)*, *tembel (2)*, *temiz (2)*, *dürüst (1)*, *ürkek (1)*, *uysal (1)*, *cesur (1)*, *doğru (1)*, *meraklı (1)*, *kararlı (1)*, *işini bilir (1)*, *dikkatli (1)*, *titiz (1)*, *iyiliksever (1)*, *saygılı (1)*, *iyi yetişmiş (1)*, *zeki (1)*, *hoşgörülü (1)* and nouns such as *kahramanlık (2)*, *vatan sevgisi (2)*, *bilim (2)*, *sanat (2)*, *lider (1)*, *sevgi (1)*, *doğruluk (1)*, *güzellik (1)*, *içtenlik (1)*, *gösteriş (1)*, *ikiyüzlülük (1)*, *gevezelik (1)*, *boş inançlar (1)* and *ağırbaşlılık (1)*. Most of these collocates have positive meaning and of them, such as *temiz*, *dürüst*, *doğru*, *iyiliksever*, *saygılı*, *sevgi*, *doğruluk*, *vatan sevgisi*, *hoşgörülü* are among the values that are expected to be gained by students.

Sample concordance lines for *çalışkan* are given in Table 64. Among the collocates of *çalışkan* which describes the students, *Atatürk* is used. The first two concordance lines in this table shows that the motive of students' being hardworking is their responsibility towards Atatürk. *Hoşgörülü* is another collocate that is found in the concordance lines describing hardworking students. Sample concordance lines for *çalışkan*

that describe Turkish nation include a quotation of Atatürk “Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir”. Sample concordance lines for *çalışkan* that describe Turkish nation include the collocate *Atatürk*, too. The concordance line for *çalışkan* that describes people in general criticizes the tendency to divide people into groups as hardworking and lazy. Sample concordance lines for *çalışkan* that describe the young include the ideal concept of young people in Atatürk’s mind. It includes values related to nation and morals as seen in line ‘Atatürk’ün idealindeki gençlik, *ahlâklı, millî kültür bilincine sahip, memleketinin sorunlarıyla ilgilenen, çalışkan, vatansever ve millî karaktere sahip bir gençliktir.*’ Other concordance lines for *çalışkan* that describe young people include collocates *yanlıssız, temiz, titiz, iyiliksever* and *saygılı* which are related to the values honesty, cleanliness, goodness and respect. Concordance lines for *çalışkan* that are used for Atatürk describe Atatürk as a hardworking child and student but there aren’t any concordance lines that emphasize Atatürk’s being hard working as a president. Concordance lines for *çalışkan* that describe men/women emphasize both men’s and women’s being hardworking except for last sample concordance line in Men/Women category of Table 64. In this line, a woman is presented as lazy and unable to do anything whereas a man is presented as hardworking and skillful. The first line in Men/Women category describes *Turkish women* as hardworking whereas there are no collocates as *Turkish men*, which are introduced as hardworking. It doesn’t mean that Turkish women are presented more hardworking than Turkish men. Rather, it might be a sign of the worldview in these books which consider women as passive humanbeings who have little influence on society; therefore, in these lines, there is a special emphasis on Turkish women. In other words, women are not considered as active people on their own; they are

accepted as capable as members of Turkish nation. Being hardworking is generally considered as a universal value but in this line, it is shown as a national value.

In Men/Women category of Table 64, it is also observed that women and men are presented as hardworking individuals as understood from the collocates *annelerimiz*, *babalarımız*. The next section in this table is about children that are shown as hardworking people in concordance lines.

Not only human, but also animals are described as hardworking. From the collocates *bal özü* and *uçarken*, it is understood that bees are considered as hardworking animals. The other hardworking animal presented in the concordance lines is the ant. The last category in Table 64 is Atatürk's father who is described as hardworking.

Table 64. Sample Concordance Lines for *Çalışkan*

Students		
- Ali sen çok	çalışkan	bir öğrencisin
	Çalışkan	karıncalar gibi Döndük okula. Okula dönmek, arkadaşlar, Atatürk'e dönmektir
Dinler bizimle birlikte, Atatürk'ün resmi.	Çalışkanız	çünkü Çalışınca, Bakarız, Atatürk güldü
Dedem dedi ki: "Bunları olsa olsa	çalışkan	öğrenciler düzeltirler ve belki de bize yazıp bildirirler."
b. Bizim öğrencilerimiz	çalışkan	ve hoşgörülü kişilerdir. c. Dün
Ali ve iki arkadaşı okulumuzun en	çalışkan	grubudur.
Sınıfımızın bütün öğrencileri... (çalışkan	/geniş zaman kipi)
Turkish nation		
Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti	Çalışkandır.	Türk milleti zekidir.
tarihinde bu küçük kasabaya gelen Mustafa Kemal Paşa, hem...ve	çalışkan	Türk ulusunun hem de...kaderini değiştirdi. ...tarihinde, genç Türkiye Cumhuriyetinin
People in general		
istiyorsun bizlerden? Neden bizleri İyiler kötüler, Aptallar akıllılar, Güzeller çirkinler, Tembeller	çalışkanlar	, diye İkiye bölüp Birbirimize düşürüyorsun? "Hem sen bu öyküleri
The Young		
Londra'dan dönüşte başmakiniş bu	çalışkan	genç yanına alır ve dördüncü

		sefere ikinci makinist olarak bir
Atatürk'ün idealindeki gençlik, ahlâklı, millî kültür bilincine sahip, memleketinin sorunlarıyla ilgilenen,	çalışkan	, vatansever ve millî karaktere sahip bir gençliktir. 1. Eğitim neden millî
ve yanlışsızdı. Bütün bunlardan, onun temiz, dikkatli, titiz, iyiliksever, saygılı,	çalışkan	, iyi yetişmiş bir delikanlı olduğunu anladım. Artık bir dostumun onu
Mustafa Kemal ATATÜRK		
Öğretmeni	çalışkan	Mustafa' ya bir armağan vermek istedi. Bu yüzden Kemal adını
Mustafa Kemal, düzenli ve	çalışkan	bir öğrenciydi.
Kadri Bey'in yardımıyla Selanik Askerî Rüştiyesine yazıldı. Zeki ve	çalışkan	oluşu ile kısa sürede dikkati üzerine çekti.
adı Ali Rıza' ymış. Babanızı, küçük bir çocukken kaybetmişsiniz. Çok	çalışkan	, akıllı bir öğrenciymişsiniz. Okulları başarıyla bitirip subay olmuşsunuz. Yurdumuza, düşmanlar
Men / Women		
	Çalışkan	Türk kadınları sırtlarında mermi taşıdılar
ürkek bir çocuktur. ... gibi uysaldır. ... gibi cesur bir gençti. ... gibi	çalışkan	bir hanımdı. ... gibi kurnaz biriydi. 6. Aşağıda harfleri karışık olarak verilen
	Çalışkan	arılar gibiydik. Yalnız biz mi? Annelerimiz, babalarımız, kardeşlerimiz de... Deneylerimizi
dönmek istememişti. Kadın da onu seviyordu ama erkek ne kadar	çalışkan	ve becerikli ise ötekisi o nispette tembeldi ve elinden hiçbir
Children		
Senin cennet kadar güzel bir bahçen var. Ali arı gibi	çalışkan	bir çocuktu. Masaya kardan daha beyaz bir örtü örttüler. Üzerinde
Animals		
bir parça daha fazla bal özü taşıyabilmek için didinirler. Bu	çalışkan	işçilerin, uçarken veya çalışırken
BÖCEĞİ İLE KARINCA Resimlerdeki hayvanları özelliklerine göre yandaki kelimelerle eşleştiriniz.	Çalışkandır	. Vızıldar. Cır cır eder. Rengârenktir. Aşağıdaki anahtar kelimeler hakkında düşündüklerinizi
Atatürk's Father		
boyalı bir evde doğmuştu. Babası Ali Rıza Efendi, dürüst ve	çalışkan	bir insandı. Evini gümrük memurluğundan kazandığı maaşla geçindiriyordu. Annesi Zübeyde

The number of concordance lines about being hard working is 138. 47 of them can be divided into categories as seen in Table 63 and exemplified in Table 64. There are

also 91 concordance lines, in which *çalışkan* is used without describing anyone or anything as hardworking. They are categorized as seen in Table 65.

Table 65. Other Sample Concordance Lines for *Çalışkan*

Other		
Temiz, herhangi, beşinci sözcüklerini sıfat olarak birer cümlede kullanınız. "Doğru,	çalışkan	, pahalı" sözcüklerinin anlamlarını daha / en sözcükleriyle derecelendirerek birer cümlede kullanınız
Mavi en sevdiği ... c) Aşağıdaki cümleleri "büyük, öğretmen, başarılı, insanlar,	çalışkan	" isimlerine kişi ekleri getirerek tamamlayınız. Sen hepimizden daha ... Ben köyün

In order to comment on how the value of being hard working is explained, it is necessary to analyze the concordance lines about laziness. To learn about the presentation of laziness, the sample concordance lines for *tembel(lik)* are analyzed (Table 67).

Table 66. Sample Concordance Lines for *Tembel(lik)*

iki arkadaş, Bizlere olur yoldaş. Hepsi güzel, sevinçli, Çalışana verimli.	Tembeller	ay, gün seçer, Ömürleri boş geçer. 1. Dört mevsimi yaşamayan ülkeler
çöplerini rastgele yere, Ne mantık hoş görür, ne kanun, töre,	Tembel	olmak kimseye değil çare, Çevreni temiz tut, uygar insan ol
Wagner, büyük ozan Baudelaire, ünlü hikayeci Edgar Allen Poe da	tembel	, başarısız öğrencilermiş. Gelmiş geçmiş romancıların en büyüğü olan Balzac için
geçmiş romancıların en büyüğü olan Balzac için gençliğinde şöyle demişler: "	Tembel	, uyuşuk, dalgacının biri." Ünlü mimarlardan... ÖĞRETMEN: Ne sonuca vardın evladım

The first concordance line in Table 67 points out that being lazy is not a characteristic of personality. The second concordance line finds a relation between being lazy and being dirty and indirectly states that the reason for being dirty is a person's laziness. The other two lines are important to discuss. It constructs a relation between being lazy and being unsuccessful at school. But the examples of lazy students are chosen from among great authors and in fact they are very successful in their field. These lines

might be written for attracting attention to prejudice towards people and to criticize the tendency to divide people into two categories as hardworking and lazy.

III.3.10. Dayanışma

The definition of *dayanışma* and related words in TDK *Türkçe Sözlük* (2005)

are as follows.

dayanışma a. 1. Dayanışmak işi, tesanüt: “*Ara sıra yükselen çatlak sesler, sorulan aykırı sorular bu dayanışmayı bozacaktır.*” -T. Uyar. 2. *top.* b. Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması, tesanüt.

dayanışmak (*nsz, -le*) Bir topluluğu oluşturan kişiler bir şeyi gerçekleştirmek için duygu, düşünce ve çıkar birliği göstermek, birbirini kollamak, mütesanit olmak.

mütesanit *sf. (mütesa:nit) esk.* Dayanışma içinde olan (kimse).

tesanüt a. (*tesa:nüt) esk.* 1. Omuzdaşlık. 2. Dayanışma: “*İnsan zekâsının birliği, düşüncelerin tesanüdünden doğan büyük ve ümit verici bir netice.*” -C. Meriç.

kollamak (*-i*) 1. Olmasını, ortaya çıkmasını beklemek, gözetmek: “*Kocamı kısıkanıyor, aradan atmak için vesileler kolluyormuş.*” -S. M. Alus. 2. Göz önünde tutmak, gözlemek: “*Daima biraz kollayan, bir tilki gibi tetikte ve hamarat görünürdü.*” -A. Ş. Hisar. 3.

Korumak, gözetmek: “*O güne kadar ona iyi bak, değerini bil, onu kolla, demişti.*” -N. Araz.

1- ortak amaç için birlik olma

2- birbirini kollamak (korumak, gözetmek)

Senses of *dayanışma* are given in Table 67.

Table 67. Senses of *Dayanışma*

Dayanışma (73)
1st sense: (16)
2nd sense: (26)
Both senses: (18)
Metalinguistic: (13)

Synonym of *dayanışma* is “tesanüt”, which is not found in the corpus.

Table 68 shows patterns for *dayanışma*.

Table 68. Patterns for *Dayanışma*

Patterns	Examples
ADJ + DT + <i>dayanışma</i>	nasıl/büyük/milli bir <i>dayanışma</i>
Wh-question + <i>dayanışma</i> + PP + V	Niçin <i>dayanışma</i> içinde olmalıyız?
<i>dayanışma</i> + N(plu)poss	<i>dayanışma</i> örneği/örnekleri
N+ CONJ + <i>dayanışma</i> +N	Yardımlaşma ve <i>Dayanışma</i> Derneği
<i>dayanışma</i> + N(plu)comp	<i>dayanışma</i> duygusu / duyguları
<i>dayanışma</i> + PP +V	<i>dayanışma</i> içinde olmalı /olmalıyız/ olmalılar

The patterns of the value term *dayanışma* include adjectival premodification (milli *dayanışma*), simple compounds (*dayanışma* örneği) and more specifically Wh-question constructions (Niçin *dayanışma* içinde olmalıyız?).

The concordance lines about solidarity can be divided into 10 categories (Table 69). Most of the concordance lines describe solidarity among people/animals. Concordance lines that explain causes of solidarity are also very frequent. Concordance lines which state that we should be in solidarity constitute another frequent category. Other categories are the ones that explain how we can teach/learn solidarity, how we can be in solidarity, definition of solidarity, why we should be in solidarity, lack of solidarity in our society and what causes lack of solidarity.

Table 69. Categories of Concordance Lines about *Solidarity 1*

Categories	Frequency
Solidarity among people/animals	31
Causes of solidarity	10
We should be in solidarity.	8
Importance of solidarity	6
How can we teach/learn solidarity?	6
How can we be in solidarity?	6
Definition of solidarity	5
Why should we be in solidarity?	3
Lack of solidarity in our society	2
What causes lack of solidarity	1
Total	78

Concordance lines about solidarity among people/animals can be categorized as solidarity among members of Turkish nation/region/village, among animals, among

family members, among friends, among religions, among all nations and among all the people in the world as seen in Table 70. The most frequent use is solidarity among members of Turkish nation/region/village.

Table 70. Categories of Concordance Lines about *Solidarity 2*

Among members of Turkish nation/region/village	12
Among animals	7
Among family members	6
Among friends	2
Among religions	2
Among all nations	1
Among all the people in the world	1
Total	31

As shown in Table 71, wars, natural difficulties such as winter and snow or disasters such as snowslips and earthquakes are the events that make Turkish nation/region/village act in solidarity. Concordance lines that show solidarity among animals include solidarity among the members of some species such as geese, horses, swallows, fish and bees. Another category is solidarity among members of a family. Solidarity among friends includes solidarity between students while making an experiment. Collocates of *dayanışma* also include religious concepts such as *Tanrı, Mevla, din*. They also include values such as tolerance and peace among religions. The last concordance line in Table 71 exemplifies solidarity all over the world.

Table 71. Sample Concordance Lines for *Dayanışma 1*

Among members of Turkish nation/region/village		
Geldikleri gibi giderler. dedi. Önce ülkenin içinde bulunduğu ağır şartları halka anlattı ve millî bir	dayanışma	oluşturdu. Sonra askerî hazırlıkları yaptı. Emin adımlarla yoluna devam etti ve tüm zorluklara rağmen Kurtuluş
ve laik cumhuriyete ve Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı kalacağıma toplumun huzur ve	dayanışma	ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanması

refahı milli		ülküsünden ve anayasaya sadakatten
" Milli Mücadele yıllarında milletimiz işgal altındaki yurdumuzu bağımsızlığa kavuşturmak için nasıl bir	dayanışma	göstermiştir?" konusunda araştırma yapınız.
üstün güçlü insanlar var. Koca koca orduları yeniyorlar. Gerçek savaş böyle olmuyor. Savaşlar ulusun bireylerinin	dayanışmasıyla	kazanılır. Atatürk'ün en önemli özelliklerinden birisi de bağımsızlığımız için ulusumuzu aynı amaç etrafında birleştirmesidir
önüne her türlü zorluğu çıkarıyordu. Fakat bu zorluklar, bu yörede yaşayan insanları birbirine kenetliyor ve	dayanışma	duygularını güçlendiriyordu. Karım, yedi ay yerden kalkmadığı bu bölgede kış, hayatı tamamen durduruyordu. Köy yolları
büyük kar kütlesini kazmışlardı. Kaya kovuşunda birbirlerine sarılmış hâlde bulduklarında, çocuklar donmak üzereydi. Bir felâketin	dayanışma	sonucu atlatılması bütün köylüyü göz yaşlarına boğmuştu. 1. Çığ nerelerde olur? 2. Çığın oluşumu nasıl engellenebilir? Çevrenizde
paylaşmaya kıyamadığı oyuncaklarını babama uzatıyordu. Babam, oyuncakları çantaya koyarken kardeşimin saçlarını okşuyordu. 1. Halkımız , en büyük	dayanışma	örneğini ne zaman göstermiştir? 2. Hangi canlılar depremin olacağını önceden hisseder? 1. Doğal afetler nelerdir? 2. Doğal afetler
Among animals		
Siz de günlük yaşantınızda kazlarınkine benzer yardımlaşma ve	dayanışmayı	zihninizde canlandırıp resmini yapınız.
2. Atlar arasında	dayanışma	olduğunu nereden anladınız?
balık , berber balıkları rahatsız etmez. Çünkü onların, yaptığı işten dolayı dokunulmazlığı vardır. Okuduktan Sonra Hayvanların	dayanışmasına	bir örnek de siz veriniz. Kedi hangi balığı yemekten korkar? Bir varmış, bir yokmuş Develer
zorda kalan insanların yardımına koşarlar. Bu insanların çok olduğu toplum, güçlü bir toplumdur. Şimdi size	dayanışma	örneği sergileyen bir kuş türünden bahsedeceğiz. Kahramanlarımız kaya kırlangıçları . Kaya kırlangıçları koloniler hâlinde yaşarlar. Bir
arılar , bizim için imkânsız olan bu ziyaretleri yapabiliyor. Hem de güzel bir iş birliği ve	dayanışma	ile. Çiçek çiçek gezerek bal özü toplayan arılar, topladıkları bal özünü bala çevirip depoluyorlar. Kovan
Among family members		
Ailenizde hangi durumlarda birbirinize yardım ediyor,	dayanışma	içinde oluyorsunuz? Listeleyerek yazınız.
Among friends		
etkinliği, büyük bir heyecanla gerçekleştirmeye karar verdik. Hazırlıklara başladık. Şenlikte sunacağımız deneyleri	dayanışmayı	görmeliydiniz. Deney malzemelerini bulamayan arkadaşlarımıza malzeme getiriyor, eksikliklerini

araştırdık, hazırladık. Aramızdaki		tamamlıyorduk. Herkes en güzeli başarmak, şenliği hatasız
Among religions		
mezarına sahip çıkmaktadır. Yunus'un hoşgörülü mistik düşüncesinde, Tanrı'yla insanın özdeşliği ve dinlerin birliği,	dayanışması	, kaynaşması gibi kavramlar ağır basar: "Dağlar ile taşlar ile Çağırayım Mevlâ'm seni Seherlerde kuşlar
"içeri" diyen Yunus Emre , bütün insanlara gösterdiği iyi niyetle, dinler ve uluslar arasında barış ve	dayanışma	uğrındaki çağrılarıyla da her zaman anılacaktır: "Adımız miskindir bizim Düşmanımız kindir bizim Biz kimseye kin
All over the world		
gezegenimiz. Ayrı kıtadan gelip Hep el ele verelim. Büyüklerle barışı, Gelin biz gösterelim. Sevgi ve	dayanışma	, Ortak ilkemiz olsun. Sağlıklı ve özgürce Gönüller sevgi dolsun. EŞ OLALIM Eş olalım, yer bulalım

Table 72 shows sample concordance lines for *dayanışma*. Some of the collocates of *dayanışma* are *deprem, yangın, sel, büyük afetler, zorluklar, kış*. They show us that people act in solidarity in hard times such as disasters. There are also some concordance lines which suggest solidarity among people. Other concordance lines for *dayanışma* emphasize the importance of solidarity for a society. Others explain how solidarity can be taught or learnt. They indicate that solidarity can be taught or learnt while working together for a common aim or event such as theatre, festivals, games and sports. Collocates of *dayanışma* include *vakıf* and *dernek*, which show that establishing an association and a foundation are some ways to create solidarity. It is interesting that definition of solidarity is not found in the concordance lines of *dayanışma*. In the category 'definition of solidarity' in Table 72, we only see questions asking the meaning and examples of solidarity. Concordance lines also explain why we should act in solidarity. One reason is that it is very difficult to live on our own. Another reason is that people live a safe life with the help of solidarity and the other reason is the fact that solidarity solves many problems among people. The other lines are about lack of solidarity. In these lines,

it is emphasized that the solidarity in our society decreases and it causes problems in our society such as having troubles and being hopeless. The causes of the lack of solidarity in our society are explained as the alienation among relatives, neighbours and friends.

Table 72. Sample Concordance Lines for *Dayanışma*

Causes of Solidarity		
İnsanlar, yardımlaşma ve	dayanışmaya	en çok deprem, yangın, sel gibi büyük afetlerin olduğu zamanlarda ihtiyaç duyarlar.
önüne her türlü zorluğu çıkarıyordu. Fakat bu zorluklar , bu yörede yaşayan insanları birbirine kenetliyor ve	dayanışma	duygularını güçlendiriyordu. Karın, yedi ay yerden kalkmadığı bu bölgede kış, hayatı tamamen durduruyordu. Köy yolları
Karşılıklı sevgi ve saygı insanların	dayanışma	içerisinde yaşamalarını sağlar.
We should be in solidarity.		
Zor günler bizi bekliyordu.	Dayanışma	içinde olmalı, birbirimize yardım etmeliydik.
"Yardımlaşmanın ve	dayanışmanın	en güzelini sergilemeliyiz.
Importance of solidarity		
Yardımlaşma ve	dayanışma	, bir toplum için çok önemlidir.
Toplum hâlinde yaşayan bizler için	dayanışma	çok önemlidir.
How can we teach/learn solidarity?		
Okul tiyatrosunun eğitici ve yetiştirici yararı çoktur. Örneğin, toplu yaşama ve	dayanışmayı	, konuşmayı, düşünmeyi öğretir.
Bu etkinlikte yer alarak yeni şeyler öğrendim ve gelenlere anlattım. Heyecanı yenmeyi, sorumluluk sahibi olmayı,	dayanışmayı	öğrendim. Şenlik , bizim bilgi ve becerilerimizi artırdı. Bilgilerimizi küçük büyük herkesle paylaştık.
Dostluk,	dayanışma	, özveri oyunla öğreniliyor.
Ancak olimpiyatların amaçları bunlarla bitmiyor. Hoşgörü,	dayanışma	, dostluk ve barış da olimpiyatlarda sporcular ve izleyenler tarafından benimsenen amaçlardır.
Şenlikte sunacağımız deneyleri araştırdık, hazırladık. Aramızdaki	dayanışmayı	görmeliydiniz. Deney malzemelerini bulamayan arkadaşlarımıza malzeme getiriyor, eksikliklerini tamamlıyorduk.
How can we be in solidarity		
Bu kurum sayesinde, birçok kişi mal varlığını toplumun hizmetine sunmuştur. Böylece kardeşlik ve	dayanışma	değerleri toplumda yaygın bir şekilde uygulanmıştır. Dil, din ve ırk ayrımı gözetmeksizin hizmet sunan vakıf
TOPLUM HAYATI Projenin Teması: Toplum Hayatı Projenin Amacı: Yardımlaşma ve	Dayanışma	Derneği Kuruyoruz" Projesi Projeye hazırlık amacıyla iki gruba ayrılıyoruz. Yaşadığımız bölgedeki

dayanışmanın önemi "Yardımlaşma ve		yardımlaşma ve dayanışma derneklerini
Definition of solidarity		
1.	Dayanışma	sözünün anlamı nedir?
Aşağıdaki atasözlerinden hangisi	dayanışmayı	anlatmaktadır? İşaretleyiniz. Bir elin nesi var, iki elin sesi var. Yalancının evi yanmış, kimse inanmamış
yaptığınız çalışmadan yola çıkarak "yardımlaşma" ve "	dayanışma	kavramlarını açıklayınız.
verilen kelimelerin eş ya da zıt anlamlısını bulmaları gerekiyor. Onlara yardımcı olur musunuz?	Dayanışma	, erken, öğretmen Eksik, sevinç, kutlama Sene, çalışkan, misafir Eşanlımlılarını bul Zıt anlamlılarını bul
Why should we be in solidarity		
Yardım almadan insanın tek başına yaşaması çok zordur. Bunun için de yardımlaşma ve	dayanışma	, bir toplum için çok önemlidir.
Güvenli yaşam, ancak	dayanışmayla	, el ele vermekle sağlanabilir
Yardımlaşma ve	dayanışma	insanlar arasındaki pek çok sorunu çözer.
Lack of solidarity in our society		
değiştirdik. Birçoğumuz insan olmanın onurunu, gururla duyumsamaya başladık. Yaşamımızdaki tüm bu değişimlere karşın çoğu zaman	dayanışma	duygusundan uzaklaşıyor ve bireysel çıkarlarımızın tutsağı olmaktan kendimizi kurtaramıyoruz. Yirmi birinci yüzyılda, birbirimize destek olma
anlatıp durmuşlar. Kıssadan hisseye gelince: Bizim, toplum olarak bugün içine düştüğümüz sıkıntıların ve umutsuzluğun temelinde	dayanışma	duygumuzu yitirmiş olmamız bulunmaktadır. Her birimiz, politikacısından bürokratına, köylüsünden kentlisine, tüccarından sanayicisine kişisel çıkarlarımızı kurumsal
What causes lack of solidarity		
yarımda bulunmak, aradaki sevgi bağlarını güçlendirir. Akrabalık, komşuluk ve arkadaşlık bağlarının zayıflaması, toplumdaki sevgi ve	dayanışmayı	olumsuz yönde etkiler. Ziyaretine gidemediğimiz, başka bir şehirde yaşayan veya uzakta oturan akrabalarımızı telefonla aramalı

III.3.11. Duyarlılık

Definition of *duyarlılık* and related words in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) are given below.

duyarlılık *a.* Duyarlı olma durumu, duygunluk, duyarlık, hassaslık. [**duyarlı** *sf.* Dış etkenlere karşı duyarlılığı olan, duygun, hassas: “Ordu yürürse sayısını, sırasını seçecek kadar duyarlı kulakları vardı.” -N. Araz. **duygun** *sf.* Duyarlı: “Bizim kız biraz hayalci, biraz romantik, biraz çokça duygun olsaydı belki başka şeyler de öğrenecekti.” -M. Ş. Esendal. **duyarlık** *a.* 1. Duyarlılık: “Hastalıklı duyarlılığıyla geçmiş bir dönemin yazarıydı o!” -N.

Cumalı. 2. Zayıf bir etkiye karşı, tepki gösterebilme yeteneği: *Gözün aşırı duyarlığı*. 3. *sin.* ve *TV* Bir duyar katın ışıktan etkilenme yeteneği.

Duyarlılık is defined with one sense. However, it has more than one usage. For example, it is defined as *hassaslık* but *hassaslık* has 4 senses.

The following definitions are related to *duyarlılık*.

hassas *sf.* 1. Duyum ve duyguları algılayan: “*Halıda kaybolan ayak seslerini evvela Peregrini'nin hassas kulakları sezdi.*” -H. E. Adivar. 2. Duyarlı: “*İri yarı bir adam olmakla beraber pek hassastı.*” -A. Gündüz. 3. Çabuk etkilenen: “*Düşmanın en hassas ve mühim noktası orası idi.*” -Atatürk. 4. Yapımı ve bakımı özen isteyen, aksamadan çok doğru çalışan, kesin ölçüler gerektiren işlerde kullanılan (alet): *Hassas terazi*.

duygulu *sf.* Duygusu, duyarlığı çok olan, kolay duygulanan, içli, duyar, hassas: “*Doktorlukta fazla duygulu olmaya yer yoktur ama, duygusuz görünmeye de hiç!*” -N. F. Kısakürek.

Corpus based definitions:

duyarlı: 1- çabuk etkilenen 2- (genellikle olumsuz) bir duruma kayıtsız kalmayan 3- duyum ve duyguları algılayan (“hassas kulaklar” gibi, sıcaklığa, neme duyarlı) 4- tasarruflu (“Suyu duyarlı kullan.”)

duyarlık & duyarlılık: (genellikle olumsuz) bir duruma kayıtsız kalmama durumu.

In Table 73 , senses of *duyarlı/duyarlık/duyarlılık* are given.

Table 73. Senses of *Duyarlı/Duyarlık/Duyarlılık*

duyarlı (14)	duyarlık (2)	duyarlılık (6)
1st sense: (1)	single sense (2)	single sense (6)
2st sense: (5)		
3rd sense: (2)		
4th sense: (1) (new)		
metalinguistic: (3)		
other: (1)		

The synonym of *duyarlı* is *hassas*.

duyarlık: hassasiyet / hassaslık / duygunluk

hassaslık, -ğı a. Duyarlılık.

hassasiyet a. (*hassa:siyet*) Duyarlık: “Senelerden beri çektiğim korku bende umulmaz bir *hassasiyet* uyandırmıştı.” -R. N. Güntekin.

duygunluk, -ğu a. Duyarlılık.

“Duygunluk” is not used in the corpus.

Table 74 gives the senses of *hassasiyet/hassaslık/hassas*.

Table 74. Senses of *Hassasiyet/Hassaslık/Hassas*

Hassasiyet (1)	Hassaslık (0)	Hassas (3)
Single sense: 1	Single sense: 0	1st sense: 0
		2st sense: 2
		3st sense: 0
		4st sense: 0
		metalinguistic: (1)

Patterns for *duyarlılık* and *hassas ol-* are given in Table 75.

Table 75. Patterns for *Duyarlılık /Hassas ol-*

Patterns	Examples
N + <i>duyarlı</i> + N(plu)	çevreye <i>duyarlı</i> eylemleri
ADV + <i>hassas</i>	ziyadesiyle / çok <i>hassas</i>

The adjective *duyarlı* and its borrowed form *hassas* both occur in identical contexts. In their respective patterns, they function as post modifiers.

There are 20 concordance lines about sensitivity. 3 of the uses are about things which are sensitive to heat and moisture such as *sıcaklığa duyarlı* (2) and *neme duyarlı* (1). Others are categorized as in Table 76.

Categories of concordance lines about sensitivity can be seen in Table 76.

Table 76. Categories of Concordance Lines about *Sensitivity*

Categories	Frequency
Sensitive to environment	11
Sensitive people	4
Sensitive to earthquake	1
Sensitive to language and history	1
Total	17

The most frequent use about sensitivity is about being sensitive to environment. The first concordance line in Table 77 suggests being sensitive to our environment. The second concordance line in this category describes Atatürk's personality as sensitive to environment along with his other good characteristics such as affection of children and human. The next concordance line introduces the reader *Greenpeace*, which is an organization that aims to protect environment. It indicates that protests are an effective way of being sensitive to environment. In some concordance lines being sensitive is used with words that have negative meaning such as rudeness and misbehaviours. In this context, being sensitive means being disturbed by such behaviours. Artists are introduced as sensitive people in some concordance lines. There are also some concordance lines about being sensitive to earthquakes and being sensitive to language and history as seen in the sample concordance lines in Table 77.

Table 77. Sample Concordance Lines for *Duyarlı*

Sensitive to environment		
Bunun için önce tehlikeleri tanımalıyız. Okulda, mahallede, her yerde çevreye	duyarlı	olmalıyız. Çevremizdeki tehlikeleri tanıyıp onların vereceği zararları azaltmak için büyüklerimizle
Atatürk'ün hangi kişilik özelliğinden bahsetmektedir? İşaretleyiniz. Çocuk sevgisinden Çevreye	duyarlılığından	Mücadeleciliğinden İnsan sevgisinden Yenilikçiliğinden ATATÜRK VE ÇOCUK 1. "Atatürk ve Çocuk
maddî ve manevî desteklerdir. Greenpeace (Yeşil Barış Örgütü) gönüllülerinin çevreye	duyarlı	eylemleri uzun ve yoğun çalışmalar sonunda neticelenebilmektedir. Mücadele sabır ve
Sensitive people		
bir meseleden bahsederken sözümün böylesine terbiyesizce kesildiğini biliyorum. Son derece	duyarlı	birisi olduğum için her tür kabalıktan ve terbiyesizlikten nefret ederim
kabalıktan ve terbiyesizlikten nefret ederim. Dünyada hiç kimse benim kadar	duyarlı	değildir, bundan eminim." Delifışek, Havan Maytabı'na sordu: "Duyarlı kimdir

kadar duyarlı değildir, bundan eminim." Delifışek, Havan Maytabı'na sordu: "	Duyarlı	kimdir?" Havan Maytabı da alçak bir sesle "Kendisinde nasır olduğu
çocuklarını Avrupa'ya sanat eğitimine göndermiştir. Yurdun yalnız zekâsını değil,	duyarlılığını	da temsil eden sanatçılara mebusluklar, büyükelçilikler verip onları onurlandırmıştır.
Sensitive to earthquake		
ağır kayıplarla sonuçlanıyor. Hepsi, bu konuda verilecek eğitim ve gösterilecek	duyarlılığa	bağlı. Ülke olarak öğrenmemiz ve yapmamız gerekenler var. Şimdi deprem
Sensitive to language and history		
ve tarih uğrunda çalışmaya mecburuz." diyerek dil ve tarih konusundaki	Duyarlılığını	her zaman dile getiren ve dil konusuna önem veren Atatürk

Concordance lines about being insensitive are also analyzed. There are 4 concordance lines for *duyarsız* (insensitive) and *duyarsızlık* (insensitiveness). As observed in Table 78, 3 of these concordance lines are about being insensitive to environment.

Table 78. Sample Concordance Lines for *Duyarsız(lık)*

çeşitli görüşleri okumalarını dilerim. Maddi imkânları el veren ana babalar,	duyarsız	çocuklar ve gençler yerine, Türk toplumunu aydınlığa çıkaracak kuşaklar yetiştirmelidirler
Kimi insanlar, çevreyi koruma konusunda oldukça	duyarsız	. Kimileri çevreyi koruma konusunda oldukça duyarsız.
Kimileri çevreyi koruma konusunda oldukça	duyarsız	.
Greenpeace, araştırmalarını bilimsel verilere dayandırır. Çevreye	"duyarsızlıktan"	doğan suçları ortaya çıkarıp kamuoyuna duyurmak, suçu işleyenler üzerinde baskı

III.3.12. Dürüstlük

The definition of *dürüstlük* and related words in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) are given below.

dürüstlük a. Doğruluk: "O zaman parmağımın şerefine içerken, dürüstlüğüün şerefine içmiş oluruz, değil mi?" -E. Şafak.

doğruluk a. 1. Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet: "Yazıyı yazana, bu dediklerinin doğruluğuna nasıl inansın okuyucu?" -N. Cumalı. 2. fel. Düşüncenin gerçeğe uyumu, yargı ve önermelerin gerçeğe uygun olması.

dürüst *sf.* 1. Sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru (kimse): “*Dürüst bir insan, inansa da inanmasa da mefhumları yerli yerinde kullanmak borcundadır.*” -N. F. Kısakürek. 2. *mec.* Kurallara uygun, yanlışsız: “*İyi giyinmek her zaman dürüst bir zevk ifade etmez.*” -H. E. Adıvar.

doğru *sf.* 1. Bir ucundan öbür ucuna kadar yönü değişmeyen, eğri ve çarpık karşıtı. 2. Gerçek, yalan olmayan: *Doğru haber.* 3. Akla, mantığa, gerçeğe veya kurala uygun: “*Bunları sana şimdiden söylemek daha doğrudur.*” -A. Gündüz. 4. *a.* Gerçek, hakikat: “*Söyleyin doğrusunu, siz insanoğlunun ahlaklı olabileceğine inanmıyorsunuz.*” -N. Ataç. 5. *a. mat.* İki nokta arasındaki en kısa çizgi: *İki noktadan yalnız bir doğru geçebilir.* 6. *zf.* Yanlışsız, eksiksiz bir biçimde: *Çocuk doğru okudu.* 7. *zf.* Hiçbir yöne sapmadan, dosdoğru, doğruca. 8. *zf.* Yakın, yakınlarında: “*Şafağa doğru otomobil sesi duyuldu.*” -F. R. Atay. 9. *e.* Karşı yönünce: “*Börekçi fırınının karşısındaki dört köşe taşlar döşeli, iki yanı ağaçlı yoldan çarşıya doğru yürüyordu.*” -Y. Atılgan. 10. *mec.* Yasa, yöntem ve ahlaka bağlı, dürüst, namuslu.

doğru dürüst *sf.* 1. Kusursuz, yanlışsız. 2. *zf.* Tam olarak, eksiksiz olarak, istenildiği gibi, kusursuz, yanlışsız bir biçimde: “*Uzun boylu garp müziğini doğru dürüst tadamıyoruz.*” -B. R. Eyuboğlu.

Corpus based definitions are given below.

dürüstlük: 1- gerçeğe uygunluk, yalansızlık 2- kurallara uygunluk; yasa, yöntem ve ahlaka bağlılık 3- adalet (herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme)

dürüst: 1- gerçeğe uygun 2- kurallara uygun; yasa, yöntem ve ahlaka bağlı 3- adil (herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı veren) 4- kusursuz, yanlışsız.

Senses of *dürüstlük/dürüst/doğru-dürüst* is given in Table 79.

Table 79. Senses of *Dürüstlük/Dürüst/Doğru-dürüst*

Dürüstlük (3)	Dürüst (16)	Doğru-dürüst (8)
1st sense: (0)	1st sense: (0)	1st sense: (2)
2nd sense: (1)	2nd sense: (11)	2nd sense: (6)
3rd sense: (0)	3rd sense: (1)	metalinguistic
Metalinguistic (2)	4th sense: (1)	
	Metalinguistic (3)	

Synonyms of *dürüstlük* and related words are given below.

dürüst: yanlışsız

dürüstlük: doğruluk

doğruluk a. 1. Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, **adalet**: “Yazıyı yazana, bu dediklerinin doğruluğuna nasıl inansın okuyucu?” -N. Cumalı. 2. *fel.* Düşüncenin gerçeğe uyuşması, yargı ve önermelerin gerçeğe uygun olması.
türe: a. Adalet.

Depending on the definitions, we may divide the senses of doğruluk into three:

1- doğru olma durumu 2- dürüstlük 3- adalet.

Senses of *doğruluk / yanlışsız* are given in Table 80.

Table 80. Senses of *Doğruluk / Yanlışsız*

Doğruluk (51)	Yanlışsız (1)
1st sense: 51	It is used in the sense similar to the first sense of “doğruluk”
2nd sense: 0	
3rd sense: 0	

Table 81 shows patterns for *dürüstlük*.

Table 81. Patterns for *Dürüstlük*

Patterns	Examples
ADJ + <i>dürüst</i> + Vneg	doğru <i>dürüst</i> (içemez/uyuyamadım)
ADV + <i>dürüst</i>	yüzde yüz / çok / gayet <i>dürüst</i>
CONJ + ADJ (<i>ahlaklı, çalışkan</i>)	ve ahlaklı / muntazam / çalışkan

The value adjective *dürüst* is commonly applied to humans and thus, the patterns emerging *dürüst* functions as a premodifier adjective which can be graded by a number of adverbials. *Dürüst* also appears as a conjunct in coordinate forms (*dürüst ve çalışkan*).

There are 3 concordance lines for *dürüstlük* and 24 concordance lines for *dürüst*. As shown in Table 82, *dürüst(lük)* is used with other values such as being hardworking, goodness and morals.

Atatürk's father Ali Rıza Efendi, one of the lead characters of the traditional Turkish shadow play Karagöz, a child and some friends are described as honest people in these concordance lines.

Table 82. Sample Concordance Lines for *Dürüst(lük)*

katlı pembe boyalı bir evde doğmuştu. Babası Ali Rıza Efendi,	dürüst	ve çalışkan bir insandı. Evini gümrük memurluğundan kazandığı maaşla geçindiriyordu
adamlar ve demirciler gibi güçlüydü. Özü sözü birdi. Tok sözlüydü.	Dürüst	mü dürüsttü. İkincisinin adı ise Hacivat'tı. Hacivat duvarcıydı. İşçilerin
Emre, yaramaz, hareketli, biraz da dağınık bir çocuktur. Ama çok	dürüsttü	. Hiç yalan söylemez, iyi ya da kötü bir olayı annesinden
Ana duygusu:.. Şairin amacı:.. YEŞİL YAĞMUR Zamanın birinde, iyi yürekli,	dürüst	, halkınca çok sevilen bir padişah varmış. Dirlik, düzenlik içinde yönetiyormuş
arkadaşımızın tuhaf davranışları bizi korkutuyordu doğrusu. İnsan olarak görevimiz iyi,	dürüst	ve ahlaklı olmak değil midir? Dün olduğumuz imtihandan oldukça yüksek
Bütün kuralları birden öğretmeye kalkmayın, bana süre tanıyın. Yüzde yüz	dürüst	davranmadığımı görünce ürkmeyin. Beni köşeye sıkıştırmayın, yalana sığınmak zorunda kalırım
uygun olanını yazınız. Canım arkadaşım, ona mektup yazamadım... çok üzülmüş.	Dürüst	ve çalışkan ... çok seviliyor. Sevgiyi parayla ölçtüğünden... candan dostu yok
kardeşim olmalı. Arkadaşımın bu davranışım olumlu buluyorum. Kimse onun gibi	dürüst	değil. Arabası bizimkinden sağlam görünüyor. Kim bilir belki yarın belki
görmek için geldiğine inanmıyorum. III. Sinemaya gitmek için hazırlandım. IV.	Dürüst	olduğu için çok sevilir. 5. "İçin" kelimesi, yukarıdaki cümlelerin hangilerinde amaç

For the analysis of the concepts that are related to honesty, concordance lines about telling the truth are also analyzed. The first concordance line in Table 83 shows Atatürk's honesty. Most of these concordance lines indicate that telling the truth is better than hiding the truth or telling lies. However, there are some concordance lines which contradict each other such as "Doğruyu söyleyeni herkes sever" (Everybody likes who tells the truth) and "Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar." (They chase away the one who tells the truth from nine villages. All truth is not always to be told)

Table 83. Sample Concordance Lines for *Doğru söyle-*

bugün yatılı okuyabilmek için açılan bir sınava girdim ve kazandım.	Doğru	söylüyorum anne, kazandım! Bu kez Zübeyde Hanım, şaşkınlıklar içinde. Ne
Anne ve baba birbirlerinin yüzüne baktılar. Annesi gerçeği söylemenin daha	doğru	olacağını düşündü. - Biliyorsunuz, ninemiz çok yaşlı. Yemek yerken elleri titriyor
ne de kırk satırım var; ölüm yok ya ucunda, doğrunun	doğrusunu	söyle. Köse olalı bir kuş tutmuşsun ama kimin ağzıyla tuttun
bir demet gül ile karanfil almış. Doğru söze ne denir?	Doğruyu	söylemekten çekinme! O, benim kardeşimdir. O çocuğu tanıyor musun? 2. Aşağıdaki
b. Bilim ve teknoloji insanlığa nasıl bir gelecek hazırlıyor? c.	Doğruyu	söyleyeni herkes sever. ç. Doğru söze ne denir? 9. Yandaki şiirin
bulur. Damlaya damlaya göl olur. Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.	Doğru	söyleyeni dokuz köyden kovarlar. Taşıma suyla değirmen dönmez. Komşu komşunun

To analyze the opposite of honesty concordance lines it is intended to search for the concordance lines about fraud but there weren't any concordance lines for sahtekar(lık). Another related term is lie and liar. Sample concordance lines for *yalan* and *yalancı* are given in Table 84.

Table 84. Sample Concordance Lines for *Yalan and Yalancı*

'ım Eşeğimin yok palanı, Varım yoğum doğruluktur. Asla sevmem ben	yalanı	... - Merhaba çocuklar. Ne kadar güzelsiniz? Ne güzel giyinmişsiniz. Gözleriniz ışıl
tanıyın. Yüzde yüz dürüst davranmadığımı görünce ürkmeyin. Beni köşeye sıkıştırmayın,	yalana	sığınmak zorunda kalırım. Sizi çok bunaltsam bile soğukkanlılığınızı yitirmeyin. Kızgınlığınızı
çocuklar çelimsiz... Şehirlilerin gözlerine mavi ışıklar, yüzlerine gülümseme değmiyor. Kitaplar	yalan	söylüyor çocuklara. Şiirler, öyküler yalan... Göğün mavi mavi gülümsediği yok
onun üvey annem olmasının beni mutlu edeceğini söyleyemem. Bunu söylersem	yalan	söylemiş olurum. Ama mesele, onu iyi karşılayıp güler yüz göstermekse
Bunları hiç bağışlamazdı. Ulusu yönetenlerin bilgisiz olmalarını bir cinayet sayardı.	Yalana	, iki yüzlülüğe ne kadar bozular, kızarsa bilgisizliğe de aynı derecede
kötülüğe yönelirler?" "Çünkü kötülüğün yardımcıları pek çoktur. En başta da	yalan	gelir. Kötülük perde arkasında saklanır, bütün işlerini yalana gördürür." demiş

başta da yalan gelir. Kötülük perde arkasında saklanır, bütün işlerini	yalana	gördürür." demiş, Masal Dede eliyle bir işaret yapmış, Yalan, hemen
Masal Dede eliyle bir işaret yapmış, Yalan, hemen oracıkta bitivermiş.	Yalan	Bir dudağı yerde bir dudağı gökte dediklerindenmiş. Gidip kötülüğün karşısında
bazı Avrupalı tarihçiler Türkleri barbarlıkla, yağmacılıkla itham ederlerken insafsız davranmakta,	yalan	yazmaktadırlar! NAZAR BONCUĞU Yemyeşil bir arazinin ortasında tuğladan yapılmış dört
Hastalıkların, kıyımların, yıkımların, salgınların altından otlar gibi umut yeşerir hep.	Yalanlar	, yanlışlar, oyunlar, düzenler geçicidir. Zaman gider, ürün ve umut kalır
geldi fakat hâlâ havalar ısınmadı. Ona güvenmiyorlar oysa o hiç	yalan	söylemez. Sabaha kadar çalışabilirim yalnız işi bitiremeyebilirim. Size bu akşam
çağırtıp Karagöz ile Hacivat'ı görmek istedi. Perdede onları seyrederken,	yalan	sözlere inanmakla yaptığı haksızlığı anladı. Haksız yere öldürülen bu iki
zalimler, Allah'ın dağında kim var ki kimi göstereyim. Niçin	yalan	söyleyeyim? Dağ, taş bana şahit der. Sonra başını köyün tepesine
hareketli, biraz da dağınık bir çocuktur. Ama çok dürüstü. Hiç	yalan	söylemez, iyi ya da kötü bir olayı annesinden, babasından, öğretmeninden
hem derse geç kaldığı hem de ödevlerini yapmadığı için öğretmenine	yalan	söylüyor. İkinci öğrenci bir araştırma yaptığı için derse çalışmamıştır. Metinde
Sen Keloğlan'ı tanımaz mısınız? Onu herkes tanır. Keloğlan hiç	yalan	söylemez. Padişahın kızı Keloğlan'ı sever mi acaba? Olumlu Olumsuz
anlatmaktadır? İşaretleyiniz. Bir elin nesi var, iki elin sesi var.	Yalancının	evi yanmış, kimse inanmamış. * Yandaki balonların üzerinde bazı sözcükler verilmiştir
Ölmeden önce "Mezarımı ziyaret edenler, bizi gönüllerinden geçirerek gülsünler. Doğrusu,	yalancı	dünyada somurtanlara acırım." diye vasiyet etmiştir. Akşehir'deki türbesinin kapısında
etmelidirler. Böylece hem hatalarını düzeltmeye imkân bulunur hem de ileride	yalancı	ve riyakâr olmalarının önüne geçilmiş olur." "Kısacası çocuklarımızı artık düşüncelerini

Most of these concordance lines indicate that lying should be avoided. However, some of these lines also convey some hidden messages. For example, in the 8th concordance line there is a saying '*Bir dudağı yerde bir dudağı gökte dediklerindenmiş*'. This is a discriminatory saying implying Arabs as the referent. Therefore, it can be interpreted as 'Arabs are liars' and there shouldn't be such discriminatory beliefs in textbooks. There are also some words related to religion such as *Allah* in the 13th concordance line and *yalancı dünya* in the 18th concordance line remind us that there is a

true/real world which might be interpreted as ‘the world/life after death’. These are some signs of the hidden curriculum in these textbooks.

III.3.13. Eşitlik

Eşitlik is defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as follows. The definitions of words related to *eşitlik* are also given below.

eşitlik *a.* 1. İki veya daha çok şeyin eşit olması durumu, denklik, müsavat, muadelet: “*Böyle bir eşitlik, ehliyeti olan herkesin en yüksek makamlara çıkabilmesi demek.*” -C. Meriç. 2. Kanunlar yönünden insanlar arasında ayırım bulunmaması durumu. 3. *top. b.* Bedensel, ruhsal başlıkları ne olursa olsun, insanlar arasında toplumsal ve siyasi haklar yönünden ayırım bulunmaması durumu: “*Bunlar, eşitlikten yana olduklarını söyleseler de yaptıkları işler hep kendi ipliklerini boyamaya dayanır.*” -S. Birsel.

eşit *sf.* 1. Yapı, değer, boyut, nicelik ve nitelik bakımından birbirinden ne artık ne eksik olmayan (iki veya daha çok şey), müsavi: “*Bunlar bastonlarına dayanarak hep eşit adımlarla yürürler.*” -S. Birsel. 2. Aynı haklardan yararlanan, aynı düzeyde olan (kimse): “*Herkes ... kanun önünde eşittir.*” -Anayasa.

eşitsizlik *a.* İki veya daha çok şeyin eşit olmaması durumu, müsavatsızlık: “*Köy öğretmeni, köy çocuğunun zekâsını geliştirmeye ehemmiyet vermekle bu eşitsizliği telafi edebilir.*” -M. Kaplan.

eşitlenmek (*nsz*) Birbiriyle eşit duruma gelmek.

Synonyms of eşit and eşitlik:

eşit: müsavi / boyut / değer / yapı

eşitlik: muadelet / müsavat / denklik

Frequencies of the senses of *eşitlik/eşitsizlik/eşit/eşitlen-* is given in Table 85.

“Müsavi”, “muadelet”, “müsavat” which are synonyms of *eşitlik* are not found in the corpus.

Table 85. Senses of *Eşitlik/Eşitsizlik/Eşit/Eşitlen-*

Eşitlik (17)	Eşitsizlik (1)	Eşit (32)	Eşitlenmek (1)
1st sense: 2	Single sense: 1	1st sense: 23	Single sense: 1
2nd and 3rd sense: 14		2nd sense: 9	
metalinguistic: 1			

Patterns for *eşitlik* are given in Table 86.

Table 86. Patterns for *Eşitlik*

Patterns	Examples
N /NP/N+CONJ+N+ PP + <i>eşitlik</i>	(cinsler/iki cinsiyet grubu/ erkek ve kadın) arasında <i>eşitlik</i>
N + N + <i>eşitliği</i>	kadın erkek <i>eşitliği</i>
<i>eşit</i> + Nplu + N	<i>eşit</i> haklar(a) sahip

Stative noun *eşitlik* is used as a predicate or as head of a nominal compound.

Categories of concordance lines about equality are given in Table 87.

Table 87. Categories of Concordance Lines about Equality

Equality in General	4
Equality of Women and Men	16
Equality of Citizens	4
Other	27

Table 88 shows sample concordance lines for *eşitlik*.

Table 88. Sample Concordance Lines for *Eşitlik*

Equality in General		
ediğinde ablam hâlâ gülüyordu. Ablam: "Demokrasi,	eşitlik	ve özgürlük demektir." Ben: "Hiçbir şey anlamadım
Equality of Women and Men		
esiyle, toplumsal ve ekonomik hayatta kadın erkek	eşitliği	sağlanmıştı. Burada kadınların siyasi haklarından
Equality of Citizens		
ma sahiptir. Kanunlar karşısında tüm vatandaşlar	eşittir	. Kimsenin özel hayatına karışılmaz. Kimse zorla ç
Other		
ıl kölesi olurum. (Hz. Ali) B. İki günü birbirine	eşit	olan zararlıdır. (Hz. Muhammed) C. Ya görüldüğün

III.3.14. Hoşgörü

Hoşgörü is defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as follows. Definitions of other words related to *hoşgörü* are also given below. The definition of *hoş gör-* as defined in TDK *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* is also given below.

hoşgörü a. (*hoşgörü*) Her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoş görme durumu, müsamaha, tolerans: “*Pek az kimseye göstermiş olduğu bir hoşgörüden yararlandım.*” -A. Ş.

Hisar. **müsamaha** a. (*müsa:maha*) 1. Hoşgörü: “*Cezalar hiçbir müsamaha gösterilmeden derhâl tatbik ettirilirdi.*” -A. H. Çelebi. 2. Görmezlikten gelme, göz yumma.

tolerans a. 1. Hoşgörü. 2. *tek.* İşlenmiş bir parçanın yapım ölçüsünde olabilecek özür payı.

hoşgörü: 1- Her şeyi anlayışla karşılama 2- Görmezlikten gelme, göz yumma

hoşgörülü: 1- Her şeyi anlayışla karşılayan 2- Görmezlikten gelen, göz yuman

hoş görmek (karşılama) gücenilecek veya karşılık gelinecek bir davranışı hoşgörü ile karşılamak, anlayışla karşılamak, kusur saymamak: “*Bu hareketi pek hoş görmeyen Şems de onun böyle sellemehüsselam girip çıkmaması için biraz ağırca sözler söylemişti.*” -A. H. Çelebi.

hoş gör- 1- anlayışla karşılamak 2- kusur saymamak

Senses of *hoşgörü/hoş görü/hoşgör-/hoş gör-/hoşgörülü* are given in Table 89.

Table 89. Senses of *Hoşgörü/Hoş görü/Hoşgör-/Hoş gör-/Hoşgörülü*

Hoşgörü (39)	Hoş görü (1)	Hoşgörmek (1)	Hoş görmek (7)	Hoşgörülü (19)
1st sense: (28)	Metalinguistic: (1)	2nd sense: (1)	1st sense: (3)	1st sense: (16)
2nd sense: (1)			2nd sense: (4)	2nd sense: (1)
Metalinguistic: (10)				Metalinguistic: (2)

Synonyms of *hoşgörü* are *tolerans* and *müsamaha*.

Table 90. shows senses of *Tolerans/Müsamaha*

Table 90. Senses of *Tolerans/Müsamaha*

Tolerans (0)	Müsamaha (1)
	1st sense: 0
	2nd sense: 1

Table 91 shows patterns for *hoşgörü*.

Table 91. Patterns for *Hoşgörü*

Patterns	Examples
ADJ + CONJ + <i>hoşgörülü</i>	demokratik / çalışkan / şefkatli ve <i>hoşgörülü</i>
N, N + CONJ + <i>hoşgörüyü</i>	anlayışı, barışı ve <i>hoşgörüyü</i> / demokrasi ve <i>hoşgörüyü</i>

<i>hoşgörülü</i> + V(neg)	<i>hoşgörülü</i> ol- (olmak/ olamıyorlar / olmayı)
<i>hoşgörülü</i> + V + DT + N	<i>Hoşgörülü</i> olsun her bir vatandaş.
<i>hoşgörü</i> + CONJ + N	<i>hoşgörü</i> ve sabır / saygı

The value term hoşgörü is cited in the corpus in two forms. The simple noun hoşgörü patterns with other semantically compatible nominals in conjunctives and the adjectival form hoşgörülü appears either as a premodifier or as part of a light verb (*hoşgörülü* ol-).

For the analysis of the presentation of tolerance, concordance lines for *hoşgörü*, *hoş gör-* and *hoşgörülü* are analyzed. Table 92 shows that concordance lines for *hoşgörü(lü)* and *hoş gör-* can be divided into 5 categories. The most frequent use is *to be indulgent* with the frequency of 17. The second frequent use is to be tolerant to religions, customs and traditions of other nations.

Table 92. Categories of Concordance Lines about *Tolerance*

Categories	Frequency
To be indulgent	17
To religions, customs and traditions of other nations	5
To people in general	2
To children	2
To old people	1
Total	27

The first four concordance lines in Table 93 include collocates *Mevlâna* and *Yunus (Emre)*. Mevlana was a Muslim poet, jurist, theologian, and Sufi mystic. Yunus (Emre) was a poet and Sufi mystic, too. Their concept of tolerance has its roots in religion. Other collocates are *Tanrı* and *dinler*, which are about beliefs. The last concordance line in this category also mentions the tolerance to other nations' customs and traditions. In the fifth concordance line in Table 93, being tolerant to other people is advised. In *tolerance to children* category, the behaviours of mothers and fathers are different; mothers are said to

be tolerant to their children whereas fathers are not. Tolerance to old people is also recommended in a concordance line in Table 93.

Table 93. Sample Concordance Lines for *Hoşgörü(lü)* and *Hoş gör-*

To religions, customs and traditions of other nations		
ç. insan insana ne küser ne darılır. d. Mevlâna'nın	hoşgörü	anlayışı bütün insanlar tarafından benimsenir. e. "Sevelim, sevilelim/Bu dünya
MEVLÂNA Aşağıdaki kelimeleri de kullanarak bir davetiye hazırlayınız. Konya müze	hoşgörü	Mevlâna Metinde geçen ve size önemli gelen ifadeleri aşağıdaki boşluklara
iki köy ve kasaba onun mezarına sahip çıkmaktadır. Yunus'un	hoşgörülü	mistik düşüncesinde, Tanrı'yla insanın özdeşliği ve dinlerin birliği, dayanışması
inançları vardır. Dünya barışı, milletlerin birbirilerinin dinlerine, gelenek ve göreneklerine	hoşgörülü	yaklaşımlarıyla sağlanır. Çünkü barış ve huzurun temelinde hoşgörü ve saygı
To people in general		
bir vatandaş. Her zaman, her yerde güler yüzlü ol; İnsanları	hoş	gör, dostun olsun bol. Sözün şeker olsun, dilin kaymak bal
To children		
paylaşmaktan mutlu olur, zevk duyardım. Babam her zaman şefkatli ve	hoşgörülü	değildi. Gerektiğinde çok katı ve disiplinliydi. Öfkelendiği zaman hiçbir şeyi
bir otorite. Annemi ise anlatmaya sözcükler yetişmez. Hem sevecen hem	hoşgörülü	hem arkadaş hem de otoriter. Sanıyorum ikisi de psikolojiyi ve
To old people		
kuracaksınız. Pek çok yaşlı insan özel ilgi istiyor. Gönüllüler çok	hoşgörülü	ve iyiliksever olmalı. DEĞERLENDİRME SORULARI "Mutlu olmak herkesin hakkıdır. Yalnız

Another categorisation of concordance might be according to the collocates of *hoşgörü(lü)* and *hoş gör-*. (Table 94).

Table 94. Collocates of "*Hoşgörü*", "*Hoş Görmek*", "*Hoşgörülü*"

Cleanliness, being hardworking		
tut, uygar insan ol. Atma çöplerini rastgele yere, Ne mantık	hoş	görür, ne kanun, töre, Tembel olmak kimseye değil çare, Çevreni
Yer tamamlayıcısı Belirtisiz nesne Yükleme b. Bizim öğrencilerimiz	hoşgörülü	kişilerdir. c. Dün kitaplarını ve defterlerini sınıfta unutmuş.

çalışkan ve		Aşağıdaki cümleleri
Goodness, affection, helping each other, solidarity		
gelişirler. Bu kötü meyli yaşın küçüklüğüne ve işin önemsizliğine bakarak	hoş	görmek tehlikeli bir eğitim yoludur. Önce şu bakımdan ki çocukta
aramalı ve onların sağlığını sormalıyız. Sevginin sevgi, iyiliğin iyilik ve	hoşgörün ün	de hoşgörü doğuracağını asla unutmamalıyız. 1. Akrabalık bağlarının güçlenmesi bize neler
ilerici nitelikler taşıdığını görürüz. Sanatın temelinde var olan insan sevgisine,	hoşgörüye	, yaratma özgürlüğüne büyük önem veren bu önderler, sanatın gerekliliğine inanırlarken
mal, ihtiyaç, iyilik, yardımlaşma, dayanışma, cami hastane, kütüphane, çeşme, hizmet,	hoşgörü	Aşağıda verilen tanımların hangi sözcüğe ait olduğunu noktalı yerlere yazınız
Pacifism		
Avrupayı sarstığı, çiğnediği, yağmaladığı, ezdiği yıllardır. Bu kuramları, bu saldırganlığı	hoş	görmez Atatürk. Daha, 1922'de, bir ulusu savaş alanında yendiği, ufkunun
desteklemiştir. Metinde Atatürk'ün hoşgörüsü hangi olayla anlatılıyor? Dünya barışı	hoşgörülü	olmakla nasıl sağlanır? Atatürk, çocukları hangi hürriyetten yararlanmalarını istemiştir? Atatürk
Honesty		
bilmediği bir bağ...girmiş. Bir suç işleyecek olursak, bu suç...	hoş	görüp de geçiştirmemeliyiz. Buğday tarlası...akşamüzeri kuşlar gelirmiş. Folklor, halkın
Morals		
da söylenmektedir. Nasrettin Hoca fıkralarından anlaşılacağı üzere sağduyulu, ahlaklı, sevecen,	hoşgörülü	, bilgili, mert, sözünün eri, doğrudan yana, akıllı, zeki, hazırcevap, nüktedan
Patience		
hangi kişilik özelliklerinizi gösteriyorsunuz? Boşluklara (x) koyarak açıklayınız. sabırlı girişken	hoşgörülü	sinirli mutlu sıkılgan çekingen utangaç Aşağıdaki yüz ifadeleri hangi duyguları
Respect		
hoş gör...olsun bol. Sözün...olsun, dilin kaymak bal. 5. Size	hoşgörülü	insan nasıl olur? Balık kılıcığını tamamlayınız. Başkalarının fikirlerine saygılı olur

Sample concordance lines in Table 94 shows that collocates of *hoşgörü(lü)* and *hoş gör-* include other values such as *cleanliness, being hardworking, goodness, affection, helping each other, solidarity, pacifism, honesty, respect, patience and morals.*

III.3.15. İyilik

İyilik is defined as follows (TDK *Türkçe Sözlük*, 2005):

iyilik *a.* 1. İyi olma durumu, salah. 2. Karşılık beklenilmeden yapılan yardım, kayra, lütuf, kerem, ihsan, inayet: “*Borcumu ödesem de iyiliğini ödeyemem.*” -N. Cumalı. 3. Sağlığı yerinde olma durumu, esenlik: *İyilik haberlerinizi aldım.* 4. Yarar veya elverişlilik, nimet: “*Bu bahçeye ayak bastığım andan beri toprağın iyiliğini kendimde hissediyordum.*” -K. Bilbaşar.

iyiliksever *sf.* (iyili'ksever) Hayırsever.

iyilikbilirlik *a.* Değerbilirlik, kadirşinaslık.

Table 96 shows senses of *İyilik/İyiliksever/İyilikbilirlik*

Table 95. Senses of *İyilik/İyiliksever/İyilikbilirlik*

İyilik (86)	İyiliksever (3)	İyilikbilirlik (1)
1st sense:3	Single sense:3	Single sense:1
2nd sense:72		
3rd sense:4		
4th sense:2		
Metalinguistic:5		

Synonyms of *iyilik* are as follows:

iyilik: esenlik / nimet / salah / inayet / ihsan / kerem / lütuf / kayra

nimet *a.* (ni:met) 1. İyilik, lütuf, ihsan: “*Başımızdan gitmesi, ekşi suratından kurtulmamız da bir nimetti.*” -S. M. Alus. 2. Yaşamak için gerekli her şey: “*Desem ki sen benim için hava kadar lazım / Ekmek kadar mübarek / Su gibi aziz bir şeysin / Nimetsin, nimettensin*” -C. S. Tarancı. 3. Yiyecek içecek, özellikle ekmek. 4. *mec.* Yararlanılan imkân: *Evinizin iş yerinize bu kadar yakın oluşu nimet.*

inayet *a.* (ina:yet) *esk.* İyilik, kayra, atıf, ihsan, lütuf: “*Gayret bizden, inayet Allah'tan.*” -E. Işınsoy.

ihsan *a.* (ihsa:ni) 1. İyilik etme, iyi davranma. 2. Bağışlama, bağışta bulunma. 3. Bağışlanan şey, kayra, lütuf, inayet, atıf: “*Bu paşanın parmaklarını yakan ilk ihsan kesesi oldu.*” -H. E. Adıvar. 4. Karşılık beklemeden yapılan yardım, iyilik.

kerem *a.* *esk.* 1. Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet. 2. Bağış olarak verme, iyilik, cömertlik, eli açıklık, lütuf: “*Bir başka kerem beklemez artık gelecekten.*” -Y. K. Beyatlı.

lütuf *a.* Önem verilen, sayılan birinden gelen iyilik, yardım, ihsan, inayet, atıf: “*Allah'ın lütuflarına karşı minnet ve şükran duygularıyla dolmuştu.*” -C. Uçuk.

kayra *a.* Yüksek tutulan veya sayılan birinden gelen iyilik, lütuf, ihsan, atıf, inayet.

Senses of *Nimet/İnayet/İhsan/Kerem/Lütuf/Kayra* are given in Table 96.

Table 96. Senses of *Nimet/İnayet/İhsan/Kerem/Lütuf/Kayra*

Nimet (17)	İnayet (0)	İhsan (1)	Kerem (13)	Lütuf (1)	Kayra (0)
1st sense: 0	-	Single sense: 1	1st sense: 0	Single sense: 1	-
2nd sense: 0			2nd sense: 0		
3rd sense: 5			Proper name: 13		
4th sense: 4					
Proper name: 8					

Patterns for *iyilik* are given in Table 97.

Table 97. Patterns for *İyilik*

Patterns	Examples
RC + <i>iyilik</i> + V	<i>İyilik eden iyilik bulur.</i>
<i>iyilik</i> + N	<i>iyilik büyüü</i>
<i>iyilik</i> + CONJ + N	<i>iyilik ve güzellik/hoşgörü /yardım</i>
<i>iyilik</i> + V	<i>iyilik yap- (yapmak/yaptı)</i>
N + <i>iyiliğini</i> + V	Allah <i>iyiliğini</i> versin!

The value term *iyilik* occurs in lexical patterns that include simple nominal compounds (*iyilik büyüü*), coordinate constructions (*iyilik ve güzellik*) or part of a light verb (*iyilik yap-*). Finally, it also occurs in proverbial expressions (*İyilik eden iyilik bulur*).

There are 108 concordance lines about goodness. Concordance lines for *iyilik* are grouped as in Table 98. The first category is about what goodness is. It is considered as the greatest merit. The next category in Table 98 indicates that we shouldn't expect a benefit from others as a response to our goodness. The reason for goodness is also explained in a concordance line in this table: *En önemli iş ise iyilik yapmaktır. Çünkü insan dünyaya bunun için gönderilmiştir.* In this concordance line, the use of passive shows us that it is *God* who assigned us the duty of making good things. With this construction, the belief of *God* is imposed. Other concordance lines show that we do a favor for poor people, children, friends, relatives and neighbors. They suggest that we should response to evil with goodness. The other concordance lines show that goodness brings goodness, which

means *do good things and good things will happen to you*. However, goodness does not always bring goodness as in ‘*Sen, arkadaşına iyilik yapmak istemişsin, suçlu duruma düşmüşsün*’. İyilik is also used with other values such as helping others, solidarity, honesty, morals, affection and respect and tolerance.

Table 98. Sample Concordance Lines for *İyilik*

What?		
Hayrat,	iyilikler	demektir. İnsanlara güler yüzlü davranmak bile hayrat sayılır.
Masalın sonunda ana, oğluna, en büyük erdemin	iyilik	olduğunu, her zaman iyi olması gerektiğini söylemiş.
How?		
Sokaktakilere saygı göster. Bir milletin aldığı terbiye sokaktaki davranışından anlaşılır.	İyilik	dediğin şey Kardeşim, Karşılıksız olmalı.
"Sağ ol, güvercin kardeş. Bu	iyiliğin	altında kalmam." demiş.
Emin olun()	iyiliğinizi	karşılıksız bırakmam
Mermer iyi taştan	iyilik	iki baştan...
Why?		
En önemli iş ise	iyilik	yapmaktır. Çünkü insan dünyaya bunun, için gönderilmiştir.
To whom		
camiyeye temel vuruldu ve kurbanlar kesilip fakirlere ve salihlere sonsuz	iyilikler	yapıldı (13 Haziran 1550).
Çocuklarına	iyilik	yaptıklarını sanarak dünyayı henüz tanımaya başladıklarında, onları bilgisayar karşısına oturtan
Sen, arkadaşına	iyilik	yapmak istemişsin,
çevremizdekilere ve yakınlarımıza sevgi ve saygıyla davranmalıyız.	İyiliği	ve güzelliği en yakın akrabalarımızdan başlayarak bütün çevremize ve yakınımızdaki
ninelerimizi sık sık ziyaret ederek onları sevindirmeliyiz. Yakınlarımızla ilgilenmek onlara	iyilikte	ve yardımda bulunmak, aradaki sevgi bağlarını güçlendirir. Akrabalık, komşuluk ve
"Etin ne budun ne karıncacık? Sen kim, bana	iyilik	etmek kim!"
A. Kötülüğe	iyilikle	cevap veriniz.
Goodness brings goodness?		
İyilik eden,	iyilik	bulurmuş." demiş. Artık o da, Kırmızı Karınca Ailesi'ne yardım
Sevginin sevgi,	iyiliğin	iyilik ve hoşgörünün de hoşgörü doğuracağını asla unutmamalıyız.
Sen, arkadaşına	iyilik	yapmak istemişsin, suçlu duruma düşmüşsün.
Goodness and other values		

- O kazanda karıştırdığın şey nedir? -	iyilik	büyüsü yapıyorum, demiş kız. - Ne işe yarar bu? - Yardıma ihtiyacı
Vakıf kuran insanı özellikle	iyilik	, şefkat, yardımlaşma ve dayanışma duyguları harekete geçirir.
değerler birliğidir. Türk milleti için bunlar yurt, millet, bayrak sevgisi ;	iyilik	, güzellik, doğruluk gibi değerlerdir. Türk ahlakı, sevgi ve saygı çerçevesinde
ile gündüz birbirine eşittir. Bu bayram insanları birliğe, kardeşliğe ve	iyiliğe	davet eder.
sevgi ve saygıyla davranmalıyız.	İyiliği	ve güzelliği
onlara	iyilikte	ve yardımda bulunmak, aradaki sevgi bağlarını güçlendirir.
	İyiliği	, doğruluğu sözlerinden öğrendim. En büyük Türk'sün sen Atatürk'üm
Sevginin sevgi,	iyiliğin	iyilik ve hoşgörünün de hoşgörü doğuracağını asla unutmamalıyız.

Education, praying and other practices and affection are introduced as ways of avoiding evil (Table 99).

Table 99. Sample Concordance Lines for *Evil*

What should be done to avoid evil		
Okuyan insan bilgili insan demektir. Bilgili insanların yaşadıkları bir dünyada	kötülükler	de yeryüzünden kalkar. Dünya güzelleşir. Ne yazık ki yemeği düşünen
ilerlemedir. Ama bunların topu birden, bizi insan yapmaz. Bizi	kötülükten	, çirkinlikten, bencillikten, aptallıktan, kabalıktan kurtarıp birbirini seven insan yapan " eğitim
Bu karaları orada temizleyerek dua ve niyazda bulunurlar. Bunun yanında,	kötülük	ve sıkıntılardan kurtulma dileği taşıyan farklı uygulamalara da rastlanır. "Kara
kaplar atılarak parçalanır, ateş üzerinden atlanır. Ateşten atlamaların, eski yılın	kötülüklerinden	ve hastalıklarından sıyrılmak, yeni yıla sağlıklı bir şekilde girmek için
bütün amacı. Babam bizden çok severdi bu bahçeyi. Sevgidir bütün	kötülüklerle	savaşan. Sizi ziyaret etmeye fırsatım olmadı. 2. Yukarıdaki cümlelerden hangileri kurallı

There are two different recommendations about what to do when we face an evil behaviour. One of them is to respond to it with goodness, the other one is to punish the person who does evil things (Table 100).

Table 100. Things to do to the Person Who Does Evil Things

A. Kötülüğe	iyilikle	cevap veriniz.
Yapılan	kötülüklerden	pişman olmak yetmez kötülük yapanlar bunun...de ödemelidir.

III.3.16. Merhamet

Merhamet is defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as follows:

merhamet *a.* Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma: “*Hâlbuki Türk mazisi, o devirlerin idrakine göre şefkatin, merhametin yüzlerce abidesini vücuda getirmiştir.*” -H. S. Tanrıöver.

acıma *a.* 1. Acımak işi veya durumu. 2. Başka bir kimsenin veya canlının mutsuzluğuna karşı duyulan üzüntü, merhamet: “*Sizin zerre kadar acımanız yok mu?*” -H. R. Gürpınar.

Senses of *merhamet* are given in Table 101.

Table 101. Senses of *Merhamet*

Merhamet (5)
Single sense:4
Metalinguistic:1

The synonym of *merhamet* is *acıma*. Table 102 shows the frequency of senses of *acıma* and related words.

Table102. Senses of *Acıma/Acımak/Acımasız/Acımasızca/Acımasızlık/Acıma-*

Acıma (merhamet)	Acımak (merhamet et-)	acımasız	acımasızca	acımasızlık	Acımamak (merhamet etme-)
7	20	8	4	2	5

There are no patterns for *merhamet* in the corpus.

Table 103. Patterns for *Merhamet /Acıma*

Patterns	Example
<i>acıma</i> + Ncomp	<i>acıma</i> duygusu

In its single citation, the value term forms simple compound.

There are only 5 concordance lines about *mercy*, which are shown in Table 104. These lines also include other values such as affection, peace and goodness.

Table 104. Sample Concordance Lines for *Merhamet*

ak pak yürekler dünyalarca, Menekşelerim benim, görkemli defnelerim. Sevgiye, şefkate,	merhamete	uzayan yollar, çileli... Kitaplarım... Barış, özgürlük, insanlık adına açılan Ak
bize verilen ipucunu fark etmezsek veya anlamamazlığa gelirse, ondan	merhamet	beklememiz biraz saflık olurdu. Babam yaşlandıkça daha yumuşak birisi oldu
foyası meydana çıkar. Hakiki tatlı dil iyi insanda olur. Yüreği	merhametle	, sevgi ile dolu insanın dili de kendiliğinden tatlılaşır. Bu geçici
Çok kişi, çayı şeker...içer; ama ben şeker...içmeyi severim.	Merhamet	...insanlardan oluşan toplum dünyadaki cehennem demektir. Denizlerin suyunun neden tuz
Bolu Beyini o anda yok edebilirdi. Fakir fukarayı soyan, insaf	merhamet	nedir bilmeyen bu adamın canı elindeydi. Ama gene de içinde

The antonym of merhamet(li), which is *acımasız* (merciless) and *zalim* (cruel) are also analyzed. These concordance lines are divided into groups. The first group is *the cruelty of one race on others or majority on minority* as seen in the first concordance line of Table 105. The second concordance line is about war between states and the cruelty of a state on another state is stated. The third concordance line is an example of cruelty of men on a girl. The fourth concordance line describes cruelty of villagers on the shepherd. The fifth concordance line tells about the cruelty of a king on people (slaves). The seventh concordance line is an example of the cruelty of a child from a high socio-economical class on a villager/servant. The eighth concordance line is about the cruelty of an illness on a human. The ninth concordance line explains the cruelty of human on nature. The tenth concordance line is about the cruelty of time on things.

Table 105. Sample Concordance Lines for *Acımasız(lık)* and *Zalim(lik)*

senin çirkin sesini duymak, çirkin sarı tüylerini görmek istemiyoruz, dedi	acımasız	. - Bunu, bunu bana yapamazsınız. Biliyorsunuz, bugüne kadar hiç başka bir
ve yay yetmemiş, barut eklemiş savaşlarına . İçinden atamadığı hırs, tamah,	acımasızlıkla	Yetmemiş, taşımış sırtında huzursuzluğu yüzyıllarca. Var mı peki, Bir gülün
kız , tir tir titreyerek gizlendiği yerde hapşırınca onu yakalamışlardı. Çok	acımasız	adamlardı bunlar. Herhalde onu öldüreceklerdi. Bora heyecanla sayfayı çevirdi. İşte
kırmışsındır. Hani şahidin? Göster şahidini, diye bağırılmışlar. Deli çoban: - Hey	zalimler	! Allanın dağında kim var ki kimi göstereyim. Dağ taş buna şahit, demiş
karşı, Bakarız dünyanın durumu kötü. Boyuna güler ayva, ağlar nar;	Zalim	kralların elinde Tutsak eli öpülesi insanlar . Bıçak gibi parlar adaşımın
(Kimi baba da oğlunun savunmasız bir köylüyü, bir uşağı öldüresiye dövdüğünü, bir arkadaşını kurnazca) aldattığını gördüğü zaman, bunu yiğitlik belirtisi sayarak sevinir. Oysa bunlar	zalimliğin	, zorbalığın, dönecliğin asıl tohumları, kökleridir; çocukta filizlenirler, sonra alışkanlığın kucagında, (alabildiğine büyüüp gelişirler. Bu kötü meylî yaşın küçüklüğüne ve işin önemsizliğine bakarak hoş görmek tehlikeli bir eğitim yoludur.)
o kadar olur!.. Çocuklar gibi... Her şeyi unutuyorum. Dizlerimdeki o	acımasız	romatizma ağrılarını bile... Her şeyi unutuyorum oyuncaklar arasında... Biliyorum, benim
mi? Nereye gitse oradaki mavinin de öldüğünü görmeyecek mi? İnsanoğlunun	acımasız	eli oraya da uzanacak çok geçmeden. Sonunda intiharı seçecek ister
anlatılmaktadır? 2. Çevre kirliliğinin kuşları da etkilediği B.Kuş avcılarının kuşları	acımasız	bir şekilde yok ettiği C.Kuşların göç yüzünden buralardan gittiği
zaman, eğer bir şeyi kafamıza koyduysak. Üzerinde ahşap işlemeleri zamanının	acımasızlığında	kaybolmaya yüz tutmuş camî kapıları , okulların otoriteyi simgeleyen demirden kocaman

III.3.17. Misafirperverlik

Misafirperverlik is defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as follows:

misafirperverlik a. Konukseverlik: “*Misafirperverlik bizim şanımızdandır.*” -N. Hikmet.

konukseverlik a. Konuksever olma durumu, misafirperverlik: “*Evinde külfetsiz ve içten bir konukseverlikle de ben karşılaştım.*” -H. Taner.

konuksever sf. (*konu'ksever*) Konuklarına iyi davranan, onları iyi ağırlayan ve kendisine konuk gelmesinden hoşlanan, misafirperver: *Türkler konukseverdir.*

misafirperver sf. esk. Konuksever.

Frequencies of Senses of *konukseverlik* and related words in the corpus are given in Table 106.

Table 106. Senses of *Konuksever/Konukseverlik/Misafirperver/Misafirperverlik*

Konuksever (9)	Konukseverlik (31)	Misafirperver (2)	Misafirperverlik (6)
Single sense (9)	Single sense (31)	Single sense (1)	Single sense (6)
		Metalinguistic (1)	

In Table 108, patterns for *misafirperverlik/konukseverlik* are given.

Table 107. Patterns for *Misafirperverlik/Konukseverlik*

Patterns	Examples
N + <i>konukseverlik</i>	Anadoluda <i>konukseverlik</i>
N + <i>konukseverliğin</i> + N(plu)poss	Anadoluda(ki) <i>konukseverliğin</i> kökleri /temeli
ADJ + <i>misafirperverliği</i>	Türk <i>misafirperverliği</i>

As a qualifying nominal compound, this value term can either stand alone or can be premodified by an adjective.

Table 108 shows the categories of concordance lines about hospitality. As seen in this table, hospitality of a society is more frequent than hospitality of an individual.

Table 108. Categories of Concordance Lines about *Hospitality*

Hospitality of a society		Hospitality of an individual	
Hospitality in Anatolia	27	Nasrettin Hodja's hospitality	2
Turks' hospitality	12		
Our hospitality	3		
Hospitality in your neighbourhood/region	1		
Total	43	Total	2

Table 109 shows sample concordance lines for *konuksever(lik)* and *misafirperver(lik)*. In some concordance lines, hospitality is presented as a concept related to a belief or religion such as the first concordance line in Table 109. In most of the concordance lines hospitality of Anatolia is emphasized. The other concordance lines

include other Turks' hospitality, our hospitality, hospitality in your neighbourhood or region and Nasrettin Hodja's hospitality.

Table 109. Sample Concordance Lines for *Konuksever(lik) and Misafirperver(lik)*

nefis yemekler pişirilir. Allah'm yarattıkları içinde en şefkatli, en	konuksever	halk Anadolu'dadır. " 650 yıl önce bunları söyleyen Seyyah İbni Batuta
yapılır, ayrılırken konuğun gideceği yere kadar azığı düzülür. Anadolu'daki	konukseverlik	gelenek ve göreneğinin temelinde eski ahi gelenekleri yatmaktadır. Anadolu Selçukluları
kapanmakta, toplantılar kahvehanelere dönüşmektedir. Anadolu'm, güzel Anadolu'm! Yemeklerinle,	misafirperverliğiyle	, binbir özelliğininle sen ne güzelsin Anadolu'm. BELKIS TİYATROSU Anadolu
karış karış gezerken hep bu ahi tekkelerinde konaklamış, Türklerin gösterdikleri	konukseverliği	seyahatnamesinde anlata anlata bitirememiştir. İbni Batuta, Anadolu için şöyle der
Hoca'yı okuyup hayatını öğreneceğiz. "Hatırlı Misafir'de Türk milletinin	konukseverliğiyle	övüneceğiz. "Bayrağımız" şiirini okuyarak bir kez daha coşacağız. Annemizi, Nasrettin
Geleneklerimize göre misafire neden "Tanrı misafiri" nedir? Bir yabancıya Türk	misafirperverliğini	tanıtın bir mektup yazınız. 1. Dinleme amacımı belirledim. 2. Dinlerken vurgu, tonlama
farklı anlamlı birer cümlede kullanınız. bin dolu kır ak 7. Geleneksel	konukseverliğimizi	anlatan bir drama hazırlayınız. EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER Müze Müze
'nın bir dostuyla yaşadığı olaylar anlatılıyor. Olay Nasrettin Hoca'nın	konukseverliğiyle	ilgilidir. Hikâyede, Hoca ve arkadaşı dışında Hoca'nın ailesi ve

Table 110 indicates the categories of concordance lines about hospitality and shows some sample concordance lines for each category. People in Turkey and in Anatolia and Turkish soldiers are some of the people who are described as hospitable. Some of the individuals who are said to be hospitable are (Mehmet) Akif (Ersoy) and Atatürk. Other concordance lines explain how we can host people, some contradictions and the relation between being hospitable and some beliefs.

Table 110. Categories and Sample Concordance Lines for *Konuksever(lik)* and *Misafirperver(lik)*

Society that hosts people		
Yurdumuza koşuyor, Her Yirmi Üç Nisan'da Cıvıldaşıp coşuyor. Türkiye	konuklarla	, Kalpler sevgiyle dolsun. Dünya Çocuk Bayramı Herkese mutlu olsun. NASRETTİN
konuğa ikramda bulunmak, insan sevgisinin başında gelir. Anadolu insanı , yemeğini	konuğuna	yedirmekten, konuğunu memnun etmekten zevk alır. Bir görevi yapmış olmanın
ocakları, odaları ve tekkeleri vardı. Ahiler , geleneksel kurallarına göre gelen	konukları	ağırlar, bunu bir toplum görevi sayarlardı. Bir şehirde birkaç ahi
Galip. Bize, Fransızca 'Geçmiş olsun. Sizler için savaş bitti. Şimdi	misafirimizsiniz	.' dedi. Genç teğmen, 'Burada birkaç gün neyimiz varsa paylaşacağız. Ne
Esir değil sanki hatırlı	misafirler	gibiydik. Türklerin bu civanmertliğini hiç unutamadım."
yılından beri Frankfurt Kitap Fuarı her yıl bir ülkeyi onur	konuğu	olarak ağırlıyor. Fuar boyunca onur konuğu ülke ile ilgili birçok
People who host others		
savunurcasına yanıtladı bu soruyu: — Ama görüyorsunuz... Ben yolcuyum. Ünlü bilge ,	konuğuna	hak verircesine güldü: — Ben de öyle yavrum, ben de öyle
Ama Hoca gibi konuksever. / Sofrayı iyice donattıktan sonra buyur eder.	Konuk	ikide bir söz işittirir. Güç durumda kalan Hoca Yıllarca beklettiği
Akif yatağında uzanmış yatıyordu. Konuşurlarken, söz istiklal marşına da geldi.	Konuklarından	bir arkadaşı, "Acaba İstiklâl Marşı yeniden yazılsa daha iyi olmaz
On yıl sonra Dursun amca, eşi ve iki çocuğuyla kardeşine	konuk	oldu. Köyde her şey çok değişmişti.
Geçen akşam Alilere	konuk	olduk.
Zeynep teyze	konukları	için çok lezzetli bir yemek pişirdi.
Ali , Kenan'dan daha konukseverdir. Bugün bize dünkünden çok	misafir	geldi. Dayım misafirlerini bizden daha iyi ağırladı.
Josephine , evinde sık sık	misafir	ağırlayan bir kadındı.
yılında İngiltere Kralı 8. Edward (Edvard) İstanbul'a gelmiş, Atatürk'e	konuk	olmuştu. Kral, yatından Dolmabahçe Sarayı'na motorla geldi. Motor kıyıya
How can we host our guests?		
ve kasabanın ortaklaşa malı olan köy odaları "misafirhaneler" vardır. Bir	konuk	geldiği zaman bu odalarda ağırlanır, yedirilir, içirilir. Karşılığında hiçbir şey
yapardık! KONUĞA İKRAM Anadolu'da konuk ağırlamak önce hoşbeşle başlar.	Konuğun	hâl ve hatırı, nereden gelip nereye gittiği sorulur. Bu kısa
sonra ayran, çay, kahve ikram edilir. Sıra gelir yemeklere... Aslında	konuk	, konuk odasına ayak bastığı andan itibaren, oda sahibinin, oda

		sahibi
hoşnut etmektir. Bunun için yapılması gereken ne varsa yapılır, ayrılırken	konuğun	gideceği yere kadar azığı düzülür. Anadolu'daki konukseverlik gelenek ve
'da, en fakir köyün en fakir insanı, tek tavuğunu alır,	misafiri	için keser. Ben, dünyanın en iyi mutfaklarından biri olan Türk
gibiymi. Türk misafirperverliği sadece yemeğe dayanmaz. Sanırım sadece Türkiye'de,	misafirlere	"diş kirası" verme âdeti vardır. Eskilerde, büyüklerin altın para hediye
Some contradictions		
yemeğe başlanmaz. ... Lokmaları yavaş yavaş çiğnemek gerekir. ... Evimiz temiz olmalıdır. ...	Misafire	değer vermemeliyiz. ... Yemek yerken kurallara uymaya gerek yoktur. ... Ağzınızda yemek
Being hospitable and some beliefs		
Allah beni sevmiyor galiba, demiş. Dört gündür evime bir tek	misafir	olsun göndermedi. Tabii eski zamanın misafirlik hikayeleriyle bugünün misafirlik hikâyelerini
yatıp kalkmaların zorluklarına da seve seve katlanmak lazımdı. Güçlük veren	misafirin	arkasından biraz söylenilse bile Allah'ın günah yazmasından korkulurdu. Bugünün
Misafirliğin dinlerde bile yeri vardır. Hele Şarkta	misafirseverlik	Adeta kutsal bir vazife sayılmıştır.
çalınmış. Adam açmış. Yüzü gözü kan içinde bir yabancı Tanrı	misafiri	olduğunu söyleyerek kendisini içeri almasını ihtiyardan rica etmiş, o da
de, bir saray oluverirdi. 1. Gelenek nedir? Nasıl oluşur? 2. Geleneklerimize göre	misafire	neden "Tanrı misafiri" denir? Bir yabancıya Türk misafirperverliğini tanıtan bir
Kemal ATATÜRK "Egemenlik kayıtsız ve şartsız milletindir." Mustafa Kemal ATATÜRK "	Misafir	on kismetle gelir. Birini yer, dokuzunu bırakır.' Atasözü "Bağımsızlıktan mahrum
bozumunda, akarsulardan alınıp getirilen su evlere serpilir, ayağı uğurlu bir	misafirin	gelmesi ve "Mart'ınızı bozuyorum." demesi beklenir. Tekirdağ'da Nevruz

III.3.18. Özgürlük

Özgürlük is defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as follows:

özgürlük a. 1. Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbestî: "*Özgürlüğünün ilk gününde meyhanedeki arkadaşları ona dostça öğütler verdiler.*" -İ. O. Anar. 2. Her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumu, hürriyet: "*Özgürlük görece bir kavramdır, onu oldum olasıya bilmişimdir.*" -A. Erhat.

serbestî a. (*serbesti:*) esk. Serbestlik: "*Berlin'deki serbestiyi, faltaşı gibi gözlerle izlediler.*" -E. Atasü.

serbestlik a. 1. Serbest olma durumu: "*Ben, artık bütün hareket serbestliğimi kaybedip kendimi bürokrasi denilen mengeninin paslı silindirine kaptırmıştım.*" -Y. K. Karaosmanoğlu.

2. ekon. İthalatı serbest bırakma, ithalata konulmuş miktar sınırlamalarını kaldırma, liberalizm, liberasyon.

hürriyet a. Özgürlük: “*Vatan için, hürriyet için birbirine verdikleri şeref sözünü tutacaklar, gerekirse bu uğurda silahlarını da kullanacaklar.*” -E. C. Güney.

özgür sf. 1. Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya, şarta bağlı olmayan, serbest, hür: “*Muallim Naci'den önceki çevirmenler de çok özgür bir çeviriden yanadırlar.*” -S. Birsal. 2. Yönetim bakımından yabancı bir gücün etkisi altında bulunmayan, başka bir yönetime bağlı olmayan, bağımsız, hür (ulus, ülke). 3. Kendi kendine hareket etme, davranma, karar verme gücü olan. 4. Tutuklu olmayan, hür. 5. Başkasının kölesi olmayan, hür. 6. Siyasi bir güç tarafından denetlenmeyen, engellenmeyen: *Özgür basın. Özgür girişim.*

hür sf. 1. Özgür: “*Fikri hür, vicdani hür, irfanı hür bir şairim.*” -T. Fikret. 2. zf. Özgür bir biçimde: “*Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım / Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım*” -M. A. Ersoy.

özgürlükçü sf. Özgürlük yanlısı olan.

özgürce zf. (*özgü'rce*) Özgür bir biçimde, özgürcesine.

Six senses of *özgürlük* based on the definitions above are:

1. Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya, şarta bağlı olmama durumu, serbestlik. 2. Yönetim bakımından yabancı bir gücün etkisi altında bulunmama, başka bir yönetime bağlı olmama, bağımsızlık. (ulus, ülke için). 3. Kendi kendine hareket etme, davranma, karar verme gücü. 4. Tutuklu olmama durumu. 5. Başkasının kölesi olmama durumu. 6. Siyasi bir güç tarafından denetlenmeme, engellenmeme durumu: *Basın özgürlüğü.*

Table 111 gives the frequencies of senses of *özgür / özgürce / özgürlük / özgürlükçü*

Table 111. Senses of *Özgür/Özgürce/Özgürlük/Özgürlükçü*

Özgür (63)	Özgürce (10)	Özgürlük (77)	Özgürlükçü (3)
Proper name: 45	Single sense: 10	1st sense: 17	Single sense: 3
1st sense: 6		1st and 2nd sense: 1	
1st and 3rd sense: 2		1st, 2nd and 3rd sense: 2	
2nd sense: 1		1st, 2nd, 3rd and 5th sense: 1	
3rd sense: 3		1st and 3rd sense: 14	
Metalinguistic: 5		1st,3rd, 4th, 5th and	

		6th sense: 2	
New sense: özgürlükçü		1st, 3rd and 6th sense: 1	
		1st and 6th sense: 2	
		2nd sense: 19	
		3rd sense: 3	
		4th sense: 1	
		Metalinguistic: 13	
		All senses: 1	

Definitions of synonyms of *özgürlük* (hürriyet / serbestî) and *özgür* (hür / serbest / bağımsız) and other related words are given below.

serbest *sf.* 1. Hiçbir şarta bağlı olmayan, istediği gibi davranabilen, erkin. 2. Tutuklu veya bağımlı olmayan, özgür, hür. 3. Zamanını istediği gibi kullanabilen, yapacak bir işi olmayan: *Öğleyin serbestim, gelebilirsin.* 4. Bazı kurallara bağlı olmayan: *Serbest ticaret. Serbest nazım.* 5. Sıkılmadan, şaşırmadan konuşan ve davranan. 6. Ağırbaşlı olmayan, hoppa (kadın). 7. Hareketi herhangi bir biçimde engellenmeyen: *Serbest geçiş* 8. *zf.* Rahat, özgür, bağımsız bir biçimde: *“Ötekilere de pek serbest davranır isem de onlar benden utanırlar.”* -M. Ş. Esendal.

serbestçe *sf.* 1. Hareketlerine dikkat etmeyen: *“Serbestçe birisi olursa sizin canınızı sıkar.”* -Ö. Seyfettin. 2. *zf.* (serbes'tçe) Serbest bir biçimde: *“Kadın ticaretinin bu kadar serbestçe yapıldığı bir yer daha bulmak mümkün değildi.”* -F. F. Tülbentçi.

serbestlik *a.* 1. Serbest olma durumu: *“Ben, artık bütün hareket serbestliğimi kaybedip kendimi bürokrasi denilen mengineenin paslı silindirine kaptırmıştım.”* -Y. K. Karaosmanoğlu. 2. *ekon.* İthalatı serbest bırakma, ithalata konulmuş miktar sınırlamalarını kaldırma, liberalizm, liberasyon.

hür *sf.* 1. Özgür: *“Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür bir şairim.”* -T. Fikret. 2. *zf.* Özgür bir biçimde: *“Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım / Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım”* -M. A. Ersoy.

hürriyet *a.* Özgürlük: *“Vatan için, hürriyet için birbirine verdikleri şeref sözünü tutacaklar, gerekirse bu uğurda silahlarını da kullanacaklar.”* -E. C. Güney.

hürlük *a.* Hür, özgür olma durumu.

Table 112 gives the frequencies of senses hürriyet and related terms.

Table 112. Senses of *Hürriyet/Hürlük/Hür/Serbestî/Serbest/Serbestlik/Serbestçe*

hürriyet (29)	hürlük (1)	hür (27)	serbestî (0)	serbest (35)	serbestlik (2)	serbestçe (8)
Single sense: 65	single sense: 1	1st sense: 14		1st sense: 6	1st sense: 2	1st sense: 0
Proper		2nd sense: 9		2nd sense: 7	2nd sense:	2nd

name: 4					0	sense: 8
Meta-linguistic: 6		metalinguistic: 4		3rd sense: 1		
				4th sense: 18		
				5th sense: 0		
				6th sense: 0		
				7th sense: 2		
				8th sense: 1		

Table 113 shows patterns for *özgürlük/ hürriyet/serbestlik*.

Table 113. Patterns for *Özgürlük/Hürriyet/Serbestlik*

Patterns	Examples
N + N + CONJ + <i>hürriyetleri</i>	insan hak ve <i>hürriyetleri</i>
(ADJ) N + CONJ + <i>hürriyetler</i>	(temel) hak ve <i>hürriyetler</i>
N + CONJ + N + <i>hürriyeti</i>	din ve vicdan / bilim ve sanat <i>hürriyeti</i>
N + CONJ + <i>hürriyeti</i>	öğrenim / düşünce ve <i>hürriyeti</i>
N + V + <i>hürriyeti</i> + V	öğrenim/ seyahat etme <i>hürriyeti</i> vardır.
<i>hür</i> + CONJ + N	<i>hür</i> ve bağımsız
<i>hürriyet</i> + CONJ + N	<i>hürriyet</i> ve bağımsızlık
ADV + <i>özgür</i>	daha <i>özgür</i>
N + PP + <i>özgür</i>	kuş kadar <i>özgür</i>
N + CONJ + <i>özgürlük</i>	(ışık, umut,) neşe ve <i>özgürlük</i> / (Demokrasi,) eşitlik ve <i>özgürlük</i> / hayal ve <i>özgürlük</i> / hak ve <i>özgürlük(ler)</i>
<i>özgür/özgürlükçü</i> + N	<i>özgür/özgürlükçü</i> düşünce
<i>serbest</i> + V, N /proN + <i>serbest</i> + V	<i>serbest</i> bırak-, (kuşu/seni/boğayı/onları <i>serbest</i> bırakalım/bıraktı/bırakınız)
<i>Serbest</i> + N + V	<i>Serbest</i> okumaya /yazmaya istek duyarım.

The lexical patterns of this value term (also its synonyms) include nominal compounds and conjoined structures (*hürriyet ve bağımsızlık, özgür düşünce*).

III.3.19. Özgüven

Özgüven is defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as follows.

öz güven a. İnsanın kendine güvenme duygusu.

güven a. 1. Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat: “Dediklerimin gerçekliği bozmadığına güvenim var.” -N. Uygur. 2. Yüreklilik, cesaret.

kendine güven İng. self-confidence Bireyin kendi yeteneğine, beceri ve yetilerine güven beslemesinden doğan duygu. (BSTS / Eğitim Terimleri Sözlüğü 1974)

özgüven İng. self-confidence Bir görüşmede görüşmecinin araştırmayı sunarken ve sürdürürken kendine duyması gereken güven. (BSTS / Yöntembilim Terimleri Sözlüğü 1981)

Table 114 shows senses of *özgüven/kendine güven*

Table 114. Senses of *Özgüven/Kendine Güven*

Özgüven (3)	Kendine güven (8)
Single sense:3	Single sense:8

Table 115 shows patterns for *özgüven*.

Table 115. Patterns for *Özgüven*

Patterns	Examples
refproN+ <i>güvenen/güvenmek</i>	<i>kendine güvenen/güvenmek</i>
N + PP + <i>öz güvene</i> + V/N	Sunum sırasında <i>öz güvene</i> (sahip olma / sahiptim)

The semantics of the value term has two alternatives: it can either be expressed by a reflexive pronoun *kendini* or in a compound form with *öz* 'self'.

Concordance lines for *kendine güven/özgüven* (self-confidence) are divided into two groups as self-confidence of an individual and self-confidence of a society as seen in Table 116. In these concordance lines other values such as tolerance affection, respect and being hardworking are observed.

Table 116. Sample Concordance Lines for *Kendine Güven/Özgüven*

hayatı boyunca pek çok güçlkle karşılaştı. Bu güçlükleri; çalışması, kendine	güveni	ve kararlı davranışlarıyla aşmayı bildi. Atatürk , ilköğretimin ilk yıllarında iken
heykeltıraş veya ressam olabilirsiniz. "Kendimle baş başa kalmayı seviyorum. Kendime	güvenim	yüksektir. Özel hobilerim vardır. Duygu ve düşüncelerimi iyi ifade ediyorum
dilimi etkili kullandım. Verilen sürede sunuyu yaptım. Sunum sırasında öz	güvene	sahiptim. Sunum yapmaya istekliydim.
sözcüklerin ayıklanması ile Türk insanı kendi dili ile birlikte millî	güvenini	ve onurunu da kazanıyordu.
olarak tüm hürriyetlerimize sahip çıkmalıyız. Birbirimizi sevmeli ve saymalıyız. Kendimize	güvenmeliyiz	. Hoşgörü içinde yaşamayı ilke edinmeliyiz.

anlamını bozan kelimelerin altını çizerek belirleyiniz. Arkadaşım kabiliyetine, yeteneğine çok	güveniyordu	. Sonra çalışkanlığına , sonra da ağırbaşlılığına da güveniyordu. Ayşe ile arasında
--	-------------	--

III.3.20. Sabır

The definition of sabır in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) is given below:

sabır *a.* 1. Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç: “*Annem pek yorgun bir saatinde değilse bu tutturmalarına sabır gösterirdi.*” -A. Ağaoğlu. 2. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme.

dayanç *a.* 1. Sabır. 2. Dayanak: *Ülkemizin ve geleceğimizin dayanıcı olan gençlik..*

sabırlı *sf.* Sabır gösteren, katlanan, sabreden: “*Halim, adı üstünde sabırlı bir adamdır.*” -B. Felek.

sabırsızlık *a.* Sabır göstermeme, sabırlı davranmama, sabırsız olma durumu: “*İstediği şeyler gelinceye kadar, sevinç ve sabırsızlık içinde sabahları zor ediyordu.*” -Halikarnas Balıkcısı.

sabırsızlanmak (*nsz*) Sabırlı davranmamak, sabır göstermemek: “*Kendisini çok beklettiğimi, geç kaldığımızı, tiyatro kapısında herkesin sabırsızlandığını söylüyor.*” -A. Ağaoğlu.

sabırsızca *zf.* (*sabırsızca*) Sabırsız bir biçimde: “*Bir gün bol çingiraklı atları sabırsızca kişneyen bir yaylı, kapımızın önünde durdu.*” -B. R. Eyuboğlu.

ya sabır çekmek Bir sıkıntıya ses çıkarmadan veya ona karşı bir şey yapmadan katlanmak: “*Siz şimdi, bu yavan takazaları bir kere daha ya sabır çekerek dinlemek zorunda kalırsınız.*” - H. Taner.

sabretmek, -der (*nsz*) (*sa'bretmek*) Sabır göstermek, sabırlı davranmak: “*Babam gündüzleri sabreder, geceleri içerdi.*” -E. Şafak.

sabır taşmak (tükenmek) Artık katlanamaz, dayanamaz duruma gelmek, sabrı kalmamak: “*Sabır tükenmiş olanlardan birkaçı, birden söze başlamak istedilerse de reis izin vermedi.*” - M. Ş. Esenal.

Table 117. Senses of *Sabır* and Related Words

Sabır (33)	Sabırlı (12)	Sabırsız (3)	Sabırsızca (1)	Sabırsızlanmak (11)	Sabırsızlık (25)	Sabır çekmek (1)	Sabretmek (7)	Sabır taşmak (2) /tükenmek (1)
1st sense:6	Single sense:12	Single sense:3	Single sense:1	Single sense:11	Single sense:25	Single sense:1	Single sense (7)	Single sense:3
2nd						Meta-		

sense:23						linguistic: 1		
Meta- linguistic: 4								

Synonyms of *sabır* are *dayanç / yoksulluk / acı*.

yoksulluk *a.* 1. Yoksul olma durumu, yoksulluk, sefillik, sefalet, fakirlik: “*Yoksuldu biliyorum ama boyuna da yoksulluk sözü edilmez ya!*” -O. V. Kanık. 2. *mec.* Verimsizlik, yetersizlik.

acı *a.* 1. Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı: *Acıyı sever.* 2. *sf.* Tadı bu nitelikte olan: “*Acı kahvesini yudumluyordu.*” -T. Buğra. 3. Herhangi bir dış etken dolayısıyla duyulan rahatsızlık, ızdırap: “*Omuzlarına kadar vücudun derisini haşlayan bayıltıcı yanma acısı ve dehşeti çok sürmedi.*” -P. Safa. 4. *mec.* Ölüm, yangın, deprem vb. olayların yarattığı üzüntü, keder, elem: “*İnsan, ölümün acısını en çok günün iki uzak saatinde hissetmektedir.*” -Y. Z. Ortaç. 5. *sf.* Çarpıcı, göz alıcı (renk): “*Sıcak iklimlerde bu mevsim tek renktedir, sadece acı yeşildir.*” -R. H. Karay. 6. *sf. mec.* Keskin, hoş gitmeyen, şiddetli: “*Acı poyraz kuvvetle esiyordu.*” -O. Kemal. 7. *sf. mec.* Kırıcı, üzücü, incitici, dokunaklı, kötü.

“Dayanç” is not found in the corpus.

Table 118. Patterns for *Sabır*

Patterns	Examples
ADJ + DT + N+ <i>sabırlıdır</i>	İyi bir dinleyici <i>sabırlıdır</i> .
ADJ + CONJ + <i>sabırlı</i>	anlayışlı ve <i>sabırlı</i>
ADJ + N + CONJ + <i>sabır</i> N+ CONJ+ <i>sabır</i>	bol hoşgörü ve <i>sabır</i> / emek ve <i>sabır</i>
<i>ya</i> + <i>sabır</i> + V	<i>ya sabır çek-</i> (çekmek/çekte)
<i>sabır</i> + CONJ + N	<i>sabır</i> ve cesaret / kararlılık / irade / kararlılık
<i>sabırlı</i> + CONJ + ADJ	<i>sabırlı</i> ve disiplinli
RC + <i>sabır</i> + CONJ + N + CONJ + V	Konuşmacının sözünü kesmeden <i>sabır</i> ve saygıyla dinlerim.

Sabır as the value term forms lexical patterns in which it functions either as a predicate or as a conjunct in coordinate structure. Furthermore, in two other patterns, *sabır* appears in a verbal compound or its derivative *sabırlı* appears as a conjunct.

Table 119 shows sample concordance lines for *sabır(lı)* (patience, patient). In this table, concordance lines are divided into groups as things that require patience, people who are patient, values related to patience, lack of patience, other uses and patient.

Table 119. Sample Concordance Lines for *Sabır(lı)*

Things that require patience		
Okumak , hayatta en çok	sabır	isteyen iştir.
Okumak	sabır	ister. Çünkü...
bazı figürler hem hüner, hem de	sabır	gerektirir.
Emek ve	sabır	gerektiren çalışmaların çoğu zorluklarla ve sürprizlerle doludur.
Mücadele	sabır	ve kararlılık istemektedir. Greenpeace,
Bu tür mağaralarda resim çekmek şipşak olmuyordu, bazen	sabırla	uzun uzun uğraşmak gerekiyordu.
bir yaşama kavuşabilmek için irade gücüne, sevgi dolu bir kalbe,	sabır	ve cesarete gereksinim vardır. Bu en büyük görevi başaran kişi
Çinilere işlenince	sabırla	büyülenen aşk ve sanat rengi. Ve turkuaz,
People who are patient		
Babaları	sabırla	onları dinliyor , anneleri ise bulunduğu yerden gülümseyerek olanları izliyordu.
tekerlekli sandalyeye kavuşacağım günü sabırsızlıkla bekliyorum. Yok, hayır! Sabırsızlıkla değil,	sabırla	bekliyorum. Çünkü sabretmeyi öğrendim. Benim durumumdaki bir çocuk için sabır
sabırla bekliyorum. Çünkü sabretmeyi öğrendim. Benim durumumdaki bir çocuk için	sabır	çok önemli. Sabretmesini bilmeyen bu duruma dayanamaz.
Yazarlığımın ilk aşamasını anneme; onun, sonsuz bir	sabırla	gerçekleştirdiği okuma saatlerine borçluyum.
XVII. TABLO (1. Oyuncu, Kız, Anne, Baba, Koro) 1. OYUNCU: Genç insanlara	sabırla	, anlayışla yardımcı olan, yol gösterenlere selam olsun... Biz yanlış örnekleri
Values related to patience		
hemen anladı. Sevgiyle torununa yaklaştı: " Biraz sağduyu, bol hoşgörü ve	sabır	. Göreceksin her şey yoluna girecek." dedi. Çetin'in başını avuçlarının
Galiba anneannesi haklıydı. Biraz sağduyu, bol hoşgörü ve	sabır	her şeyi çözmüştü.
hakkından kıtır kıtır. Bir ilmik kopunca ağdan hayır mı kalır?	Sabır	, biraz da zaman Güçten, öfkeden daha yaman. (2)
yendi, sonra Bizans'ı... Pek çoğumuzun "pes" edeceği durum karşısında	sabır	ve irade imtihanı vererek galip çıktı. Önce olayın kısacık hikâyesine
Tek tek...	Sabırla	... Üşenmeden... Sıkılmadan...
yıllarca, yüzyıllarca öylece durabilir,	sabırla	kendilerini arayacak zamanı beklerler.
Günlerce	sabırla	çalıştılar. Demir damarı eriyor, yol

		vermez dağlar, usul usul, saygıyla
Konuşmacının sözünü kesmeden	sabır	ve saygıyla dinlerim.
beklemek,	sabır	, dayanma gücü
damarı eriyor, yol vermez dağlar, usul usul, saygıyla yol veriyordu.	Sabırla	koruk, helva olmuştu. Yol vermez denilen yalçın dağlar, sert kayalar
Konuşmacının sözünü kesmeden	sabır	ve saygıyla dinlerim. (3)
Lack of patience		
saygıyla yaklaşır ve o yaşta bir çocukta az rastlanır bir	sabırla	hiç soru sormadan o büyüğü boyama törenini izlerdim.
Okulun bitiş zilini sabırsızlıkla bekledim. Bazı anlarda	sabırımın	kalmadığını hissetiyordum.
Kâmil Bey, başını sağa sola çevirip ya	sabır	çektii. (2)
zorunda kalmasından dolayı	sabrı	da tükenen Cevat Abbas (Gürer): - Atları emreder
O zaman	sabır	tükenir Hoca da. - "Eee!" der,
Bakın bayım, söylüyorum,	sabrımı	taşırđınız artık. (2)
Other		
kahır, boyun, göğüs, seyir, alın, kayıp, beyin, zehir, omuz, fikir,	sabır	, karın Resimler çizerek bir ideografik yazı oluşturunuz. Uçmak Aşağıdaki cümlelerde
Kahramanlar Aşağıdaki kelimelerden uygun olanları eklerin altına örnekteki gibi yazınız.	Sabır	, öğretmen , dil, yıl, ulus, kurul,yaban, yasak, karşı, kitap,aydın
Patient		
Atatürk yapacağı işlerde son derece	sabırlı	ve disiplinliydi. Hiçbir işte acele etmezdi ve her işi zamanında
Küçük anne-babalar rol gereği çok anlayışlı ve	sabırlı	davranırlar. Böylece, çocuklarını üzen ana-babalar bu konuda bir kez
İyi bir dinleyici,	sabırlıdır	. Konuşanı, sonuna kadar izler. Konuşanla aynı fikirde olmayabilir. Ama hiçbir

Concordance lines about being impatient are analyzed and the sample concordance lines about it are given in Table 120.

Table 120. Sample Concordance Lines for *Sabır(sız)*

madem, neden kar yağmıyor?" "Merak etme, yağar." dedi çam ağacı.	Sabırsız	minik tavşan güldü içinden. Çam ağacına gelmeden önce kaplumbağa ile
mı? DÜŞ ROBOTU : Evet. Bir sürü balon hem de... AYŞEGÜL: (Sabırsız) Annen yok mu? PINAR: (Telefonu kapat.) Başka biri çıkıyor. Telefon
ve doğru yazılışlarını verilen tabloda gösteriniz. DİL YARASI Babası birgün	sabırsız	ve çabuk sinirlenen oğuluna bir torba çiviyle bir tahta verip

There are only a few concordance lines about being impatient as seen in Table 46.

III.3.21. Sağlık

Sağlık is defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as follows.

sağlıklı *sf.* 1. Sağlık durumu iyi olan, sağlam, esen, sıhhatli: “Birbirlerine sağlıklı, esenlikli bir kış dilediler.” -T. Buğra. 2. Sağlık kurallarına uygun olan, hijyen, hijyenik. 3. Sağlığı koruyan. 4. *mec.* Sağlam, doğru, güvenilir, gerçek: “Kendine saygısı olan, sağlıklı bir adam başkalarına da en büyük saygıyı duyar.” -Y. Kemal.

sağlık *a.* 1. Vücudun hasta olmaması durumu, vücut esenliği, esenlik, sıhhat, afiyet: “Ayrıca bu dönemde seyircinin haklarını ve sağlığını korumak amacıyla bir de tiyatro yönetmeliği hazırlanmıştır.” -M. And. 2. Sağ, canlı, diri olma durumu: “Hatta kilise yetkilileri onun sağlığından endişeye düştüler.” -İ. O. Anar.

sağlam *sf.* 1. Dayanıklı, kolay bozulmaz, yıkılmaz, stabil: “En sağlam sütunlar üstünde durduğu sanılan devir, bir karton kale gibi yıkılmıştı.” -F. R. Atay. 2. Zarar görmemiş, bozulmamış: *Bütün eşya sağlam.* 3. Sakatlık veya hastalığı bulunmayan, sağlıklı, sıhhatli: “Zaten bünyesi pek sağlam değildi, sık sık hastalanıyordu.” -A. Ümit. 4. Güvenilir: *Sağlam iş. Sağlam para.* 5. Gerçek, inanılır bir temeli olan: “Böyle sağlam adı nereden bulacaksınız.” -M. Ş. Esendal. 6. *zf. hlk. (sa'ğlam)* Her hâlde, muhakkak: “Sağlam bu gece perilere karışım gitti.” -H. R. Gürpınar.

esen *sf.* Ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı, sıhhatli, salim.

sıhhatli *sf.* Sağlıklı: “İyi ve sıhhatli olduğumu bildirebilirsiniz.” -N. F. Kısakürek.

sıhhat, *a.* 1. Sağlık, esenlik: “Sıhhati yerinde imiş, bir çocuğu daha olmuş.” -R. H. Karay. 2. Doğruluk.

salim *sf. (sa:lim) esk.* 1. Esen, sağlam. 2. Sakin, huzurlu: “Ben kahveye salim kafayla, serinkanlılıkla düşünmek için gittim.” -Z. Selimoğlu.

can sağlığı *a.* İnsanın sağ ve sağlıklı olması.

sağlıksız *sf.* 1. Sağlık durumu iyi olmayan, sağlığı bozuk, sıhatsız. 2. *mec.* Sağlam, doğru, güvenilir olmayan.

Table 121 shows the frequencies of senses of *sağlık/sağlıklı/sağlıksız*.

Table 121. Senses of *Sağlık/Sağlıklı/Sağlıksız*

Sağlık (192)	Sağlıklı (115)	Sağlıksız (4)
1st sense: 178	1 st sense: 86	1 st sense: 4
1 st ve 2nd sense: 1	2nd sense: 4	2nd sense: 0

Metalinguistic: 13	3rd sense: 14	
	4th sense: 11	
	Metalinguistic: 2	

Synonyms of sağlık are *afiyet / sıhhat / esenlik*.

sağlıklı: sıhhatli / esen / sağlam / hijyenik / hijyen / gerçek / güvenilir / doğru

sıhhatli *sf.* Sağlıklı: “İyi ve sıhhatli olduğumu bildirebilirsiniz.” -N. F. Kısakürek.

sıhhat *a.* 1. Sağlık, esenlik: “Sıhhati yerinde imiş, bir çocuğu daha olmuş.” -R. H. Karay. 2. Doğruluk.

esen *sf.* Ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı, sıhhatli, salim.

esenlik *a.* Esen olma durumu, sağlık, afiyet, sıhhat, selamet, hastalık karşıtı: “Kendini böyle sağa sola dağtıttıka tadına varılmaz bir mutluluk, esenlik duyuyordu” -Halikarnas Balıkcısı.

sağlam *sf.* 1. Dayanıklı, kolay bozulmaz, yıkılmaz, stabil: “En sağlam sütunlar üstünde durduğu samılan devir, bir karton kale gibi yıkılmıştı.” -F. R. Atay. 2. Zarar görmemiş, bozulmamış: Bütün eşya sağlam. 3. Sakatlık veya hastalığı bulunmayan, sağlıklı, sıhhatli: “Zaten bünyesi pek sağlam değildi, sık sık hastalanıyordu.” -A. Ümit. 4. Güvenilir: Sağlam iş. Sağlam para. 5. Gerçek, inanılır bir temeli olan: “Böyle sağlam adı nereden bulacaksın.” -M. ř. Esendal. 6. *zf. hlk.* (sa'đlam) Her hâlde, muhakkak: “Sağlam bu gece perilere karıştım gitti.” -H. R. Gürpınar.

gerçek *a.* 1. Yalan olmayan, doğru olan şey, hakikat: “Esasen bizim için millî varlık ile istiklal ve hürriyet aynı gerçeğin çeşitli cepheleridir.” -M. Kaplan. 2. Gerçeklik: “Her hâlde o gün imparatorluğuun ölümü apaçık bir gerçekti.” -H. E. Adivar. 3. Doğruluk: “Bu laflarda gerçek payı ne kadar çoksa duygu payı da ondan az değildir.” -B. Felek. 4. *sf.* Yalan olmayan: “O yürekler acısı fukara kafile, yüzlerinden gerçek acı aka aka l arkadaşlarının namazını kıldılar.” -Halikarnas Balıkcısı. 5. *sf.* Bir durum, bir nesne veya bir nitelik olarak var olan, varlığı inkr edilemeyen, olgu durumunda olan, hakiki, reel: Kğit paranın saymaca değeri varsa da gerçek değeri yoktur. 6. *sf.* Aslına uygun nitelikler taşıyan, sahici: Gerçek elmas. Gerçek hikâye. 7. *sf.* Temel, başlıca, asıl: “Bir kişinin ahlaklı olması için, o benim dediğim gerçek ahlaka erişebilmesi için bir i lemi olmalıdır.” -N. Ataç. 8. *sf.* Doğadaki gibi olan, doğayı olduğu gibi yansıtan: Bu peyzajdaki çiçekler son derece gerçek. 9. *sf.* Yapay olmayan. 10. *sf. fel.* Düşünülen, tasarımılanan, imgelenen şeylere karşıt olarak var olan.

güvenilir *sf.* Güven duygusu veren, güvenilen, itimatlı: “Sadece kolejinizde değil eğitim işlerinin tümünde güvenilir bir danışman olabilirim.” -N. Hikmet.

doğru *sf.* 1. Bir ucundan öbür ucuna kadar yönü değişmeyen, eğri ve çarpık karşıtı. 2. Gerçek, yalan olmayan: Doğru haber. 3. Akla, mantığa, gerçeğe veya kurala uygun: “Bunları sana şimdiden söylemek daha doğrudur.” -A. Gündüz. 4. *a.* Gerçek, hakikat: “Söyleyin doğrusunu, siz insanoğlunun ahlaklı olabileceğine inanmıyorsunuz.” -N. Ataç. 5. *a. mat.* İki nokta arasındaki en kısa izgi: İki noktadan yalnız bir doğru geçebilir. 6. *zf.* Yanlışsız, eksiksiz bir

biçimde: Çocuk doğru okudu. 7. zf. Hiçbir yöne sapmadan, dosdoğru, doğruca. 8. zf. Yakın, yakınlarında: “Şafağa doğru otomobil sesi duyuldu.” -F. R. Atay. 9. e. Karşı yönünce: “Börekçi fırınının karşısındaki dört köşe taşlar döşeli, iki yanı ağaçlı yoldan çarşıya doğru yürüyordu.” - Y. Atılgan. 10. mec. Yasa, yöntem ve ahlaka bağlı, dürüst, namuslu.

Frequencies of senses of *esen/esenlik/sıhhat/sıhhatli* are given in Table 122.

Table 122. Senses of *Esen/Esenlik/Sıhhat/Sıhhatli*

esen (0)	esenlik (2)	sağlam (78)	sıhhat (4)	sıhhatli (1)
	Single sense: 2	1st sense: 45	1st sense: 2	Single sense: 1
		2nd sense: 5	2nd sense: 0	
		3rd sense: 16	metalinguistic: 2	
		4th sense: 4		
		5th sense: 1		
		6th sense: 0		
		metalinguistic: 7		

Table 123 shows patterns for *sağlık/sıhhat*.

Table 123. Patterns for *Sağlık/Sıhhat*

Patterns	Examples
N + <i>sağlığı</i>	Ağız /beden / diş / göz / kalp / halk / insan / hayvan <i>sağlığı</i>
N + CONJ + N + <i>sağlığı</i>	ağız ve diş / düşünce ve ruh / zihin ve ruh / ruh ve zihin <i>sağlığı</i>
<i>sağlığımız</i> + PP + N(plu)	<i>sağlığımız</i> açısından yararları / önemi
N + <i>sağlığıyla</i> + PP	(çevre/diş/çocuğunun/oğlunun) <i>sağlığıyla</i> ilgili
<i>sağlığımızı</i> +V + PP	<i>sağlığımızı</i> korumak için
N + <i>sağlığımıza</i> + Nplu	sporun <i>sağlığımıza</i> yararları
ADV + <i>sağlıklı</i>	daha <i>sağlıklı</i>
N + N + N+Nplu+PP+ <i>sağlık</i> + PP + wh-question+ DT + N + V	Spor / temizlik / çevre sorunları ile <i>sağlık</i> arasında nasıl bir ilişki vardır?
<i>sağlıklı</i> + N	<i>sağlıklı</i> beslenme
<i>sağlıklı</i> + DT + N	<i>sağlıklı</i> bir bebek / çocuk / hayat / iletişim / insan / kişi / köylü / tepki / toplum / uyku / vücut / yapı / yaşam / yol
<i>sağlık</i> + Ncomp	<i>sağlık</i> sorunu
<i>sağlık</i> + CONJ + N	<i>sağlık</i> ve çevre / direnç / eğitim / güvenlik
<i>sağlık</i> + CONJ + N + Nplu	<i>sağlık</i> ve yardım kuruluşları / sağlık ve jimnastik merkezleri
<i>sağlıklı</i> + Vinf + PP	<i>sağlıklı</i> olmak / yaşamak için
<i>Sağlam</i> + N + <i>sağlam</i> + N + V	<i>Sağlam</i> kafa, <i>sağlam</i> vücutta bulunur.

The patterns of the value term *sağlık* include simple nominal compounds and conjunctions (*diş sağlığı, sağlık ve çevre*), as well as postpositional construction in which *sağlık* is the object. On the other hand, adjectival forms *sağlıklı* functions as a premodifying form or as the adjective of a stative predicate (*sağlıklı olmak*).

III.3.22. Saygı

The definition of *saygı* in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) is given below.

saygı a. 1. Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram: “İnsanlara saygıyı yitirdin mi yandın bittin, on paralık oldun demektir.” -Y. Kemal. 2. Başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu.

hürmet a. Saygı: “Hakanına sarsılmaz bir hürmetle merbuttu.” -N. Hikmet.

ihtiram a. (*ihтира:mı*) Saygı.

saygılı sf. Saygısı olan, saygı gösteren, hürmetli, hürmetkâr: “Annem sıcakkanlı ve saygılıydı.” -A. Kutlu.

saygısız sf. Gereken saygıyı göstermeyen, saygısı olmayan, hürmetsiz: “Kimdir bilir misin? Vatanın ... Şimdi saygısız / Bir göz bu nazlı çehreye -Allah esirgesin- / Kem bir nazarla baksa tahammül eder misin?” -T. Fikret.

saygın sf. Saygı gören, sayılan, hatırlı, itibarlı, muteber: “Artık saygın biri olmasına ramak kalmıştı.” -İ. O. Anar.

saygınlık a. Saygı görme, değerli, güvenilir olma durumu, itibar, prestij: “Benim tiyatroya tutuluşum gibi, yaşamaya tutulmuş bütün o kadınların hayatlarındaki saygınlığı gördüm.” -A. Ağaoğlu.

saygıdeğer sf. (*saygı'değer*) Kendisine saygı gösterilmeye değer, muhterem.

Saygı 1. Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram: dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu

Depending on the definitions above, we determined the following senses for *saygılı* and *saygısız*.

saygılı 1: Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusunu taşıyan

saygılı 2: Başkalarını rahatsız etmekten çekinen

saygısız 1: Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusunu taşımayan

saygısız 2: Başkalarını rahatsız etmekten çekinmeyen

Table 124. Sense of *Saygı/Saygıdeğer/Saygılı/Saygın/Saygınlık/Saygısız/Saygısızlık*

Saygı (155)	Saygıdeğer (3)	Saygılı (27)	Saygın (10)	Saygınlık (7)	Saygısız (1)	Saygısızlık (4)
1st sense: 105	Single sense:2	1st sense:14	Metalinguistic:1	Single sense:7	Single sense:1	1st sense:3
2nd sense:24	Metalinguistic:1	2nd sense:13	Single sense:9			2nd sense:1
Meta-linguistic:26						

The frequencies of the synonyms of *saygı* and *saygılı* (hürmet / hürmetli) in the corpus are given in Table 125.

Table 125. Senses of *Hürmet/Hürmetli*

hürmet (5)	hürmetli (0)
single sense: 5	

Table 126. Patterns for *Saygı / Hürmet*

Patterns	Examples
ADJ+ <i>saygı</i>	öz <i>saygı</i>
<i>saygılarımla</i> +V	<i>saygılarımla</i> arz ederim
<i>saygılı</i> +V	<i>saygılı</i> davran- (davrandık/davranmalıyız)
ADV+N+ CONJ+ <i>saygıyla</i> +V	Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve <i>saygıyla</i> dinledim / dinlerim.
<i>saygı</i> +V (duy-)	<i>saygı</i> duy- (duyar / duyarız / duymalısın / duyuyorum)
<i>saygı</i> +V (göster-)	<i>saygı</i> göster- (gösterdi / göstereceksiniz / gösteririm / göstermelidir / göstereceksin)
<i>saygılı</i> +V	<i>saygılı</i> ol- (olmak / olmalı / olmalıdır)
<i>saygı</i> +CONJ+N	<i>saygı</i> ve hayranlık / sevgi

In one special lexical pattern, the value term *saygı* forms a special compound as in *öz saygı*. In most cases though, *saygı* appears as nominal constituent of a number of verbal compounds (*saygı göster-*). Similarly, the adjectival form *saygılı* also appears in a number of verbal compounds (*saygılı ol-*). The formalic expression of politeness is also found in the corpus data.

Table 127. Categories of Concordance Lines about *Being Respectful*

Things to be respected
başkalarının düşünceleri (7), haklar (7), emek (4), bayrak (3), doğa (3), anı (2), bağımsızlık (2), ad (2), (başkalarının) görüşler(i) (2), kitap (2), aşk (1), iş (1), gelecek (1), oyun (1), yaşayan tüm canlılar (1), Atatürk'ün anısı (1), (başkalarının) gelenekler(i) (1), (başkalarının) dinler(i) (1), Türk dili (1), şehitlerimizin aziz hatırası (1), insanlık (1), çiçekler (1), antrenörünün kararı (1), yazılı her şey (1), vakıflar (1), tarihi eserler (1), kendinden farklı bir varlık (1), ay yıldız (bayrak)(1), toprak (1), yasalar (1), kanun ve kurallar (1), temel özgürlükler (1), çocuğun onuru (1)
People to be respected
öz saygı (8), sanat (7), sanatçı (6), Atatürk (6), insan (6), doğa (4), konuşmacı (4), yaşlı(lar) (4), birbirleri (3), büyükler (3), öğretmenler (3), çevre (3), engelli (2), misafir (2), yaya (2), Yunus (Emre) (2), arkadaş (1), (güreşte) rakip (1), adam (1), birbiriniz (1), çalışanlar (1), düşman savaşçıları (1), başka insanlar (1), kahraman savaşçılar (1), düşman (1), yenilen ulus (1), çocuk (1), hocalar (1), biz (1), kral (1), konuşan (1) öğretmen (1), açık sözlü insanlar (1), bağımsızlık için savaşanlar (1), sokaktakiler (1), uluslar (1), Picasso (1), imam (1), çevremizdekiler (1), yakınlarımız (1), ordu (1), Türk ulusu (1), aile üyeleri (1), iş (1), devlet adamı (1), (Türk) kadın(ı)(1), küçükler (büyüklerin küçüklere saygısı) (1), güreşçi (Türk milletinin güreşçiye saygısı)(1), ülkemiz (ülkemizin dünyadaki saygınlığı) (1)

Table 128. Sample Concordance Lines for *Saygı(lı)*

vatan koruyucularının gönüllerde yaşayan anlarına	saygı	ve ruhlarının memnun olmasına dua ederek ayrılırk	vatanseverlik
seçerek gerçekleştiriniz. 1. Ülkemizin dünyadaki	saygınlığını	artıracak çok önemli bir buluş yapmak üze-hayalî	bilimsellik
aki görgü kurallarına siz neler ekleyebilirsiniz?	saygı	selamlaşma görgü kuralları konukseverlik nezaket	misafirperverlik
lardan, onun temiz, dikkatli, titiz, iyiliksever,	saygılı	, çalışkan, iyi yetişmiş bir delikanlı olduğunu an	temizlik, iyilik, çalışkanlık
rce Her insan düşüncelerini özgürce söylemelidir.	saygı	haklarına göstermeliyiz birbirimizin eşit erkek v	özgürlük, eşitlik
lenlerin kişilikleri gibi... Kişiliğin bu türünü;	saygın	olmak, onurlu olmak yahut sözünün eri olmakla kar	dürüstlük
retleyiniz. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve	saygıyla	dinlerim. 2.Başkalarını rahatsız etmeden dinler/i	sabır
akrabalıklar çok önem taşır. Karşılıklı sevgi ve	saygı	insanların dayanışma içerisinde yaşamalarını sağl	sevgi, dayanışma

anır. Çünkü barış ve huzurun temelinde hoşgörü ve	saygı	vardır. Hoşgörü olmazsa barış da gerçekleşmez. At	hoşgörü, barış
doğruluk gibi değerlerdir. Türk ahlakı, sevgi ve	saygı	çerçevesinde milli değerler etrafında birleşmeyi	ahlak, sevgi
kurulmaz. Sorumlulukların paylaşılması, sevgi ve	saygının	aile üyelerini birbirine bağlaması da aile kurumu	aile birliğine önem verme, sevgi
sormayı ve araştırmayı seven, kendine güvenen, öz	saygısı	yüksek, düş gücü geniş kişilerin başarı düzeyleri	kendine güven
avaşanlara saygı duyar. Her ulusun bağımsızlığına	saygılıdır	. Bu bildiride, çağdaş bir bilgelik, bir öncülük v	bağımsızlık

III.3.23. Sevgi

Sevgi is defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as given below.

sevgi a. İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu: “*Seni hep çok sevecek ama verebileceğinden fazla sevgi beklemeyecek karşılığında.*” - E. Şafak.

Table 129. Senses of *Sevgi*

Sevgi (535)
Single sense: 490
Metalinguistic: 45

Table 130. Patterns for *Sevgi*

Patterns	Examples
N+ <i>sevgisi</i>	Atatürk / bayrak / dil / doğa / hayvan / insan / Yunus Emre / kitap / millet / okuma / vatan / yurt / çocuk <i>sevgisi</i>
PNgen+N+ <i>sevgisi</i>	Atatürk’ün yurt / çocuk / millet / insan / doğa <i>sevgisi</i>
N/PN+RC+ <i>sevgi</i>	çocuğa / okula / Atatürk’e duyulan <i>sevgi</i>
N+PN+RC+ <i>sevgi</i>	çocuklara / bana / Atatürk’e duyduğu/duyduğum / duyduğumuz <i>sevgi</i>
<i>sevgi</i> +adlı+N	<i>sevgi</i> adlı kitap/metin/şiir
N+ <i>sevgisini</i> +RC+DT+N/ N+V	çocuk / kitap / vatan / bayrak <i>sevgisini</i> anlatan bir yazı /şiir yazınız.
N+ <i>sevgisini</i> +RC+DT+N	Atatürk / yurt / bayrak /ulus <i>sevgisini</i> anlatan şarkılar / şiirler
<i>Sevgili</i> +PNposs, Nposs/ Nposs-plu/Nplu	<i>Sevgili</i> Ata’m / Atatürk / babacığım / Günlüğüm / Kızlarım / Oğlum / Çocuklar / Öğrenciler / Öğretmenim
<i>sevgi</i> +ADJ+DT+N	<i>sevgi</i> dolu bir insan / kalp / yürek

<i>sevgi</i> +ADJ+N/Nplu	<i>sevgi</i> dolu hikaye/kalp/şiiirler
<i>Sevgi</i> +Ncomp	<i>Sevgi</i> Günü
PNgen+N+ <i>sevgisiyle</i> +PP+Nplu-poss	Atatürk'ün insan / millet / yurt <i>sevgisiyle</i> ilgili görüşleri
<i>sevgi</i> +CONJ+N	<i>sevgi</i> ve anlayış / barış / dayanışma / saygı / şefkat

The value term *sevgi* appears as the head of a nominal compound or head of relative clause. It can also occur as a conjunct in coordinate constructions where it combines with semantically compatible nouns (*sevgi* ve anlayış).

Table 131 introduces categories of concordance lines about affection.

Table 131. Categories of Concordance Lines about *Affection*

Category	Frequency	Category	Frequency
çocuk	66	işçi	2
insan	46	Tevfik Fikret	2
doğa	42	spor	2
vatan	26	Nasrettin hoca	2
Atatürk	25	Ay Dede	1
kitap	20	bisiklet	1
millet	18	çevremizdekiler	1
aile	17	dede	1
yurt	16	eşler	1
hayvan	14	halk	1
dil	10	Keloğlan	1
baba	9	komsu	1
anne	8	köy türküleri	1
Yunus Emre	8	memleket	1
Tanrı (Hakk:1, Mevla: 1)	8	meslek	1
bayrak	6	Namık Kemal	1
Arkadaş (3) / dost (3)	6	teyze	1
öğretmen	4	toprak	1
Türkiye	4	hayat	1
yurttaş	4	iyi ve güzel şeyler	1
güzel sanatlar	3	nine	1
okul	3	oğul	1
eşya	3	tüm milletler	1
hemşire	2	bağımsızlık	1
torun	2	nesne	1
usta	2	kukla-oyun	1

yakınlarımız	2	yiyecek	1
Total	405		

The most frequent uses in this table are affection of *çocuk, insan, doğa, vatan, Atatürk, kitap, millet, aile, yurt* and *hayvan*. In most of the concordance lines about *dil, kitap, millet, yurt, çocuk, insan, doğa, vatan* Atatürk's point of view on them are explained. Concordance lines for *sevme-* (not to love/like) and *nefret* (hate) are analyzed and categorized as in Table 132.

Table 132. Categories of Concordance Lines about *Not to Love/Like* and *Hate*

Category	Frequency	Category	Frequency
kendisi	7	oyunda ebelik	1
iş	5	çamaşır kokusu	1
kitap	3	insan	1
çoban	2	yiyecek	1
yardım etmek	1	hayvan	1
mevsim	1	arkadaş	1
kabalık ve terbiyesizlik	1	dünya	1
sızlanıp duran insanlar	1	sabah	1
dijital teknolojiyi	1	gökyüzü	1
misafiri	1	tarla	1
koku	1	(Allah) beni	1
ağaç	1	geç kalkmak	1
mala ve paraya düşkün insanları	1	yağmur	1
çalışmak	1	soğuk	1
toplantılarda ortaya çıkmayı	1	karanlık	1
yayalar	1	oyuncak (asker, tabanca)	1
yiyecek	1	modern şeylerin fotoğrafı	1
kıskanç	1	saçlarını kurulamak	1
rütbe	1		
Total	50		

The most frequent category in this table is *kendisi* (7). Other frequent collocates are *iş* (5), *kitap* (3) and *çoban* (2).

III.3.24. Sorumluluk

The definition of sorumluluk in *TDK Türkçe Sözlük* (2005) is given below.

sorumluluk *a.* Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet: “*Babam bütün sorumluluğu üzerine aldı.*” -M. Yesari

sorum *a.* Sorumluluk: “*Başkalarının okuyacağı bir yazıtı yazarken o yazıtın bize ne türlü bir sorum yüklediğini hiçbir vakit hatırdan çıkarmamalıyız.*” -O. V. Kanık.

mesuliyet *a.* (mesu:liyet) Sorumluluk: “*Hatta utanmasalar bütün Çırçır yangınının mesuliyetini ona yükleyecekler.*” -R. N. Güntekin.

sorumlu *sf.* Üstüne aldığı veya yaptığı işlerden dolayı hesap vermek zorunda olan, sorumluluk taşıyan (kimse), mesul: “*Hekim hastasına ve çevresine karşı sorumludur, mesleğe ancak and içerek girebilir.*” -A. Erhat.

mesul *sf.* (l ince okunur) esk. Sorumlu.

Table 133. Senses of *Sorumluluk/Sorumlu/Mesul/Mesuliyet/Sorum*

Sorumluluk (39)	Sorumlu (23)	mesul (1)	mesuliyet (0)	sorum (0)
Single sense:38	Single sense:23	Single sense: 1		
Metalinguistic:1				

Table 134. Patterns for *Sorumluluk*

Patterns	Examples
<i>sorumlu</i> +Nplu	<i>sorumlu</i> kişiler
<i>sorumlulukları</i> +V	<i>sorumluluklarımızı</i> yerine getirdik / <i>sorumluluklarını</i> yerine getirdi.

In two different forms of citations, the adjectival form *sorumlu* functions as a pre-modifier and the nominal form functions as the complement of verb *yerine getir-*.

Categories of concordance lines about responsibility are given in Table 135.

Table 135. Categories of Concordance Lines about *Responsibility*

Category	Frequency
biz (Atatürk'e ve eserlerine karşı)	47
bir işin sorumlusu (görevli)	8
neden/suçlu	8
aile üyeleri	8
öğrenciler (gruptakilere karşı)	7
evcil hayvan ya da bitki	3

yurttaş	2
devlet adamı	2
tüketici	1
neslinin devamı (arılar)	1
lider	1
sanatçı	1
birey (insanlara/topluma karşı)	1
yetişkinler	1
aydınlar	1
Atatürk	1
hepimiz (dili doğru kullanmak)	1
insanlar (trafik kurallarına karşı)	1
Total	95

The most frequent responsibility mentioned in these concordance lines is our responsibility to Atatürk and his works.

III.3.25. Temizlik

Temizlik and other related words defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) are given below.

temizlik

a. 1. Temiz olma durumu, arılık (I), saffet, nezafet: “Kırk beş sene geçti, servi sandığının temizlik kokusu hâlâ burnumdadır.” -R. H. Karay. 2. Temiz durma veya tutma durumu: Çocukları temizliğe alıştırmalı. 3. Temizleme işi: “Yaşlı, ak saçlı, temizlik meraklısı, temizlik mütehassısı bir adamdı.” -A. Ş. Hisar. 4. argo Ortadan kaldırma, yok etme, öldürme.

arılık (I) *a.* 1. Temizlik. 2. Günahsızlık: “Aynı anda, gözlerini ovuşturduğumu, sonra bir çocuk arılığıyla gülümsediğini gördü.” -T. Yücel.

saffet *a. esk.* Temizlik, arılık: “Gençlerin tecrübelerle yıpranmamış bir saffet içindeki yüzlerinde yorgunluk duyulmaz.” -A. Ş. Hisar.

nezafet *a. (neza:fet) esk.* Temizlik, paklık.

temiz *sf.* 1. Kirli, lekeli, pis, bulaşık olmayan, arı (I), pak, münezzeh, hijyen, hijyenik: “Ayak basacak tek adımlık temiz yer yok.” -A. Ağaoğlu. 2. Özenle yapılmış: Temiz iş. 3. Çok az kullanılmış veya hiç kullanılmamış olan, özrü olmayan: Temiz araba. 4. Ahlakça lekesiz, necip, nezih. 5. *zf.* Kirli, lekeli, bulaşık olmayan bir biçimde: Temiz giyinmek.

temizlemek *(-i)* 1. Arıtmak: “Yeşil alanların, parkların, koruların klorofili kirli havayı süzer, temizler.” -H. Taner. 2. Sakıncalı, pürüzlü bir işi olumlu sonuçlandırmak. 3. *mec.* Bitirmek, tüketmek: Bir aylık iş vardı, bir haftada temizledim. Bir tepsi böreği temizledi. 4. argo

Öldürmek, yok etmek: “*İntihar etmeden önce de yargıcı temizleyecekti.*” -Ç. Altan. 5. *argo* Kumar oyunlarında öbür oyuncuların bütün paralarını almak. 6. *tıp* Bir yaranın, bir dokunun sağlam olmayan bölümlerini neşter veya bıçakla kesmek.

temizlikçi a. Temizlik işini yapan kimse: “*İlişkilerdeki rol dağılımını sürekli karıştırdığımdan, benim de temizlikçilerle başım hep derde girmiştir.*” -T. Uyar.

Depending on the definitions above we determined five senses of *temizlik*: 1. Kirli, lekeli, pis, bulaşık olmama durumu. 2. temiz durma veya tutma durumu 3. Temizleme işi. 4. *argo* Ortadan kaldırma, yok etme, öldürme. 5. Ahlakça lekesizlik; günahsızlık. The frequencies of the senses of *temizlik* in the corpus are given below.

Table 136. Senses of *Temizlik*

Temizlik (88)	Temizlikçi (1)	Temizlemek (3)
1st sense:1	Single sense:1	1st sense:3
1st and 2nd sense:58		
3rd sense:24		
Metalinguistic:5		

The frequencies of the synonyms of *temizlik* (*nezafet / saffet*) in the corpus are given in Table 137.

Table 137. Senses of *Nezafet/Saffet*

nezafet (0)	saffet (1)
	Proper name: 1

Table 138. Patterns for *Temizlik*

Patterns	Examples
N+CONJ+ <i>temizliğine</i> +V	Sayfa düzenine ve <i>temizliğine</i> dikkat ederim/ettim.
N+ <i>temizliği</i>	beden / çevre / ev <i>temizliği</i>
ADJ+ <i>temizlik</i>	kişisel <i>temizlik</i>

The stative nominal *temizlik* patterns with premodifying adjectives or with other nominals to form compounds.

Categories of concordance lines for *temiz*, *temizle-* and *temizlik* are given in Table 139. The most frequent collocates of these words are *çevre* (51), *hava* (27), *ev* (22),

sağlık (22), vücut (21), giysi (17), kişisel (14), su (13), Atatürk (10) kitap (9), deniz (8) and ödev (8).

Table 139. Categories of Concordance Lines for *Temiz, Temizle-, Temizlik*

Category	Frequency	Category	Frequency
çevre	51	baskı	1
hava	27	boğazını	1
ev	22	cadde	1
sağlık	22	çalış	1
vücut	21	deyim	1
giysi	17	din	1
kişisel	14	diş	1
su	13	duvar	1
Atatürk	10	dükkan	1
kitap	9	göz boncuğu	1
deniz	8	havuz	1
ödev	8	hayvanların derisi	1
değerler	5	her şey	1
duygu	5	her yer	1
toprak	4	iş	1
yiyecek	4	İzmir	1
bahçe	3	kanat	1
kiler	3	kar	1
sabah aydınlığı	3	koku	1
türkü	3	lokanta	1
yürek	3	misafir	1
ada	2	motor	1
araba	2	oda	1
bekleme salonu	2	okul	1
depo	2	önemi	1
eşya	2	renk	1
hayvan	2	salon	1
kalp	2	saygınlık	1
kan	2	sofra	1
nesne	2	sokak	1
sınıf	2	Türk	1
Türkiye	2	Türk gençleri	1
yara	2	Türkmen	1
yer	2	uygarlık	1
ağaç	1	vatan	1
alışkanlık	1	yaradılış	1

arı	1	yardımlaşma	1
ayaklarını	1	yatak	1
bağırsak	1		
Total		324	

Table 140 shows sample concordance lines for *temiz*, *temizle-*, *temizlik*. These concordance lines also show some samples of hidden curriculum. They include some sexist, religious and national concepts. For example, sexist worldview is conveyed by the concordance lines which describe mothers and sisters while doing housework such as cleaning the house. Men and brothers are never described while cleaning the house. Religious beliefs are also imposed by these concordance lines. For example, they include some religious concepts such as *dua*, *yaratılış*, *Müslüman* and some words related to Turkish nation such as *Türklerin temizliği*, *ulusumuzun temiz yaratılışı* as seen in Table 140.

Table 140. Sample Concordance Lines for *Temiz*, *Temizle-*, *Temizlik*

aynı çevreyi paylaşıyoruz. Tüm canlıların sağlığı için de yaşadığımız çevrenin	temiz	olması gerektiğine inanıyoruz. Bu temada sağlık ve çevre konularında bilgi
spor yaparken daha çok nefes alırız. Bu yüzden soluduğumuz hava	temiz	olmalıdır. Açık havada oynamalıyız ve spor yapmalıyız. İnsanlar, sağlıklı olmak
yıkar. Çorabımı, ben giydiriyorum, o çıkarıyor. Odayı ben boyadım, annem	temizledi	. Aşağıdaki boş bırakılan yerleri uygun bağlaçlarla tamamlayarak cümleler oluşturunuz. Yine
eksik kalan bayram ihtiyaçlarını almak için markete gitti. Ablam ev	temizliği	yapıyor. Bense bana alınan bayramlık giysilerimi, ayakkabılarımı giyip aynanın karşısında
arkadaşımdı. Telefonda uzun uzun araştırdığı konuyu anlattı. Salona döndüğümde annem,	temizliği	bitirmiş dinleniyordu. Koltuğun üstündeki kâğıtlar yoktu. Heyecanla: Kâğıtlarım nerede, deyince
yapmıştı. () Ayşen, kahvaltısını yaptı ve dışarı çıktı. () Annem, akşama doğru	temizlik	yaptı. () Kapalı çarşıda, el sanatlarına gönül verenler, her gün rengârenk
erkekler alınlarına kara sürerek su kaynaklarına giderler. Bu karaları orada	temizleyerek	dua ve niyazda bulunurlar. Bunun yanında, kötülük ve sıkıntılardan kurtulma
çocuğu herkes severdi.	temiz	giyiniyor." derlerdi. Bu sıralarda en çok

Komşuları, " Zübeyde Hanım'ın oğluna bakın, ne		sevdiği şey, bahçelerinde bulunan
deniz kaplumbağaları barış içerisinde kardeşçe yaşarlarmış. Denizin suyu o kadar	temiz	ve berrakmış ki kuşlar avlayacakları balıkları ta yükseklerden bile fark
Elbiselerimizi giydik. Tarandık ve Atatürk'ün yanına çıktık. Çünkü Atatürk	temizlik	ve düzene dikkat ederdi. O gün çok mutluydu. Gözlerinin içi
kalana kadar vatanı savunurum. Kurşunlarım bitince, değersiz vücudumu bayrağıma sarar;	temiz	kanımı, kutsal bayrağıma içire içire tek başıma can veririm. Ben
atılmalıydı. Öte yandan 1500'lü yıllarda Anadolu'ya gelen gezginler Türklerin	temizliğini	görüp hayran kalırdı. Bunun nedenlerinden biri olarak Türklerin Müslüman olması
birincisinde gösterdiği üstünlüğü ikincisinde de göstereceğinden hiç kuşum yoktur. Ulusumuzun	temiz	yaradılışı nice yeteneklerle doludur. Ancak bu doğadan gelen yetenekleri geliştirecek

The opposite of cleanliness, which is dirtiness, is also analyzed. Table 141 shows the categories of concordance lines for *kirlet-*, *kirli(lik)* and *pis(lik)*. The most frequent collocates of these words are *çevre* (18), *hava* (12), *deniz* (10), *sağlık* (9), *su* (6), *koku* (4) and *vücut* (4).

Table 141. Categories of Concordance Lines for *Kirlet-*, *Kirli(lik)*, *Pis(lik)*

Categories	Frequency	Categories	Frequency
çevre	18	sofra	2
hava	12	vatan	2
deniz	10	değerler	1
sağlık	9	dere	1
su	6	ev	1
koku	4	görüntü	1
vücut	4	hayvan	1
yer	3	kent	1
ada	2	kız	1
dil	2	kitap	1
düşman ayağı	2	manevi	1
giysi	2	orman	1
gürültü	2	şehir	1
nesne	2	toprak	1
renk	2		
Total		96	

In Table 142, sample concordance lines for *kirlet-*, *kirli(lik)* and *pis(lik)* are given.

Table 142. Sample Concordance lines for *Kirlet-*, *Kirli(lik)*, *Pis(lik)*

temiz su ve toprağa gereksinimi olduğunun bilincine varan çocuk, çevresini	kirletmekten	kaçmır. Yaşadığı doğal çevrenin sadece kendisine ait olmadığını, pek çok
bir fabrika yapıldığını duyduk. Apartmanlardan ve fabrikalardan çıkan dumanlar, Gökyüzünü	kirletmek	için yarışıyorlar. Apartmanda kimse birbirini tanımıyor. Eski mahallemiz gibi değil
yüzeyini bir anda kaplamış. Bidonlar simsiyah bir boya yayarak denizi	kirletiyormuş	. Tertemiz, berrak sular bir anda kirli ve simsiyah bir boyaya
her işimizi, ellerimizle yapıyoruz. Ellerimiz kirli olursa dokunduğumuz her şeyi	kirleterek	mikropların vücudumuza girmesine neden oluruz. Onun için yemekten önce ve

As seen in Table 143, all of these concordance lines explain that dirtiness is something bad.

III.3.26. Tutumluluk

The definition of tutumluluk in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) is given below:

tutumluluk *a.* Tutumlu olma durumu.

tutumlu *sf.* Aşırı harcamalardan kaçınan, idareli, muktesit: “Ayşe hesabını kitabını bilir, tutumlu bir ev kadınıydı.” -Halikarnas Balıkcısı.

idareli *sf.* 1. İdare etmesini bilen, iyi yöneten. 2. Tutumlu: *İdareli bir kadın.* 3. *zf.* Tutumlu bir biçimde, ekonomik olarak: “Sattıkları küpenin parasını çok idareli kullanıyorlardı.” -P. Safa.

muktesit *sf. esk.* Tutumlu.

Table 143. Senses of *Tutumlu/Tutumluluk*

Tutumlu (27)	Tutumluluk (7)
Single sense:27	Single sense

Synonyms of *tutumlu* (*muktesit* and *idareli*) are not found in the corpus.

Table 144. Patterns for *Tutumluluk*

Patterns	Examples
<i>Tutumlu</i> +Vinf	<i>tutumlu</i> olmak (için)
Nplu+ <i>tutumlu</i> +V	harçlıkları / kağıtları / <i>tutumlu</i> kullan-
<i>tutumlu</i> +N	<i>tutumlu</i> çocuk

The derived adjective *tutumlu* appears in the light verb construction and also appears with the verb *kullan-* where it functions more like an adjective. Finally, the adjectival form *tutumlu* also serves as a pre-modifying expression.

For the analysis about *sparingness*, concordance lines for *tutumlu(luk)*, *kumbara*, *tasarruf*, *biriktir-* are searched. 12 concordance lines for *tutumlu* explain how we can be sparing, 2 lines explain what sparingness is, and why we should be sparing. The importance and difficulty of being sparing is also mentioned in 1 concordance line. Concordance lines for *tutumluluk* gives the definition of sparingness in 2 concordance lines. There are also 2 concordance lines that explain the relationship between sparingness and investment. In 1 concordance line, the relationship between sparingness and consumption is explained in 1 concordance line. The most frequent collocate of *kumbara* is *para* (13) and the other frequent collocate is *atık kağıt* (7). 5 concordance lines explain how we can economise and 4 concordance lines explain why we should do this. The benefits of saving (2 lines) and the importance of it (1 line) are also explained. Some collocates of *tasarruf* are *su* (5), *enerji* (4), *giysi* (2), *para* (1) and *yiyecek* (1). The most frequent collocate of *biriktir-* is *para* (16). Others are *kitap* (3), *koleksiyon* (3), *ansiklopedi* (1), *bilgi* (1), *çöp* (1), *güzellik* (1), *kumaş* (1), *kupon* (1) and *renk* (1).

Table 145 shows sample concordance lines for *tutumlu(luk)*, *kumbara*, *tasarruf*, and *biriktir-*

Table 145. Sample Concordance lines for *Tutumlu(luk)*, *Kumbara*, *Tasarruf*, *Biriktir-*

arsadan bulduğu Cam kırıkları: Para Ev çevirmek kolay, diyordu İş	tutumlu	olmakta. 1. "Güle güle otur"a gitmek ne demektir? 2. Çocuklar evcilik
birakılan yerleri tamamlayınız. -li, -lık, -lı, -lu Ailemizin verdiği harçlıkları	tutumlu	kullanalım. Kir... yerlerde oynamayalım. Tutum... olmak hepimizin görevidir. Yaş... lara
giderleri alt alta yazıp toplayınız. Toplamlar, karşılaştırınız. YATIRIM VE TUTUMLULUK	Tutumluluğun	, yatırımla yakından ilgisi vardır. Yatırım, eldeki paranın kâr amacıyla bir
çok olursa kalkınmanın hızı da artar. Yatırım, para ile yapılır.	Tutumluluğun	olmadığı, tüketimin fazla olduğu yerde para birikmez. Dolayısıyla yatırım da
Babası: - Daha çok para biriktirebilirsin, demiş. Çünkü Tuğba'nın bir	kumbarası	varmış. Tutumlu olmak için bunlar da yetmezmiş. Oyuncaklarına zarar vermeden
kalktı, kumbaraya doğru yöneldi. Daha önce hiç dikkatini çekmemişti bu	kumbara	. Üzerinde "Atık Kâğıt Kumbarası" yazıyordu. Kendi kendine düşündü, "Atık Kâğıt
Her şeyde Tasarruf Suda Tasarruf edilir. Muslukları kapatarak. Tasarruf edilir.	Tasarruf	edilir. Yukarıdaki kelimeleri kullanarak bitişik eğik yazı ile tasarruf konulu
yazınız. ÜRETİM VE TÜKETİM Cebindeki harçlıktan At biraz kumbarana Bugün	tasarruf	eden Güçlü çıkar yarına a) Aşağıdaki soruları, yukarıdaki şiire göre
kumaş yapılır. TELEVİZYONDAKİ REKLÂMCİ AMCA İlk önce Kumbaralar gösterip Para	biriktirmemi	Öğütlyyorsun. Sonra da Bu sakızı çiğne, Şu çikolatayı ye, Bu

Table 146 shows sample concordance lines for *israf* and *savurganlık*.

Concordance lines for *israf* include *yiyecek* (4), *enerji* (2) and *para* (2).

Table 146. Sample Concordance lines for *israf* and *savurganlık*

kapılmamalıyız. Reklamların etkisinde kalarak yapacağımız hatalı ya da gereksiz alışverişler	israfa	düşmemize neden olabilir. Bu yüzden reklamı yapılan ürün ve hizmetler
NE GÜZELDİR Haydi koş bir, iki, üç... Gereksiz yanan ampuller,	İsraf	etmeyin enerjiyi diyor, Onu yeniden sağlamak güç. Bak musluk ağlıyor
bardak içmeli, Fazlası hatadır tez vazgeçmeli. Her hususta kanaati seçmeli,	İsrafta	sinirler geçer isyana. Ozanlar Anadolu'nun yiyecekleri, içecekleri üzerine destanlar
sormaya, haberleşmeye, yaklaşılmaya, hatta yardımlaşmaya yaraması lazım gelen misafirlik	israfa	yol açarak insanları müşküllere sarması, dedikodulara, kırgınlıklara sebep olması

müessesinin		doğrusu
noktalama işaretlerini koyunuz. Bakkaldan iki ekmek... dört yumurta aldım... 5. Mutfaktaki	savurganlığı	önlemek için neler yapılabilir? Aşağıya yazınız. VAR Ağacı kıskanırım, Yemiş

All of these concordance lines indicate that *wastefulness* is something that should be avoided.

III.3.27. Vatanseverlik

Vatanseverlik is defined in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) as follows:

vatanseverlik *a.* Yurtseverlik: “*Vatanseverlik, doğduğu yeri, evini, köyünü, müstakil devlet sınırları içinde memleketini sevmektir.*” -O. S. Orhon.

yurtseverlik *a.* 1. Yurtsever olma durumu, vatanseverlik. 2. Yurtsevere yakışır davranış, vatanseverlik, vatanperverlik.

yurtsever *sf.* (*yu'rtsever*) Yurdunu, milletini büyük bir tutku ile seven, bu uğurda her türlü özveriye katlanan (kimse), vatansever, vatanperver.

vatanperver *sf. esk.* Yurtsever: “*Onun büyük vatanperver olması için açık ve müspet bir cidale razı olması şarttı.*” -H. S. Tanrıöver.

Table 147. Senses of *Vatanseverlik/Vatansever/Vatanperver/Yurtsever*

Vatanseverlik (2)	Vatansever (2)	vatanperver (0)	yurtsever (1)
Single sense (2)	Single sense (2)	-	Single sense (1)

Since there is a very small number of concordance citations, no discernable pattern can be found.

Table 148 shows collocates of *vatan*. There are some nouns such as *Atatürk* (28), *hasret* (7), *öğretmen* (6), *Uzun Mehmet* (5), *cennet* (5), *kültür* (5) *asker* (4), *özgürlük* (4) and *dost* (2) among the collocates of *vatan*. The most frequent verb among the collocates of *vatan* is *öl-*. Some others are *savaş-* (9), and *çalış-*. The most frequent adjective among the collocates of *vatan* is *bölünmez* (9). Others are *kutsal* (4) and *güzel* (3). It is important that being a patriot does not mean only to die, to kill or to war. As indicated by

these concordance lines, a person can be a patriot by doing his / her work honestly and appropriately. *Searching for pit coal* and *saving the forests* are also shown as good features of a patriot.

Table 148. Collocates of *Vatan*

Nouns	Frequency	Verbs	Frequency	Adjectives	Frequency
atatürk	28	öl-	18	bölünmez	9
hasret	7	savaş-	9	kutsal	4
öğretmen	6	çalış-	5	güzel	3
Uzun Mehmet	5	(maden kömürü) ara-	5	aziz	1
cennet	5	(Ormanı) koru-	3	büyük	1
kültür	5	kur-	2	eski	1
asker	4	(Fidan) dik-	1	(kale gibi) sağlam	1
özgürlük	4	(her şeyini) feda et-	1	özgür	1
dost	2	öldür-	1	yeşil	1
Tanrı	1			bağımsız	1
Türk aydınları	1				
Türk çocuğu	1				
Türk milleti	1				
bütün Türkler	1				
Total	71	Total	45	Total	23

Table 149 shows sample concordance lines for *vatan*, *vatansever(lik)* and *vatandaş(lık)*.

These concordance lines also include some concepts related to religion such as *seccade*, *namaz*, *minare*, *kutsal*, *Tanrı*, *ruh* and *dua*.

Table 149. Sample Concordance Lines for *Vatan*, *Vatansever(lik)*, *Vatandaş(lık)*

toplayan bir gelin Ve seccadesinde namaz kılan bir ihtiyar annedir.	Vatan	, Aydın tebessümüyle Aslıhan Ve duru bakışlarıyla Emine'dir; Vatan, Ceylânpınar
annedir. Vatan, Aydın tebessümüyle Aslıhan Ve duru bakışlarıyla Emine'dir;	Vatan	, Ceylânpınar'da bir ince ceylan, Edirne'de bir ince minaredir
işleyen bir Karagöz ve Hacivat oyunu yazınız. 1. Şehitler neden kutsaldır? 2.	Vatanı	nasıl tanımlarsınız? BİR YOLCUYA Dur Yolcu! Bilmeden gelip bastığın Bu

kömürü aramaya devam edeceğim ana. Bir gün onu bulacağım. Böylece	vatana	hizmet edeceğim, dedi. O akşam anası başka bir şey demedi, sustu
adın yerine kullanılan kelimeleri yuvarlak içine alınız. Ana, baba inerken, "	Vatan	gidiyor." diye, Onu o gün Türklere, Tanrı verdi hediye. 1919 Türk
içinde insan kemiklerine rastlamamak mümkün değildi. Bu topraklarda kanlarını döken	vatan	koruyucularının gönüllerde yaşayan anılarına saygı ve ruhlarının memnun olmasına dua
Bütün köylerinde güzel yurdumun, Okumayan, yazmayan kalmamalı. Bu vatan, cennet	vatan	Kalkınmalı, kalkınmalı. Hep aydın günlerimiz olmalı, Milletçe, el ele, beraber
istediği ve hak bildiği bütün zevklerini, hazlarını ve tutkularını önce	vatanserverlik	mihrakında toplayıp süzdükten sonra uygulama alanına yayan bir insansınız. Sizde
yakmayı başardı. Mustafa Kemal ve kendisiyle aynı duyguları paylaşan bütün	vatanserverler	, Erzurum ve Sivas Kongrelerinde vatanımızın, milletimizin kurtuluşu için takip edilecek
seçme ve seçilme ödevimizi yerine getirmek, yasalara saygılı davranmak temel	vatandaşlık	görevlerimizdir. Hepimiz bu görevleri severek ve isteyerek yerine getiririz. Atatürk
ziyareti yapmayı ihmal etmezdi... - Peki, ben kimim Cemil... Askerlik yapmak	vatandaşlık	görevlerimizdendir... Cumhuriyeti kurduktan sonra Atatürk'e sordular: Şimdi ne yapmak
olayı görülecek. Soğuktan dondum. Ekmek almayı unutma. Vergi vermek bir	vatandaşlık	görevidir. Öksürüğüm bir türlü geçmedi. Yolculuk nereye? Kazağı dört numara
tarzda çalışmakla mümkün olabilir. Bu sebeple, okuyup yazma bilmeyen tek	vatandaş	bırakmamak, memleketin büyük kalkınma savaşının ve yeni çatısının istediği teknik
alınmalıdır. İnsanlığın bütününün refahı, açlık ve baskının yerine geçmelidir. Dünya	vatandaşları	, haset, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde terbiye edilmelidir." "Biz, millî

Vatandaşlık is used with *görev* in 14 of these concordance lines. Table 150 shows concordance lines for *yurt* and *yurttaş*. In the first concordance line of Table 150, it is written that *Atatürk* said “*Ne mutlu Türküm ben*”. However, *Atatürk* said “*Ne mutlu Türküm diyene*”. There is a huge difference between these sentences. The former one can be interpreted as something related to race. But the latter one is related to the superordinate identity. The second sample concordance line in Table 150 includes a word related to religion such as *ilahî*. It is emphasized that the citizens should be well-educated, honorable,

well-intentioned and self sacrificing. They should also have some values such as righteousness, pacifism, goodness and they should love their nation, flag and family.

Table 150. Sample Concordance Lines for *Yurt, Yurttaş*

benzer aslana. Atam birçok yeniliği duyurdu, Emanet eyledi bize bu	yurdu	. Ne mutlu Türküm ben dedi buyurdu, Ey Türk candan sarıl
derin üzüntüyle bağırdıkları duyuldu. Uygurlar bu ilahî emre uyarak toplandılar.	Yurtlarını	bırakıp göçmeye başladılar." 5. Yukarıdaki paragraf aşağıdaki türlerin hangisinden alınmıştır? A
bir kulübede oturduğumuzu ve kargaları kovmakla uğraştığımızı unutamam." İşte Mustafa,	yurt	topraklarını saldırganlardan korumaya, ilk defa kargaları dayısının tarlasından kovalamakla başladı
öldü. İsteği üzerine Süleymaniye Camisi'nin bir köşesine gömüldü. Geride,	yurdunu	süsleyen camiler, köprüler, hanlar, çeşmeler ve kervansaraylar bıraktı. YENİLİKLER VE
ben. Cahil kalmak dünyada Yarım olmak demektir. Yarım adam bu	yurda	Zararlı bir emektir. Benim gibi her çocuk. Okulunu sevmeli. Derslerini
getirsin; iyi ya da kötü olsun, her zaman gerçekten ayrılmayacağız." "	Yurduna	hizmet etmek isteyenler onurlu, iyi niyetli ve özverili olmalıdır. Fakat
bireylerinin genelince kabul gören değerler birliğidir. Türk milleti için bunlar	yurt	, millet, bayrak sevgisi; iyilik, güzellik, doğruluk gibi değerlerdir. Türk ahlakı
ölçüşür, küçük birliklere baş olacaklar seçilmiş böylece. Bugün Anadolu insanı,	yurdunu	savunmadan başka amaçla savaşmayı yiğitlik saymıyor. Güreş yiğitçe ve kardeşçe
daha çok ve daha büyük işler yapmak zorunluluğunda ve azmindeyiz.	Yurdumuzu	dünyanın en bayındır ve uygar ülkeleri düzeyine çıkaracağız. Ulusumuzu en
düşüncelerine saygı beslemeye artık alıştırmalıyız. Aynı zamanda onların temiz yüreklerinde	yurt	, ulus, aile ve yurttaş sevgisiyle beraber doğruya, iyiye ve güzel
ve bilincidir." "Bir toplum ancak diliyle var olabilir." "İnsanın gerçek	yurdu	dilidir." "Dil kişiliğimizin temelini oluşturur." Aşağıya okuduğunuz metinle ilgili üç

Although the frequency of concordance lines for *vatanseverlik* and *yurtseverlik* are very low, when we analyze the concordance lines for *vatan* and *yurt*, we understand that it is one of the frequent values. The total frequency of concordance lines in which love of country is described is 147.

III.3.28. Vefalılık

Definitions of *vefalı* and *vefakar* in TDK *Türkçe Sözlük* (2005) is given below.

vefalı sf. Vefakâr: "Haturda kalan şey değişmez zamanla / Ne vefalı komşumuzdun sen Fahriye abla" -A. M. Dranas.

vefakârlık a. Vefalı olma durumu: “*Bu, Türk’ün ezeli meziyeti olan misilsiz bir vefakârlıktı.*” - E. E. Talu.

vefakâr sf. (*vefa:kâr*) Vefası olan, sevgisi geçici olmayan, hakikatli, vefalı: “... *iftihar duyarak sadık ve vefakâr bir ömür sürmektedir.*” -R. H. Karay.

Table 151. Senses of *Vefa/Vefalı/Vefasız/Vefakar/Hakikatli*

Vefa (5)	Vefalı (4)	Vefasız (2)	vefakâr (0)	hakikatli (0)
Single sense:3	Single sense:	Single sense:2	-	-
Proper name:1	Metalinguistic:1			
Metalinguistic:1				

Table 152. Patterns for *Vefalılık*

Patterns	Examples
Ne (DT) <i>vefa</i> +Vneg ne+N+V	Ne (bir) vefa gördüm ne fayda buldum.
en+ <i>vefali</i> +N	en vefalı (yürek/dost/sevgili)

The value term *vefa* occurs in formalic expressions in the language and as a borrowed word it more often is used in relatively fixed expressions. Its adjectival form *vefali* combines with degree expressions.

Table 153 shows the frequency of concordance lines for *vefa*, *vefali* and *vefasız*. There are only 8 concordance lines about fidelity and two concordance lines about disloyalty.

Table 153. Frequency of Concordance lines for *Vefa, Vefalı, Vefasız*

Vefa	4
Vefalı	4
Vefalılık	0
Vefasız	2
Vefasızlık	0

In table 154, concordance lines for *vefa*, *vefali* and *vefasız* are seen.

Table 154. Sample Concordance Lines for *Vefa*, *Vefalı*, *Vefasız*

adım, tarih ve yer belirterek anlatması halkına olan güveninden ve	vefa	duygusundan kaynaklanmaktadır. Okuduğunuz metinden alınmış aşağıdaki cümlelerle Atatürk'ün kişilik
her arı, önemsiz bir yer tutar. Bal arısı , çiçeklerin en	vefalı	ve tedbirli dostudur. Yaban arıları, kelebekler, kuşlar çiçekten çiçeğe konarak
bir eli cihandadır. Ses verir en yüce umutların katından, En	vefalı	, en dost yürek ondadır. Kızılay göklerimizde her mevsim ışıır gibi
duvara Yanından, göğsünden açılır yara Yâr gelmezse yaraların elletme " En	vefalı	sevgili toprak değil midir? Onda doğup, onda yaşayıp, onda uyumaz
de âşığa katılarak söylemeğe başladılar: "Nice güzellere bağlandım kaldım, Ne	vefa	gördüm ne fayda buldum. Her türlü isteğim topraktan aldım. Benim
sızıldamayla konuşmaya başladı. "Yeni yeni aklınıza geldim değil mi? Ne	vefasızmışsınız	! İnsan bir düşünür, benim bir ablam vardı, ne oldu, gelip
c. Yağmalamak ç. Kesmek Tabi burada asıl üzerinde durulması gereken	vefasız	insanlardır. a. Sevgisi çabuk geçen b. ilgi göstermeyen c. Değer

Atatürk's fidelity is mentioned in the first concordance line in this table. A honeybee, Kızılay and soil are also described as faithful.

III.3.29. Yardımseverlik

Yardımseverlik is defined in TDK *Türkçe Sözlük* as follows:

yardımseverlik a. Hayırseverlik: "Sevimliliğinden, yardımseverliğinden hiçbir şey yitirmemişti." -A. Kutlu.

hayırseverlik a. Hayırsever olma durumu, iyilikseverlik, yardımseverlik.

yardım a. 1. Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, muavenet: "Oğlunun yardım dileyen bakışlarını görmezden gelerek kahvaltı masasına oturdu." -E. Şafak. 2. Bir ülkeye bağış veya ödünç olarak verilen para ve ihtiyaç maddeleri. 3. Etki: "Otların üstünde, ağaçların yapraklarında kalan yağmur damlaları rüzgârın da yardımıyla öğleye kadar kurudu." -N. Cumalı. 4. Bağış, iane. 5. İşlerin daha etkin ve verimli olabilmesi için sağlanan katkı, destek: "Bugün tiyatroya yapılan devlet yardımlarının gerekçesi de tiyatronun eğitimle olan sıkı ilişkisine dayanmaktadır." -M. And.

hayır, -yırı (II) a. 1. İyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım. 2. *sf.* İyi, hayırlı, yararlı, faydalı: *Hayır haberdir inşallah!*

yardımlaşma a. Yardımlaşmak işi: “Zira göçebelerin hayatı her an yardımlaşmalarını gerektirir.” -C. Meriç.

yardımlaşmak (nsz) Karşılıklı yardımda bulunmak: “Denizciler aralarında, karadaki tarla sahiplerinden çok daha fazla, hem çok daha candan yardımlaşırlar.” -Halikarnas Balıkcısı.

Table 155. Senses of *Yardımlaşma/Yardımlaşmak/Yardımsever/Yardımseverlik*

Yardımlaşma (39)	Yardımlaşmak (10)	yardımsever (12)	yardımseverlik (1)
Single sense:34	Single sense:8	Single sense: 12	single sense: 1
Metalinguistic:5	Metalinguistic:2		

Table 156. Senses of *Hayırsever*

hayırsever (1)	hayırseverlik (0)
Single sense: 1	

Table 157. Patterns for *Yardımseverlik / Yardımlaşma*

Patterns	Examples
N, N, <i>yardımlaşma</i> +CONJ+N	iyilik, şefkat, <i>yardımlaşma</i> (ve) dayanışma
<i>Yardımlaşma</i> +N/Nplu	<i>Yardımlaşma</i> Derneği, kuruluşu, kurumları
<i>yardımlaşma</i> +CONJ	<i>yardımlaşma</i> ve dayanışma
<i>Yardımseverler</i> +Ncomp	<i>Yardımseverler</i> Derneği

The value term *yardımlaşma* functions as a pre-modifying adjective especially with organizations or institutes. Very often it combines with *dayanışma* to form coordinate constructions.

Table 158 shows categories of concordance lines for *yardım*, *yardımcı* and *yardımlaşma*. Helpfulness among family members is the most frequent category. The second frequent category is Kızılay, which help people who need help especially in natural disasters. Helpfulness among friends, between healthy people and disabled and among neighbours are other frequent categories.

Table 158. Categories of concordance Lines for *Yardım, Yardımcı, Yardımlaşma*

Categories	Frequency
Family members – each other	33
Kızılay – people who need help	24
Friends – each other	13

People - disabled	12
Neighbours – each other	11
Charitable organizations - people who need help	11
People – old people	11
Teachers - students	7
God - people	7
Rescue parties - people who need help	7
People - Kızılay	6
Elders-childern	6
People - animals	4
Soldiers – each other	3
People – other people	3
Students – each other	3
State - people in natural disasters	2
Doctor - patient	2
Volunteers – old people and earthquake victims	2
Society – charity organizations	2
The rich – the poor	2

As seen in Table 159, concordance lines for *yardım*, *yardımcı*, *yardımlaşma* and *yardımsever(lik)* include some religious concepts such as *Yaradan*, *Allah*, *din adamları*, *cennet*, etc. There is also a sexist point of view in these lines as understood from the division of labor at home. Mothers and daughters are described in works related to cooking or looking after children whereas fathers and sons are described in works outside the house.

Table 159. Sample Concordance Lines for *Yardım*, *Yardımcı*, *Yardımlaşma*, *Yardımsever(lik)*

durdukça dur hastane. Hastane hekimlerin mekânı, Elinden geldikçe incitmez canı,	Yardım	Yaradandan olsun dermanı, Yavrumu sağ salım ver hastane. Hastane büyük
padişah tekrar teşrif ettiler: "Mimarbaşı sözünde kararlı mısın?", " Allah'ım	yardımla	, padişahımın desteğiyle söz verdiğim günde camiye tamamlayıp, kapısını kaparım." dedim
dimdik ayakta durabileyim. Şu gemiler Boğaz'dan geçemesin. Allah'ım ,	yardım	et! Seyit hem dua ediyor hem de ağlıyordu. Arkadaşı Ali

anam. Ben derdimi kime yanam, diye düştüm dönüş yoluna. Allah	yardım	etti, bu yoksul kuluna. Sekmeden, tökezlemeden eriştim köyümüze. Girdim evimize
ziyareti (müzeler, tarihî yerler vb.) yazınız, Mevlâna'nın "Cömertlik ve	yardım	etmede akarsu gibi ol." sözünü açıklayarak yazınız. "Mevlâna" metninde okuduklarınızla
Ben sandıktan bir bebeğin çıkmasını istemiştin. Babam da din adamlarına	yardım	eden derneğe durumu yazmıştı. Gene de sandıktan oyuncak bebek yerine
babasının en bunaldığı bir saatte imdadına yetişiyordu. Göklerden gelmiş bir	yardıma	benzeyen son muvaffakiyet, bunun en parlak bir delili idi. Fakat
Yaz mevsiminin kurak geçmesi verimi olumsuz etkiledi... Bulaşıkları yıkarken annene	yardım	edersen dondurma yemeye gidebiliriz.... Konuşmak istediği için o da çıktı
Hayvanların bakımında, tarlada, çamaşırda, kardeşlerinin ihtiyaçlarında annesi hep Gülizar'dan	yardım	istiyordu. Gülizar ilkokula başladığı günlerde biraz kaygılı, bundan dolayı da
kâğıtlar seçmeyi de. Kâğıt ve kartonlarla dolan çöp sepetini boşaltmaya	yardım	ediyordu annesine. O yıl sınıfını geçince babası onu başka bir
ailenin ilk çocuğuydu. Beş kardeşi vardı. Onlar büyürken annesine hep	yardım	etmişti. Hele yaşı biraz daha büyüyünce annesinin adeta sağ kolu
bahsediliyor? Meslekleriyle birlikte yazınız. Ben fırıncıyım Ben daha çocuğum anneme	yardım	ediyorum. 4. Metne göre noktalı yerleri tamamlayınız. 5. Sizce rüzgâra niçin yaramaz
geldi. Saat ikiye yaklaşıyordu. Arkadaşları gelmek üzereydi. Mutfağa giderek annesine	yardım	etmeye başladı. Annesi ilâçları poşetten çıkardığında birinin eksik olduğunu gördü
Yaz mevsiminin kurak geçmesi verimi olumsuz etkiledi... Bulaşıkları yıkarken annene	yardım	edersen dondurma yemeye gidebiliriz.... Konuşmak istediği için o da çıktı
B. hasta olan arkadaşımızı ziyaret etmek C. annemize ev işlerinde	yardımcı	olmak 6. Aşağıdaki sözcükleri birer cümlede kullanınız. iyilik kardeş yardımsever misafir
gibi mi?" "Evet" dedi babam. "Yaşasın!" diye bağırdım. " Çadırı kurmana	yardım	edebilir miyim? Sonra ateş yakmana... Bana balık tutmayı öğretecek misin
zaman Hep benim için kalsın. Bir robot yapmak isterdim, Babama	yardım	etsin. İşini erken bitirip Hemen yanıma gelsin. Bir robot yapmak
dere kenarında çimiyor, ağaçlara tırmanıyor, kuş yakalıyordu. Tarla sulamaya babasına	yardım	ederken süt dişleri döküldü bir bir. O sene okulun yolunu
aileler sayılmaz. Zor günlerde, aile üyelerini bir arada tutan, birbirlerine	yardımcı	olmalarını sağlayan en sağlam bağ, işte bu tür manevî bağlardır
dini, dili, ırkı ne olursa olsun, sadece insan olması, ona	yardım	edilmesi için yeterlidir. Dünyanın herhangi bir köşesinde üretilen bir değerden
un, makarna gibi yiyecekler getirdi. Battaniyeler dağıttı. Komşu köyler	yardımlaşma	içine girdi. Buğday, bulgur, tarhana toplayıp getirdiler. Böylece sel

de		baskınının
senin ninene yaptığını onlar sana yapmazlar. İnsanlar her zaman birbirleriyle	yardımlaşmalıdır	. Bence yaşlılar, en çok yardıma muhtaç olanlardır. Hadi git nineni
oynamak gerçekten güçleşiyor. Mesela, babanın cennete gittiği, dünyada seninle ilgilenecek	Yardımseverler	Derneğinden başka kimsenin kalmadığı zamanlar bu oyunu oynayabilmek çok zor
bilgili, mert, sözünün eri, doğrudan yana , akıllı, zeki, hazırcevap, nüktedan,	yardımsever	ve insancıldır. Çoğu kez de ayıbımızı yüzümüze vurmaktan kaçınmaz. Hoca

IV. OBSERVATIONS ON THE CONTENT PROPERTIES OF *TURKISH* *TEXTBOOK CORPUS* TEXTS

Observations in the texts can be divided into four groups. The first group of observations involves ‘contradictions and inconsistencies’. In this group, texts aim at introducing some values but while doing it, they contradict other values or they aim at introducing some values but are not able to explain them accurately. The second group of observations is about ‘Readership, Learner Texts and Textual Organization (or Content)’. Texts in this group are not appropriate to the readers because they either are not appropriate to the students’ level of development or they exhibit some discursive in their textual organization. The third group of observations are about ‘biased value teaching’. While mentioning some values, texts in this group convey other messages related to sexism and beliefs. The last category is about text which contains all/most of the observations listed above.

IV.1. Contradiction and Inconsistencies

Denizlerin Berberi

In this text, the lives of swallowtail seapearches, which are a kind of fish that feed on parasites on other fish, are explained. Since swallowtail seapearches do something good for other fish, other fish do not give harm to swallowtail seapearches and this is presented as an example of solidarity among animals. We understand this idea of *solidarity* from comprehension questions. The students are asked to give “another” example of “solidarity among animals”. Explaining the value of solidarity in this way is incorrect for three reasons:

1- Solidarity means helping and supporting each other. In this sense, it is a reciprocal activity. However, in our example text, only swallowtail seapearches “help” other fish and other fish just do not give harm to swallowtail seapearches in turn.

2- Giving animals as an example for solidarity is not appropriate because solidarity is a “voluntary act” among people. People decide to be in solidarity with other people by their freewill and purposeful decision making. With this explanation in our mind, is not a natural process. Swallowtail seapearches protect other fish by feeding on parasites on them and it is good for other fish, but swallowtail fish do it as a result of their nature, without the intention of helping others or being in solidarity with others.

3- In terms of pedagogy, there are some maxims of teaching that should be considered in the preparation of the content of a textbook. The content should proceed from known to unknown, simple to complex, easy to difficult, immediate to remote and concrete to abstract. However, this text seems inappropriate in terms of “immediate to remote” maxim. It is better to give examples from the students’ immediate environment. Giving examples of solidarity among the members of a family, among students at a school, among neighbours, among villagers or people in the same city, etc. may be more appropriate than solidarity among swallowtail seapearches (See Appendix 11, No:1).

Kırlangıç Yumurtaları

In the text, there is a dialogue between two children named Aysel and Cengiz. The children talk about taking the eggs from the nest of a bird. Cengiz takes the eggs in his hand and Aysel asks whether the swallows get upset if they don’t put the eggs in the nest. Cengiz states that they will be upset and asks a question: *‘Is it right to take away something that belongs to them?’* Aysel says, *‘If so, I don’t want to take them’*. Cengiz asks another question: *‘Do your parents get upset if someone takes you away?’* Depending

on this question, it can be concluded that what children mean to their parents is the same as what eggs mean to the swallows.

(Cengiz, yumurtayı yuvadan çıkarmış, eline almıştır.)

Aysel: Acaba yumurtayı yerine koymazsak, kırlangıçlar üzülürler mi?

Cengiz: Tabii üzülürler. Hiç onlara ait bir şey alınıp götürülür mü?

Aysel: Mademki üzülürler, öyleyse istemem.

Cengiz: Seni, biri alıp götürse, annenle baban üzülmezler mi?

It can be inferred from the text that the unity of family of people and animals shouldn't be disrupted. Other values that can be observed in this text can be *affection* and *mercy* towards animals. Although there seems to be no problem with the text in terms of these values, there is a problem with one of the comprehension questions:

'Başkalarının eşyalarını izinsiz almakla ilgili ne düşünüyorsunuz?'

'What do you think about taking others' properties without permission?'

This question appears to be problematic for the comprehension of family as a value in the mind of the students. The question leads students to think that eggs are like 'properties', 'things', 'objects' or 'belongings' rather than nestlings, which are children of birds (See Appendix 11, No:2).

Bayrak

Bayrak (Flag) is a poem about *patriotism* value. However, what is presented as *patriotism* is full of violence. The lines 'Sana benim gözümle bakmayanın / Mezarını kazacağım' 'I will dig a grave / of the person who does not look at the flag with the eye of me' indoctrinates hate towards people who does not feel or think the same thing about the Turkish flag with the poet. The poem ends with these lines: 'Tell me where you want to be planted in order for me to plant you there.' Loving or protecting the flag and the country is

about patriotism but these two lines tell us about something else: It reminds us of ‘occupation’ rather than patriotism.

This poem is inappropriate for children because it includes expressions of cruelty and hostility and also it may encourage students to use brute force on behalf of patriotism (See Appendix 11, No:3).

Geleceğin Dünyası

In this text, dreams which are thought to be real in 2035 are explained. It is stated that there will be many developments which will make people’s life easier. After lots of positive changes are told, it is stated that there will be genetically modified domestic cats in the appearance of a lion. Genetically modified organisms are presented as innovative and outstanding entities. It is stated that people will not be vaccinated via injection. Because, with the help of developments on medicine, there will be genetically modified foods such as strawberries which include vaccines. Genetically modified organisms are presented as completely useful and beneficial for human *health* in this text. However, they are explained as harmful entities to be struggled with in another text named *Yeşil Barış* (Greenpeace). It is stated that Greenpeace tries to prevent the leaving of genetically modified organisms to nature (as they are harmful to the nature and *health*).

When this text is evaluated in terms of contradictions among the texts, it can be said that students should be provided with correct, scientific, complete (pro and con of the topic) information on the topic presented in the textbooks and texts related to similar topics should be consistent with each other in terms of teaching related values (See Appendix 11, No:4).

Bastım, Bastım, Gölgene Bastım!

In this text, two children are trying to find a referee for their play. While they were walking around to find someone to be their referee, they saw a child who was trying to shoot a bird with his sling. As explained in these sentences “‘Olmaz.’ der gibi baktılar birbirlerine. Kuşları hedef almış bir hakem, pek uygun bir seçim değildi. *Yürümeye devam ettiler*”, they didn’t want to play with that child because they thought that a referee who targetted a bird would not be a good choice. *Then, they continued walking.* They did not do anything to save the bird; they did not warn that child; they just continued walking without protecting the bird. After that, they saw a child who was feeding a cat and chose him as their referee.

The children are tried to be shown as animal lovers but the true affection of animal should not presented in this way. Because, if an animal is under the risk of being hurt, a real animal lover tries to protect the bird and warn people who target it. They do not just continue walking. There is an inconsistency about the values of love in general and mercy an affection of animals in particular (See Appendix 11, No:5).

Çocuk Kitaplığında Sabah Tartışması

In this text, books in a child library talk about their characteristics. They are proud of themselves and promoting their good qualities and thus they underestimate other books. The aim of this text might be to introduce some books to children and raise their curiosity and willingness to read but while introducing themselves they highlight their characteristics (See Appendix 11, No:6).

This obviously contradicts with *modesty* value as exemplified by the following excerpt:

Don Kişot: “İçinizde en yaşlılardan biri benim. Aynı zamanda en hacimli, en kalın olanı da... Biraz saygı gösterilmez mi adama? Ne yazık ki göstermiyorsunuz. *İkinci*

sınıf, üçüncü sınıf kitapla bir tutmaya kalkışıyorsunuz beni.” , “Biliyorsunuz, ben soylu sınıftan geliyorum her şeyden önce. Sıradan bir kitapla aramızda bazı farkların olması gerekmez mi? Ben bütün dünya dillerine çevrildim. Aynı zamanda dünyanın en çok okunan kitabıyım”

“‘Senin de pek özelliğin yok.’ dedi Fransalı Küçük Prens. ‘Kendi kafana göre iki düşünülmesi yaratmışsın. Birinde Gülliver’i devlerle karşılaştırırsın, birinde de cücelerle... Hiç normal insan bulunmaz mı senin dünyanda kuzum?’

‘Güleyim bari senin bu sözüne.’ dedi Gülliver’in Gezileri. Bütün dünya anladı da bunu, sen mi anlayamadın? Azıcık zeki sanıyordum seni. Demek ki adın gibi aklın da küçükmüş.”

IV.2. Readership, Learner Texts and Textual Organization

In this part of the study, we give excerpts from our TTC database which is mainly exhibiting violations to cohesion and coherence of the text production. (See Appendix 11, No:7-11). We also provide an example poem (See Appendix 11, No:12) which is inappropriate to the level of the students in terms of its linguistic and genre based features.

Tsunami

The text named ‘Tsunami’ (See Appendix 11, No:7) is the description of a natural disaster, tsunami. In the first paragraph of the text, the meaning of the word ‘tsunami’ is given and its formation is explained. The second paragraph is about its speed. The third paragraph explains the damages caused by tsunami and presents examples from some countries. However, the topic of the last paragraph is completely different from the previous ones. It tells the readers that people benefit from nature, especially from oceans. In terms of discourse analysis, such a concluding paragraph doesn’t fit with the cohesion of the text in general. Particularly, it is an example of a violation of thematic progression

(Fries, 2002) in producing cohesive and coherent text (Halliday & Hasan, 1976; Beaugrande & Dressler, 1981).

TSUNAMI

Tsunami, Japonca'da, kıyıdaki dalga ya da limandaki dalga anlamına gelir. Denizdeki hareketlenmeler sonucu oluştuğu için gelgit dalgası da denir. Bu dalgalar, okyanusta veya okyanusa yakın bir yerde meydana gelen deprem veya volkanik patlama sonucu oluşur. Bunlar, boyu yüzlerce metreye ulaşan kocaman dalgalardır.

Tsunami, büyük bir hızla yayılır. Bu dalgaların hızı, bir jet uçağının hızına denktir. Dalgaların hızı, derinliği ile de yakından ilgilidir. Denizlerin derinlerinden kopup gelen tsunami dalgaları, büyük bir hızla dünyayı dolaşabilir.

Tsunami, suya atılan bir taşın oluşturduğu dalgalar gibi, kırılmanın olduğu yerden kopar, çevreye doğru genişleyerek ve yükselerek ayrılır. Başlangıçta küçük olan bu dalgalar, saatte 450 km hızla ilerler. Kıyıya yaklaştıkça da yüksekliği ve hızı artar. Kıyıya çarpan bu dev dalgalar, kıyıda her zaman büyük hasarlara neden olur. Sahildeki binalar, insanlar, hatta şehirler su altında kalır. Bu dalgalar âdeta hayatı durdurur.

Tsunami, okyanus kıyısında yaşayanlar için büyük ve hayati bir tehlikedir. Japonya'da 1992-1993 (bin dokuz yüz doksan iki-bin dokuz yüz doksan üç) ve Hindistan, Endonezya ve Malezya'da 2004 (iki bin dört) yüz binlerce kişinin ölümüne ve milyarlarca liralık ekonomik zarara yol açtı. Tsunami, okyanuslardan doğar ve insanlara büyük zarar verir.

Her şeye rağmen insanlar, tabiatla baş ederek yaşamının yollarını bulmuşlar ve tabiattan yararlanmayı bilmişlerdir. İnsanlar, okyanuslardan da büyük faydalar sağlamışlardır. (Türkçe 3 Ders Kitabı Harf Yayınları)

In the following four examples, we observe similar violations in thematic development and topic continuity of the texts. Each excerpt is discussed in detail.

Beslenme

The value of *attaching importance to being healthy* can be found in this text as it explains the relation between nutrition and health. The whole text (See Appendix 11, No:8) is about the effects of nutrition on health however, there is only one sentence which is about the effects of health conditions on nutrition. As seen in the paragraph below, after the sentence about the effects of health conditions on nutrition, the topic turns to the effects of nutrition on health again:

Çevremizde, beslenmesi yetersiz olan çocukların daha çok ve daha kolay hastalandıklarına sıkça tanık oluruz. *Ayrıca çocukluk döneminde geçirilen hastalıkların hem beslenme sürecini, hem de büyümeyi ve gelişmeyi olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir.*

Beslenmenin, sadece büyümek ve beden sağlığı açısından gerekli olduğunu sanmak da büyük bir yanılgıdır. Çünkü beslenme, zihin ve ruh sağlığıyla birlikte, zihnin gelişimi bakımından da çok önemlidir.

The text is in a textbook for the 2nd grade students in primary schools but the expression of *başı çek-* in the sentence “Bu araştırmalar, dengesiz ve sağlıksız beslenmenin, önlenebilir sağlık sorunları sıralamasında, *başı çektiğini* göstermektedir” may not be understood by the students. Expressions should be chosen as appropriate to the levels of students.

Süt

As this text (See Appendix 11, No:9).is placed under the theme Health, it is expected to be about the benefits of it on human health but only the last paragraph is about the value of attaching importance to being healthy. There is another proble with the text: The last paragraph is off the topic. Until the last paragraph, how the cows are milked, how the milk is pasteurized, how it is brought to our houses are told.

Barış ile Doğa

The text (See Appendix 11, No:10) is aimed at giving information about the love of nature, how to protect nature, the necessity to restrain the cutting down the trees by recycling. In the text, a child named Barış asks how long the paper has been used, what waste paper is, what the benefits of recycling the waste paper are, which materials are used in the recycling. Only some of his questions are answered in the text. The history of paper, the materials used in the process of making paper, paper mills opened after the Turkish war of independence are told. Waste paper’s being used in the production of paper is explained only in one sentence: ‘Günümüzde kağıt; hamur durumuna getirilmiş odundan, keten, jüt,

kamış, çeltik, saman, kendir, pamuk gibi yıllık bitkilerden; hurda çuval ve eki veya atık kağıttan yapılmaktadır'. Nevertheless, the most important question is left unanswered: What are the benefits of recycling wastepaper?

Reklamlar

The text (See Appendix 11, No:11).is about the sparingness value. It warns the reader about the attraction of advertisements. The last sentence is not related to the topic: 'Reklamın kötüsü olmaz, demeden önce bir kez daha düşünmeliyiz'. 'Reklamın kötüsü olmaz' is normally used by advertisers to tell that a "bad advertisement" is better than "no advertisements". It is not normally used to point out the disadvantages of advertisements on people. Therefore the last sentence is not related to the topic of the text.

Gidem Dersin Uçmağa

The value of **honesty** is tried to be dealt with in the text (See Appendix 11, No:12). However, it is really difficult to understand for a student who is at 8th grade because it includes many words which are not used in contemporary Turkish. For example, *uçmak* means *paradise* but now *cennet* is used for *paradise*. *Koz* means *walnut* but now *ceviz* is used for *walnut*. Other words which might not known by students are *kırım*, *derilmiş*, *oyluk*. *Uçmak* and *koz* are especially difficult because they are used in other meanings in Turkish. The definition of *uçmak* and *koz* in TDK Türkçe Sözlük are given below.

uçmak (I) (nsz) 1. Kuş, kanatlı böcek vb. hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak: "*Biraz havalanıp bir başka kayaya kadar uçtu.*" -S. F. Abasıyanık. 2. Uçak vb. araçlar özel mekanizma ile yerden yükselmek, havada yol almak. 3. Sıvı, gaz veya buhar durumuna geçmek. 4. Rengi solmak: "*Rengi birdenbire uçtu.*" -P. Safa. 5. Rüzgâr veya başka bir itici güçle yerinden ayrılıp uzağa gitmek: *Bu gece tahta perde uçmuş.* 6. Yüksek yerden düşmek veya yuvarlanmak. 7. Belirmek: "*Sakalı yeni çıkmış, yüzünde çocukça ifadeler uçuyordu.*" -S. F. Abasıyanık. 8. Patlayıcı madde ile parçalanmak. 9. Uçar gibi dalgalanmak: "*Elleri trençkotunun cebinde, gözlerini karşı kıyıya dikmiş, saçları savrulurcasına geriye*

uçuyor.” -A. İlhan. 10. Çok hızlı gitmek: “*Hele bir asfalta çıkalım görürsünüz bey, derdi. Uçar bu bizim küliüstür.*” -R. N. Güntekin. 11. Hava yolu ile gitmek: *Yarın İstanbul'a uçuyorum.* 12. *mec.* Yok olmak, ortadan kaybolmak: “*Bütün kararları uçmuştu. Yüzünde iradesiz hatlar belirdi.*” -S. F. Abasıyanık. 13. *mec.* Çok sevinmek. 14. *mec.* Gerçek hayattan uzaklaşıp düşlere dalmak. 15. *argo* Keyif verici veya uyuşturucu madde aldıktan sonra kendinden geçmek. 16. *şaka* Aşırılamak: *Bizim kitaplar uçmuş.* 17. *din b.* Dinî inanişâ göre ruh ölümünden sonra göğe yükselmek.

uçmak (II) *a. din b. esk.* Cennet.

koz *a.* 1. *bit.* *b.* Ceviz. 2. İskambil oyunlarında diğer kâğıtları alabilen, onlara üstün tutulan belirli renk ve işaretteki kâğıt. 3. *mec.* Başarı fırsatı olan elverişli durum, saldırış ve savunma fırsatı: “*Başvurduğu bu olağanüstü tabiyede varlığını değil, yokluğunu koz olarak kullanmıştır.*” -H. Taner. 4. *mec.* Karşısındaki alt edecek etkili şey.

As other senses of *uçmak* and *koz* are widely used, the students might try to understand the text by matching a different sense to these words and thus, can't understand many concepts tried to be presented in the poem. Briefly, teaching the value of *honesty* may not be possible with a text which can not be understood by the students.

In addition to lexical complexity, the poem representing 14th century Anatolian Turkish is displaying poetic tradition of the time. In other words, common to folk poetry of the time, the poets tend to use exeggeration as a poetic device to make their message effective. Thus, the contradictory expressions in the poem are deliberate use of a poetic device rather than lies. It is not possible to argue that illogical or contradictory expressions are representing dishonesty.

GİDEM DERSİN UÇMAĞA

Cümle kaplumbağalar

Kanatlanmış uçmağa.

Kertenkele derilmiş

Kırım suyun içmeğe.

Bir karınca, devenin

Tepmiş oyluğun ezmiş.

Bir budunu götürmüş,

Dönüp ister kaçmağa.

Çekirge buğday ekmiş
 Manisa'nın çayında.
 Sivrisinek derilmiş
 Irgat olup biçmeye.
 Balıkçıl köprü yapmış
 O çayların birinde.
 Yüklü yüklü ördekler
 Gelir andan geçmeğe.
 Ergene'nin köprüsü
 Susuzluktan kurumuş.
 Edirne minaresi
 Eğilmiş su içmeğe.
 Kaygusuz'un sözleri,
 Hindistan'ın kozları,
 Sen de bu yalan ile
 Girem dersin uçmağa.
 (Türkçe 8 Ders Kitabı Pasifik Yayınları)

IV.3. Values and Biases

In this sub-section of the study, we focus on texts conveying messages related to the following values, namely *patriotism*, *tolerance*, *cleanliness*, *responsibility (in the family)* and *science*. We show that above mentioned values are blended with the viewpoint of sexism or belief.

Patriotism and Belief: 'İstanbul Liseli Küçük Hasan'

The value of *patriotism* is found in the text (See Appendix 11, No:13) as it describes volunteers who want to join Çanakkale War. They are students in a high school who want to be martyrs. The text also includes some formulaic expressions made up with Islamic elements as seen in the lexical items *helal* and *Allah*.

- Üzerimizde hakkınız vardır. *Helal* ediniz.
- *Helal* olsun Hasan'ım!
- *Helal* olsun...
- "Allah!... Allah!..." diye bağırıp duruyordu.

Cleanlines and Belief: ‘Haydi Banyoya’

The text (See Appendix 11, No:14) is about the value of *cleanliness* and *attaching importance to being healthy*. Throughout the text, cleanliness is explained in relation to its significance in many religious beliefs. The value of cleanliness, importance of having a bath, etc. are explained in terms of Turk’s beliefs before Islam, during Islam, and the text also refers to the beliefs of Budists and Christian people. The citations taken from ‘Haydi Banyoya’ are below:

Türklerin de Orta Asya’da buldukları dönemde yıkanmaya gereken önemi verdiği söylenemez. Orta Asya’nın göz alabildiğine uzanan bozkırlarında ve çöllerinde en değerli şeylerden biri suydü kuşkusuz. *Bu da suyun bir tür kutsallık kazanmasına neden olmuştu. Kutsal sayılan su kirletilmemeliydi.* Cengiz Han’ın yasasına göre elbiseler yıkanmadan eskiyene kadar giyilmeli ve iyice yıpranınca atılmalıydı. Öte yandan 1500’lü yıllarda Anadolu’ya gelen gezginler Türklerin *temizliğini* görüp hayran kalırdı. Bunun nedenlerinden biri olarak *Türklerin Müslüman olması* sayılabilir. Yıkanan, günde beş kez *abdest* alan *Müslümanlar* arasında salgın hastalıklar batıdaki kadar sık görülüyordu.

The citation below also deals with the effect of cleanliness on health. Then it continues with religious beliefs and having a bath.

Günümüzde sık yıkanmanın, yalnızca güzel kokmak için değil, sağlığımız için de gerekli olduğunu biliyoruz. Salgın hastalıklarla mücadele, kendimizi temiz tutmaktan geçiyor. Ancak yıkanmanın kültürel bir yanı da var. *Müslümanlar ibadete başlamadan önce abdest alıyorlar. Hindular ruhlarının arınmasını sağlamak için kutsal saydıkları Ganj nehrinde yıkıyorlar. Hristiyanlar yeni doğan çocukları, vaftiz ayini denilen bir törende yıkıyorlar.*

Tolerance and Sexism: ‘Anlayışlı Olmalı’

The text ‘Anlayışlı Olmalı’ (See Appendix 11, No:15).emphasizes the value of *tolerance*. It also includes some examples of responsibilities at home and the family members’ *helping* each other.

Throughout the text, the parents try to explain that they want their child to go for a vacation on his own. This text includes some sexist elements about being a male in a society. The following citations show family relations, the maturation process of a child, the experience of being a full-grown male in the smallest part of a society, namely family.

In the text, the boy criticizes expressions of his parents related to his maturation process as in the following example:

‘Benim, *koskoca bir oğlan* olduğumu sylemelerinden hi hoşlanmam. nk bu, bana hoşlanmayacağım Şeyler yaptırarak istiyorlar demektir’

These lines show that sometimes parents are not *honest* in their relationship with their child. In general, the child in the text thinks that to become an adult means to assume responsibilities that a child does not want to assume.

The child’s sex is highlighted in many parts of the text constantly. This also shows that growing up is important for a male.

- (i) Father: ‘Pıtırcık’ım anlayışlı, *koskoca bir oğlan* oldu, değil mi?’
Mother: ‘Tabi. Artık o *bir erkek sayılır*’
- (ii) ‘*benim aslan oğlum*’ (used twice)
- (iii) Anne: ‘*Büyük bir ocuk gibi* davranırsan akşama pasta yapacağım

There is also a sexist labour of division at home. The mother deals with kitchen whereas the father deals with the affairs outside home such as fishing. While the father is setting up a tent and lighting a fire, the son wants to help him. Frying the fish is the duty of a mother but the mother doesn’t take place in the dream of going fishing. In short, throughout the text, the decisions are made by the father and they are confirmed by the mother.

Sexist labour division at home is identified in many other texts. Representative of them are given below.

Ay Dede Ay Nene

It is related to *responsibility* (of family members) value (See Appendix 11, No:16). The following lines include sexist worldview about the division of labour at home:

Ay dedenin yemeğini
Kim pişirir anne?
Kim yıkar çamaşırlarını?
Ay nene mi yıkar anne?

Mehmet Okur

In this text(See Appendix 11, No:17), Mehmet Okur's life is told. The text include values of *respect*, *responsibility (at home)* and *attaching importance to being healthy*.

The division of labour in the household is expressed in the sexist manner:

Taking care of the sick child and preparing food is women's duty at home in the text:

'Abdullah Okur'un yoğun ve yorucu iş temposu nedeniyle Mehmet'in yatağının başında bir buçuk yıl boyunca her gece beklemek anne Nimet Okur'a düştü.'
'Fatma Hanım ise onun favorisi olan tostü mümkün olan en büyük şekilde hazırlamakla meşgul oluyordu.'

Bir Tatil Gezisi

The text (See Appendix 11, No:18) is about a family's journey for their vacation. It is related to the value of *attaching importance to the unity of family* as it tells an activity contributed by all family members. However, it also exemplifies a sexist division of labour at home: Deciding for the whole family (the decision of vacation) is the father's duty. Preparing the suitcases is the mother's duty. Preparing breakfast is the duty of the mother; driving a car is the father's.

Science and Belief: ‘Kalbimizin Sesi’

It is a scientific text which describes the anatomy of heart(See Appendix 11, No:19). However, by the use of passive voice in the following citations, it is implied that the human is created by God and the heart is placed in our body by God and a duty is given to the heart by God.

- (i) Peki, bize sürekli hayat pompalamakla *görevlendirilen* bu organımızı ne kadar tanıyoruz?
- (i) Kanın bütün bu yolculuğu, on üç dakika gibi kısa bir sürede gerçekleşir. Kan, küçük bir zaman diliminde ortalama 268 bin kilometre yol almaktadır. Bütün bunlardan kalbimizin *yaratılışındaki* mükemmelliği daha iyi anlayabiliriz.
- (i) Vücudumuza dikkatlice bir bakalım: Diğer organlarımız gibi kalbimizin de olması gereken en uygun yere, en uygun şekilde *yerleştirildiğini* görürüz. Kalp, *yerleştirildiği* yer bakımından yaralanmalar ve dış etkenlerden çok güzel bir şekilde korunmaktadır.

The belief of God is also implied in the word choice of the text.

“Kalp, başlı başına bir *mucize* olan bu çalışmasıyla insan anlayışının sınırlarını zorlamaktadır”

The use of *mucize* reminds us a religious context. The definition of *mucize* ‘miracle’ in TDK Türkçe Sözlük is given below. As can be seen in the first sense of *mucize*, it is a concept related to religious beliefs.

mucize *a. (mu:cize)* 1. *din b.* Peygamberlerin kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla Allah'ın iznine bağlı olarak gösterdikleri olağanüstü olaylar, hâller, tansık. 2. İnsanları hayran bırakan, tabiatüstü sayılan olay: □ *Onca hayhuy arasında, gündeliğin olağan mucizelerini iyiden iyiye unutmuştu.* □ -M. Mungan. 3. İnsan aklının alamayacağı olay: □ *Şırınga nasılsa umduğumdan çok daha iyi bir tesir yaptı ve zavallı Hacı Ömer, bunu benim bir mucizem gibi gördü.* □ -R. N. Güntekin. 4. *sf. mec.* Olağanüstü, şaşırtıcı: □ *Onların aşkı ve evlilikleri zaten bir mucize değil miydi?* □ -T. Buğra.

The relationship between science and belief is overtly observed in the following two texts as well.

Vücutum

The text explains the functions of organs of human body (See Appendix 11, No:20). Although this text is placed under the Health theme, one of the comprehension questions asks ‘What should we do to protect our health?’, the text is not directly related to the value of *attaching importance to being healthy*. Similar to the text ‘Kalbimizin Sesi’, heart, in this text is described as a ‘kurulmuş bir saat’: “*Kurulmuş bir saat kalbim, / Gece gündüz kan pompalar.*” In this description, there is a metaphor describing the heart as a clock. With the word ‘wound’, it is implied that there is a power (i.e., the sublime power of Allah) that causes the heart to beat.

Renkler Olmasaydı

‘Renkler Olmasaydı’ is a scientific text about colors (See Appendix 11, No:21). The use of passive voice in explaining the existence of colors implies that all the things are made by someone (i.e., God).

‘Renkler korunmayı sağladığı gibi beslenmeye de aracı *yapılmıştır*. Öyle ki bazı türlerde anne kuş, yavrusunun besin ihtiyacını gagasının rengi sayesinde anlar.’

‘Görülüyor ki renklerden rengârenk bir dünya *yaratılmış*. Renklerden yeryüzüne ve gökyüzüne güzellikler *katılmış*. Renkler, insanlar için pek çok faydalar taşırken, bitki ve hayvanlar için de farklı farklı anlamlar ifade etmektedirler.’

IV.4. Texts Containing All of the three Observations

Tatlı Dil

The text ‘Tatlı dil’ (Sweet talk) can be linked to the values ‘love of mother tongue’ or ‘science’ (See Appendix 11, No:22).

Religious statements:

“A man can never be happy if God gives him everything sweet but not his tongue.” (pp. 10)

Sexism, androcentricism, male-dominant statements:

“A *man* can never be happy

Intra-textual problems:

1) ‘Bitter’ is mentioned as a collocate of ‘language’ or ‘talk’. However ‘dil’ (language) only collocates with ‘sweet’ in Turkish as in the proverb ‘A sweet language can pull the snake out of his hole’.

2) There is no idiom such as ‘ağzından bal akıyor’ (honey is leaking from his mouth) in Turkish. The correct idiom is ‘ağzından bal damlıyor’ (honey drops from his mouth).

3) The story below is about a special gift to make the bride talk after a wedding ceremony. The brides in the Erzincan province, don’t talk to anyone during the wedding. However, the story cannot be as an example to ‘sweet language’ because it is money or a present who makes the bride talk not ‘sweet words’.

Güler bir yüz, tatlı bir dille tamamlandığı zaman insana bütün kapılar açılır. Söze başlarken de söylediğim gibi tatlı dil, sevimli görünmeyen, hatta soğuk görünen yüzleri bile ısıtır, cana yakın kılar. Tatlı dile bütün kapıların açılması bundandır. Adana, Mersin, Kahramanmaraş gibi Güney ve Güneydoğu vilayetlerimizde halk ağzında "dil" kelimesi "anahtar" manasında kullanılır. Hatta biraz daha yukarı çıkarsanız mesela Erzincan'da düğünlerde, gelin susar, ağzını açıp bir kelime söylemez. Düğün akşamı gelini söyletmek için güvey kıymetli bir hediye verir ki bu hediyeye Erzincan'da "dilbağı" derler. O hediye ile gelinin dili çözülür. Yani, anahtarı işlemeye başlar. Gerçekten dilin, tatlı dil olmak şartıyla, açamayacağı kapı, çözemeyeceği düğüm yoktur. Gönüller onunla alınır.

Sözlükle Arkadaşlık

It would be better for this text to be associated with ‘loving one’s mother tongue’, ‘science’ or ‘compliance with the development of the child’(See Appendix 11, No:23).

The text is relevant for the theme it is a part of. As famous figures having reading habits, it mentions Mark Twain, Robert Browning and Abraham Lincoln, who all like reading and reviewing dictionaries.

Religious Elements:

1) ‘Praying’ is mentioned only in an analogy between dictionaries and people as a means for personification.

‘Bizde sözlükler, kütüphanelerin en kuytu köşelerinde uyuklayarak ömür tüketirler. Günler ve geceler boyu, sırtlarında bir insan elinin sıcaklığını hissetmek hülyasıyla tutuşur, "Bilinmedik bir kelime çıksın da hatırlanalım." diye *dua eder* dururlar. Bu uzun *dua* ve sükûnet zamanlarında, tahmin edilir ki iki kapak arasında toplanmış eski, yeni; yerli, yabancı binlerce kelime, eğlenceli oyunlar icat eder; en azından hayat hikâyelerini birbirlerine anlatarak vakit geçirirler”

‘Our dictionaries mostly spend their lives napping in the hidden shelves of the libraries. Days and nights, they yearn for the warm hands of a reader on them. They pray over and over as ‘May God let the readers have an unknown word and need us to look it up’. For these long praying periods, the words, native and foreign, are supposed to invent games to play, or at least they spend their time by telling their life stories to each other’

2) The terms ‘rahmetle anmak’ (remember with God’s grace), ‘ruhu şad olmak’ (one’s soul to rejoice), ‘sevap yazılmak’ (acquire merit from God) are included in the text as in;

I remember them with God’s grace (referring to famous Turkish dictionary writers in history such as Kaşgarlı Mahmut sonra Ali Şir Nevai, Lügat-ı Çağatâi ve Türki-i Osmani yazarı Buharalı Şeyh Süleyman Efendi, Tuḥfe-i Vehbi sahibi Sünbülzâde Vehbi, Miḫtah-ı Lisan yazarı Tahir Ömerzade, Yusuf Halis, Feriştahoğlu Abdullatif, Ebuzziya, Şemseddin Sami, Lügat-ı Naci sahibi Muallim Naci, Ferit Devellioğlu and many more).

May God let all their souls to rejoice. They may acquire as many merits as the new word they added to their dictionaries.

Intra-textual problems:

1) So many distinguished, archaic word forms are used and it would be better to replace them word forms from contemporary Turkish lexicon.

2) A 'fear from dictionaries' is mentioned in the text with no other reference. Questionably, 'the fear from dictionaries' is assumed to be a well-known phenomenon for all the people.

CONCLUSION

A corpus based analysis of naturally occurring language data allows us to derive most valid conclusions regarding language use and language structure. By using corpus tools, a researcher may extract in an unbiased manner the existing lexical structures, distinctive semantics of individual items and their patterns, and contextual pragmatics of recurrent discursive units. Most of what we achieve at the end of a corpus analysis can not be achieved without using corpus methodology.

Using corpus linguistics in the analysis of discourse helps us to discover patterns which can not be observed by investigating individual texts. Any discourse or text should be a unified whole in order to communicate some content and its coherence is established by the use of lexemes that are formed into recurrent patterns. In other words, it is not grammatical motivations but rather discoursial concerns that actually pattern the lexical structures. Furthermore, a secure and unbiased way of finding what a text or discourse is about is to conduct keyness analysis.

In the current study, we have constructed a special corpus which represents educational discourse as encoded in Turkish language textbooks and in studybooks for primary and secondary education. We have conducted our analyses on the special corpus by adopting corpus linguistics methodology and specific corpus analysis tools to find linguistically significant aspects of educational discourse and to find reliable answers to our research questions.

Using corpus tools in our analysis enables us to discover which values are emphasized more than others and which ones are not given much importance in the textbooks. Frequencies of value terms provide us quantitative evidence on the contents of the textbooks. For example, if we list the value terms as category labels from the most

frequent ones to the least frequent ones, we have the following list: *love/affection* (535), *family* (511), *being scientific* (431), *attaching importance to being healthy* (330), *freedom* (255), *peace* (208), *respect* (207), *patriotism* (147), *being hardworking* (138), *independence* (136), *goodness* (101), *cleanliness* (92), *honesty* (79), *solidarity* (73), *tolerance* (68), *responsibility* (63), *helping each other* (63), *patience* (52), *equality* (50), *morals* (48), *hospitality* (48), *sparingness* (34), *mercy* (32), *generosity* (31), *justice* (30), *sensitiveness* (26), *self-confidence* (11), *faithfulness* (9) and *modesty* (4). The list might show us that *love/affection*, *family*, *being scientific*, *attaching importance to being healthy*, *freedom* are among the most frequent values and we might think that they are emphasized in the textbooks. *Self-confidence*, *faithfulness* and *modesty* are so infrequent that we have some doubts about whether the books really aim at teaching these values.

However, using a term many times is not enough to teach the meaning of it correctly with all of its uses. For example, as given in the analysis of concordance lines about *solidarity*, while the value of *solidarity* is explained, it is used in a context which presents it as a feature of animals. (*Kazlarda topluluk bilinci, yardımlaşma ve dayanışma, atlar arasında dayanışma, hayvanların dayanışması, dayanışma örneği sergileyen bir kuş türü*). Explaining the value of *solidarity* by giving examples from geese, horses and birds is not appropriate because they do it because of their nature, without the awareness and decision of *solidarity*. As values are the properties of human but not animals, giving examples from a child's environment, for example giving an example of *solidarity* among children, students or family might be more appropriate to teach the value of *solidarity*.

The analysis of concordance lines helps us to make further interpretations. That is, although the value terms can be both presented as the values of an individual and the values of a society, there is a tendency to restrict the context of their uses. In many

concordance lines of these value terms, the society is emphasized more than the individual. *Morals* as a feature of a society (25) is emphasized more than *morals* as a feature of an individual (7). The *independence* of a nation (128) (in most cases Turkish nation) is more important than the *independence/freedom* of an individual (2). *Solidarity* among Turkish nation is more frequent than *solidarity* among friends (2). *Hospitality* of a society (hospitality in Turkey/Anatolia) (43) is more significant than *hospitality* of an individual (2). Women is important only as “Turkish women”. The child is important because s/he is a *Turkish* child. The collocates (*milli dayanışma, sosyal adalet, milli ahlak, Türk çocuğu, Türk kızları, bu yurdun oğlu, ulusal bağımsızlık, toplumsal barış, çalışkan Türk ulusu, Anadolu’daki konukseverlik, milli güven, millet sevgisi, Türklerin temizliği, etc.*) show that values are important if they emphasize the society. However, there is a reciprocal relation. For example, if there isn’t national independence, there can’t be independent individuals. Without independent individuals, there can’t be an independent society. In these lines, we observe that the collectivist culture is emphasized very much but the concordance lines emphasizing the values of an individual are so few that we conclude that the individual melts in the society in these books.

The concordance lines also show that there are hidden messages which can be grouped as sexism and religious beliefs. For example, while analyzing the patterns about kinship terms, we encounter with patterns of lots of occupation names used with males (*asker / miralay / baloncu / beşikçi / doktor / fotoğrafçı / oyuncakçı / postacı / reklamcı / bakkal amca*) but there are only a few occupation names used with females (*hemşire / terzi abla, kütüphaneci teyze*). This makes us think that these books present women as capable of doing only a few jobs. The place of women is mostly home in these books. For example, while teaching the values of cleanliness and helpfulness, these books also convey a sexist

point of view which describes women at home doing housework as seen in the following concordance lines: *Odayı ben boyadım, annem temizledi / Ablam ev temizliği yapıyor / annem, temizliği bitirmiş / Annem, akşama doğru temizlik yaptı / Bulaşıkları yıkarken annene yardım edersen / çamaşırda, kardeşlerinin ihtiyaçlarında annesi hep Gülizar'dan yardım istiyordu / çöp sepetini boşaltmaya yardım ediyordu annesine / Mutfağa giderek annesine yardım etmeye başladı / annemize ev işlerinde yardımcı olmak.* However, we never see men sharing the responsibilities of housework. When we read a text in which there is a man who has an occupation and there is a woman who is doing housework, we can not make a generalization that there is a sexist point of view which implies that women should not work and that it is women's responsibility to do housework. However, as seen from these examples, the analysis of concordance lines, which give us a collection of lines from different texts, enables us to make some generalizations which can not be realized by analyzing individual texts. The other group of hidden messages is about religious beliefs. While introducing the values, these books also introduce some religious concepts. For example, *justice* includes *divine retribution* (İlahi adaletin lütfü), *peace* and *solidarity* are presented as *peace and solidarity among religions* (dinler ve uluslar arasında barış / Tanrı'yla insanın özdeşliği ve dinlerin birliği, dayanışması), *tolerance* is presented as *tolerance among religions* (birbirlerinin dinlerine, gelenek ve göreneklerine hoşgörülü) and some Muslim poets and Sufi mystics's points of view about tolerance are presented (Mevlâna'nın hoşgörü anlayışı / Yunus'un hoşgörülü mistik düşüncesinde, Tanrı'yla). While *goodness* is explained, it is presented as the aim of human who is sent to the earth implying that people are sent to the earth by God (En önemli iş ise iyilik yapmaktır. Çünkü insan dünyaya bunun, için gönderilmiştir). *Goodness* also collocates with the words *mosque* and *sacrifice* (camiye temel vuruldu ve kurbanlar kesilip fakirlere ve salihlere

sonsuz iyilikler yapıldı). The concordance lines for *hospitality* includes the belief of God/Allah (*Allah'ın yarattıkları içinde en şefkatli, en konuksever halk Anadolu'dadır / Allah beni sevmiyor galiba, demiş. Dört gündür evime bir tek misafir olsun göndermedi / Güçlük veren misafirin arkasından biraz söylenilse bile Allah'ın günah yazmasından korkulurdu. / Misafirliğin dinlerde bile yeri vardır. / Yüzü gözü kan içinde bir yabancı Tanrı misafiri olduğunu söyleyerek...*). The concordance lines for cleanliness tell that Turks are clean because they are muslims (*Anadolu'ya gelen gezginler Türklerin temizliğini görüp hayran kalırdı. Bunun nedenlerinden biri olarak Türklerin Müslüman olması...*). The concordance lines about the values of *patriotism, respect, attaching importance to being healthy and helpfulness* include the belief of God/Allah. (*Ana, baba inlerken, "Vatan gidiyor." diye, Onu o gün Türklere, Tanrı verdi hediye / ... vatan koruyucularının gönüllerde yaşayan anılarına saygı ve ruhlarının memnun olmasına dua ederek / Yardım Yaradandan olsun dermanı, Yavrumu sağ salim ver hastane. / Allah'ın yardımıyla, padişahımın desteğiyle*). As seen from these examples, while values are presented in these books, some (religious) beliefs (mostly about Islam) are also presented. There aren't any texts the aim of which is to introduce some religious concepts. However, by analyzing the concordance lines about the value terms, it can be concluded that they are presented in these books.

Like frequency, keyness values help us to make a quantitative analysis and approach the topic in an unbiased way. *Baba, halk, çocuk, duygu, hayat, kitap, oyun, kuş, ağaç, kan* are the keywords which are used unexpectedly frequently when compared to the reference corpus. Especially the first three keywords are very important because their analysis shows us what kind of society is presented in these books. When the concordance lines for *baba* are analyzed in terms of values, it is clear that the father is described as a

person who fulfills a number of salient roles. As in a male-dominant society, father is the head of the family thus, he is the one who shelters and secures the family unity. The father is also hardworking, honest, respectful, sparing but not very tolerant. The father is also responsible for the good health of his children. He loves his family and helps his children but rarely needs help. However, it is interesting that *anne/ana* is not one of these most frequent keywords. The second most frequent keyword in the list is *halk*. From the co-occurrences of *halk* with value terms, it can be concluded that *halk* is used to refer to people living in Turkey / Anatolia. Turks are described as hospitable. It is stated that Turkish people are patriots who learned independence from Atatürk and who like Mustafa Kemal and Sufi Yunus (Emre). They are also described in a national solidarity.

Concordance lines about *çocuk* and the values it collocates with tell that children are healthy if they play, they belong to a family, they loved Atatürk and are loved by him, they help other children, they are the scientists of the future, they are respectful and should be respected, they are peaceful, free, hospitable, sparing, hardworking, responsible, patient, honest, good and they are patriots who should learn how we (Turkish nation) gained our independence.

Duygu, hayat, kitap, oyun, kuş, ağaç are other keywords which are related to the children's world and immediate environment. *Kan* is a keyword which can not belong to the world of children. To teach patriotism, it is stated in the concordance lines that the blood should be spilled for the country. It is also used to explain family unity by in expressions about consanguinity and it is also used in topics about health in compounds such as blood pressure.

The selective list of value terms themselves comes with its own semantics. Their use in the discourse further explicates the aims and objectives of the textbooks as

defined by the Ministry of Education. Our keyness analysis and concordancing of value terms indicated overtly that their patterning highlight particular meaning attached to these value terms. Thus, the enculturation process can be most indirectly read off from these special semantics as it is made clear from the discorsial use. The following summarizes the mapping between value terms and keywords, which also provides answers to the issues we have raised in our second research question.

Values	Keywords
adil olma	duygu
ahlak	hayat, duygu, oyun
aile birliğine önem verme	çocuk, baba, ağaç, hayat, oyun, kitap, halk, kan, kuş
alçakgönüllülük	-
bağımsızlık	çocuk, duygu, halk, hayat
barış	çocuk, kuş, oyun, duygu, halk
bilimsellik	kitap, çocuk, hayat, duygu, kan
cömertlik	ağaç, hayat
çalışkanlık	baba, çocuk
dayanışma	duygu, halk, hayat, oyun, kuş
duyarlılık	-
dürüstlük	çocuk, baba
eşitlik	hayat
hoşgörü	çocuk, oyun, baba
iyilik	çocuk, duygu
merhamet	kuş, duygu

misafirperverlik	ağaç, çocuk, kitap, oyun, kan, kuş
özgürlük	kitap, çocuk, kuş, halk, duygu, oyun, ağaç
özgüven	hayat
sabır	oyun, çocuk, kitap, hayat
sağlıklı olmaya önem verme	çocuk, hayat, ağaç, baba, oyun, duygu, kan, halk
saygı	çocuk, kitap, baba, halk, oyun, duygu, hayat
sevgi	çocuk, duygu, kitap, baba, ağaç, kuş, oyun, halk, hayat
sorumluluk	çocuk, halk
temizlik	kitap, ağaç, kan, çocuk, hayat, duygu
tutumluluk	çocuk, baba
vatanseverlik	çocuk, kan, halk, duygu
vefalılık	duygu, halk
yardımlaşma/yardımseverlik	baba, çocuk, kitap, hayat, kuş, duygu

The analysis of values and the keywords that they collocate with shows that attaching *importance to family unity* and *love/affaction* values are emphasized and explained in many different texts as they collocate with most of the keywords. *Attaching importance to being healthy, freedom* and *respect* are also emphasized as they collocate with many keywords. However, the values of *justice, equality* and *self-confidence* are used with only one keyword. *Modesty* and *sensitiveness* do not co-occur with any of the keywords, which shows that they are not used frequently in various contexts.

After the analyses of frequency, keyness results and concordance lines, the texts are also analyzed to find out the discursive patterns identified in the texts of the Turkish textbooks and their significance for value teaching. The analysis of texts shows that there are some problems in these texts. A group of texts aim at introducing some values but while doing it, they contradict other values or they aim at introducing some values but are not able to explain them accurately. For example, *solidarity* is explained as a property of animals, with inappropriate examples, violating ‘immediate to remote’ maxim of teaching. Description of *patriotism* includes expressions of violence, cruelty and hostility, which contradicts the value of *peace*. The value of *modesty* is violated in some dialogues. Here, we note that some texts incorporate lexical items that their supposed readers can hardly know as part of their linguistic competence while some others are constructed in such a way that the young learners can hardly follow the thematic development. For example, while *honesty* is explained in a poem, many words which are not used in contemporary Turkish are used and because of lexical complexity it becomes too difficult to understand it. While the values of *solidarity*, *attaching importance to being healthy* and *love (of nature)* are explained, thematic development and topic continuity of the texts are violated. In another group of texts, we have observed that while the explicitly stated aim is to teach the value in question, the patterns emerging tend to blend this value with ideological interpretations of sex and belief systems. For example, some texts which describe the values of *tolerance*, *responsibility (of family members)*, *attaching importance to being healthy* and *attaching importance to the unity of family* include a sexist point of view. In some texts which describe a scientific process there is the implication that the human is created by God. Texts describing values of *patriotism*, *cleanliness* and *love (of mother tongue)* include some religious elements. The analysis of texts indicates that most

of the value terms are used frequently in the textbooks but the texts include inappropriate examples and lexical complexity, problems about thematic development and topic continuity, contradictions and inconsistencies and biases. Therefore, we can not conclude that all these values are taught in these books. Some values seem as if they were taught.

Depending on the findings about the corpus based analysis and the analysis on the texts, we may conclude that the characteristics of the target personality that are assumed as the output of the education process in which Turkish textbooks are used may be described as follows:

They love other children and people, their country and nation, their family, books, and animals. They attach importance to the unity of family, but at the same time, adopt the sexist division of labour at home. They learn many scientific facts but also accept some belief systems. They attach importance to being healthy but may have some doubts about what is healthy as they are presented some contradictions in the texts. They know the importance of freedom for a nation or for a bird but probably not for a person. They are peaceful and respectful towards other nations and people but they also learn violence, cruelty and hostility as patriotism. They are hardworking students as they are the members of a hardworking nation. Their country should be independent but they may not be independent individuals. They are good people who do good things for people around them. They are also clean not just because it is important for health but also because it is important for Turks as most of them are muslims. They try to be honest although it is difficult to learn about this value from texts including lexical complexity. They give importance to national solidarity and learn solidarity also as a feature of animals but solidarity among all nations in the world might be less important for them. They are tolerant people towards others. They know that they have responsibilities towards Atatürk,

other students in their class and their family members. They help family members; especially boys help fathers outside home and girls help their mother while doing housework. They also help friends, neighbours and disabled people. They know that achieving a goal requires patience along with effort, ability, struggle and determination. They know that there is equality of women and men in terms of the right to vote and stand for election and believe that all the citizens are equal but they are not aware of the fact that sexism violates the value of equality and it is not possible to achieve equality of everybody if women are not equal with men in family life, in social life, in every part of life. They know morals of society and Turkish nation. They are hospitable because they think that it is important for their nation and religion. They are a little bit sparing and they try to avoid wastefulness. They may also be generous, merciful, judicious, sensitive but these are not distinct features of them. They may be self-confident, faithful and modest only if they learn these concepts from sources other than textbooks by chance because they are not taught to be so since these values are the least frequent ones in the textbooks.

Although this study is not a representative of textbook evaluation in educational contexts, the conclusions drawn from the study are suggestive for an evaluation of a textbook. It is evident that an evaluation study that might be conducted on textbooks analyzed in this study would reveal similar conclusions. The advantage of a corpus based analysis is to arrive at concrete and reliable results over naturally occurring data in a relatively direct manner.

REFERENCES

- Adolphs, S. (2006). *Introducing electronic text analysis*. London: Routledge.
- Akinoğlu, O., Erciyes, G., Güven, G., Kılıç, A., Köksal, F. N., Oral, B., Pala, A., Tan, Ş. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aksan, Y., Aksan, M., Koltuksuz, A. et al. (2012). Construction of the Turkish National Corpus (TNC), *Proceedings of the 8th international conference on language resources and evaluation (LREC 2012)*, 21-27 May 2012, İstanbul, 3223-3227.
- Anthony, L. (2010). AntConc (Version 3.2.2.1w) [Computer Software]. Tokyo, Japan: Waseda University. Available from <http://www.antlab.sci.waseda.ac.jp/>
- Atasoy, G. (2011) *Tagging ambiguous word classes in Turkish*. (Unpublished MA thesis). Mersin: Mersin University.
- Baker, P. (2006). *Using corpora in discourse analysis*. London: Continuum.
- Baker, P., Hardie, A. and McEnery, T. (2006). *A glossary of corpus linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Beaugrande, R. and Dressler, W. (1981). *Introduction to text linguistics*. London: Longman.
- Biber, D., Connor, U. and Upton, T. (2007). *Discourse on the move: using corpus analysis to describe discourse structure*. Amsterdam: John Benjamins. London: Routledge.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bora, T. (2003). Ders kitaplarında milliyetçilik. B. Çotuksöken, A. Erzan ve O. Silier (Ed.), *Ders kitaplarında insan hakları: tarama sonuçları içinde* (ss. 65-89). İstanbul: Tarih Vakfı Yay.

- Bowker, L. and J. Pearson. (2002). *Working with specialized language: a practical guide to using corpora*, London and New York: Routledge.
- Brown, G. and Yule, G. 1983. *Discourse analysis*. Cambridge: Cambridge.
- Çağlar, A. (2005). Okul öncesi dönemde değerler eğitimi. *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul. Morpa Kültür Yayınları.
- Çotuksöken, B. (2003). Ders kitaplarında eğitim felsefesi ve eleştirel düşünme. B. Çotuksöken, A. Erzan ve O. Silier (Ed.), *Ders kitaplarında insan hakları: tarama sonuçları* içinde (ss. 122-137). İstanbul: Tarih Vakfı Yay.
- DEST (Department of Education, Science and Training) (2005). *National framework for values education in Australian schools*. Retrieved February 13, 2013, from http://www.valueseducation.edu.au/verve/_resources/Framework_PDF_version_for_the_web_left_column_file_link.pdf
- Educate (2008) In *myEtymology.com*. Retrieved from <http://www.myetymology.com/english/educate.html>
- Enslin, P. (2002). The place of national identity in the aims of education. In Marples, R. (ed.) *The aims of education*, Routledge, London, pp. 100-111.
- Ertürk, S. (1993). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayınları.
- Evin, İ. & Kafadar, O. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler programının ve ders kitaplarının ulusal ve evrensel değerler yönünden içerik çözümlemesi, *Türk eğitim bilimleri dergisi*, 2, 293-302.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Fries, P.H. (2002). The flow of information in a written text. P. H. Fries, M. Cummings, D. Lockwood and W. Spruidell (eds) *Relation and functions within and across language* (pp. 117-155). London: Continuum.

- Gemalmaz, M. S. (2003). Ders kitaplarının insan hakları ölçütleri açısından taranmasıyla elde edilen verilerin değerlendirilmesi. B. Çotuksöken, A. Erzan ve O. Silier (Ed.), *Ders kitaplarında insan hakları: tarama sonuçları içinde* (ss. 23-64). İstanbul: Tarih Vakfı Yay.
- Gökaydın, N. (1996). Temel eğitimin önemli bir parçasını oluşturan çocuk yayınları'nın yaşamsal önemi. H.Çoşkun, İ. Kaya ve J. Kuglin (Ed.)*Türkiye ve Almanya'da ilköğretim ders kitapları*. (s.31-36) Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Griffiths, M. (2002). Aiming for a fair education: what use is philosophy? In Marples, R. (ed.) *The aims of education*, Routledge, London, pp. 145-156
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.
- Halliday, M. A. K. and Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman.
- Hare, W. (2002). Critical thinking as an aim of education. In Marples, R. (ed.) *The aims of education*, Routledge, London, pp. 85-99.
- Harris, K. (2002) Aims! Whose aims?, in Marples, R. (ed.) *The aims of education*, Routledge, London, pp. 1-13.
- Helvacıoğlu, F. (1996). *Ders kitaplarında cinsiyetçilik*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Hunston, S. (2002). *Corpora in applied linguistics*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- İnal, K. (1996). *Eğitimde ideolojik boyut*. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Kaya, M. (2011a). Çocuğa görelik ve düşgücü. Küçük, S. H. (Haz.) *İlköğretim çocuk edebiyatı kitap kataloğu içinde*, 17-18. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Kaya, M. (2011b). Çocuk edebiyatında kahraman. Küçük, S. H. (Haz.) *İlköğretim çocuk edebiyatı kitap kataloğu içinde*, 23-24. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.

- Kaya, M. (2011c). Çocuk edebiyatının amacı, işlevi ve özellikleri. Küçük, S. H. (Haz.) *İlköğretim çocuk edebiyatı kitap kataloğu* içinde, 12-14. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Kenny, D. (2001). *Lexis and creativity in translation: A Corpus-based study*, Manchester, St. Jerome Publishing.
- Kilgarriff, A. and G. Grefenstette (2003). "Web as corpus", *Computational linguistics* 29: 333-47.
- Kongar, E. (1997). *İmparatorluktan günümüze Türkiye'nin toplumsal yapısı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Leech, G. (1992). "Corpora and theories of linguistic performance", in Jan Svartvik (ed) *Directions in corpus linguistics*, Berlin: Mouton De Gruyter, 105-122.
- Marples, R. (2002). Well-being as an aim of education. In Marples, R. (ed.) *The Aims of Education*, Routledge, London, pp. 133-143.
- McEnery, T., Xiao, R. & Tono, Y. 2006. *Corpus-based language studies: An advanced resource book*. London/New York: Routledge.
- McEnery, T. and A. Wilson (1996). *Corpus linguistics*, Edinburgh: Edinburgh University Press.
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2013). Taslak ders kitaplarının incelenmesinde, değerlendirmeye esas olacak kriterler. Retrieved from http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_01/14062748_incelemerkriterleri_14012013.pdf
- Ministry of National Education [MNE] (2002) *National education at the beginning of 2001*. Date of Access: October 1, 2012, Retrieved from http://www.meb.gov.tr/Stats/apk2001ing/Section_1/1Generalprincipals.htm

- Ministry of National Education [MNE] (2006a) *İlköğretim Türkçe dersi (6,7,8. sınıflar) öğretim programı* (Elementary School Turkish Curriculum (grades 6,7,8)). Ankara, Turkey: MNE.
- Ministry of National Education [MNE] (2006b) *Tebliğler dergisi (Official bulletin of MNE)*, 69 (2585), Ankara, Turkey: MNE.
- Ministry of National Education [MNE] (2007) *Tebliğler dergisi (Official bulletin of MNE)*, 70 (2596), Ankara, Turkey: MNE.
- Ministry of National Education [MNE] (2008) *Tebliğler dergisi (Official bulletin of MNE)*, 71 (2606), Ankara, Turkey: MNE.
- Ministry of National Education [MNE] (2009) *Tebliğler dergisi (Official bulletin of MNE)*, 72 (2616), Ankara, Turkey: MNE.
- Oğuzkan, A. F. (2000). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Pendlebury, S. & Enslin, P. (2007). "What Kinds of People are We?" Values education after apartheid in *Values education and lifelong learning: principles, policies, programmes*. Aspin, D. N. & Chapman, J. D. (Eds) Dordrecht. Springer. pp. 238-254.
- Polat, T. (1991). Ortaokullarda Türkçe: Türkçe dersleri I. Ş. Ozil ve N. Tapan (Ed.), *Türkiye'nin ders kitapları içinde* (ss. 15-33). İstanbul: Cem.
- Pring, R. (2002). Neglected educational aims: moral seriousness and social commitment In Marples, R. (ed.) *The aims of education*, Routledge, London, pp. 157-172.
- Ravi, S. S. (2011). *A comprehensive study of education*. PHI Learning Private Limited: New Delhi.

- Ruhi, Ş. & Kocaman, A. (1996). İlköğretim kitaplarında dil kullanımı. *Türkiye’de ve Almanya’da ilköğretim ders kitapları*. Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu yayın dizisi, 12-24.
- Schiffrin, D., Tannen, D., and Hamilton, H. E. (eds.) (2001). *The handbook of discourse analysis*. Oxford: Blackwell.
- Scott, M. (2010). Wordsmith tools step by step. Version 5.0. http://www.lexically.org/wordsmith/step_by_step_guide_English.pdf
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Silberztein, M. (2003). Nooj manual. <http://www.nooj4nlp.net> Date Accessed: 25.10.2010.
- Tognini-Bonelli. E. (2001). *Corpus linguistics at work*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Sinclair, J. (2004). *Trust the text: language, corpus and discourse*. London: Routledge.
- Snook, I. (2007). Values education in context in *Values education and lifelong learning: principles, policies, programmes*. Aspin, D. N. & Chapman, J. D. (Eds) Dordrecht. Springer, 80-92.
- Stutel, J. & Spiecker, B. (2002) Liberalism and critical thinking: on the relation between a political ideal and an aim of education In Marples, R. (ed.) *The aims of education*, Routledge, London, pp. 61-73.
- Scott, M. (1997). PC analysis of keywords – and key key words. *System*, 25(2): 233-45.
- Stubbs, M. (1983). *Discourse analysis: the sociolinguistic analysis of natural language*. Chicago, University of Chicago Press.
- Stubbs, M. (1995). Collocations and semantic profiles: on the cause of the trouble with quantitative studies. *Functions of Language*, 2,(1), 23-55.

- Tanrıöver, H.U. (2003) Ders kitaplarında cinsiyet ayrımcılığı, *Ders kitaplarında insan hakları: tarama sonuçları*. Editörler: B. Çotuksöken, A. Erzan, O. Silier. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 106–121.
- Tognini-Bonelli. E. (2001). *Corpus linguistics at work*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- TDK. (2005). *Türkçe sözlük*. 10. basım. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- United Nations. (1989). *Conventions on the rights of the child*, <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>
- Virtanen, T. (2009). Discourse linguistics meets corpus linguistics: theoretical and methodological issues in the troubled relationship. In Antoinette Renouf and Andrew Kehoe (eds.), *Corpus linguistics, refinements and reassessments*, 49-66. Amsterdam:Rodopi.
- Walker, J. C. (2002). Self-determination as an educational aim. In Marples, R. (ed.) *The aims of education*, Routledge, London, pp. 112-122.
- White, J. (1982). *The aims of education restated*. London: Routledge & Kegan Paul.
- White, J. (Ed.) (2004). *Rethinking the school curriculum: values, aims and purposes*. London, England: RoutledgeFalmer.
- Winch, C. (2002). Autonomy as an educational aim. In Marples, R. (ed.) *The aims of education*, Routledge, London, pp. 74-84.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2008). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Yörükoğlu, A. (1983). *Çocuk ruh sağlığı*. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları.

APPENDIX 1. Concordances for the keyword “BABA”

1.1. Aile			
1	hin haritası yapınız. Çocuklar, aile, sevgi, anne-	baba	DİNLEMESİNİ BİLİYOR MUSUN? Aşağıdaki anahtar kel
2	allemize yeni taşınanlar küçük bir aileydi: anne,	baba	, bir de çocuk. Hayatta en korkunç şey şudur: düşü
3	Dunyaşkalar oldukça kalabalık bir aileydi. Anne,	baba	, iki kız kardeş, iki erkek kardeş ve nineleri ayn
4	gibi altlarına yazınız. Küçük büyük ailelerin bir	baba	yurdu vardı. Dar kaldırım bozuk bir sokağa bakan
5	anne, kız ve erkek kardeşler, büyük anne ve büyük	baba	ailenin temel üyeleridir. Büyük ailelerde, amcala
6	zaman, aile içinde huzur ve güven ortamı kalmaz.	Baba	ve anne, aileyi içeride ve dışarıda çekip çevirir
7	ailesi, Paris yakınlarında bir köyde oturuyordu.	Baba	Braille, iki gözü de görmeyen çocuğunu, köyün ilk
8	evket, seninle yerimizi değiştireceğiz, dedi. Sen	baba	olacaksın, ben ailenin büyük çocuğu olacağım. DÖ
9	zamanlar, evin birinde bir saat ailesi yaşarmış:	Baba	Ti-Ta, Ana Ti-Ta iki küçük kız Ti-Ta. Bir de çok
10	bir şekilde dağılmalıdır. Yine Atatürkçülükte ana	babalara	düşen en büyük görev; sağlam karakterli, ailesine
11	nnemin ellerini öperek ilk harçlıklarımızı aldık.	Babam	ailenin büyüğü olduğu için öğlene doğru amcamlar,
12	. Benim bir robotum var. O, her İşi yapar, annem,	babam	ve ben üç kişilik bir aileyiz. Biz, sadece akşaml
13	si, dedesi, ablası Benim ailemin önerileri Annem,	babam	, babaannem, dedem, ablam Metinde meslek ve akraba
14	anık olurduk. Çarşı pazar alışverişini genellikle	babam	yapardı. Babamın alışveriş yapması hakkında ailed
15	avuklara zaman zaman da bir kaplumbağa katılırdı.	Babam	, ailesine gösterdiği sevgiyi ve şefkati bu hayvan
16	iyle annemin ailesi birbirine... olur. Teyzemin eşi	babamın	... olur. Dayım babamın; amcam da annemin ... olur. A.
17	lur. Babamın kız kardeşi benim ...; annemin ... olur.	Babamın	ailesiyle annemin ailesi birbirine... olur. Teyzemi
18	yazarak tamamlayım Babamın annesi, annemin ... olur.	Babamın	kız kardeşi benim ...; annemin ... olur. Babamın aile

19	arşı pazar alışverişini genellikle babam yapardı.	Babamın	alışveriş yapması hakkında ailede herkesin anlatt
20	rtakalı oradan çok daha ucuza almış. Bu öyküyü,	babamın	eli açıklığını ve ailemizin paraya pek de önem ve
21	uklar, Bizler bir aile içinde yaşıyoruz. Annemiz,	babamız	, varsa kardeşlerimiz. Daha sonra akraba ve komşul
22	mi arayacağım?" "Evet yavrum. Artık büyüdün. Bak,	babanla	ağabeyin erkenden kalkarak ailemiz için yiyecek a
23	nu en küçük yaştan beri: "Benden sonra bu ailenin	babası	sensin, ben ölünce sen benim yerime geçeceksin!"
24	p ailesi yaşıyordu. Küçük Kırmızı Sincap; annesi,	babası	ve ağabeyinin birlikte yaşadıkları kovuk, ceviz a
25	ir? Yazınız. Erkan'ın ailesinin önerileri Annesi,	babası	, babaannesi, dedesi, ablası Benim ailemin önerile
26	tatlı güleç mi güleç bir bebektir. Büyüyünce o da	babası	gibi imam olacaktır. Yani en azından ailesi ve kö
27	beri bilginler yetiştiren bir aileden geliyordu.	Babası	Horasan'ın en ünlü bilginiydi. Oğlu Celâleddin'e
28	ir? Ömer ve ailesi Safranbolu'ya ne zaman gitmiş?	Babası	, Ömer'i neden Safranbolu'ya götürmüş? Metinde geç
29) yılında Selanik'te doğdu. Annesi Zübeyde Hanım,	babası	, Ali Rıza Bey dir. O, ailesinin ve çevresinin çok
30	var ki istediği teleskobun fiyatı 400 TL kadardı.	Babası	da kısıtlı aile bütçelerinde teleskoba ayıracak p
31	kurunuz. 4. Atatürk'ün aile ağacını oluşturunuz.	Babası	Atatür Annesi Kardeşi
32	ehmet hem de ailesi için çok iyiydi çünkü anne ve	babası	çocuklarını sık sık ziyarete gidebiliyorlardı. An
33	söylüyor? Muhtarların görevleri nelerdir? Çocuğun	babası	seçim gürültülerinden kaçmak için ailesine ne öne
34	isterdi. Kaoru, ailenin en büyük evladı idi. Ana	babasının	ve üç kardeşinin yükünü onun çekmesi gerekiyordu.
35	alkış sesleri birbirine karışmıştı. Gelin son kez	babasının	, annesinin ve aile büyüklerinin ellerini öperek o

1.2. Yardımseverlik

1	elecek ve evi temizlememde bana yardım edeceksin.	Babası	, yıllar önce hastalığı sebebiyle ölüyor. Türkler,
---	---	--------	--

2	yardım ediyordu annesine. O yıl sınıfını geçince	babası	onu başka bir ülkeye götürdü trenle. Sınıfı geçme
3	akikaları paylaşmaktan mutlu olur, zevk duyardım.	Babam	her zaman şefkatli ve hoşgörülü değildi. Gerektiğ
4	ın ve çeşitli otların mis gibi kokusunu duyardım,	Babamın	kucağına yerleşince saatlerce orada otururdum. Ba
5	emize de yardımcı olur. BEYAZ BİSİKLET - Ne olur	baba	, bana bir bisiklet al. - Alırım oğlum. - Gerçekte
6	ği kitaptaki Kızılderililer gibi mi?" "Evet" dedi	babam	. "Yaşasın!" diye bağırdım. "Çadırı kurmana yardım
7	k kalem, kâğıt ve ilk yardım malzemeleri getirdi.	Babam	: - Koş bakalım, bisküvi ve çikolatalarımı da geti
8	pazar yerine. Pazar yerine gitmediğimiz günlerde	babam	mercimek yoldu tarlada. Ben de ona yardımcı olu
9	. Ben sandıktan bir bebeğin çıkmasını istemiştim.	Babam	da din adamlarına yardım eden derneğe durumu yazm
10	m çantası için malzemeler ister misin?" dedi...de	babama	yardım kampanyamızı anlattım... doktordur. Hastan
11	Hep benim için kalsın. Bir robot yapmak isterdim,	Babama	yardım etsin. İşini erken bitirip Hemen yanıma ge
12	n bir konu getirmesi için esin perimi bekliyorum.	Babamdan	yardım istedim. Yanıtı bana dergilerimi hatırlatm
13	ruyordu. O ara Okan da geldi ve bana yardım etti.	Babamın	ve Okan'ın yardımıyla bisiklet kullanmayı öğrendi
14	m. ()Okan'ın bisikletine zarar vermişim. ()	Babamın	ve Okan'ın yardımıyla bisiklet kullanmayı öğrendi
15	mek yoldu tarlada. Ben de ona yardımcı olurdu.	Babamla	tarlada çalışmak yorucu olmasına karşın çok güzel
16	ranlık bir dünyada yaşadı. Bir gazete sahibi olan	babası	, Helen'e yardım edebilecek insanlar olduğunu öğre
17	lecek insanlar olduğunu öğrendi. Helen'in anne ve	babası	, kendilerine yardım edecek insanlar olduğunu duyd
18	ine kararını bildireceğini sezmişti. Öğleye kadar	babasına	yardım ederken aklı yaptığı işte değildi. Nihayet
19	elliğiyle ün yapan bir çoban kızını varmış. Bu kız,	babasına	da yardım eder, analarından ayrı olarak otlatılan
20	çlara tırmanıyor, kuş yakalıyordu. Tarla sulamaya	babasına	yardım ederken süt dişleri döküldü bir bir. O sen

1.3. Sevgi

1	avuklara zaman zaman da bir kaplumbağa katılırdı.	Babam	, ailesine gösterdiği sevgiyi ve şefkati bu hayvan
2	babasız çocuklardı. Burası onların eviydi. Anne,	baba	sevgisini burada çalışanlarda ve ziyaretlerine ge
3	doğayı, yeşili, maviyi çok sevdiğimi bilirsiniz.	Baba	olunca doğa sevgimi ve hayranlığımı sizlere karşı
4	m "baba" çok farklıydı, insanlar değişir... Hatta	babalar	bile. Babamın hayvan sevgisi de hiç ayırım tanımaz
5	smak istedim. Fakat her zaman kalbi sevgiyle dolu	babam	, beni bu zahmetten kurtardı. Durdu, uzanıp beni k
6	m günler olurdu. Aslında, "Sevgi" adlı kitabımda,	babamı	şefkatli, yumuşak, sevgi dolu, sıcak birisi olara
7	arklıydı, insanlar değişir... Hatta babalar bile.	Babamın	hayvan sevgisi de hiç ayırım tanımazdı. Evimizdeki
8	aştıran, kendini bir bebek biçiminde gösteriveren	babamın	sevgisiydi. Bunu o güne dek hiç anlamamıştım. İşt
9	ğı, gizemli dünyasına yaklaşmış gibi hissedirdim.	Babamın	hayvan sevgisi de hiç ayırım tanımazdı. Metinde an
10	ıp kapanan bebeğimi çok seviyordum, Onu kırarsam,	babamın	bana duyduğu sevgiyi yitireceğimden korkuyordum.
11	r ise sabahtan akşama kadar cıvıl cıvıl ötüşürdü.	Babamın	yiyeceklere karşı da sevgisi büyüktü. Pazar günle
12	lir ve durup onu gözlerimin önünde canlandırırım.	Babamla	son kez paylaştığımız sevgimizi hâlâ anımsıyorum.
13	m günler olurdu. Aslında, "Sevgi" adlı kitabımda,	babamı	şefkatli, yumuşak, sevgi dolu, sıcak birisi olara
14	i sanmıyorum. Özgürlüğü savunmaktı bütün amacı.	Babam	bizden çok severdi bu bahçeyi. Sevgidir bütün kö
15	buldu çocuklar. Güneş kadar sıcaktın. Ata değil,	babaydın	. Kocaman yüreğinle, Severdin minikleri. Sevginle

1.4. Sağlık

1	e denli sağlıklı olduklarını anlatıyorum. O bana "	Babacağım	, şimdi neden su yok?" diye soruyor. İşte o zaman
2	ir süre sonra, malî durumu ile sağlığı da bozulan	babasını	kaybetti. Bunun üzerine, annesi ve küçük kız kard
3	bir şekilde dağılmalıdır. Yine Atatürkçülükte ana	babalara	düşen en büyük görev; sağlam karakterli, ailesine

4	ın. Geçirdiği ameliyatlar bir yarar sağlamamıştı.	Babam	, her pazar mutlaka ziyaret ederdi onu. Giderken b
5	n da kötü yanı yoktu. Sapasağlam duruyordu. Zaten	babam	da bu yüzden yeni bir çanta almaya yanaşmıyordu.
6	n Avrupa ülkelerini dolaşmıştır. (...) Çocukların	babanın	yöntemine uyum sağlamaları zaman almıştır. (...)
7	sağlam olduğunu nasıl anlatıyor? Çocuk ne arıyor?	Babası	elbisesini "ne zaman yaptırmıştır? Kim konuşuyor

1.5. Saygı

1	e arkadaşları kendisini saygı ile selamla- dılar.	Babam	, bizleri Atatürk'le tanıştırdı. Bizler onun büy
2	oyun oynardık. Bir akşam Atatürk yanımıza geldi.	Babam	ve arkadaşları kendisini saygı ile selamladılar.
3	ve arkadaşları kendisini saygı ile selamladılar.	Babam	, beni ve arkadaşlarımı Atatürk'le tanıştırdı. Biz

1.6. Çalışkanlık

1	nenizin adı Zübeyde, babanızın adı Ali Rıza'ymış.	Babanızı	, küçük bir çocukken kaybetmişsiniz. Çok çalışkan,
2	nik'teki üç katlı pembe boyalı bir evde doğmuştu.	Babası	Ali Rıza Efendi, dürüst ve çalışkan bir insandı.

1.7. Tutumluluk

1	, onların da çok hoşuna gitmiş. Tuğba annesine ve	babasına	tutumlu olmak için başka neler yapabileceğini sor
2	daha iyisi çıkıp dışarıda karnını doyurabilirdi.	Babam	çok tutumlu birisi olduğu için dışarıda yemek fik

1.8. Dürüstlük

1	nik'teki üç katlı pembe boyalı bir evde doğmuştu.	Babası	Ali Rıza Efendi, dürüst ve çalışkan bir insandı.
---	---	--------	--

1.9. Hoşgörü

1	akikaları paylaşmaktan mutlu olur, zevk duyardım.	Babam	her zaman şefkatli ve hoşgörülü değildi. Gerektiğ
---	---	-------	---

APPENDIX 2. Concordances for the keyword "HALK"

2.1. Misafirperverlik

1	ya yerleştikleri zaman misafirseverliklerini ora	halkına	da yaymışlar. Gırnatalı bir ihtiyarın hikâyesini
2	ın yarattıkları içinde en şefkatli, en konuksever	halk	Anadolu'dadır." İbni Batuta, seyahati sırasında D
3	dular. Meyveler, tatlılar ikram ettiler." Anadolu	halkı	, burada da anlatıldığı gibi gelen konuğu paylaşam
4	bulunmak insan sevgisinin başında gelir. Anadolu	halkı	, yemeğini konuğa yedirmekten, onu memnun etmekten
5	bazı akşamları fincan veya papazkaçtı oynayan ev	halkına	bile uymazdık. Misafirlğe gitsek konsol üstünde

2.2. Aile

1	ibi imam olacaktır. Yani en azından ailesi ve köy	halkı	böyle düşünmektedir. Nasrettin, biraz büyüüp ser
2	a ailenin en küçük bireyi idi. Ninesini bütün köy	halkı	sever ve sayardı. Benim düşünceme göre öğretmen h
3	sin. Masal Öğreniyoruz Aile büyüklerinizden bir	halk	masalı dinleyiniz. Bu masalı yazınız ve resimleyi
4	de o da babası gibi imam olacaktır. Ailesi ve köy	halkı	böyle düşünmektedir. Nasrettin'in biraz büyüyünce

2.3. Sevgi

1	bulunmak insan sevgisinin başında gelir. Anadolu	halkı	, yemeğini konuğa yedirmekten, onu memnun etmekten
2	rından yüzyıllarca sonra bile, dipdiri... Anadolu	halkı	, Yunus'a öyle derin bir saygı ve sevgi duymuştur
3	anla efsaneleşmiştir. Yaşamıyla ilgili bilgiler,	halkın	kendisine olan sevgisi nedeniyle söylentilere kar
4	aşında savaşa katılmasaydı, sonuç ne olurdu? Türk	halkının	, Mustafa Kemal'e olan sınırsız güven ve sevgisini

2.4. Vatanseverlik

1	vatanı kurtarmak için nerelere gitti? Sizce Türk	Halkı	Mustafa Kemal'e niçin güveniyor? Mustafa Kemal Ku
2	anlar işgal etmişti. O, vatanını, gücüne inandığı	halkıyla	birlikte kurtardı. "En büyük eserim." dediği Cumh
3	tardık. Yurdumuz işgal altındaydı, ... yurt sever	halkımız	, bu duruma kayıtsız kalmadı. Aşağıdaki yönergeler

4	öncesi yurdumuzun zor durumda olduğunu söyleyerek	halkına	önder oldu, Millî Mücadele'yi başlattı. Bu, Atatü
2.5. Bağımsızlık			
1	unu bitirmesi. Çağdaş Türkiye'nin kurulması. Türk	halkına	bağımsızlığın hediye edilmesi. Cumhuriyetle başla
2	onucu birkaç cümleyle ifade ediniz. Atatürk, Türk	halkını	bağımsızlığa kavuşturmak için Kurtuluş Savaşı'nı
3	nı başlatmıştır. Atatürk Kurtuluş Savaşı'yla Türk	halkını	bağımsızlığa kavuşturmuş ve bağımsız Türkiye Cumh
2.6. Saygı			
1	rından yüzyıllarca sonra bile, dipdiri... Anadolu	halkı	, Yunus'a öyle derin bir saygı ve sevgi duymuştur
2	alık saygı duruşu yaptılar. Türk milletinin büyük	halk	ozanı Aşık Veyselden şiirler okundu. Herkes orada
3	ısını saygıyla anıyoruz. Ancak hiçbirinin sanatla	halkı	Atatürk kadar yaklaştırdığı ileri sürülemez. Çünk
2.7. Özgürlük			
1	un. Hürriyeti sen yaydın içimize, Halkçıyız dedin	halk	içinden, İnançla hür yetiştirdin bizi, Borçluyuz
2	etimizi sen kurdun. Hürriyeti sen yaydın içimize,	Halkçıyız	dedin halk içinden, İnançta hür yetiştirdin bizi,
3	aşma, O hünerli eli değdi. Umut verdi yüreğinden	halka	, Hürlüğü öğretti. ATATÜRK VE SANAT Atatürk, sana
2.8. Dayanışma			
1	dedi. Önce ülkenin içinde bulunduğu ağır şartları	halka	anlattı ve millî bir dayanışma oluşturdu. Sonra a
2	taya koyarken kardeşimin saçlarını okşuyordu. 1.	Halkımız	, en büyük dayanışma örneğini ne zaman göstermişti
2.9. Sorumluluk			
1	hraman askerlerimiz cephede idi. Ulu önder Atatürk	halkına	yol gösterdi. Aydın insanlara büyük sorumluluklar
2	rumlu kişiler, ses teknisyenleri, boyacı, halıcı,	halkla	ilişkilerden sorumlu kişiler, sahne sorumluları..
2.10. Dürüstlük			

1	EŞİL YAĞMUR Zamanın birinde, iyi yürekli, dürüst,	halkınca	çok sevilen bir padişah varmış. Dirlik, düzenlik
2.11. Sağlık			
1	emciler, doğanın dengesini bozacak uygulamalar ve	halk	sağlığını tehdit eden gıda maddelerinin kullanılm
2.12. Barış			
1	enebilir ki İslam edebiyatı tarihindeki en önemli	halk	ozanıdır. Yunus, barışa ve uluslar arasında aheng
2.13. Vefa			
1	rını adım adım, tarih ve yer belirterek anlatması	halkına	olan güveninden ve vefa duygusundan kaynaklanmakt

APPENDIX 3. Concordances for the keyword “ÇOCUK”

3.1. Sağlık			
1	. Oturduğu yerden ayağa kalkarak yanımıza geldi.	Çocukları	sağlıklı, sıhhatli yetiştirmek için gayret göster
2	r duyuyorum... Ömer... büyüyüp gelişmen, sağlıklı bir	çocuk	olman için sebzeleri... meyveleri bol bol yemen ger
3	bah yarım saat yürü...sağlık için çok faydalıdır.	Çocuk	annesini gör...gör...onun boynuna sarıldı. Derste
4	an çocukların üstü kirleniyor. C. Oyun oynamayan	çocuk	sağlıklı değildir. D. Oyun oynamayan çocuklar kit
5	namayı yasaklayanlar da var. Oysa, oyun oynamayan	çocuk	sağlıklı değildir. Dört ya da beşinci sınıftaydım
6	eyiniz. 5. Aşağıdaki resimleri inceleyiniz. Sizce	çocuk	, rahat ve sağlıklı bir uyku için neler yapmalı? Y
7	kız, Fakirinde refah, Hastasında sağlık. Sorulsa	çocuk	bahçesidir derim, Karşı bayırdaki mezarlık. Bu sa
8	nneciğim eline sağlık yemekler...olmuş Anne:... ..	çocuklar	. Aşağıdaki resimlerden yararlanarak salata için k
9	amayan çocuk sağlıklı değildir. D. Oyun oynamayan	çocuklar	kitap okumalıdır. 2. "Zamanında oynamasını bilmey
10	nne de çocuklarının sağlıklı olmasını ister. Onun	çocukları	da kim demeyin. Kuşlar, akaçlar ve koşup oynadığı
11	, akaçlar ve koşup oynadığımız topraklar hep onun	çocuklarıdır	. Onları da temiz tutup sağlıklarını koruyalım. Do
12	konusunda anlayışlı olamıyorlar. B. Oyun oynayan	çocukların	üstü kirleniyor. C. Oyun oynamayan çocuk sağlıkl

13	bulacağız. Ha, bu arada unutuluyordum! Doğa Anne de	çocuklarının	sağlıklı olmasını ister. Onun çocukları da kim de
14	ımı kutlar sağlıklı ve mutlu günler dilerim. O ev	çocukluğumun	geçtiği o saray şimdi gözüme çok küçük görünüyord
15	enin en iyi yolu, dengeli ve sağlıklı beslenmeyi,	çocukluk	döneminde öğrenmekten ve uygulamaktan geçmektedir
16	annesine sordu: Mikrop ne demek? Erhan'ın annesi,	çocuğunun	sağlığıyla ilgili böyle önemli bir konuda bildikl
17	beden sağlığı açısından önemli değildir. Çünkü...	Çocuklar	doğru bir beslenme alışkanlığı kazanmalıdır. Çünk
18	larını cevaplayınız. 1. Televizyon izleme tutkusu	çocukların	sağlığını nasıl etkilemiş olabilir? 2. Öğretmenin
19	uyakalmıştı. Gözlerini açtı. Sabah olmuştu. Hemen	çocuğu	sordu. Çocuk sapasağlamdı, canlıydı, sevinçliydi.
20	özlerini açtı. Sabah olmuştu. Hemen çocuğu sordu.	Çocuk	sapasağlamdı, canlıydı, sevinçliydi. Aradan bir a
21	n hastaya yarardan çok zarar sağlamaktadır. (...)	Çocuklar	, çok dışarıda kaldıklarından üşütüp hasta olmuşla
22	A vitamini bizde de var. Ayrıca bizde, özellikle	çocukların	boyunu uzatan, kemiklerinin sağlam olmasını sağla
23	sağlamdır, öyle değil mi? Adam, gözleri görmeyen	çocuğun	tarif ettiği yerde bulunan fırına doğru yönelirke
24	. Oturduğu yerden ayağa kalkarak yanımıza geldi.	Çocukları	sağlıklı, sıhhatli yetiştirmek için gayret göster
25	dığınızı merak ediyorum. duygusal üzüntülü şaşkın	çocuklarını	seven 5. Her zaman için hasta olabiliriz. Ya da s
26	rak çocuğa verirsiniz. Unutmayın, bu bulaşıcı bir	çocuk	hastalığıdır. Başka çocuklarınızı varsa ve bu hast
27	tmayın, bu bulaşıcı bir çocuk hastalığıdır. Başka	çocuklarınız	varsa ve bu hastalığı geçirmemişlerse kardeşlerin
28	n hastaya yarardan çok zarar sağlamaktadır. (...)	Çocuklar	, çok dışarıda kaldıklarından üşütüp hasta olmuşla
29	uyumaya aitti. Bütün gece yüce bilgin uyumadı. Ya	çocuk	ölürse! Ona öldürücü bir hastalığın mikroplarını
30	m çocuğu." dedi Ayşe'nin babasına. Sonra, babanın	çocuğun	hastalığıyla ilgili anlattıklarını dinledi. Ateşi
31	? Sonuçta ne oldu? Doktor muayene sırasında hasta	çocuğun	nerelerine baktı? Örnekteki gibi resim üzerinde g
32	kşam, babasına, kendisine kitap almasını söyledi.	Çocuğun	hastalığına üzülen baba, onun zamanını kitap okuy
33	oyun pek güzel değil. O hasta gibiydi. Aradığımız	çocuk	budur. Burada yazar ne söylemiş: Çabuk buraya gel
34	e çalıştı ama Ayşe içemedi. Emine'nin annesi: "Bu	çocuk	çok hasta komşu. Onu doktora götürmeniz gerek." d

35	yene olmadan yenmez." Doktorum, anneme döndü: "Bu	çocuk	beni çok eğlendiriyor. Önemli bir hastalığı yok.
36	ağa düştü. Bedenimizi daha dikkatli dinlemeliyiz.	Çocuk	hastalanınca doktora götürdük. Neşeli olduğumuzda
37	a kolay bedeninden atılmasını sağlar. Okula giden	çocuk	, hastalandığında derslerinden geri kalacağı korku
38	gelen hanımefendinin oğlu bugün ameliyata girmiş.	Çocuk	hemofili hastasıymış. Ameliyatta kanama başlayınc
39	astayken kendinizi nasıl hissediyorsunuz? * Hangi	çocuk	hastalıktan geçirdiğinizi, bunlardan hangilerinin
40	ın hâli ne olacak? Ben kaç gün bakabilirim? İşte,	çocuk	hasta oldu. Belki de üzüntüden hastalandı..." O g
41	tiriniz. Deride, içi su dolu sivilceler oluşturan	çocuk	hastalığı. boğmaca, aşı, su çiçeği, g
42	uk, uyumaya gitti. Pastör, bütün gece uyumadı. Ya	çocuk	ölürse! Ona öldürücü bir hastalığın mikroplarını
43	gösteriyordu. Zavallı adam günden güne çöküyordu.	Çocuk	hasta, üç gündür ağız dil vermiyor. Tahtanın içi
44	lıklara karşı Boğulurcasına öksürten	çocuk	hastalığı. 9. Verilen bilgileri okuyunuz. Doğru o
45	Sinop ülkemizin en kuzeyindeki ildir. Ülkemizde	çocuk	felci hastalığı gittikçe yaygınlaşmaya başladı. K
46	yükler çocukların davranışlarını örnek alabilir:	Çocuklar	, hasta bedenlerinin onlara verdiği iletilere çok
47	arkadaşlarıydı. Anne, üzüntüyle yakındı: - Ah bu	çocuklar	, ikisi de televizyon hastası oldu. - Siz pek tel
48	lara bırakılan atıklardan insanlara, özellikle de	çocuklara	bulaşması muhtemel hastalıkların önüne geçilmesi
49	öğrencilerine. Bazıları ise doktor olacak, hasta	çocukları	iyileştirecekti. Fakat bazıları vardı ki istekler
50	rça hâlinde yaşayan milletler zayıftır, hastadır.	Çocuklarımıza	vereceğimiz öğrenim sınırı ne olursa olsun onlara
51	arklı gözlerle bakmayı öğreniriz. Burada büyükler	çocukların	davranışlarını örnek alabilir: Çocuklar, hasta be
52	elişemezler. Çevremizde, beslenmesi yetersiz olan	çocukların	daha çok ve daha kolay hastalandıklarına sıkça ta
53	ru biçimini altlarına yazınız. Yağmurda oynayınca	çocukların	hepsi hasta oldu. Arkadaşım için çok endişe ediyö
54	olay hastalandıklarına sıkça tanık oluruz. Ayrıca	çocukluk	döneminde geçirilen hastalıkların hem beslenme sü
55	ğlıklı beslenme çocuklar için önemlidir. Çünkü...	Çocukluk	döneminde geçirilen hastalıklar önemlidir. Çünkü.
56	vakitlerini damda geçiriyordu Kaoru. Dal gibi bir	çocuktu	. Her an hastalanabilirdi. Sabahlara kadar uykusuz

3.2. Aile

1	itmesini istiyordu. Çünkü... Mustafa, mahalledeki	çocukların	oyununa karışmazdı. Çünkü Mustafa ve ailesi köye
2	"Birey ve Toplum" konulu zihin haritası yapınız.	Çocuklar	, aile, sevgi, anne-baba DİNLEMESİNİ BİLİYOR MUSU
3	Herkes sizler denli şanslı değil, ailesi olmayan	çocuklar	da var. Onların en büyük gereksinimi sevgi... Bu
4	y dir. O, ailesinin ve çevresinin çok sevdiği bir	çocuktu	. Okula başladıktan kısa bir süre sonra babasını k
5	gin ailelere ziyaretler yapıyor, muhtaç ailelerin	çocuklarına	yardım topluyorlardı. Bunu arkadaşlarıma söyledim
6	. Yeni gelen aile için uzun uzun konuştu. Ailenin	çocuklarına	yardım etmemi, Türkçeyi öğretmemi, ayrıca onları
7	imin gerekliliğinden; okuyan kızların ailelerine,	çocuklarına	ve vatanlarına ne kadar faydalı olduklarından söz
8	eğiz, dedi. Sen baba olacaksın, ben ailenin büyük	çocuğu	olacağım. DÖNEN TEKERLEK Çalışan insan ne kadar
9	enmek için ailesiyle görüşmeye gitti. Annesinden,	çocuğun	küçükken kekeme olduğunu, solak olmasının ailesi
10	Resimlerde, ailece yapılan bir...anlatılıyor. B.	Çocuğun	...olan okul eşyaları alınıyor. C.Sıraya girip...ö
11	yla kıyaslanmak, dürüstlük, şımartılmak Metindeki	çocuğun	ailesinden beklentileri Benim a
12	uduğunu söylüyor? Muhtarların görevleri nelerdir?	Çocuğun	babası seçim gürültülerinden kaçmak için ailesine
13	* Ailenizde kaç kişi var? Siz, ailenizin kaçınıcı	çocuğusunuz	? * Akraba deyince aklınıza kimler geliyor? KARIŞ
14	alihli'nin Akören köyünde yaşayan bir ailenin ilk	çocuğuydu	. Beş kardeşi vardı. Onlar büyürken annesine hep y
15	taşınanlar küçük bir aileydi: anne, baba, bir de	çocuk	. Hayatta en korkunç şey şudur: düşünmemek. Öğretm
16	n ve ailen zengin olursunuz. - Hayır, demiş fakir	çocuk	. Siz paylaşmayı bilmiyorsunuz. Bir sürü çikolatan
17	an ailelerin başlıca sorunu; çalışan anneler için	çocuk	bakımıdır. Bu nedenle son dönemde ülkemizde özell
18	ine özgü şeyler yaratamaz olmuş. Daha sonra küçük	çocuk	ve ailesi, Başka bir şehirde Yeni bir eve taşınımı
19	odan verilen haberleri nasıl dinliyorlar? Anne ve	çocuk	yaşlılara ne veriyordu? Bütün aile nerede toplanı
20	aşamın kaynağı kabul edilen aile; erkek, kadın ve	çocukla	bütünleşmektedir. Atatürk, toplumun huzurunu, ail

21	akterli, ailesine, ulusuna ve cumhuriyetine bağlı	çocuklar	yetiştirmektir. MUSTAFA KEMAL'İN KAĞNISI Yediyor
22	bile olsa, aile yapısı onların omuzlarında durur.	Çocuklar	, daha sonra da torunlar onların kanatları altında
23	rdiği kitaptaki bir konu aklıma geldi. O kitapta,	çocuklar	okulda kulüp kuruyorlardı. Zengin ailelere ziyare
24	Bazı aileler çocuklarını ... ve dinlemezler. Oysa	çocuklar	serbestçe ... Başkalarının düşüncelerine de ... d
25	. TEMA DEĞERLERİMİZ TEMAYA HAZIRLANALIM Sevgili	çocuklar	, Bizler bir aile içinde yaşıyoruz. Annemiz, babam
26	üyeleridir. Büyük ailelerde, amcalar, yengeler ve	çocuklar	da bir arada yaşar. Aile yalnızca kan bağı ve soy
27	sında, diğer aile büyüklerinin şefkatiyle yetişen	çocuklar	, ailelerin geleceğidir. Aile üyelerinin sorumlulu
28	ailemizle birlikte pikniğe aittik. Ahmet amcam ve	çocukları	da bizimle geldiler. Babam ile Ahmet amcam bir ya
29	lanarak metni tamamlayınız. Ülkemizde küçük yaşta	çocukları	olan ailelerin başlıca sorunu; çalışan anneler iç
30	dı Öğretmen, öğrenci ailelerinin sosyal durumunu,	çocukların	aile içindeki yaşantılarını daha yakından izleyeb
31	i özelliğinden söz edilmektedir? 2. Atatürk'e göre	çocukların	eğitimi konusunda ailelerin yaptığı en önemli yan
32	ok inceliklerini, derinliklerini öğrenmek için...	Çocukların	ailelerinden öğrendikleri dil, bir süre sonra yet
33	olarak aile bireylerine ne öğrendiklerini sorması	Çocukların	söylediği hiçbir şeyi değersiz bulmaması Eline ge
34	anmazdı. Eşi ölen kadın, bütün malların sahibi ve	çocukların	velisi olurdu. Türklerin aile yaşamında zamanla d
35	nda aşağıdaki boşlukları doldurunuz. Bazı aileler	çocuklarını	... ve dinlemezler. Oysa çocuklar serbestçe ... B
36	k için pek de ideal bir yaş değildi çünkü aileler	çocuklarını	yedi-sekiz yaşlarında antrenörlere teslim ediyorl
37	em de ailesi için çok iyiydi çünkü anne ve babası	çocuklarını	sık sık ziyarete gidebiliyorlardı. Ancak Mehmet k
38	kara'ya yerleşir, İstanbullu bir aileden gelen ve	çocukluğu	sanat eserleri ile dolu bir evde geçen Nihal Hanı
39	li bir kavram haritası oluşturunuz. sülale Şairin	çocukluğundaki	aile yapısıyla şimdiki aile yapısını karşılaştırtı
40	ilelere ne denildiğini yazarak belirtiniz. şairin	çocukluğundaki	ailesi şairin şimdiki ailesi Şiirdeki akrabalık t
41	derimiz Atatürk'ü daha yakından tanıyacağız. Onun	çocukluğunu	, ailesini, kişilik özelliklerini öğrenecek, onunl
42	ye başlamış? Nasrettin	çocukmuş	? Nasrettin Hoca ve ailesi niçin

	Hoca nasıl bir azılar yazarım. YENİLİKLER VE GELİŞMELER MUCİT	ÇOCUK	Sivrihisar'a göç "Teleskop, yardım, aile, üniversite" kelimelerini
43	itmesini istiyordu. Çünkü... Mustafa, mahalledeki	çocukların	oyununa karışmazdı. Çünkü Mustafa ve ailesi köye
44	"Annesi ölünce öksüz, babası ölünce yetim kalan	çocukları	büyük anneleri sahiplendi." Yukarıdaki cümlelerde
45	eri, köy ağaları, hırsızlar, yöneticiler, karısı,	çocukları	, yakınları sık sık taşlanır, eleştirilir. Yalnız
46	ler, derebeyleri, hırsızlar, yöneticiler, karısı,	çocukları	, yakınları sık sık taşlanır, eleştirilir. Yalnız.
47			

3.3. Sevgi

1	ürkiye konuklarla, Kalpler sevgiyle dolsun. Dünya	Çocuk	Bayramı Herkese mutlu olsun. NASRETTİN HOCA Beni
2	un eğitimiyle yakından ilgilendi." Bu, Atatürk'ün	çocuk	sevgisinin, din ve ırk farkı gözetmeyen hoşgörüsü
3	şilik özelliğinden bahsetmektedir? İşaretleyiniz.	Çocuk	sevgisinden Çevreye duyarlılığından Mücadeleciliğ
4	. Hele bağımsızlık En güzeli, sevgi Sev Türkçeni,	çocuğum	, Dilini sevenleri sev. PARA Para koleksiyonu yap
5	maktan niçin gurur duyuyor olabilir? * Atatürk'ün	çocuk	sevgisini metindeki hangi olaydan çıkarıyorsunuz?
6	r gider, gelir, Yürekleri Atatürk sevgisi dolu. (Çocuklar	İçin Şiir Dünyası) a) Aşağıdaki soruları yukarıda
7	Herkes sizler denli şanslı değil, ailesi olmayan	çocuklar	da var. Onların en büyük gereksinimi sevgi... Bu
8	2. Şiirde kime duyulan sevgiden bahsediliyor? A)	Çocuğa	duyulan sevgiden B) Atatürk'e duyulan sevgiden C
9	lır mı? Ama efendim... Efendimi var mı bunun? Bir	çocuğa	ancak sevgiyle yaklaşılır şefkatle kucaklanır. Ço
10	en geçer Derd'ini âleme yayar iniler" Her Anadolu	çocuğu	gibi Veysel de toprak sevgisini her şeyin üstünde
11	layış ve sevgi dolu olan küçük anne cin gibi koca	çocuğunu	inandırmak için müthiş bir çaba harcıyordu. Oyunu
12	ak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz? A.	Çocuk	, şiirde Atatürk'e olan sevgi ve bağlılığına dile
13	nu alkışladı. Biz de alkışladık. Sonra Atatürk: -	Çocuk	sevgisi insan için bir ihtiyaçtır. Hele yaş ilerle
14	özcükleri kullanarak birer cümle yazınız. Atatürk	çocuk	sevgi 1- Soruları metni dinlerken yanıtlayınız. 2
15	olan sevgi ve bağlılığını dile getirmektedir. B.	Çocuk	, Atatürk'e hayatı boyunca iyi bir insan olma sözü

16	sted. Bir zamanlar yüreği sevgi dolu, küçük bir	çocuk	vardı. Çünkü onun yüreği çiçek koparmaya uygun de
17	VGİSİ Atatürk çocukları çok severdi. Onun dilinde	çocuk	, sevgi demektir. Sevdiklerine, hangi yaşta olursa
18	ğa ancak sevgiyle yaklaşılır şefkatle kucaklanır.	Çocuk	demek yarın demektir. Yarınını saymayan, bugününü
19	VGİSİ Anahtar kelimeleri cümle içinde kullanınız.	çocuk	, ülkü, sevgi Sorularla ilgili tahminlerinizi yazı
20	uz. Kurduğunuz cümleleri yazınız. Atatürk, sevgi,	çocuk	MUSTAFA KEMAL'İN ELLERİ 1. Aşağıdaki soruların c
21	lanarak bir paragraf oluşturunuz. Atatürk, sevgi,	çocuk	, ilgi, şefkat Anahtar kelimelerden ve görsellerde
22	niz. Dikkatli oluşu, İnsan sevgisi, Ağaç sevgisi,	Çocuk	sevgisi Kişisel temizlikte, önce ellerimizin temi
23	leleri aşağıya yazınız. ATATÜRK'ÜN ÇOCUK SEVGİSİ	Çocuk	, sevgi, gelecek kelimelerini kullanarak bir parag
24	orsunuz? Arkadaşlarınızla tartışınız. ATATÜRK VE	ÇOCUK	"Çocuk" sözcüğü, Atatürk'ün dilinde bir sevgi ifa
25	n İnsan sevgisinden Yenilikçiliğinden ATATÜRK VE	ÇOCUK	1. "Atatürk ve Çocuk" metninde neler anlatılıyor
26	? Arkadaşlarınızla tartışınız. ATATÜRK VE ÇOCUK "	Çocuk	sözcüğü, Atatürk'ün dilinde bir sevgi ifadesidir
27	lmış fotoğraflarını bulup inceleyiniz. Atatürk'ün	çocuk	sevgisini anlatan anılar, yazılar, şiirler ve güz
28	2. Aşağıdaki fotoğrafları inceleyiniz. Atatürk'ün	çocuk	sevgisini gösteren fotoğrafların altını boyayınız
29	turduğunuz cümleleri aşağıya yazınız. ATATÜRK'ÜN	ÇOCUK	SEVGİSİ Çocuk, sevgi, gelecek kelimelerini kullan
30	rşısında bir okul, Adı, Atatürk Okulu Sabah akşam	çocuklar	gider, gelir, Yüreklere Atatürk sevgisi dolu. (Ç
31	k yolunda koşun çocuklar, Vatan sevgisiyle koşun	çocuklar	. Tutsaklığın üstesinden gelinsin, "Egemenlik mil
32	k ve çocuklar arasındaki sevgi tek yönlü değildi.	Çocuklar	da onu çok severdi. Bir gün İzmit'te bir okulun g
33	rine değinilmiştir? Atatürk, bizden neler istedi?	Çocuklar	, Atatürk sevgisini nasıl gösterirler? Aşağıdaki c
34	ız tarihe şeref, şan verdi. Atatürk yolunda koşun	çocuklar	, Vatan sevgisiyle koşun çocuklar. Tutsaklığın üs
35	e bakanların gözleri kararacaktır." * Atatürk'le	çocuklar	arasında nasıl bir sevgi varmış? Defterinize yazı
36	ıkra, Çok şey bırakmış bize. Hoca'mızdan sevgiler	Çocuklar	hepinize. KUYRUKSUZ DEMOKRASİ OLMAZ Ablam,

			son g
37	eren Atatürk için bu en güzel cevaptı. Atatürk ve	çocuklar	arasındaki sevgi tek yönlü değildi. Çocuklar da o
38	1. İki yanağından öptü. Ben, bu öpücüklerde bütün	çocuklara	karşı olan sonsuz sevgisini görür gibi olmuştum.
39	, okulda gerekli bilgiyi verip eğitmek gerekiyor.	Çocuklara	verilecek ilk eğitim, doğa sevgisini aşılmasıdır.
40	rsunuz?" Arkadaşlarınızla tartışınız. " Atatürk'ün	çocuklara	olan sevgisini nelerden anlıyorsunuz?" yazınız. A
41	ve Millî Mücadele Tarihi, Ziya Gökalp. Atatürk'ün	çocuklara	duyduğu sevgiyle ilgili anı ve düşünceleri aşağıd
42	ana sevgi ile bakıyorlardı. Tümü annesiz, babasız	çocuklardı	. Burası onların eviydi. Anne, baba sevgisini bura
43	Atatürk üzüldü. ATATÜRK'ÜN ÇOCUK SEVGİSİ Atatürk	çocukları	çok severdi. Onun dilinde çocuk, sevgi demektir. S
44	erdik. Babamın, annemin dostları vardı orada. Biz	çocukların	arkadaşları. Hepimizin ortak sevgilisi ise ormanl
45	tan çocuklarıyla o kadar kaynaşmışlardı ki adeta	çocuklaşmalardır	. Onların gözünde en sevgili, öğrencilerdir. Bu öğ
46	i; doğayı okumayı öğretti ve biz sevgiyle yaşadık	çocukluğumuzu	. Demek ki bizler kendi çocuklarımıza bunları vere

3.4. Yardımseverlik

1	anne, ben de büyüyünce senin gibi olacağım, başka	çocuklara	yardım edeceğim." dediğinde mutlulukla ona sarıldı
2	undan başka kış demeden, kar demeden kucaklarında	çocukları	, önlerinde cephaneye yüklü kağıtlarla orduya yardım
3	rışmış. Umudu, barışı sevenler yardım etmişler ve	çocuk	Mavi Kuş'u bulmuş. Bozkırda güneş, kırmızı bakır
4	yalarını karıştırmışlar ve çok üzülüyorlar. Haydi	çocuklar	, kuşlara yardımcı olalım! 3. Şiirden öğrendikleri
5	gin ailelere ziyaretler yapıyor, muhtaç ailelerin	çocuklarına	yardım topluyorlardı. Bunu arkadaşlarıma söyledim
6	. Yeni gelen aile için uzun uzun konuştu. Ailenin	çocuklarına	yardım etmemi, Türkçeyi öğretmemi, ayrıca onları
7	, annesinden ödevlerine yardım etmesini istedi. 1.	Çocuklar	öğretmenlerine "Sınav sonuçlarını açıklayacak mıs
8	er paylaşıyorsunuz? Örnekler veriniz. 3. Metinde,	çocuklar	arasında yardımlaşma örnekleri verilmiş. Bakalım
9	yardım, erozyonla mücadele, kimsesiz yaşlılara ve	çocuklara	yardım, zararlı alışkanlıklarla mücadele "Sosyal
10	rafik ışıklarında yardım İsteyen yaşlıların ya da	çocukların	ellerinden tutarım. ...hissederim. ...koşarım. A

11	gibi kimsesiz insanlara nasıl yardım edebiliriz?	Çocukların	Gamsız'la alay etmelerini doğru bir davranış mıdı
12	k. Genç annesine düşüncelerini açıkladı. Yaralı stlarımıza "Merhaba!" diyelim.	çocuktan	yardım istedi. Gizem her zamanki gibi üzgündü. 7
13	Okumadan Önce Bu	çocuğa	kimler yardımcı olabilir? tamirci, berber, terzi,
14	kadaşı sustu, düşündü kaldı. Bu konuşmayı duyunca	çocuğa	yardımcı olamadığım için ben de kahroldum. O anda
15	lmıştı. Özne Yüklem Kendisine yardım eden	çocuğa	teşekkür etti. Özne
16	me engelli birisi ve ona yardım etmek isteyen bir	çocuğu	anlatan drama çalışması yapınız. Dramayı gerçekte
17	evde at beslenemeyeceğini söylüyor. Metindeki kız	çocuğu	, bir güvercine yiyecek vererek yardımcı oluyor. S
18	leriyle birlikte yazınız. Ben fırıncıyım Ben daha	çocuğum	anneme yardım ediyorum. 4. Metne göre noktalı yer
19	ın nedeni? Çocuk, yaşlı bir kadına yardım ediyor.	Çocuk	, yaşlıların yardımına ihtiyaçları olduğunu bildiğ
20	kurarak açıklayınız. Davranış: Davranışın nedeni?	Çocuk	, yaşlı bir kadına yardım ediyor. Çocuk, yaşlıları

3.5. Bilimsellik

1	İlker üniversitede uzay bilimleri bölümüne girdi.	Çocuk	müthiş bir heyecanla geceyi beklemeye başladı. Me
2	ğrencilere ait olduğu Geleceğin bilim adamlarının	çocuklar	olduğu İlerde yurdu yükseltecek kişilerin çocukla
3	notlar alarak aşağıdaki boşlukları doldurunuz. 1.	Çocuklar	da tıpkı bilim adamları gibi gerçekleri... 2. Cev
4	i üç hedefim: Geliştirmem gereken yönlerim: Haydi	çocuklar	iş başına! İçinizdeki bilim adamını ortaya çıkarm
5	n bilimle, üretimle, çağdaşlıkla, ısıtılmasını da	çocuklardan	beklemektedir. Çocuklar Atatürk'ün gül fidanlarıd
6	uyumaya aitti. Bütün gece yüce bilgin uyumadı. Ya	çocuk	ölürse! Ona öldürücü bir hastalığın mikroplarını
7	tı. Pastör, elleri titreyerek son aşığı da yaptı.	Çocuk	, uyumaya aitti. Bütün gece yüce bilgin uyumadı. Y
8	.. Gökhan TOK TÜBİTAK tarafından yayımlanan Bilim	Çocuk	dergisinin Araştırma ve Yazı Grubu üyesidir. Bili
9	r. Alp AKOĞLU TÜBİTAK tarafından yayımlanan Bilim	Çocuk	dergisinin araştırma ve yazı grubu üyelerindedir
10	İpek. Dünya ve uzayla ilgili birçok bilgiyi Bilim	Çocuk	dergisinin aşağıdaki adresinde bulabilirsiniz: ww
11	konularla ilgili haber, yazı ve çevirileri Bilim	Çocuk	ve Bilim Teknik dergilerinde yayımlanmıştır. Sabi

12	kında merak ettiğiniz birçok konuyu TÜBİTAK Bilim	Çocuk	dergisinde bulabilirsiniz. Derginin Internet adre
13	bir nokta ile birbirinden ayrılır. Örneğin; Bilim	Çocuk	dergisinin e-posta adresini ele alalım: cocuk@tub
14	l konularla ilgili yazıları Bilim Teknik ve Bilim	Çocuk	dergilerinde yayımlanmaktadır. Suhan HATİPOĞLU Şa
15	leyin siyah mantosunu giyerek dışarı çıktı. Bilim	Çocuk	dergisinin yeni sayısını yarın alalım. Konuyu sap

3.6. Saygı

1	gibi heyecan ve saygıyla yaklaşır ve o yaşta bir	çocukta	az rastlanır bir sabırla hiç soru sormadan o büyü
2	yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesini;	çocuğun	insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı duyar
3	e bir ortamda çocukların öz saygıları da gelişir;	çocukların	kendileriyle ve başkalarıyla barışık bireyler ola
4	illeti güreşi sever, güreşçiye saygı duyar. Erkek	çocukları	köyün, kasabanın veya çevresinin ünlü pehlivanlar
5	ÜKLER ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN IŞIĞI ALTINDA	ÇOCUĞUN	EĞİTİM HAKKI Değerli Dinleyiciler, Hepinizi saygı
6	iğin bütün çocuklar tarafından elde edilebilmesi;	çocuğun	insan olarak sahip olduğu saygınlığın korunması g
7	meli ve disiplinle ilgili her konuda insan olarak	çocuğun	onuruna saygı duymalıdır. 21. yüzyılda yaşam için
8	rak saygılı bir şekilde biri erkek, öteki kız iki	çocuk	içeri girer.) Gülseren: (Dedenin yanına iyice sok
9	saygılı olduğu için C. Doğum günü olduğu için 2.	Çocuk	, en çok hangi kitapları okurken eğleniyor? A. Ken
10	li Dinleyiciler, Hepinizi saygıyla selamlıyorum. "	Çocuk	Hakları Sözleşmesi'nin Işığı Altında Çocuğun Eğitim
11	san günü düzenlenen törenlere başka ülkelerden de	çocuklar	katılır. Çünkü... * Bayrağımıza saygı gösteririz.
12	umhurbaşkanı girer girmez saygı işaretini vermiş,	çocuklar	ayağa kalkmış ve oturunuz işaretini verdikten son
13	üşlerine saygı gösterilmelidir. Böyle bir ortamda	çocukların	öz saygıları da gelişir; çocukların kendileriyle
14	e düşüncelerini ifade edebilmekten çekinmemeli ve	çocukların	görüşlerine saygı gösterilmelidir. Böyle bir orta

3.7. Barış

1	barışı hoşgörülü olmakla nasıl sağlanır? Atatürk,	çocukları	hangi hürriyetten yararlanmalarını istemiştir? At
---	---	-----------	---

2	rıymış. Umudu, barışı sevenler yardım etmişler ve	çocuk	Mavi Kuş'u bulmuş. Bozkırda güneş, kırmızı bakır
3	üşündüğünüz öteki kelimeleri yazınız. dünya barış	çocuk	dostluk sevgi Şiirde geçen kelimelerden hangileri
4	. Şimdi barışmıştık. Hele, odasını ışığa boğduğum	çocuk	, en çok sevinendi. Ders çalışmaktan yorgun, uykus
5	ınız? Dünyada barışın sağlanması...büyükler...biz	çocuklara	da görev düşüyor. Biz birbirimiz kardeş... severs
6	yla barışık bireyler olarak yetişmeleri sağlar.	Çocuk	hakları açısından okulun fiziksel çevresi de çok
7	olsun Rüzgâr gibi geçip giden fil Ve o file binen	çocuk	, Senin adın barış olsun. Senlik içinde Hep böyle
8	p getiriniz. Atatürk, Millî Mücadele, cumhuriyet,	çocuk	, barış temalarından oluşan bir şiir dinletisi düz
9	. HAYAL GÜCÜ VE GİZEMLER ARZU "Sevgi, yaşamak,	çocuk	, barış" anahtar kelimelerini arkadaşlarınızla tar
10	canlandırıp görselleştiriniz. Şiirde geçen çiçek,	çocuk	, oyuncak, savaş, barış kelimelerinden aşağıdaki e
11	aşağıdaki eklerle yeni kelimeler türetiniz. çiçek	çocuk	oyuncak savaş barış -cı
12	e bir ortamda çocukların öz saygıları da gelişir;	çocukların	kendileriyle ve başkalarıyla barışık bireyler ola
13	şu evlerinde geçerdi bizim. "Kardeş yarısı" komşu	çocuklarıyla	oyunlar oynar, kavga eder, barışıldık. Sünnetleri

3.8. Vatanseverlik

1	nları tüketmekle işin kolayına gidiyoruz. Yarını,	çocuklarımızı	düşünmüyoruz. Bir başka vatanımız yok. Varımızı,
2	imin gerekliliğinden; okuyan kızların ailelerine,	çocuklarına	ve vatanlarına ne kadar faydalı olduklarından söz
3	öylemiyor, inliyor. Bu konuşan, Antakyalı bir kız	çocuğu	değil, vatandan ayrı kalan o beldelerin bir ruhu,
4	rak bir paragraf oluşturunuz. armağan, Mehmetçik,	çocuk	bayramı, gazi, vatan Başlıktan, görselden ve anah
5	ğrencilere ait olduğu Geleceğin bilim adamlarının	çocuklar	olduğu İlerde yurdu yükselecek kişilerin çocukla
6	Öğretmen gülümseyerek konuyu anlatmaya başladı: -	Çocuklar	, Atatürk yurdumuzu düşmanlardan kurtardıktan sonr
7	ocuklar olduğu İlerde yurdu yükselecek kişilerin	çocuklar	olduğu 3. "-i, -e, -de, -den" eklerini metinde a
8	ı uygulayarak altlarındaki boş satırlara yazınız.	çocuklar	yurdumuzun ve ulusumuzun parlak geleceğidir bülbü
9	kü cumhuriyetimizi sen kurdun.	çocuklarımız	, Eli kalem tutup yazanda.

	Önce adını öğrenir		Binler yaşa, yurdumuza
10	Sarılan anayurda Kemal Paşanın... Selâm vererek...	çocuklarına	Çıkarken...komutan ...hâlini görmeliydi. Kalkıp a
11	umhuriyet yerine oturur oturmaz, yurdun yetenekli	çocuklarını	Avrupa'ya sanat eğitimine göndermiştir. Yurdun ya

3.9. Özgürlük

1	yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesini;	çocuğun	insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı duyar
2	ormadan o büyüğü boyama törenini izlerdim. Günler	çocukluğun	özgürlüğü ve keyfi içinde geçip giderken beşikçin
3	barışı hoşgörülü olmakla nasıl sağlanır? Atatürk,	çocukları	hangi hürriyetten yararlanmalarını istemiştir? At
4	k önem vermiştir. Artin örneğinde olduğu gibi her	çocuğun	öğrenim hürriyetinden yararlanmasını istemiştir.
5	defterinize yeniden yazınız. Tatil başladımı tüm	çocuklar	, kuşlar gibi hür bir şekilde dışarı da oyun oynam
6	Bazı aileler çocuklarını ... ve dinlemezler. Oysa	çocuklar	serbestçe ... Başkalarının düşüncelerine de ... d
7	nda aşağıdaki boşlukları doldurunuz. Bazı aileler	çocuklarını	... ve dinlemezler. Oysa çocuklar serbestçe ... B
8	bulmasının sebebi neydi? Sonuçta ne oldu? Neden?	Çocuk	kafesteki kuşu neden serbest bırakmak istedi? Son
9	hatta zararlı bir hareket... Hâlbuki tam tersine,	çocuklar	serbestçe konuşmaya, düşündüklerini, duyduklarını
10	iğer çocuklardan korumamı istedi. O günden sonra,	çocuklarla	birlikte evin geniş bahçesinde serbestçe oynamaya

3.10. Temizlik

1	niz. Dikkatli oluşu, İnsan sevgisi, Ağaç sevgisi,	Çocuk	sevgisi Kişisel temizlikte, önce ellerimizin temi
2	, akaçlar ve koşup oynadığımız topraklar hep onun	çocuklarıdır	. Onları da temiz tutup sağlıklarını koruyalım. Do
3	tertemiz bir çocuktu. Altın saçlı, mavi gözlü bu	çocuğu	herkes severdi. Komşuları, "Zübeyde Hanım'ın oğlu
4	lkokuluna kaydoldum." Küçük Mustafa, tertemiz bir	çocuktu	. Altın saçlı, mavi gözlü bu çocuğu herkes severdi
5	kti. Hazırlandı. Anneanesi de Ayşe'yi hazırladı.	Çocuğun	çamaşırlarını değiştirdi. Üzerine temiz giysiler

3.11. Bağımsızlık

1	. Hele bağımsızlık En güzeli, sevgi Sev Türkçeni,	çocuğum	, Dilini sevenleri sev. PARA Para koleksiyonu yap
---	---	---------	---

2	ında birleştirmesidir. Bugünlere kolay ulaşmadık	çocuklar	. Cumhuriyete, bağımsızlığımıza kolay kavuşmadık.
3	tılım kaynağını o tarihte bulabileceklerdir. Türk	çocukları	, bu tarihten bağımsızlık fikrini kazanacaklar, o
4	en oluşan toplumlara hayat ve bağımsızlık yoktur.	Çocuklarımızı	aynı eğitim derecesinden geçirerek yetiştireceğiz
5	tmış ülkeyi bağımsızlığına kavuşturmuştu. Atatürk	çocukların	yanacağını sıkır saçını okşar adını sorardı. Atatür

3.12. Misafirperverlik

1	rkadaşları Hans'ı çok sevdiler. Evimizde bu Alman	çocuğu	misafir etmek, onları da bizi de heyecanlandırdı.
2	imizi aldık. Beklemeye başladık. Öğretmenimizin, "	Çocuklar	misafirlerimiz geliyor!" sözüyle kendimize çeki d
3	davet ediyoruz. Geçen yıl biz de evimize misafir	çocuklardan	davet ettik. Kızım Elif ve oğlum Mehmet Can, Alma
4	p biçiyordu. On yıl sonra Dursun amca, eşi ve iki	çocuğuyla	kardeşine konuk oldu. Köyde her şey çok değişmiş
5	sözleriyle şeref verdiği bu sanatın gönülleri tok	çocuklarını	bir akşam sofrasında konukluyor, onlarla uzun saa

3.13. İyilik

1	lere dökülmüş. İşte gerçek mutluluk buymuş. Küçük	çocuk	başını iyiliğin dizlerine koymuş ve öylece uyuyak
2	ğunu, her zaman iyi olması gerektiğini söylemiş.	Çocuk	da anasına, iyilik yolundan ayrılmayacağına söz v
3	larını, suyun ve rüzgârın sesini hissetmeliler...	Çocuklarına	iyilik yaptıklarını sanarak dünyayı henüz tanımay
4	ı göremezler iyilikle kötülüğü?" Anası oğlunun bu	çocuksu	sorusuna gülmüş: "Ama kimse çıkamaz ki oraya." Bü

3.14. Tutumluluk

1	ini bitirmeliymiş... Bunları yaparsa "tutumlu bir	çocuk	olacaktı. Tuğba, bunları yapmak çok kolay diye
2	ış. Tuğba'yı gören herkes, "Aferin! Böyle tutumlu	çocuk	görmedik." demişler. Ağzı var, gözü yok Küçücük
3	şımın adı: Yatkın olduğu meslek: Nedeni: TUTUMLU	ÇOCUK	1. Şiir Yazıyorum İçinde "tutumlu" sözcüğü geçen

3.15. Çalışkanlık

1	babanızın adı Ali Rıza'yymış. Babanızı, küçük bir	çocukken	kaybetmişsiniz. Çok çalışkan, akıllı bir öğrenciy
---	---	----------	---

2	r güzel bir bahçen var. Ali arı gibi çalışkan bir	çocuktu	. Masaya kardan daha beyaz bir örtü örttüler. Üzer
3.16. Sorumluluk			
1	sında, diğer aile büyüklerinin şefkatiyle yetişen	çocuklar	, ailelerin geleceğidir. Aile üyelerinin sorumlulu
2	zaman onu dikkatle, hayretle dinlerdi. Kadri Bey,	çocuğun	aklına, sorumluluğuna hayran olurdu. Mustafa, ora
3.17. Hoşgörü			
1	barışı hoşgörülü olmakla nasıl sağlanır? Atatürk,	çocukları	hangi hürriyetten yararlanmalarını istemiştir? At
2	un eğitimiyle yakından ilgilendi." Bu, Atatürk'ün	çocuk	sevgisinin, din ve ırk farkı gözetmeyen hoşgörüsü
3.18. Sabır			
1	Çünkü sabretmeyi öğrendim. Benim durumumdaki bir	çocuk	için sabır çok önemli. Sabretmesini bilmeyen bu d
2	gibi heyecan ve saygıyla yaklaşır ve o yaşta bir	çocukta	az rastlanır bir sabırla hiç soru sormadan o büyü
3.19. Ahlak			
1	ilişki bulunmaktadır. Yaşama hakkının yanı sıra,	çocuğun	bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlak gel
3.20. Dayanışma			
1	uğunda birbirlerine sarılmış hâlde bulduklarında,	çocuklar	donmak üzereydi. Bir felâketin dayanışma sonucu a
3.21. Duyarlılık			
1	şilik özelliğinden bahsetmektedir? İşaretleyiniz.	Çocuk	sevgisinden Çevreye duyarlılığından Mücadeleciliğ
3.22. Dürüstlük			
1	z. Emre, yaramaz, hareketli, biraz da dağınık bir	çocuktu	. Ama çok dürüsttü. Hiç yalan söylemez, iyi ya da
3.23. Cömertlik			
1	Görseniz ne yağmurlar yağardı bereketli, Kuşlar,	çocuklar	yerdi en çok Meyvelerimi. Nasıl da cömertti topra

APPENDIX 4. Concordances for the keyword "DUYGU"

4.1. Sevgi

1	bir kişiyi karşısındakine bağlayan sevgi ve saygı	duygusudur	. Siz olsaydınız dostluğun tanımını nasıl yapardın
2	bilim ve insan sevgisiyle aydınlanacak, arınacak	duygu	ve düşüncelerinizle ait olduğunuz kültürün özelli
3	bilim, akıl, sanat ve insan sevgisi konularındaki	duygu	ve düşüncelerini kendi ifadeleriyle aktarmaya çal
4	i re Ne güzel böyle hep birlikte Seslere aktarmak	duyguyu	Seslerle ulaşmak sevgiye Do do re mi re do do...
5	ğdaki yargılardan hangisi doğrudur? A.Şiirin ana	duygusu	yurt sevgisidir. B.Ölçülü bir şiidir, çünkü dize
6	birine söylemek. Birini üzme, incitmek. Birinin	duygu	ve düşüncelerini, niyetini anlamak. Birinin sevgi
7	lılığını, güzel sanatlara sevgisini, millî birlik	duygusunu	mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle be
8	ıkça eksilmeyen, çoğalan en güzel şey "sevgi". Bu	duyguyla	ilk kez tanıştığımdaydı yatılı okuldaydım. O gün, ye
9	akınlaştırır ve toplumda huzuru, sevgiyi ve güven	duygusunu	artırır. Bunun için yapılacak en önemli şey, insa
10	en kesene Ne demeli? 1. Şair sizce bu şiiri hangi	duyguyla	yazmıştır? A. sevgi
11	ezip tozmanın keyifli olduğundan 2. Şiirde hangi	duygudan	bahsedilmiştir? A) Vatan sevgisinden B) Oku! sevg
12	unuz. Onun ağzından kitap okuma sevgisiyle ilgili	duygu	ve düşüncelerinizi aşağıya yazınız. Okuduğunuz me
13	olarak da sesini duyurur. Tanrı sevgisini işleyen	duygulu	şiirler söyleyip yazar. Ne var ki önceleri, Yunus
14	işçilere karşı, içimde sonsuz bir sevgi ve minnet	duygusu	vardır. Onların yaptıkları araç ve gereçlerle öte
15	, dünyayı yaşanılabilir kılar. B. Sevgi, sevenin	duygularını	geliştirir. C. Uzun yıllar bir arada olmak sevgi
16	bu ölçüde mutluluk kaynağıdır. Her sevgi, sevenin	duygularına	zenginlik katar, bir umut, bir mutluluk nedeni ol
17	görülmektedir: Bakın bu konudaki (insan sevgisi)	duygu	ve düşüncelerini nasıl ifade ediyor? Hiç düşündün
18	ülerine karşı duyduğu sevgiyi anlatırken içten ve	duygulu	bir dil kullanmıştır. Şiirde ses benzerliklerinde

19	Başkalarının fikirlerine saygılı olur. Şiirin ana	duygusu	ne olabilir? 7. Hoşgörü isimli şiire uygun yeni b
20	ullanınız. Cümlelerde acıma, korku, şaşkınlık vb.	duygulardan	hangisini belirtmek istediğinizi kutucuklara yazı
21	in ana duygusunu yazınız. İkinci kutuya da bu ana	duyguyu	içeren başka bir dörtlüğü yazınız. Aşağıdaki örne
22	lümü yansıttığını düşününüz. Bu bölümde aşağıdaki	duygulardan	hangileri vardır? İşaretleyiniz. Şaşkınlık, öfke
23	ak bize neler kazandırır? A.Okuyarak başkalarının	duygularını	ve düşüncelerini öğreniriz. B.Okuma hızımızı artı
24	şünür, başkalarının da beni düşünmesini beklerim.	Duygu	birliği diye buna denir. Çok güzel bir erdemdir b
25	olan aşkı simgeleyen bir.. söylemiş ve bütün...	duygusal	bir hayvana bürünmüş. Herkes bülbülün... olacağın
26	niz başkasına anlamadıkça 2. buluşlar doğar ya da	duyguların	gerçek tutuşmasından düşüncelerin 3. benzer yolda
27	bidir. Nasıl okuyarak başkalarının düşüncelerini,	duygularını	öğreniyorsak aynı şeyi dinleyerek de yaparız. Kon
28	çekmiş? En çok kimi tanıdığınızı merak ediyorum.	duygusal	üzüntülü şaşkın çocuklarını seven 5. Her zaman iç
29	2. Metinde şaşkınlık, merak, korku, heyecan gibi	duyguları	belirten kelime ve cümlelerin altlarını çiziniz.
30	de, kurtulmak ve yaşamak kaygısı, başka her türlü	duygu	, düşünce veya arzuya yer vermeyecek surette varlı
31	şimdi kaldıramam, o zaman bambaşka bir kuvvet ve	duygu	ile başardım." dedi. Cevat Paşa, düşmanın bu aziz

4.2. Eşitlik

1	meği ile doğan o basılı nesneye karşı çeşit çeşit	duygu	doğar içimde. Kitaba bakarım, kitabı seyredirim,
2	erini aşağıdaki şemaya yazınız Yardımcı fikir Ana	duygu	4. "Çeşit-ilginç-renkli-fiyat-seçim" kelimelerini
3	ar. Sezar'daki o bencil, o yarını görmez büyüklük	duygusuyla	: "Geldim, gördüm, yendim!" demez. Bu çeşit büyükl
4	. Çeşitli sebeplerle ortaya çıkan güçlü ve geçici	duygu	durumu Yitirmek Sonu gelmeyen istek Kendi hesabın
5	Gün Eksilmesin Pencereden" içindeki hikâyelerin	duygu	çeşitliliğiyle de okuru şaşırtacak. Ana fikir: Aş

6	rk'ün kişilik özellikleri ile çeşitli konulardaki	duygu	ve düşüncelerini anlatacağınız bir yazı yazınız.
7	ederim." anlamında... kelimesini kullanınız. ...	duygu	, düşünce, haber ve bilgilerin her çeşit haberleşm
8	lar bulup inceleyiniz. Bunların sizde uyandırdığı	duygu	ve düşünceleri not ediniz. Yurdumuzun çeşitli yör

4.3. Dayanışma

1	zellikle iyilik, şefkat, yardımlaşma ve dayanışma	duyguları	harekete geçirir. Vakıf dendiğinde hangi kelime
2	erinden hangileri birlik, beraberlik ve dayanışma	duygusuyla	ilgilidir? işaretleyiniz. Komşunun tavuğu komşuya
3	şayan insanları birbirine kenetliyor ve dayanışma	duygularını	güçlendiriyordu. Karın, yedi ay yerden kalkmadığı
4	sıkıntıların ve umutsuzluğun temelinde dayanışma	duygumuzu	yitirmiş olmamız bulunmaktadır. Her birimiz, poli
5	ki tüm bu değişimlere karşın çoğu zaman dayanışma	duygusundan	uzaklaşıyor ve bireysel çıkarlarımızın tutsağı ol

4.4. Sağlık

1	ddeler azalır. Bedende, sürekli olarak bastırılan	duygular	nedeniyle ortaya çıkabilen birçok hastalık vardır
2	larca insan bu hastalıklardan şikâyetçidir. Güçlü	duygulanma	durumlarında bedenimizdeki kas gerginliği artar.
3	hikâye yazınız. hasta ziyaret ümit 2. Hastaların	duygularını	yazınız. Yüz ifadelerini çizerek gösteriniz. Ziya
4	ğişiklikler olur? Ziyaretçisi gelmeyen hastaların	duyguları	nasıldır? Ziyaretlerine gitmek hastaları nasıl et
5	etkiler? 4. Hasta olduğunuzda neler hissettiniz?	Duygularınızı	bizimle paylaşınız. 5. Sizce hasta ziyaretine gid

4.5. Bağımsızlık

1	ve yayılmasında önemli bir araç olduğu gibi millî	duygunun	gelişmesinde ve bağımsızlığın korunmasında da öne
2	a iletilmesinde önemli bir araç olduğu gibi millî	duyguların	gelişmesinde ve bağımsızlığın korunmasında da öne
3	Milletimizin bağımsız yaşama kararlılığını, ortak	duygu	ve düşüncesini dile getiren bir marşa ihtiyaç var

4	uğu gibi dilde de bağımsızlıktan yanaydı: "Ulusal	duygu	ile dil arasındaki bağ çok güçlüdür. Dilin ulusal
---	---	-------	---

4.6. Bilim

1	bilim ve insan sevgisiyle aydınlanacak, arınacak	duygu	ve düşüncelerinizle ait olduğunuz kültürün özelli
2	bilim, akıl, sanat ve insan sevgisi konularındaki	duygu	ve düşüncelerini kendi ifadeleriyle aktarmaya çal
3	ndur hep yoğum varım. Yukarıdaki şiirde anlatılan	duyguyu	açıklayınız. 6. "Bugün bilginin çok hızlı üretild
4	a karşın Murray, bulunduğu şartlara bağlı kalmama	duygusu	sayesinde, ilerleyen yıllarda ünlü bir dil bilgin

4.7. Merhamet

1	özelliğın acıma duygusu olduğunu söyler. Bu acıma	duygusunun	somut bir anlam kazanmasıysa sanatın aracılığıyla
2	y mi çıkaracak diye düşünürken kalbimden de acıma	duygularının	yükseldiğini hissettim. Belki de dünyayı görmeyi
3	stoyevski, insanı insan yapan tek özelliğın acıma	duygusu	olduğunu söyler. Bu acıma duygusunun somut bir an
4	ullanınız. Cümlelerde acıma, korku, şaşkınlık vb.	duygulardan	hangisini belirtmek istediğinizi kutucuklara yazı

4.8. Temizlik

1	ız. bayrak: yüce: cesur: temiz: Şiirde şair hangi	duygular	içindedir? Şiiri okuduğunuzda neler hissettiğınız
2	ynı tutumda olmalıyız. Hayat yolunu kaplayan kötü	duyguları	ve anıları süpürgeyle süpürür gibi temizlemeliyiz
3	m ev alıp öyle çıktılar, diyordu. Kiracı bu temiz	duygulara	karşı candan teşekkür ediyor, tatlı bir rüyada gü

4.9. Ahlak

1	eğenirim. Gerçekten de kişi, birlik ve beraberlik	duygularının	beslendiği bir ortamda millî ahlakın gereklerini
2	a hakkının yanı sıra, çocuğın bedensel, zihinsel,	duygusal	, sosyal ve ahlak gelişimi için eğitime gereksinim

4.10. Aile

1	ailemi ve çevremi tanıtırım. Okuduğum şiirin ana	duygusunu	belirlerim. Başlık ve içerik ilişkisini sorguları
2	eride nasıl bir aile kurmak istediğinizle ilgili (duygu	, düşünce ve hayallerinizi anlatan) bir yazı yazın

4.11. Özgürlük

1	aydınlığımız; içimize ümit, özgürlük ve sonsuzluk	duygusu	getiren renk uçup gitti. Karardık. Maviyi sever m
2	erini tamamlayınız. Sebep Sonuç Atatürk'ün ulusal	duyguları	gelişmiştir. Atatürk'te özgürlükçü düşünceler gel

4.12. Saygı

1	assupsuzluğu ve saygı duymayı gerektiren asil bir	duygudur	." "Milletleri yönetenler doğal olarak öncelikle k
2	bir kişiyi karşısındakine bağlayan sevgi ve saygı	duygusudur	. Siz olsaydınız dostluğun tanımını nasıl yapardın

4.13. Yardımseverlik

1	zellikle iyilik, şefkat, yardımlaşma ve dayanışma	duyguları	harekete geçirir. Vakıf dendiğinde hangi kelimel
2	ir insana yardım etsin." Ömür boyu mutluluk... Bu	duyguya	sahip olmak bir servete bedel değil miydi? Kendis

4.14. Adalet

1	i ne güzel anlatıyor. İlahi adaletin lütfü. Görme	duygusunu	alınca ona öyle bir his, öyle bir deyiş veriyor k
---	---	-----------	---

4.15. Barış

1	duğunuz bir arkadaşınız varsa onunla barışmayı ve	duygularınızı	paylaşmayı deneyiniz. 1. Aşağıda verilen ifadele
---	---	---------------	--

4.16. Duyarlılık

1	üzüntüsünü, duyarlılığını paylaşmamak elde mi? Bu	duyguya	katılmayanlar da çıkabilir. Sevgiden, dostluktan,
---	---	---------	---

4.17. İyilik

1	zellikle iyilik, şefkat, yardımlaşma ve dayanışma	duyguları	harekete geçirir. Vakıf dendiğinde hangi kelimel
---	---	-----------	--

4.18. Vatanseverlik

1	yakmayı başardı. Mustafa Kemal ve kendisiyle aynı	duyguları	paylaşan bütün vatanseverler, Erzurum ve Sivas Ko
---	---	-----------	---

4.19. Vefalılık

1	irterek anlatması halkına olan güveninden ve vefa	duygusundan	kaynaklanmaktadır. Okuduğunuz metinden alınmış a
---	---	-------------	--

APPENDIX 5. Concordances for the keyword “HAYAT”

5.1. Aile

1	yetin esası, ilerlemenin ve kuvvetin temeli, aile	hayatındadır	. Bu hayatta yozlaşma, muhakkak sosyal, ekonomik v
2	kısmını teşkil eden işçi arılar, kovanda ailenin	hayatını	sürdürecektir. Sahiplenim sahiptir. Ömürleri 4-
3	k, ailesi ve akrabalarıyla mutlu ve eğlenceli bir	hayat	sürer. Küçük fok, gün boyu tertemiz suda yüzer
4	şeyler keşfetmişler. İşte, ailemizin ve bizlerin	hayatlarını	değiştiren aletler böyle ortaya çıkmış. Kim bilir
5	lemenin ve kuvvetin temeli, aile hayatındadır. Bu	hayatta	yoza, muhakkak sosyal, ekonomik ve siyasi boz
6	madı. Diğer birçok göç etmiş aile gibi Okurlar da	hayata	sıfırdan başlamak zorunda kalmışlardı. Bu nedenle
7	n orasını burasını kazıp duruyorlarmış. İçlerinde	hayatından	memnun olan yalnızca balık ailesiymiş. Nasıl memn
8	nlar küçük bir aileydi: anne, baba, bir de çocuk.	Hayatta	en korkunç şey şudur: düşünmemek. Öğretmenleri 10
9	aşağıdakilerden hangisidir? A. Atatürk'ün öğrenim	hayatı	B. Kurtuluş Savaşı C. Atatürk'ün ailesiyle ilişki

5.2. Sağlık

1	iliyor musunuz? Size daha güvenli ve sağlıklı bir	hayat	sunmak için... Hayatımızda önlenmesi, uzak durulm
2	la fark edilebilir. Vücut temizliği, sağlıklı bir	hayatın	vazgeçilmez koşuludur. Çıplak gözle görülmeyen ve
3	şkanlığın en basit uygulamasıdır. Bu davranışlar,	hayatımız	boyunca sağlıklı olmamızı sağlayarak bize çok şey
4	liğinin mükemmel bir yansıması niteliğinde. Hâlen	hayatta	ve sağlıklı olan Fatma Hanım, gençliğinin büyük b
5	daha güvenli ve sağlıklı bir hayat sunmak için...	Hayatımızda	önlenmesi, uzak durulması elimizde olan tehlikele

6	talıksız ve sağlam olmak gerekir. Gülen bir insan	hayatından	hoşnut demektir. Çünkü yaşamaktan zevk almak, sağ
7	üphanesinde yıpranmış, hasta kitaplar onarılıyor,	hayata	döndürülüyor. 1962 yılından bu yana Süleymaniye K
8	rsa o fikirler hastalıklıdır. Aynı şekilde sosyal	hayat	; akıl ve mantıktan uzak, faydasız, zararlı ve bir

5.3. Bilimsellik

1	kluğunda okumaya, düşünmeye çok meraklıydı. Bütün	hayatı	boyunca bilime, düşünceye, sanata büyük değer ver
2	iğim. bilim adamı haklıymış. Bazı insanlar, kendi	hayatını	kolaylaştırmak için diğer canlılara zarar verebilir
3	emeyi çok severdi. Kültürlü ve aydın bir kişiydi.	Hayatta	gerçek yol göstericinin bilim olduğuna inandı. To
4	n, Galileo gibi bilim adamlarının ve sanatçıların	hayatlarını	öğrenmek, gelecek için seçeceğimiz yolu daha kola
5	nın, Galileo gibi bilim adamlarının, sanatçıların	hayatlarını	öğrenmek, Okumaktan maksat... İnsanlar gibi toplu
6	. Toplumsal konulara ilgi duydu. Devlet ve toplum	hayatıyla	ilgili konulardaki görüşlerini, hep bu bilimselli

5.4. Yardımseverlik

1	k atılıyor, para kazanıyor ve biriktiriyor. İnsan	hayatta	yalnız kendisine güvenmelidir. Başkasından yardım
2	yakınlık göstermelerini sağlayacaktır. İnsanların	hayatlarının	her döneminde bir başkasından yardım almaya mecbu
3	rıncalardan biri, yardım etmekten nefret edermiş.	Hayatında	bir kez olsun kırık bir iğne bile vermemiş Kırmızı
4	uğunu ilk fark eden öğretmenidir. Edison, kendini	hayat	içinde yetiştirmiştir. Edison'un en büyük yardımc
5	zımız. Sultanın çok yaşayacağını belirtmek...onun	hayatta	yalnız kalacağımı söylemişti. Arkadaşıma yardım e
6	cümleleri defterinize yazınız. ihtiyaç, toplumsal	hayat	, iş bölümü, yardımlaşma İnsanlar ...ın bir parçasıd

5.5. Ahlak

1	rılmaktadır. Başlığımız, vermek istediğimiz ahlak/	hayat	dersine uygundur. Aşağıdaki formu grupça doldurur
2	i çıkarılmaktadır. Başlık, verilmek istenen ahlak/	hayat	dersine uygundur. Köşeli Ayracın Kullanımı Aşağıd
3	lerine göre planlanmıştır. Fabl yoluyla bir ahlak/	hayat	dersi çıkarılmaktadır. Başlık, verilmek istenen a
4	lerine göre planladık. Fablimiz	hayat	dersi çıkarılmaktadır. Başlığımız,

5	yoluyla bir ahlak/ ır. Zira, ince zevk sahibi insanların dünyasında,	hayattaki	vermek istediğ ve ahlaktaki çirkinliklere ve çarpıklıklara taham
5.6. Temizlik			
1	la fark edilebilir. Vücut temizliği, sağlıklı bir	hayatın	vazgeçilmez koşuludur. Çıplak gözle görülmeyen ve
2	lamlısını bulunuz. memleket yoksulluk millî özgür	hayat	Zıt anlamlısını bulunuz. temiz yoksulluk gitmek a
3	k, ailesi ve akrabalarıyla mutlu ve eğlenceli bir	hayat	sürermiş. Küçük fok, gün boyu tertemiz suda yüzer
4	bekleme salonunu temizlemeyi sürdürmüştü. Biz de	hayatta	aynı tutumda olmalıyız. Hayat yolunu kaplayan köt
5.7. Dayanışma			
1	TOPLUM HAYATI Projenin Teması: Toplum	Hayatı	Projenin Amacı: Yardımlaşma ve dayanışmanın önemi
2	hazırlayınız. Yardımlaşma ve dayanışmanın toplum	hayatındaki	önemini yazınız. Aşağıdaki resimlerle sözcükleri
5.8. Eşitlik			
1	karşısında tüm vatandaşlar eşittir. Kimsenin özel	hayatına	karışılmaz. Kimse zorla çalıştırılmaz. Herkesin
2	nunu'nun kabul edilmesiyle, toplumsal ve ekonomik	hayatta	kadın erkek eşitliği sağlanmıştı. Burada kadınlar
5.9. Sevgi			
1	ik elinizle Dokununuz toprağa, Kalbinizdeki sevgi	Hayat	versin ağaca. Ağaçlarla beraber Yeni bir dünya ku
2	ni kırdığı arkadaşlarından özür dilemiş. Uzaydaki	hayat	, eski hâline dönmüş. Işıl ışıl gezegenler, sevgi
5.10. Bağımsızlık			
1	iler ve bu nitelikte kişilerden oluşan toplumlara	hayat	ve bağımsızlık yoktur. Çocuklarımızı aynı eğitim
5.11. Cömertlik			
1	urunuz. Bana göre Metne göre Deniz niçin Ahmet'in	hayatına	renk katıyordu? Deniz nasıl cömert olabilir? Ahme
5.12. Özgüven			

1	im kendine güvenirse burada çırılçıplak kalsın ve	hayat	mücadelesine öyle başlasın. Eğer bundan bir sene
5.13. Sabır			
1	ğimiz masal, hikâye ve şiirlerle oluşur. Okumak,	hayatta	en çok sabır isteyen iştir. Okumanın insana kazan
5.14. Saygı			
1	şarttır." O, hocalarını saygı ve minnetle anar ve	hayatta	olanlara rastladıkça onlara en büyük saygıyı göst

APPENDIX 6. Concordances for the keyword "KİTAP"

6.1. Bilimsellik

1	erde noktalı yerlere hâl eklerini yazınız. 21. Bu	kitap	...okuyucu...bilimle ilgili ilginç örnekler verilm
2	mlarını yazınız. bilim, sanayi, yarış, lider, güç	Kitabınızdaki	şiiri dikkatle dinleyip dörtlüklerin içeriklerini
3	e kendisi incelerdi. Konu üzerine düşünür, ilgili	kitapları	okur, bilim adamları, uzmanlar ve görevlilerle ko
4	yürüyemeyecek duruma gelmişti. Fakat bilim kurgu	kitapları	yazmaktan ölünceye kadar hiç vazgeçmedi. Jules Ve
5	ldığım sanatsal ve bilimsel etkinlikler: Okuduğum	kitaplar	ve takip ettiğim dergiler: Radyodan ve TV'den tak
6	ökyüzü kitaptı. Küçük on iki yaşına doğru, okulun	kitaplığına	dadandı. Gök bilim ile ilgili ne varsa okuyor, no
7	a size ders anlatıyor, siz de evinizde aynı dersi	kitaplarınızdan	okuyarak bilginizi pekiştiriyorsunuz. Demek oluyo
8	rak bilginizi pekiştiriyorsunuz. Demek oluyor ki,	kitaplar	da insanlar gibi bizimle konuşabiliyor. Murat: Tü
9	erde noktalı yerlere hâl eklerini yazınız. 21. Bu	kitap	...okuyucu...bilimle ilgili ilginç örnekler verilm
10	mlarını yazınız. bilim, sanayi, yarış, lider, güç	Kitabınızdaki	şiiri dikkatle dinleyip dörtlüklerin içeriklerini
11	e kendisi incelerdi. Konu üzerine düşünür, ilgili	kitapları	okur, bilim adamları, uzmanlar ve görevlilerle ko
12	yürüyemeyecek duruma gelmişti. Fakat bilim kurgu	kitapları	yazmaktan ölünceye kadar hiç vazgeçmedi. Jules Ve
13	ldığım sanatsal ve bilimsel etkinlikler: Okuduğum	kitaplar	ve takip ettiğim dergiler: Radyodan ve TV'den tak

14	erekten. Bilimde, özgür düşüncede, sanatta yarış.	Kitaplarım	hasret, hüznün, pişmanlık, acı, Gözyaşıyla yıkanmı
15	yalın yapısını yitirdi, yapay bir dil oldu. Bilim	kitapları	, bazı romanlar, hikâyeler, şiirler... bu dille ya
16	lediklerim Metinde geçen konu başlıkları Bilimsel	kitaplar	Aşağıdaki görsellerde büyük harflerin kullanıldığı
17	pları Biyografik kitaplar Şiir kitapları Bilimsel	kitaplar	Tarih kitapları Tiyatro kitapları Diğerleri(bunla
18	rı bir sevinçle) Bildim, bildim, bildim! Bilimsel	Kitaplar	değil, roman... Roman, sizin istediğiniz! (Raflar
19	maktan hoşlanırsınız? Macera kitapları Biyografik	kitaplar	Şiir kitapları Bilimsel kitaplar Tarih kitapları
20	Koruluk Evde Barınaklar Bilim Araştırmacı Gözlem	Kitaplık	Çamur Aşağıdaki şiirde koyu yazılmış sözcüklerin
21	angi tür kitaplar okumaktan hoşlanırsınız? Macera	kitapları	Biyografik kitaplar Şiir kitapları Bilimsel kitap
22	k kitaplar Şiir kitapları Bilimsel kitaplar Tarih	kitapları	Tiyatro kitapları Diğerleri(bunların hangi tür ki
23	tapları Bilimsel kitaplar Tarih kitapları Tiyatro	kitapları	Diğerleri(bunların hangi tür kitap olduklarını be
24	rsınız? Macera kitapları Biyografik kitaplar Şiir	kitapları	Bilimsel kitaplar Tarih kitapları Tiyatro kitapla

6.2. Temizlik

1	7. Kitabımın temiz kalmasına özen gösteririm. 8.	Kitap	sayfalarını yırtmam. Yukarıdaki sorulara verdiğim
2	ında onları tamir ederim. 6. Kütüphaneden aldığım	kitapları	korurum. 7. Kitabımın temiz kalmasına özen göster
3	man'a ödünç veriyorum. Süleyman benden alır almaz	kitapları	önce tertemiz olduğuna inanana kadar siliyor, ond
4	rmeli, toz veya nemden dolayı küflenmeye başlayan	kitapları	temizlemeliyiz. Küflü bir kitabı küflerinden arın
5	meye başlayan kitapları temizlemeliyiz. Küflü bir	kitabı	küflerinden arındırdıktan sonra güneşte kurutmalı
6	nı paspasta iyice temizledi. Yere özel olarak bir	kitap	bırakmıştım. Öbürleri çiğneyip geçtiler ama o, he
7	uz. Kitapları, okunması biter bitmez iade ediniz.	Kitapları	temiz tutunuz, yıpratmayınız. Okuduğunuz kitaplar
8	. (ayrılma, çıkma anlamı) Kardeşim okula giderken	kitaplarını	unutmuş. (yönelme anlamı) Bu evi kim temizleyece

9	la temizleyip almışsınızdır. Sahibi olduğunuz her	kitap	apayrı hatıralara çeker götürür sizi. Hele bir de
10	im. 6. Kütüphaneden aldığım kitapları korurum. 7.	Kitabımın	temiz kalmasına özen gösteririm. 8. Kitap sayfala
11	man girecek? Sınav odasından nasıl çıkacak? Niçin	kitapların	birkaçını sakladım diyor? Nerede temiz giysili kö
12	itapları temiz tutunuz, yıpratmayınız. Okuduğunuz	kitaplarla	ilgili öğretmeninizin dağıtacağı formları dolduru
13	yor. Süleyman, temizlendiğine emin olduktan sonra	kitabı	eline aldı. Çok sevinmişti. Dükkândaki diğer kita
14	z şeyler var: Rafları düzgün ve temiz tutmalıyız,	kitapları	ışıklı ve rutubetsiz bir odada korumalı, sık sık
15	bı temiz bir bezle sildi. Enver amca, verdiği tüm	kitapları	önce temiz bir bezle siliyor. Bunu sanki her müş
16	Anlat anlat!" diye bağıştılar raflarda uyuklayan	kitaplar	. Bir iki öksürdü La Fontaine, boğazını temizledi.
17	yanımda Süleyman olmadığı zamanlarda bana verdiği	kitapları	hiç silmiyor. Süleyman, temizlendiğine emin olduk
18	dum," dedi. Enver amca, Süleyman'a vermeden önce,	kitabı	temiz bir bezle sildi. Enver amca, verdiği tüm ki

6.3. Sevgi

1	lük çektiğim günler olurdu. Aslında, "Sevgi" adlı	kitabımda	, babamı şefkatli, yumuşak, sevgi dolu, sıcak biri
2	rme engelli kişinin yerine koyunuz. Onun ağzından	kitap	okuma sevgisiyle ilgili duygu ve düşüncelerinizi
3	duğu sevgiyle ilgili anı ve düşünceleri aşağıdaki	kitaplarda	bulabilirsiniz: Cemil Sönmez, Atatürk'te Çocuk Se
4	mayan 5. Öğretmeninize "emek, sevgi, kalp, bilgi,	kitap	kelimelerini kullanarak bir mektup yazınız. Sevgi
5	buldum. Kitap; sevgiyi ve dostluğu anlatıyor. Bu	kitabı	senin de mutlaka okumanı istiyorum. Sevgiler. Bir
6	. Kitabı okurken içinde kendimden çok şey buldum.	Kitap	; sevgiyi ve dostluğu anlatıyor. Bu kitabı senin d
7	ve kitaplık kurma sevgisi böyle başlar. En büyük	kitaplıkların	ilk kitapları, boyama kitapları ve masallardır. O
8	ası. Okul, sevgili okul, Neşe bilgi yuvası. Güzel	kitaplar	burada. Birçok arkadaş burada. İnsan nasıl sevinm
9	sevgisi böyle başlar. En büyük kitaplıkların ilk	kitapları	, boyama kitapları ve masallardır. Okuma zevki de

10	ak bir dörtlük yazınız. Arkadaşlarınıza okuyunuz.	kitap	, okuma sevgisi Sorularla ilgili tahminlerinizi ya
11	run bakalım, demiş merakla. Onlar da sormuşlar: -	Kitap	sevgisi, okuma sevgisi nedir? Neden çok önemlidir
12	msemiş. Bizimkiler Nasrettin Hocaya sormuşlar: -	Kitap	sevgisi, okuma sevgisi nedir? Niçin çok önemlidir
13	a götürüp yemeye çalışsa bile... Okuma kültürü ve	kitaplık	kurma sevgisi böyle başlar. En büyük kitaplıkları
14	itaplar en iyi dostlarımdır, çünkü... Atatürk çok	kitap	okurdu, çünkü... Kitap sevgisini anlatan bir resi
15	ısı Kuzunun annesi Okuma sevgisi Tarhana orbası	Kitabın	yazısı Komşunun tavuğu Tamlayanı da tamlananı da
16	mdır, çünkü... Atatürk çok kitap okurdu, çünkü...	Kitap	sevgisini anlatan bir resim yapınız. CANSU'NUN G

6.4. zgrlk

1	giye, şefkate, merhamete uzayan yollar, ileli...	Kitaplarım	... Barış, zgrlk, insanlık adına açılan Ak ie
2	erekten. Bilimde, zgr düşüncede, sanatta yarış.	Kitaplarım	hasret, hüzün, pişmanlık, acı, Gözyaşıyla yıkanmı
3	ımız. ATA'MA MEKTUP Atatürk'le ilgili bildiğiniz	kitapların	adlarını yazınız. cumhuriyet, düşman, özgürlük, h
4	zgrlğ de vardır () Gazeteler () dergiler ()	kitaplar	zgre basılıp satılır () Aşağıdaki boşlukları
5	lere ilişkin notlar almaktadır. (...) İnsanların	kitapları	zgre kullanabilmeleri gerektiğini düşünmektedir
6	nasıl kitap alınabileceğini öğreniniz. Aldığınız	kitapları	evde veya sınıfta serbest okuma saatlerinde okuyu
7	ynamakta, evde hemen hemen her şeyi yapmakta, her	kitabı	okumakta serbesttim. En mutsuz zamanlarım, ağabey
8	? 6. Sınıf ve okul kitaplığındaki tema ile ilgili	kitapları	belirleyip adlarını yazınız. Bunları, serbest oku
9	kul kitaplığındaki "Hayal Gücü" teması ile ilgili	kitapları	belirleyip adlarını yazınız. Bunları, serbest oku
10	Değerlerimiz teması ile ilgili okuyabileceğiniz	kitapları	belirleyiniz. Bunları, serbest okuma saatlerinde
11	, serbest okuma saatlerinde ve evinizde okuyunuz.	Kitapları	, okunması biter bitmez iade ediniz. Kitapları tem
12	, serbest okuma saatlerinde ve evinizde okuyunuz.	Kitapları	okuyunca iade edin. Kitaplarla ilgili ğretmeni

6.5. Eşitlik

1	ı çeşit çeşit duygu doğar içimde. Kitaba bakarım,	kitabı	seyrederim, usul usul karıştırırım. Dikkatle okud
2	ılı nesneye karşı çeşit çeşit duygu doğar içimde.	Kitaba	bakarım, kitabı seyrederim, usul usul karıştırırım
3	de fuar boyunca çeşitli etkinlikler düzenleniyor:	kitap	tanıtımları, okumalar, yazarlarla sohbetler, pane
4	ı nasıl hazırlıyorsunuz? Gülseren: Çeşitli kaynak	kitaplardan	yararlanarak hazırlıyoruz. Bize verilen soruların
5	ığı sözcükler derlendi. * Eskiden yazılmış Türkçe	kitaplardaki	Türkçe sözcükler derlendi. * Çeşitli konularda ku
6	de yabancı dile çevrildi. Helen Keller bir yandan	kitabını	yazarken bir yandan da çeşitli dergilere yazılar
7	ın ne çeşit kelimeler olduğunu altlarına yazınız.	Kitap	Kapağı Okulun
8	k çok kitap varmış. Raflar sıra sıra, çeşit çeşit	kitapla	doluymuş. "Benden güzel dilekte bulunacak bir çoc
9	eniş masada çalışırdı. Masasının üzerine, çeşitli	kitap	ve lügatları dizdirir ve karşısına bir saat koyar
10	ız araştırma sırasında konuyla ilgili çok çeşitli	kitapları	taradık ve İnternet'ten faydalandık. Araştırmamız
11	bir kitapçı görmüş. Aman ne güzel! Burada pek çok	kitap	varmış. Raflar sıra sıra, çeşit çeşit kitapla dol

6.6. Yardımseverlik

1	rak hem yoksul ailesine yardım ediyor hem de yeni	kitaplar	alarak bunları gece gündüz okuyordu. Bu arada Edi
2	konferanslara katıldı, yardımlar topladı. Birçok	kitap	, makale, biyografi yazan Hellen Keller etkinlikle
3	çok yardım eden kitaplar, sizi en çok düşündüren	kitaplardır	." Theodor Walker "Kitap olmayan kitaplar da vard
4	lidir". Antoine Albalat "Size en çok yardım eden	kitaplar	, sizi en çok düşündüren kitaplardır." Theodor Wal
5	onu acıdır." Ovidius "Kitaba âşık bir kimse için	kitaptan	daha sadık bir arkadaş, daha faydalı bir yardımcı
6	acak? dedi. Ben de: - Velilerden, kırtasiyelerden	kitap	yardımı talebinde bulunacaklar ve bunları bir yer
7	yaşamını öğrenin, dedi. Bana yardımcı olur musun?	Kitap	okuyamıyorum. Sen çok kitap okuyorsun. Bana bildi

8 gelişmenize yardımcı olacağım için çok mutluyum. Kitaplığınızda bana da bir yer veriniz. Beni okuyunuz, seviniz,

6.7. Aile

1 adar fedakâr olduğunu (?) çok iyi biliyorum. Bana kitabımı bile vermemişti. Bu büyük başarıyı (!) ailesine n

2 ayınız Davet, vedalaştı, merak, minderin, masa Bu kitapta ne anlatıldığını çok...merak ediyorum. Ali, ailes

3 menleriniz, okul yöneticileri, aile büyükleriniz, kitaplık kulübü, varsa kütüphane görevlisi) görüş almalısı

4 r, aileler, orman, Uludağ, Çankaya, tabur, dergi, kitapçılar, heyecan, Kızılay, Türkçe Özel isimler Cins isiml

5 imizin verdiği kitaptaki bir konu aklıma geldi. O kitapta, çocuklar okulda kulüp kuruyorlardı. Zengin ailel

6 rak hem yoksul ailesine yardım ediyor hem de yeni kitaplar alarak bunları gece gündüz okuyordu. Bu arada Edi

7 ağıdının çok tüketilmesi, gelişmişliği... ama çok kitap okunması... Aşağıda, "A" ailesinin bir aylık harc

6.8. Bağımsızlık

1 ınız. ATA'MA MEKTUP Atatürk'le ilgili bildiğiniz kitapların adlarını yazınız. cumhuriyet, düşman, özgürlük, h

2 zgürlüğü de vardır () Gazeteler () dergiler () kitaplar özgürce basılıp satılır () Aşağıdaki boşlukları

3 lere ilişkin notlar almaktadır. (...) İnsanların kitapları özgürce kullanabilmeleri gerektiğini düşünmekte

4 erekten. Bilimde, özgür düşüncede, sanatta yarış. Kitaplarım hasret, hüzn, pişmanlık, acı, Gözyaşıyla yıkanmı

5 giye, şefkate, merhamete uzayan yollar, çileli... Kitaplarım ... Barış, özgürlük, insanlık adına açılan Ak çiçe

6.9. Saygı

1 onlar! Sadece emek verilmiş bir madde olarak bir kitaba saygım, işte o çocukluk özlemlerinden geliyor. Şi

2 öğrenci sınavda başarılı oldu? O kitabı değil, bu kitabı istiyorum. Başka insanlara da saygı göstermeliyiz

3 çok eskiden, yazılı her şeye karşı saygı duyulan kitapsız günlerden, her kitabı kutsal eser sanan bir yoklu

4 şeye karşı saygı duyulan kitapsız günlerden, her kitabı kutsal eser sanan bir yokluklar dünyasından kalma

5	atılır tutumu. Herhalde iki türlü saygı olmalıdır	kitaba	: Biri, onun hazırlanışına gösterilen özenler topl
6.10. Misafirperverlik			
1	misafirleri gelecekmiş. Ödevimi bitirdim. Annen	kitabı	okudu mu? Gözlüğü dün kırıldı. Ev okulunuza uza
2	sandalye taşınırdı. Her gece misafirlere elimdeki	kitaptan	öyküler, masallar, şiirler okurdum. Bu okuma baze
3	D. misafirler toplanınca 3. Çocuğun okuduğu	kitaplar	arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur? A. roma
4	kariş kariş gezerken karşılaştığı konukseverliği	kitabında	anlata anlata bitirememiştir. İbni Batuta, Anadol
6.11. Sabır			
1	bir çocuğu anlatıyor. Sevdiği yazarın imzaladığı	kitabı	annesine göstermek için sabırsızlanıyordu. Hafta
2	ile doldurunuz. Okumak sabır ister.Çünkü... İnsan	kitap	okumalıdır. Çünkü... İnsanların çok sayıda kitabı
6.12. Çalışkanlık			
1	ilerimiz çalışkan ve hoşgörülü kişilerdir. c. Dün	kitaplarını	ve defterlerini sınıfta unutmuş. Aşağıdaki cümlel
6.13. Dürüstlük			
1	ürüst uyuyamadım." diye konuşmasını sürdürdü. "Şu	kitaplıkta	sayımız çoğaldıkça saygı kalmadı doğru dürüst. İç
6.14. Hoşgörü			
1	ilerimiz çalışkan ve hoşgörülü kişilerdir. c. Dün	kitaplarını	ve defterlerini sınıfta unutmuş. Aşağıdaki cümlel
6.15. İyilik			
1	nasıl yazılır? - Oğlum "Hazır Mektuplar" diye bir	kitap	getirmiş... - Allah iyiliğini versin! Desene oğlu
6.16. Merhamet			
1	giye, şefkate, merhamete uzayan yollar, çileli...	Kitaplarım	... Barış, özgürlük, insanlık adına açılan Ak çiçe

APPENDIX 7. Concordances for the keyword "OYUN"

7.1. Aile

1	iler, uçaklar da üretilmeye başlandı. Evet, artık	oyuncaklar	eski dönemlerde olduğu gibi evlerde aileler taraf
2	Elif çok heyecanlıydı. İlk kez ailesiyle birlikte	oyuncak	almaya çıkmıştı. Nihayet, artık onun da fikri sor
3	manınızı nasıl değerlendirdiğinizi yazınız. Bugün	oyuna	...derslerime...aileme...zaman ayırdım. Zamanı doğ
4	erak ediyorsanız bunu ailenize söyleyin. Büyükler	oyuncak	arabanızı sökmeye izin vermeyebilirler. Ama ger
5	ması tasarım yarışması yapıyor. Yarışmayı kazanan	oyuncağa	, tasarlayanın adı verilecek ve ailesiyle dünya tu
6	tiyordu. Çünkü... Mustafa, mahalledeki çocukların	oyununa	karışmazdı. Çünkü Mustafa ve ailesi köye gitmek z
7	tiyordu. Çünkü... Mustafa, mahalledeki çocukların	oyununa	karışmazdı. Çünkü Mustafa ve ailesi köye gitmek z
8	abeyim kalemlerini kullanmama izin vermiyor. Beni	oyuncakları	ile oynatmıyor. Aile, yukarıdaki sorunları çözmek

7.2. Sağlık

1	. B. Oyun oynayan çocukların üstü kirleniyor. C.	Oyun	oynamayan çocuk sağlıklı değildir. D. Oyun oynama
2	r. C. Oyun oynamayan çocuk sağlıklı değildir. D.	Oyun	oynamayan çocuklar kitap okumalıdır. 2. "Zamanınd
3	ersiniz diye oynamayı yasaklayanlar da var. Oysa,	oyun	oynamayan çocuk sağlıklı değildir. Dört ya da beş
4	açtan yapılmış küçük basit, ilkel eve... denir.	OYUN	VE SPOR 1. Düzenli olarak spor yapmanın sağlığını
5	manın sağlığımız açısından yararlarını yazınız 2.	Oyunun	; Çocuğun yaşamındaki yerini, Çocuğun gelişimine v
6	bilmez." dedi. Bunca yıldır unutmadım bu sözleri.	Oyun	oynamanın bizi ne kadar sağlam eğittiğini kişi bü

7.3. Sabır

1	pısına asılmıştı. Öğrenciler "Maymun Kral' adlı...	oyununu	görmek için sabırsızlanıyordu. ...çok önceden alm
2	yırlı ve sabırlı küçük anne uzun süre alkışlandı.	Oyunu	izleyen anne-babaların o anda ne düşündüğünü bilm
3	çin sabırsızlanıyordu. ...çok önceden almışlardı.	Oyunun	sergileneceği gün...tamamen dolmuştu. ...açıldı..
4	or. Sürekli onu izliyorum. Çok heyecanlı duruyor.	Oyunu	sabırsızlıkla beklediği her hâlden belli. Başla

5	II. TABLO (1. Oyuncu, Kız, Anne, Baba, Koro) 1.	OYUNCU	: Genç insanlara sabırla, anlayışla yardımcı olan,
---	---	--------	--

7.4. Sevgi

1	güven, özlem, çiçek, güvercin, türkü, sokak, anı,	oyun	kelime ve kavramlarından hareketle yurt sevgisi
2	viyordu. Bu sevginin etkisiyle onu bağışladılar.	OYUNSUZ	NASIL BÜYÜRÜM Ben küçük bir çocuğum, Elimde bebeğ
3	y sevgidir. Sonunda... televizyonumuz... bozuldu.	Oyun	oynamanın... bir zamanı var çocuklar. Sevdiğiniz
4	o gitti. Selamımı, sevgilerimi götürdü oraya." Bu	oyun	, Özgür'ün pek hoşuna gitti. "Bir mektup da ben ya
5	adaşlıkları, sevgileri, dargınlıkları sokaklarda,	oyun	bahçelerimizde yaşıyorduk biz çocukken. Kalender

7.5. Eşitlik

1	Her grupta eşit sayıda oyuncu olur. Grup başları,	oyuncuları	numaralandırır. Bundan sonra gruplar aralarında a
2	risidir. Eline bir mendil alır ve ortada dikilir.	Oyuncular	, ona eşit mesafede tek sıra olur. Yönetici, bir n
3	ocuklar iki gruba ayrılır. Her grupta eşit sayıda	oyuncu	olur. Grup başları, oyuncuları numaralandırır. Bu

7.6. Barış

1	? Bayramda onlarla barışmak gerekir, dedi. Tarık,	oyun	yüzünden Engin'le tartışmıştı. Bir süredir konuşm
2	diğimiz komşularımızla paylaşacak neyimiz vardır?	Oyun	oynamadığımız, kavga edip barışmadığımız insanlar
3	geçerdi bizim. "Kardeş yarısı" komşu çocuklarıyla	oyunlar	oynar, kavga eder, barışırđık. Sünnetlerimizi, dü

7.7. Saygı

1	en uyduğumuz kurallar A.Sayışıp sıraya gireriz. B.	Oyun	kurallarına uyarız. C.Arkadaşımızın hakkına saygı
2	ve kardeşçe bir oyundur yalnız onun için. Ama bu	oyuna	atalardan kalma özel bir saygısı vardır. Kırkpına
3	arız. C.Arkadaşımızın hakkına saygı gösteririz. D.	Oyunda	kaybedince kabulleniriz. Günlük yaşamda uyduğumuz

7.8. Ahlak

1	l adı. Güzel ahlaklı olmak. OYUN VE SPOR 1. Bir	oyunda	hakeme sizce neden ihtiyaç duyulur? 2. Sizce bir
---	---	--------	--

2	bi niteliklerin genel adı. Güzel ahlaklı olmak.	OYUN	VE SPOR 1. Bir oyunda hakeme sizce neden ihtiyaç
7.9. Bağımsızlık			
1	m çocuklar, kuşlar gibi hür bir şekilde dışarı da	oyun	oynamaya başlarlar. Bir gün balkonda oynayan çocu
2	irim. Bana ayak uydurmakta güçlük çekebilirsiniz.	Oyunda	, arkadaşlıkta ve uğraşlarımda bana özgürlük tanıy
7.10. Bilimsellik			
1	cümlelerle hem dilimizi zenginleştirebilir hem de	oyun	oynayabiliriz. Aşağıdaki piramit oluşturma örneği
2	iren spor dalları... 5.Etkinlik Dilimizde spor ve	oyunla	ilgili pek çok sözcük vardır. Yeni sözcüklerle, f
7.11. Hoşgörü			
1	nı biliyorsunuz? ÇOCUK VE OYUN Büyükler çoğu kez	oyun	konusunda pek hoşgörülü olamıyorlar. Üstünüz kirl
2	ka hangi takım sporlarını biliyorsunuz? ÇOCUK VE	OYUN	Büyükler çoğu kez oyun konusunda pek hoşgörülü ol
7.12. Misafirperverlik			
1	birine ağırlık vermezler. Ama misafirlik öyle bir	oyundur	ki onu her zaman, sadece istediğinizle, canınızın
2	i kabul etmemeli ki samimiyet dışı bir misafirlik	oyununun	, can sıkıcı tepkilerine uğramasın. Aslında bir in
7.13. Özgürlük			
1	irim. Bana ayak uydurmakta güçlük çekebilirsiniz.	Oyunda	, arkadaşlıkta ve uğraşlarımda bana özgürlük tanıy
2	m çocuklar, kuşlar gibi hür bir şekilde dışarı da	oyun	oynamaya başlarlar. Bir gün balkonda oynayan çocu
7.14. Dayanışma			
1	işi büyüdükçe anlıyor. Dostluk, dayanışma, özveri	oyunla	öğreniliyor. İlk iki soruyu, yukarıdaki metne gör

APPENDIX 8. Concordances for the keyword “KUŞ”

8.1. Barış			
1	çiçek, Çocuğa "Günaydın!"	kuş	istemiş. Çünkü mavi kuş

2	demiş ve ondan mavi bir uşları, uzak ıssız tepeleri. Dağlar morarır. Mavi	Kuş	umutmuş, barışmış. Umudu, , çiçekle birlikte barış ve dostluğu bulmak istiyο
3	du, barışı sevenler yardım etmişler ve çocuk Mavi	Kuş	'u bulmuş. Bozkırda güneş, kırmızı bakır bir tepsi
4	barış ve dostluk yokmuş. Alaca karanlıkta uyanmış	kuş	. "Nasılsın?" demiş çiçeğe. "Biraz üşüyorum." demi
5	rla karnını doyurmuş. Çevredeki bütün canlılar,	kuşlar	, penguenler, deniz kaplumbağaları barış içerisinde
6	demiş ve ondan mavi bir kuş istemiş. Çünkü mavi umutmuş,	kuş	barışmış. Umudu, barışı sevenler yardım
7	yakmayan güneşi, durgun maviliği, bol yeşili ile	kuşlarla	beraber olunca insana, sulh, şiir, edebiyat, resi

8.2. Özgürlük

1	zlara Gezinsem uzayda. Bir gemim olsa Düşlerimde,	Kuş	kadar özgür olduğum Bir gemi. Uçar giderdim Bir g
2	duygu nedir? Şair neden gökyüzünde uçmak istiyor?	Kuş	kadar özgür olmak ne anlıyorsunuz? 5. Eşleştiriyo
3	sonu hava yağmurluymuş... Gökyüzünde özgürce uçan	kuşlar	gibiydi... 8.Aşağıdaki cümlelerden hangisi devrik
4	lları birbirine girmiş gür ağaçlar arasında özgür	kuşlar	yaşardı. Bir gün çirkin yüzlü, kötü huylu bir avc
5	ssam oldun... Atlar kadar düşküdü özgürlüğüne...	Kuşun	kanatlarını daha küçük çizebilirdin... Köyün en g
6	ze yeniden yazınız. Tatil başladımı tüm çocuklar,	kuşlar	gibi hür bir şekilde dışarı da oyun oynamaya başl
7	bi neydi? Sonuçta ne oldu? Neden? Çocuk kafesteki	kuşu	neden serbest bırakmak istedi? Sonuçta ne oldu? K

8.3. Sevgi

1	ilik dediğin şey Kardeşim, Karşılıksız olmalı. O	kuş	gibi yüreğin hep sevgiyle dolmalı. Edmondo de Am
2	r kelimeleri kullanarak kısa bir hikâye yazınız.	kuş	, beslemek, sevgi Metni dinlerken bilmediğiniz kel
3	alev saçlı bir güneş, Barışın gökçek maviliğinden	kuşlar	geçiyor, Küçük yüreğinin sevgisi serpiliyor topra
4	lı sevgimizden. Her iklimde her kıtada, Kurtlara,	kuşlara	selam. Selam bütün bayraklara, Bütün insanlara se
5	kaynamasının nedeni ne olabilir? Sizce şair niçin	kuşların	adını sevgi koymuştur? Aşağıdaki dörtlükten ne a
6	layan Yelken yaptım sevgimi. Yıldızlarla süsledim	Kuşların	kanadını, Sonra bütün kuşların Sevgi koydum adını

8.4. Bağımsızlık

1	ze yeniden yazınız. Tatil başladımı tüm çocuklar,	kuşlar	gibi hür bir şekilde dışarı da oyun oynamaya başl
2	zlara Gezinsem uzayda. Bir gemim olsa Düşlerimde,	Kuş	kadar özgür olduğum Bir gemi. Uçar giderdim Bir g
3	duygu nedir? Şair neden gökyüzünde uçmak istiyor?	Kuş	kadar özgür olmak ne anlıyorsunuz? 5. Eşleştiriy
4	sonu hava yağmurluymuş... Gökyüzünde özgürce uçan	kuşlar	gibiydi... 8.Aşağıdaki cümlelerden hangisi devrik
5	lları birbirine girmiş gür ağaçlar arasında özgür	kuşlar	yaşardı. Bir gün çirkin yüzlü, kötü huylu bir avc
6	ssam oldun... Atlar kadar düşküdü özgürlüğüne...	Kuşun	kanatlarını daha küçük çizebilirdin... Köyün en g

8.5. Merhamet

1	larının kuşları acımasız bir şekilde yok ettiği C.	Kuşların	göç yüzünden buralardan gittiği D.Çeşitli sebeple
2	dır? 2.Çevre kirliliğinin kuşları da etkilediği B.	Kuş	avcılarının kuşları acımasız bir şekilde yok etti
3	liliğinin kuşları da etkilediği B.Kuş avcılarının	kuşları	acımasız bir şekilde yok ettiği C.Kuşların göç yü
4	den hangisi anlatılmaktadır? 2.Çevre kirliliğinin	kuşları	da etkilediği B.Kuş avcılarının kuşları acımasız
5	lar acımasızca beton binalarla dolduruluyor. 3. "	Kuşların	kuzeydeki üreme bölgelerinden, güneydeki kışlama

8.6. Yardımseverlik

1	ğıya yazınız. 4.Etkinlik Sokakta kanadı kırık bir	kuş	gördünüz. Ona yapacağınız yardımları listeleyiniz
2	ara farklı bir çözüm önererek yardımcı olunuz. 6.	Kuşlar	önerilerinizi yapsalardı metinde neler değişirdi?
3	arıştırmışlar ve çok üzülüyorlar. Haydi çocuklar,	kuşlara	yardımcı olalım! 3. Şiirden öğrendiklerinizle sor

8.7. Aile

1	larını eşleştiriniz. Karınca yuvası, aile yuvası,	kuş	yuvası, bilgi yuvası 6. Sebep-Sonuç İlişkisi Kuru
2	m, kafiye, defterler, yetenek, düşünceler, İzmir,	kuşlar	, İngilizler, komisyonlar, aileler, orman, Uludağ,

8.8. Eşitlik

1	tüm Avrupa'daki kuş türlerine eşittir. Sanki bir türü barınır. Bu sayı, neredeyse tüm Avrupa'daki	kuş	cenneti... Ne var ki plansız sanayileşmemiz, köyl
2		kuş	türlerine eşittir. Sanki bir kuş cenneti... Ne va

8.9. Dayanışma

1	umdur. Şimdi size dayanışma örneği sergileyen bir	kuş	türünden bahsedeceğiz. Kahramanlarımız kaya kırla
---	---	-----	---

8.10. Misafirperverlik

1	lkbahar, Doğa renk renk coşar, Gökyüzünde konuk	kuşlar	... Derken gelir yaz, Pırıl pırıl güneş, Masmav
---	---	--------	---

APPENDIX 9. Concordances for the keyword “AĞAÇ”

9.1. Aile

1	eleri ile birer cümle kurunuz. 4. Atatürk'ün aile	ağacını	oluşturunuz. Babası
2	atürk; Selanik'te dünyaya geldi. Atatürk'ün "aile	ağacı	ndaki boşlukları tamamlayınız. Atatürk'ün annesi
3	rol ediniz. Tahminim: Ne oldu?: "Atatürk'ün aile	ağacı	şemasındaki isimleri yazınız. Bilmediğiniz kelime
4	m. Hastalıklardan korununuz. 4.Kendinize ait aile	ağacınızı	yazınız. 5.Kendinizi, ailenizi ya da çevrenizi ta
5	bir aileye dayanır. Cumhuriyet bir ağaca benzer.	Ağacın	topraktan beslenmesi gibi, cumhuriyet de halktan
6	eski ve soylu bir aileye dayanır. Cumhuriyet bir	ağaca	benzer. Ağacın topraktan beslenmesi gibi, cumhuri
7	ralarla çocuğun evine gelmişler ve: - Bize sat bu	ağacı	, demişler. Size para veririz. Sen ve ailen zengin
8	ın tepesindeki dalları da aydınlattı. Yaşlı ceviz	ağacının	dalları arasında birçok sincap ailesi yaşıyordu.
9	ğı nasıl gülgiller ailesine dayanırsa, cumhuriyet	ağacının	kökleri de eski ve soylu bir aileye dayanır. Cumh
10	e bir gelmişi geçmişi vardır. Anadolu'muzun güzel	ağacı	alıcın ana ocağı nasıl gülgiller ailesine dayanır
11	Mustafa Kemal Paşamızın Alıç... Her çiçeğin, her	ağacın	... Bu aileye, dünya ve insanlık Aşağıdaki 5N1 K
12	inceleyiniz. Siz de kendi ailenize uygun bir soy	ağacı	yapınız. babaannem dedem babam amcam halam annem
13	i. Her _aman ulu_unun özgürlüğü için çalıştı. Soy	ağacına	aile bireylerinizin fotoğraflarını yapıştırınız.

14	Sınıf İnsan Aşağıdaki soy	ağacına	ailenizle ilgili bilgileri yazarak çerçevesinin i
15	arlığı beğendi, ona saygı gösterdi. Aşağıdaki soy	ağacı	şeklini inceleyiniz. Siz de kendi ailenize uygun

9.2. Temizlik

1	z yönetir. Çevrenin kirlenmesi sağlığımızı bozar.	Ağaçlar	, nefes aldığımız havayı temizler. DEĞERLERİMİZ
2	niyordum. Ağaç kesilir mi? Annesi söze karıştı: -	Ağaçlar	havayı temizler. Çevreye güzellik verir. Herkes b
3	Bu yararlılardan birisi havayı temizlemesi. * Çünkü	ağaçların	olduğu yerde çok yağmur yağar. Yukarıdaki cümlele
4	a beter Olmasın çevremiz, doğamız artık Muhtacım	ağaca	, yaprağa, güle Tertemiz denize, ırmağa, göle Ki
5	, temiz havalı ve serin yerleri tercih ediyorlar.	Ağaçların	altındaki soğuk suların başına, serin ve sakin ya
6	ına yuva yapan ağaç kurtlarını temizler dururmuş.	Ağaçların	en sevilen, güvenilen, aranan dostu olmuş. HA
7	köyün güzelliğini, yemyeşil çayırı ve iri çam	ağaçlarını	gezip onlarla vedalaştı. Tertemiz havayı içine çe
8	vayı temizler. Çevreye güzellik verir. Herkes bir	ağaç	keserse dünya ne hâle gelir? Biraz düşün lütfen!
9	rlitem onları Gözüm gibi..., Denizler... kalsın.	Ağaç	..., ... temiz, Çevre korumada, En... Türkiye'miz.
10	er tatile gidecek Sabahtan akşama kadar bahçedeki	ağaçların	yapraklarını temizledi. Cebinden bir kâğıt çıkardı
11	lar, defterler, gazeteler, sözlükler, hepsi benim	ağaçlarımdan	yapılır. Ayrıca ben, Dünya'nın havasını temizleri
12	nları Gözüm gibi korurum. Denizler mavi kalsın,	Ağaç	yeşil, Su temiz. Çevre korumada En önde Türkiye

9.3. Sevgi

1	rdumuzun ve dünyamızın her bir köşesinde, her bir	ağacında	var. Yeter ki biz onları sevgiyle kucaklayabileli
2	okununuz toprağa, Kalbinizdeki sevgi Hayat versin	ağaca	. Ağaçlarla beraber Yeni bir dünya kurun. Yaz geli
3	onun hangi özelliği ile ilgilidir? 2. Ağaçlar ve	ağaçlık	alanlar nasıl koruruz? Atatürk'ün doğa sevgisi il
4	z toprağa, Kalbinizdeki sevgi Hayat versin ağaca.	Ağaçlarla	beraber Yeni bir dünya kurun. Yaz gelince onların
5	Yurt sevgisi Çalışkanlığı Çocuk sevgisi Cesareti	Ağaç	sevgisi Dürüstlüğü 4. Altan'a Atatürk "Ne olmak i
6	ir? İşaretleyiniz. Dikkatli oluşu,	Ağaç	sevgisi, Çocuk sevgisi Kişisel

7	İnsan sevgisi, ğa sevgisi, onun hangi özelliği ile ilgilidir? 2.	Ağaçlar	temizlikte, önce e ve ağaçlık alanlar nasıl koruruz? Atatürk'ün doğa
8	inizin tahtaya yazdığı sloganlardan yararlanınız.	Ağaç	ve orman sevgisi konusunda sloganlar üretiniz. Şa
9	k için sadece yasal düzenlemeler yapılması yetmez	ağaç	ve orman sevgisini tüm insanlarda yerleştirecek b
10	ıkartır müneccimlere. Bizim için çıkar en yüksek	ağaçlara	, Üstümüze baharı serpmek ister, Nasıl sevgiyle

9.4. Misafirperverlik

1	A. Konukları her zaman misafir odasına alırız. B.	Ağaç	yaşken eğilir, derler. C. Hava açsa da kapasa da
2	ir asma, bir de dağdan inip gelmiş bir konuk alıç	ağacı	vardır. Her çiçeğin, her ağacın soyu sopu vardır.
3	miş bir konuk alıç ağacı vardır. Her çiçeğin, her	ağacın	soyu sopu vardır. Bu alıç ağacının anası da gül d
4	İşaretlerini koyunuz. KİRAZ AĞACI 'BİR gün kiraz	ağacı	şöyle demiş... "Ey konuklar... Söyleyin bakalım... daha
5	içine uygun noktalama İşaretlerini koyunuz. KİRAZ	AĞACI	'BİR gün kiraz ağacı şöyle demiş... "Ey konuklar... S
6	ş. Bütün konuklar tören için salonda toplandılar.	Ağaçlı	köyü sel basmaz. Bütün dünya üzerinde bir tek güz
7	ğu ağaç kibirli mi kibirli, kendini beğenmiş Meşe	Ağacıymış	. Davetsiz konuğundan hiç hoşlanmamış: - Aman! Çek

9.5. Sağlık

1	âğit defter 8. Sağlıklı bir insanla, sağlıklı bir	ağaç	birbirine benzer. Aynı zamanda sağlıksız insanla
2	benzer. Aynı zamanda sağlıksız insanla sağlıksız	ağaç	da birbirine benzer. Bu benzerliği resimleyerek a
3	mleyi yazınız. Bulmanız gereken kelimeler: orman,	ağaç	, çevre, sağlık, hayvan, çiçek, çölleşme, kırlangı
4	k ve vakıf adlarını araştırıp aşağıya yazınız. 4.	Ağacın	ve ormanların insan yaşamındaki yerini ve sağlığı
5	yanını. Yağmurlarla beslese, Ülkemin ormanlarını.	Ağaç	doğanın süsü, İnsanların sağlığı. Masalların büyü
6	z yönetir. Çevrenin kirlenmesi sağlığımızı bozar.	Ağaçlar	, nefes aldığımız havayı temizler. DEĞERLERİMİZ
7	.de olmaz. Kitapsız...hiçbir şey...bilgisiz... 4.	Ağaçların	sağlığımıza ve çevremize yararlarını yazınız. Sağ

9.6. Bağımsızlık

1	i. Her _aman ulu_unun özgürlüğü için çalıştı. Soy	ağacına	aile bireylerinizin fotoğraflarını yapıştırınız.
2	rdı. Buradaki iri ve dalları birbirine girmiş gür	ağaçlar	arasında özgür kuşlar yaşardı. Bir gün çirkin yüz
9.7. Cömertlik			
1	z Ama son yaprağına son eriğine kadar cömert erik	ağaçlarım	. Ne zaman yolum düşse Gözlerimi yumup sizi hatı
9.8. Dürüstlük			
1	r yazmaya evlat! Otur da doğru dürüst 7 tane erik	ağacının	hikâyesini anlat. Evimiz deniz kenarındadır Fındı
9.9. Adalet			
1	ele toplayıp tepelerden vadilere doğru çekiliyor.	Ağaçları	saran, mavimtrak bir duman, yavaş yavaş uçup dağı
9.10. Özgürlük			
1	rdı. Buradaki iri ve dalları birbirine girmiş gür	ağaçlar	arasında özgür kuşlar yaşardı. Bir gün çirkin yüz

APPENDIX 10. Concordances for the keyword “KAN”

10.1. Vatanseverlik			
1	sırasında "Vatanın her karış toprağı, vatandaşın	kanıyla	ıslanmadıkça terk olunamaz." diyerek bu konudaki
2	ğın eseri ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan	kanların	bedelidir. Bu sonucu, Türk gençliğine emanet ediy
3	kendisi kaleme alır. Nutuk şudur: "Bu memlekette	kanlarını	döken kahramanlar! Burada bir dost vatanın toprağ
4	lerine rastlamamak mümkün değildi. Bu topraklarda	kanlarını	döken vatan koruyucularının gönüllerde yaşayan an
5	ayraklaştı yurdun oğulu, kızı, Bayrağımız için al	kanımızı	, Vermeyi öğretti bize Atatürk. İlkeleri birer sar
6	de şunlar yazılıdır: Bu yurdun toprakları üstünde	kanlarını	döken kahramanlar! Burada bir dost ülkede bulunuy
10.2. Aile			

1	r şey, bir ailenin bireylerini birbirine bağlayan	kan	gibi ortaktır ve birbirine bağlıdır. Dünyanın baş
2	I Bir aile, büyük küçük, kadın erkek birbirlerine	kan	bağı ile bağlı insanlardan oluşur. Baba, anne, kı
3	İnsanlık ailesinin bahçeleri olan ulusların hakkı	kan	değildir çiçektir; yıkım değil özgürlük ve gelişim
4	iz, ablamız, Amca, teyze, halamız Bir soydan, bir	kandanız	. İşte böyle hepimiz, Toptan bir aileyiz. Küme yıl

10.3. Sağlık

1	ş, torun, amca, hala, dayı, teyze gibi aralarında	kan	bağı bulunan insanlardır. Bir toplumun sağlıklı y
2	lik kampları, aşevleri, hastaneler, dispanserler,	kan	merkezleri gibi sağlık ve yardım kuruluşlarını ça
3	'a göre, öfke ve heyecan kan basıncını yükseltir.	Kan	basıncının bu biçimde yükselmesi aslında sağlıklı
4	ekte olduğu gibi öfke ve sinirlenme kalıcı olunca	kan	basıncı düşmüyor. Bu da sağlığımızı olumsuz biçim

10.4. Temizlik

1	bitince, değersiz vücudumu bayrağıma sarar; temiz	kanımı	, kutsal bayrağıma içire içire tek başıma can veri
2	en azimli ve inançlı Türk gençliği, dökülen temiz	kanların	ve Cumhuriyet devrimlerimizin aydın ürünleridir.

10.5. Bağımsızlık

1	İnsanlık ailesinin bahçeleri olan ulusların hakkı	kan	değildir çiçektir; yıkım değil özgürlük ve gelişim
---	---	-----	--

10.6. Bilimsellik

1	rse ruhsal kalıtçım olurlar." "Süngüyle, silahla,	kanla	elde ettiğimiz utkudan sonra kültür, bilim, tekni
---	---	-------	---

10.7. Misafirperverlik

1	ihtiyarın kapısı çalınmış. Adam açmış. Yüzü gözü	kan	içinde bir yabancı Tanrı misafiri olduğunu söyley
---	--	-----	---

APPENDIX 11. TEXTS

(1) DENİZLERİN BERBERİ

Biz insanlar belli aralıklarla berbere gideriz.

Berberler bizim için çok önemlidir. Nasıl önemli olmasın ki? Bir an için berberlerin olmadığını düşünün. Ne olurdu hâlimiz?

Hadi diyelim, sakallarımızı kendimiz hallettik. Peki, saçlarımızı nasıl keseceğiz? Herhalde saçlarımız Robinson'un saçlarına benzerdi.

Peki, hiç düşündünüz mü? Bu imkânlardan yoksun olan hayvanlar ne yapıyorlar?

doktor

Kediler ve köpekler dilleriyle temizlenir. Sinekler ayaklarıyla, maymunlar ise elleriyle. Ya balıklar? İçinizden "Balıklar zaten suda yaşıyor. Onların ne gibi bir temizlik sorunu olabilir ki?" dediğinizi duyuyorum. Durum hiç sizin düşündüğünüz gibi değil. Hem de hiç!... Su içinde olsa da balıkların da temizliğe ihtiyacı vardır. Neden mi? Tabi ki midye, yosun gibi parazitlerden kurtulmak için. Peki, bu durumda ne yapacaklar? Kolları, ayakları da yok ki! Kendi işlerini kendileri yapsa.

İşte, böyle durumlarda "denizlerin berberi" devreye girer. Evet, yanlış duymadınız, berber balıklar... İnsanlar, onlara bu adı vermeyi uygun bulmuş. Çünkü onlar da denizlerin berberi.

Berber balıklar denizde uygun bir yerde dururlar. Diğer balıklar da onların önünde sıraya geçer. Berber balıklar da bu balıkların üzerindeki parazitleri temizler. Böylece onları bir çeşit tıraş ederler. Tabi bu hizmetin de bir karşılığı vardır. Denizde hiçbir balık, berber balıkları rahatsız etmez. Çünkü onların, yaptığı işten dolayı dokunulmazlığı vardır.

(2) KIRLANGIÇ YUMURTALARI

Cengiz, dikkatle yumurtalardan birini aldı. Kırmamak için yavaş yavaş merdivenden aşağı indi.

Bu, açık gri renkte, benekli bir yumurtaydı.

Aysel, sevinç içindeydi:

- Ah ne güzel! Ne kadar da küçük, diye ellerini çırpıyordu. Acaba, yumurtayı yerine koymazsak, kırlangıçlar üzülürler mi? Onu eve götürmek istiyorum.

Cengiz kaşlarını çatı:

- Tabi üzülürler. Hiç onlara ait bir şey alınıp götürülür mü? Ben de senin kırlangıçları sevdiğini sanıyordum, dedi,

-Hem de ne çok seviyorum, bilemezsin. Mademki üzülürler, öyleyse istemem.

- Seni, biri alıp götürse, annenle baban üzülmezler mi?

Cengiz, tekrar yavaşça çıkıp yumurtayı aldığı yere koydu.

Kırlangıç, o günden sonra yumurtalarına iyi baktı. Tam iki hafta onları sıcak tutmak için üzerlerine yattı. Arada sırada gidip karnını doyuruyor, yine geliyordu. Duvarın üzerinden kırlangıçların siyah başı ile çatal kuyruğu görünüyordu.

Bir öğlen vakti, Aysel'le Cengiz duvarın dibinden geçiyorlardı. İncecik bir kuş civıltısı duyular.

Cengiz:

- Dinle, dedi. İşliyor musun? Yumurtalar çatlamış, Bunlar, yavru kırlangıçların sesleri...

Olup bitenleri görmek için hemen duvarın üzerine tırmandılar. Biraz sonra kırlangıçlardan biri, gagasında bir sinekle yuvaya geldi. Yavrular; cıvıl cıvıl ötüşerek boyunlarını uzattılar, gagalarını açtılar.

Ana kırlangıcın, yavrularını beslemesini seyretmek, doyulmaz bir zevkti.

(3) BAYRAK

Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü...

Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,

Işık ışık, dalga dalga bayrağım.

Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.

Sana benim gözümle bakmayanın

Mezarını kazacağım.

Seni selamlamadan uçan kuşun

Yuvasını bozacağım.

Dalgalandığın yerde ne korku ne keder...

Gölgende bana da, bana da yer ver!
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar;
Yurda ay yıldızının ışığı yeter.
Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün
Kızılığında ısındık;
Dağlardan çöllere düşürdüğü gün
Gölgene sığındık.
Ey şimdi süzgül, rüzgârlarda dalgalı;
Barışın güvercini, savaşın kartalı...
Yüksek yerlerde açan çiçeğim;
Senin altında doğdum,
Senin dibinde öleceğim.
Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim;
Yer yüzünde yer beğen
Nereye dikilmek istersen
Söyle, seni oraya dikeyim!

(4) GELECEĞİN DÜNYASI

Yıl 2035

Bir işin, eşin ve çocukların var ve neredeyse 40 yaşındasın! Gelecekteki yaşamına hoş geldin!
İşe gitmeye hazırlanırken aynanın önünde duruyorsun. "Kırmızıya dön!" diyorsun. Mavi renkli gömleğin, koyu kırmızıya dönüşüyor. Gömleğinin rengini değiştiren önceden programlanmış elektronik parçalar, artık her yerde. "Nanoteknoloji" denen bu mikroskobik mucizeler, insanların yaşamında büyük değişiklikler yapıyor.
Aynaya baktığında kırk yaşında olduğuna inanmakta güçlük çekiyorsun. Çok daha genç görünüyorsun. Tıp alanındaki şaşırtıcı gelişmeler sayesinde insanlar artık yüz elli yaşına kadar yaşayabiliyor. Orta yaşlı bile sayılmazsın! Aslında annen ve baban da yaşlanmayı engelleyen nanoteknoloji tedavisi sayesinde seninle aynı yaşta görünüyorlar. Garip değil mi?

Teknolojiyle Yaşamak

Mutfığa giderken oturma odasında bir şey dikkatini çekiyor: "Harry Potter'ın Çocukları Bölüm 3"ten fırlamış 3 boyutlu, holografik, gerçek ölçülerinde bir ruh emici. "Çocuklar videoyu kapatın." diyorsun. Kızın, ev kontrol ünitesine videoyu kapatmasını söylüyor. Ruh emici kayboluyor ve sistem komutu uygularken gri duvarların yerini kumaş kaplı koltuk ve sandalyeler alıyor.

Sen, tekrar mutfığa yönelirken evde beslediğin minik aslan da peşinden geliyor. Bir ayakkabı kutusu büyüklüğündeki aslan, kapının yanında duran spor ayakkabılarının arkasına saklanıyor ve muziplik yapmak için hazırlanıyor. O, aslında genetik yapısıyla oynanmış ve vahşi kuzenlerine yalnızca görüntü olarak benzeyen bir ev kedisi. Mamasını devirdiğinde Çöp Hindisi 3000 adlı robot, içeri süzülüyor ve aslanın etrafındaki çöpleri emiyor. Robotun ortalığı temizlemesini izlerken pantolonunun paçası, dolabın kapısına takılarak sökülüyor. Pantolon kumaşının dokusundaki bazı maddeler, anında harekete geçerek söküğü onarıyor.

Kahvaltı gevreğini kâseye dökmeye hazırlanırken ayakkabılarının "Bir kilo fazlandan kurtulmak istiyorsan bunu yememelisin." dediğini duyuyorsun. Ayakkabıların, besin değerlerini öğrenmek için gevreğin kutusundaki küçük elektronik kodu okuyor ve ardından kalori değerlerini hesaplıyor. Bugünlerde ayakkabılar çok yönlü. Koşu ayakkabısından günlük ayakkabıya bile dönüşebiliyorlar.

Ayakkabılarını dinlemeye karar veriyorsun. Bu sefer "Mutfak, kahvaltıda ne yiyebilirim?" diye mutfığa sesleniyorsun. O da yiyecek stoğunu kontrol ederken seçenekler tezgâhta beliriyor. Mutfak aynı zamanda elektronik kodları envanterini çıkarmak, yemek hazırlamak ve alışveriş listesi oluşturmak için de kullanıyor.

Jet Ulaşım

"Uzay gezisi için hazır mısınız?" diye soruyorsun kızınla oğluna. 2005'te yalnızca özel eğitilmiş astronotlar uzaya gidiyordu, onların da sadece birkaçı. Bugün isteyen herkes uzaya gidebiliyor. En iyi arkadaşın da uzayda çalışıyor. Çocuklarına üçer tane çilek verirken "Doktor, uzay yolculuğunda bu aşılara ihtiyaç duyacağımızı söyledim." diye ekliyorsun. Tıptaki gelişmeler sayesinde iğneyle yapılan aşılar geçmişte kaldı. Genetik yapılarıyla oynanan besinler özel aşılar içeriyor.

Çocuklar ön kapıya yöneliyor. "Okul mekiğimiz bir saat içinde Paris Uzay Limanı'ndan ayrılacak." diyor kızın. "Önce roket uçakla Fransa'ya gideceğiz." Bu inanılmaz hızlı uçak, ulaşımı tamamen değiştirdi. Artık dünyanın öbür ucuna gitmek bir saatten fazla sürmüyor.

Ön kapı kapanmadan önce oğlun "Öğle yemeğinden önce uzay istasyonuna varmış oluruz. Oraya vardığımızda seni ararız." diye sesleniyor. İşe gitme vakti geldi. Başparmağını biyometrik okuyucuya tuttuğunda otomobilin, parmak izini onaylayıp kapıyı açması için bekliyorsun. "Otomatik pilot, beni ofisime götür." diye komut veriyorsun. Otomobil yerinden fırlıyor, yola çıkıyor ve yavaşça trafiğe karışıyor. Sen de arkana yaslanıyor ve e-gazeteni açıyorsun. Son haberler gazeteye çabucak yüklenip ekranda beliriyor. Sayfaları gözden geçirirken haberleri okumak yerine video görüntülerini izliyorsun.

Elbisenin kolu çalıyor. Arayan, eşin. "Merhaba sevgilim. Çocuklar uzay gezileri için biraz önce yola çıktılar. Düşünüyorum da, neden tatile çıkmıyoruz? Bir haftalığına şu uzayda yeni açılan otele gitsek... Duyduğuma göre o otelde kendini başka bir dünyadaymış gibi hissediyormuşsun!"

(5) BASTIM, BASTIM, GÖLGENE BASTIM!

Boz boyunlu güvercin, çember çizerek yükseldi. Kırmızı damları, upuzun bacaları geçerek kendini rüzgâra bıraktı Güneşe karşı kanatlarını gerdi, boynunu bulutlara kaldırdı.

Güvercini izleyen çocuğun gözleri güneşten kamaşmıştı Başını eğdi yere, gölgesiyle karşılaştı. Kısa bir gölgeydi bu. Ayağıyla başının gölgesine basmak istedi, olmadı. Tekrar denedi, yine olmadı. Başladı gölgesini kovalamaya... Yoruluncaya kadar hem kızarak hem kendine gülererek bu oyunu sürdürdü. Ama olmuyordu, başının gölgesine basamıyordu bir türlü. Biraz ilerde ağır ağır yürüyen Osman'ı gördü. Hemen yanına koştu. Onun gölgesine kolayca bastı. Sonra da,

- Bastım, bastım, gölgene bastım! Gölgen benim oldu, diyerek el çırpmaya başladı.

Osman gölgesine basıp kaçan Bekir'e doğru koşarak,

- Ver hemen gölgeyi, dedi. Gölgesini geri almak için onu kovalamaya başladı.

Sonunda bir bahçe duvarı dibinde Bekir'in gölgesini yakaladı. O da onun gölgesine basmıştı ama Bekir bunu görmemişti, itiraz etti:

- Hayır, basamadın, ben görmedim; sayılmaz, diyerek koşmaya devam etti.

Osman soluk soluğa kalmıştı.

- Bu böyle olmayacak ama Bekir, dedi Osman. Sen koşarken gölgene bastığımı görmüyorsun ki!

Osman da durdu. Arkadaşının kıpkırmızı olmuş yanaklarına baktı.

- Ne yapalım peki, dedi. Sana bakarsam yakalanırım.

- En iyisi bir hakem seçelim, dedi Osman. Tarafsız biri olsun. Sözüne güvenebileceğimiz biri. Baksın, kim kimin gölgesine basabiliyor. Onun dediğine uyalım.

- Olur, dedi Bekir heyecanla. Sonra o da bizimle oynasın. Hep hakem olmaktan onun da canı sıkılır.

- Haklısın, dedi Osman.

Birlikte bir hakem aramaya koyuldular. Bakkalı geçtiler. Okul yolu üzerindeki kestane ağacına, sapanıyla nişan almış bir arkadaşlarını gördüler önce. Arkadaşları nişan yeri olarak o boz boyunlu güvercini seçmişti. Hani şu Bekir'in güneşe doğru uçarken izlediği güvercin...

"Olmaz." der gibi baktılar birbirlerine. Kuşları hedef almış bir hakem, pek uygun bir seçim değildi. Yürümeye devam ettiler.

Bir ara okulun bahçesinde basketbol oynayan çocuklara baktılar. Oyunun hakemine gözleri takıldı. Kendilerine de hakem olur mu diye düşündüler. Ama hakem oyunu pek izlemiyor, yan sahada voleybol oynayanlara bakıyordu sık sık. Anlaşılan görevini yeterince ciddiye almıyordu. Yine "Olmaz." diyerek arka bahçeye yöneldiler.

Arka bahçedeki elma ağacının altında ufak tefek bir çocuk vardı. Çömelmiş, beyaz bir kediyi besliyordu. Elindeki çanakta biraz süt kalmıştı. Kedi tatlı mırıltılar çıkararak bu sütü yalıyordu. Sonra da boş çanağı yalamaya devam etti. Belli ki uzun süredir bir şey yememişti.

Bekir ile Osman yine birbirlerine baktılar. Uzun süredir arkadaşlıklar. Artık pek konuşmaya gerek kalmadan anlaşabiliyorlardı: Bu arkadaş hakem olabilirdi galiba.

Çocuğa selam verdiler, kediyi sevdiler. Sonra bu yeni arkadaşlarına oyunlarını anlattılar. Ondaki oyunlarında hakem olmasını istediler. Bu oyun, yeni arkadaşlarının da hoşuna gitmişti, teklifi kabul etti.

Okulun bahçesinde birbirlerinin gölgelerinin peşinden koşmaya başladılar. Onlara katılmak isteyenler oluyordu. Gittikçe kalabalıklaştılar. Kalabalık oynamanın daha zevkli olduğunu fark etmişlerdi. Heyecanla koşuştururken bazen iç içe giriyorlar, gölgelerini de birbirine karıştırıyorlardı. Kim kimin gölgesine basmış belli olmuyordu. Bu

yüzden hakemin de işi zorlaşıyordu. Ama hakem işini ciddiye alarak karar veriyorsa bazı küçük karışıklıklar üzerinde fazla durmuyorlardı. Zaten sadece gölgeyi kaçırmak değil, gölge yakalamak yani ebe olmak da eğlenceli bir işti.

Gölgesini üç oyun boyunca yakalatmayan oyuncu bir oyun boyunca dokunulmazlık kazanıyordu. Dokunulmazlığı olan oyuncu bazen duvar dibinde dinleniyor, bazen de oyuncular arasına karışarak ebenin işini zorlaştırıyordu.

Bu zevkli oyun herkesin hoşuna gitmişti. Aralarında gölge kapmaca takımı kurmayı tasarladılar. Hatta bunu beden eğitimi öğretmenlerine danışma kararı bile aldılar.

Bütün bunlar olurken boz boyunlu güvercin de yükseklerden onları seyrediyor, bazen o da onlarla beraber kendi gölgesini kovalıyordu. Bu haliyle tıpkı gemilerle yarış eden yunuslara benziyordu.

(6) ÇOCUK KİTAPLIĞINDA SABAH TARTIŞMASI

Güneş, ufuktan kulağını daha yeni göstermişti ki Walt Disney (Volt Disney)'in mikileri uyandı. Kitapların üstünde atlayıp zıplamaya başladı.

Mikilerin sesini duyan diğer kitaplar da gözlerini açtı.

"N'oluyor?" diye gür sesiyle bağırdı Don Kişot. "Her sabah sizin gürültünüzle mi uyanacağım Allah aşkına!"

Don Kişot yine atının üstündeydi. Kılıcını sağa sola sallıyordu. Mikilerin çoğu korkmuştu.

Biri cesaretini toplayıp konuştu:

"Sen herkesi korkutsan da beni korkutamazsın şövalye dostum. O cılız atınla tahta kılıcının forsu orta çağlarda kaldı. Yel değirmenleriyle savaşır gibi davranma bizlere. Biraz kibar olmasını öğren bakalım."

"Benim forsum hiçbir çağda geçmez ufaklık." dedi Don Kişot.

Küçümseyerek baktı mikilere.

"Bu gece doğru dürüst uyuyamadım." diye konuşmasını sürdürdü. "Şu kitaplıkta sayımız çoğaldıkça saygı kalmadı doğru dürüst. İçinizde en yaşlılardan biri benim. Aynı zamanda en hacimli, en kalın olanı da... Biraz saygı gösterilmez mi adama? Ne yazık ki göstermiyorsunuz. İkinci sınıf, üçüncü sınıf kitapla bir tutmaya kalkışıyorsunuz beni. Yaşlandığım için mi nedir, şu mikiler bile posta koymaya başladılar bana. Aynı yerde yatırıyor, aynı yerde ayakta tutuyorsunuz. Biliyorsunuz, ben soylu sınıftan geliyorum her şeyden önce. Sıradan bir kitapla aramızda bazı farkların olması gerekmez mi? Ben bütün dünya dillerine çevrildim. Aynı zamanda dünyanın en çok okunan kitabıyım. Zamanla yarışım âdeta. Zaman eskidi, ben eskimedim..."

Daha konuşacaktı ki orta sıralardan Güliveri'nin Gezileri sözünü kesti:

"Bir kez senin çocuk romanı olup olmadığın hâlâ belli değil Don Kişot kardeş." dedi. "Ayrıca özetlenip kısaltılmışsın. Çocuklar daha kolay anlayıp sevsinler diye mi yapıyorlar bunu? Doğrusu senin durumuna düşmeyi hiç istemezdim. Olduğum gibi çıkardım okurlarımın karşısına. Sen çocuklar için yazılmadığından yapıyorlar bunu. Senin yerinde olsam çıkıp giderim şu çocuk kitaplarının arasından."

"Kim diyor çocuk romanı olmadığını?" dedi Don Kişot. "Bütün dünya çocukları okumuyor mu beni? Okuyor. Bütün dünya çocukları zevk duymuyor mu? Duyuyor. Öyleyse, ben bir İspanyol olduğum kadar dünyalıyım da. Büyüklerin olduğu kadar çocukların da dostuyum."

"Senin de pek özelliğin yok." dedi Fransalı Küçük Prens. "Kendi kafana göre iki düş ülkesi yaratmışsın. Birinde Güliveri'i devlerle karşılaştırırsın, birinde de cücelerle... Hiç normal insan bulunmaz mı senin dünyanda kuzum?"

"Güleyim bari senin bu sözüne." dedi Güliveri'nin Gezileri. "Bütün dünya anladı da bunu, sen mi anlayamadın? Azıcık zeki sanıyordum seni. Demek ki adın gibi aklın da küçükmüş. Her insanın bir dev, bir cüce yanı bulunur. Ben bunu temsil ediyorum. Herkes kendini bende bulduğu için bunca sevildim. Filmlerim, tiyatrolarım yapıldı ayrıca. Hepsisi çok çok beğenildi. Ama seni... Kitaplığımızın sahibi bile okumadı daha! Öyle değil mi?"

"Derslerden, oyundan bana zaman ayırmadıysa azıcık da tembelse bunun suçu bende mi?" dedi Küçük Prens. Baksana, neredeyse güneş doğacak. Kuşlar uyandı, çiçekler, kitaplar uyandı, o hâlâ yatıp duruyor.

"Aslında sen pek anlaşılacak kitap değilsin." dedi Güliveri'nin Gezileri. Fazla okunmuyorsan bunun sorumlusu biraz da sensin kuzum. Bu giz, bu kapalılık sende oldukça hep yalnız kalacaksın çocukların yanında.

La Fontaine (La Fonten), sabahleyin erkenden kalkmış, elini yüzünü yıkamış, kahvaltısını yapmıştı.

"Tembel dediğiniz o çocuk beni üç kez okudu." diye söze karıştı. Ayrıca defalarca arkadaşlarına anlatıp durdu. Şu koca kitaplıkta daha hiç okunmayanlar varken benim üç kez okunmuş olmam biraz düşündürmeli sizleri, bu durum dünyanın her köşesi için geçerli. La Fontaine'in adını bilmeyen, duymayan çocuk yoktur yeryüzünde. Hepsisi en az bir fablimi bilir. Her fablimin arkasından güldükleri kadar düşünürler de. Bu yüzden ben komik olduğum kadar filozofum da. İsterseniz bir fablimi anlatayım sizlere.

"Anlat anlat!" diye bağıştılar raflarda uyuklayan kitaplar. Bir iki öksürdü La Fontaine, boğazını temizledi. Yavaş yavaş anlatmaya başladı:

"Kaplumbağanın biri bıkmış, usanmış yaşadığı yerden. Uzak ülkelerin özlemini çekmeye başlamış. Derdini iki ördeğe açmış. İstersen seni dünyanın öbür ucuna uçururuz demiş ördekler. Hem gezer hem bilgini, görgünü artırırın. Olur, demiş kaplumbağa. İki ördek bir değnek almışlar ağızlarına. Haydi, tutun bakalım demişler. Ama sakın ağızımı açayım deme. Kaplumbağa söz vermiş konuşmamaya. Ağızıyla tutunmuş değneğe. Uçmaya başlamışlar. Aşağıdan görenler şaşırılmış. Şuna bakın, kaplumbağa uçuyor, demişler. Kaplumbağa geveze mi geveze... Bir parça da övünge. Elbette uçuyorum, der demez, ağızından kaçırılmış değneği, düşüp karpuz gibi kırılıvermiş."

"Anlattığın pek de komik değil." dedi ev sahibi durumunda olan Nasrettin Hoca Fıkraları. "Evet, La Fontaine herkesi güldürebilir, düşündürebilir. Ama Nasrettin Hoca'nın güldürüp düşündürmesinin ayrı bir tadı vardır. İnsanları güldürüp düşündürenler biraz Nasrettin Hoca'dır. Ünüm dünyaya yayılmıştır. Size La Fontaine gibi fıkra anlatmayacağım. Adımı anmanız, komikliğimi çağrıştırmaya yeter de artar bile."

Nasrettin Hoca, ters bindiği eşeğini sürüp giderken herkes kahkahalarla gülüyordu.

Nasrettin Hoca geriye döndü, kendine gülenlere seslendi:

- Eşeğime ters bindiğim için gülüyorsunuz değil mi? dedi.

- Evet, diye bağırdılar. Onun için gülüyoruz.

- Allah'ın saf kulları, dedi Nasrettin Hoca. Bunu otomobil mi sandınız? Üstüne bindiğim bir eşek. Otomobiller gibi dikiz aynası olsa arkamı görürdüm. Olmadığına göre, elbette ki ters bineceğim.

"Uzun zamandır sizleri dinliyorum." dedi Andersen. "Bakıyorum da herkes kendini övmeye çalışıyor. Hepiniz övünürken Danimarkalı Andersen'in masallarını unutup gidiyorsunuz."

Şöyle birkaç adım öne çıkıp gezindi. Apak bir sakalı, uzun cüppesi vardı. Danimarka'nın soğuk bir gününe rastladığı için midir nedir, irili ufaklı bütün masallarının üstünde tilki derisinden dikilmiş kürkleri vardı. Hepsini birbirlerinden güzeldi kürklerin. Işıl ışıldı.

"Şunu soracağım size." diye konuşmasını sürdürdü Andersen. "Yeryüzünde hiçbir çocuk kitaplığının Andersensiz olduğu görülmemiş müdür? Bakmayın siz bizim üstümüzdeki kürklere. Sıcaklık, güzellik kürklerimizde tüylerinde değil, yüreklerimizdedir. İnanmazsanız gelip okuyuverin masallarımızı, ısınacaksınız. Örneğin "Kibritçi Kız" sınımsıcak bir masaldır, değil mi? Danimarka'nın karına, buzuna, fırtınasına karşı koyan o küçük kızın kibritlerinin alevi değil, yüreğinin sıcaklığıdır. Bütün Danimarkalıların o soğuklara benim masallarım ile direnerek karşı koyduklarını hiç düşündünüz mü? Bana inanmazsanız bir soğuk havada açıp okuyun masallarımı. Sınımsıcak olacaktır içiniz. Neyse, sevmediğim şeylerden birisi övünmektir. Bugün ben de istemeyerek bunu yaptım. Bu sebeple özür dilerim bütün arkadaşlardan.

Belki öteki kitaplar da konuşacak, övgüyle karışık üzüntülerini, sevinçlerini, umutlarını dile getireceklerdi ki kitapların sahibi çocuk birden gözlerini açtı. Güneş, kentin göğünde epeyce yükselmişti.

Yatağında bir kez gerindi çocuk. Günlerden pazar olduğunu anımsadı. Bugün bir kitap okunurdu. Gülümseyerek baktı raflara. Elini raflardan birine doğru uzattı. Kitapların hepsi birden heyecanlandı. Birer adım öne çıkıp "Beni oku! Beni oku!" diye bağırmaya başladılar. "Susun!" diye bağırdı çocuk. "Bugün çok yüksek çıkıyor sesleriniz!" Her zaman duymazdı bu sesi. Kitaplar mı konuşmazdık kendi kulakları mı sağır olurdu, anlayamazdı. O zaman tek kitap olsun okuyamazdı. İçi kararlıydı. Çoktandır böyleydi. Ama hava güzel mi, morali yüksek mi, duyardı onların sesini. Bu sesi duydu mu tamamdı. Okumaya iştahı var demektir. Gelsin o zaman kitaplar. Üzerlerine kapanırdı onların. Saatlerce kendinden geçirdi. Her şeyi unutup giderdi...

Kitaplardan birini çekip aldı. Uzak ülkelerden, ta Arjantin'den yeni bir dosttu. Geçen yıl almıştı bunu. Daha bunun gibi pek çok kitabı okuyamadığını düşündü. Bu süre içerisinde de ilk sayfayı okuyup çevirdi. Bakışları yazılar üzerinde uçmaya başladı. Su sesi, müzik sesi gibi bir şey doldurmaya başladı içini... Çocuk, çok uzaklardan gelen bu sesi dinledi. Gittikçe çoğalıyor, kendisini sarıp içine alıyordu. Çocuk, bu sesin nereden geldiğini anladı: Az önce tartışan kitapların gürültüsü değildi bu. Okuduğu sözcüklerden, cümlelerden gelen gizli bir sestti...

(7) TSUNAMI

Tsunami, Japonca'da, kıyıdaki dalga ya da limandaki dalga anlamına gelir. Denizdeki hareketlenmeler sonucu oluştuğu için gelgit dalgası da denir. Bu dalgalar, okyanusta veya okyanusa yakın bir yerde meydana gelen deprem veya volkanik patlama sonucu oluşur. Bunlar, boyu yüzlerce metreye ulaşan kocaman dalgalardır.

Tsunami, büyük bir hızla yayılır. Bu dalgaların hızı, bir jet uçağının hızına denktir. Dalgaların hızı, derinliği ile de yakından ilgilidir. Denizlerin derinlerinden kopup gelen tsunami dalgaları, büyük bir hızla dünyayı dolaşabilir.

Tsunami, suya atılan bir taşın oluşturduğu dalgalar gibi, kırılmanın olduğu yerden kopar, çevreye doğru genişleyerek ve yükselerek ayrılır. Başlangıçta küçük olan bu dalgalar, saatte 450 km hızla ilerler. Kıyıya yaklaştıkça da yüksekliği ve hızı artar. Kıyıya çarpan bu dev dalgalar, kıyıda her zaman büyük hasarlara neden olur. Sahildeki binalar, insanlar, hatta şehirler su altında kalır. Bu dalgalar âdeta hayatı durdurur.

Tsunami, okyanus kıyısında yaşayanlar için büyük ve hayati bir tehlikedir. Japonya'da 1992-1993 (bin dokuz yüz doksan iki-bin dokuz yüz doksan üç) ve Hindistan, Endonezya ve Malezya'da 2004 (iki bin dört) yüz binlerce kişinin ölümüne ve milyarlarca liralık ekonomik zarara yol açtı. Tsunami, okyanuslardan doğar ve insanlara büyük zarar verir.

Her şeye rağmen insanlar, tabiatla baş ederek yaşamının yollarını bulmuşlar ve tabiatın yararlanmayı bildikleridir. İnsanlar, okyanuslardan da büyük faydalar sağlamışlardır.

(8) BESLENME

Beslenme ile sağlık arasında göz ardı edilemeyecek bir ilişki vardır. İyi beslenemeyen kişilerin sağlıklı olmaları mümkün değildir. Gelişme çağında olan insanlar, özellikle de çocuklar için beslenme çok daha önemlidir. Sağlıklı beslenemeyen çocuklar yeterince büyüyemez ve gelişemezler.

Çevremizde, beslenmesi yetersiz olan çocukların daha çok ve daha kolay hastalandıklarına sıkça tanık oluruz. Ayrıca çocukluk döneminde geçirilen hastalıkların hem beslenme sürecini, hem de büyümeyi ve gelişmeyi olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir.

Beslenmenin, sadece büyümek ve beden sağlığı açısından gerekli olduğunu sanmak da büyük bir yanılgıdır. Çünkü beslenme, zihin ve ruh sağlığıyla birlikte, zihnin gelişimi bakımından da çok önemlidir. Yeterli beslenemeyen çocuklarda, zihinsel ve ruhsal aelişim de yeterli olamaz.

Ayrıca, çocuklukta kazanılan beslenme alışkanlıklarının, insan hayatını derinden etkilediği de unutulmamalıdır. Erken yaşlarda kazanılan beslenme alışkanlıkları kolay kolay değiştirilememektedir. Bununla birlikte son yıllarda yapılan bilimsel araştırmalar, hastalıkların büyük bir bölümünün, küçük yaşlarda edinilen yanlış beslenme alışkanlıklarından kaynaklandığını göstermektedir.

Bu araştırmalar, dengesiz ve sağlıksız beslenmenin, önlenebilir sağlık sorunları sıralamasında, başı çektiğini göstermektedir. Ergenlik ve erişkinlik dönemi boyunca sağlıklı beslenmeyi sürdürmenin en iyi yolu, dengeli ve sağlıklı beslenmeyi, çocukluk döneminde öğrenmekten ve uygulamaktan geçmektedir.

(9) SÜT

Karton kutularda ya da şişelerde aldığımız sütün nerden geldiğini hiç düşündünüz mü? Bu yazımızda evimize kadar gelen pastörize sütün hikâyesini anlatacağız.

Dünyadaki süt ihtiyacının büyük bir kısmı ineklerden karşılanır. İnekler çiftliklerde beslenirler ve cinslerine göre günde 11-25 kilo süt üretirler. Çok süt veren değişik cinsteki inekler yaklaşık günde 40 kilo yem tüketirler. Bu sizin kilonuzdan bile fazla olabilir. Ot, saman ve yemle beslenen inekler sadece otla beslenen ineklerin iki katı kadar süt verebilirler. Beslenme şeklinin canlıları ne kadar etkilediğini buradan anlayabilirsiniz.

Teknolojinin günümüzdeki kadar gelişmediği yıllarda, çiftçiler günde sadece 10 inek sağabiliyorlardı. Daha sonra süt sağma makineleri geliştirildi. Bu makinelerle artık çiftçiler günde yüz ineği sağabiliyorlar. Süt sağma makinelerinde toplanan süt ayrı bölümlerde soğutulur. Daha sonra süt, soğuk tutulması için yalıtılmış kamyonlara konur. Bu kamyonları dev birer termosla benzetebilirsiniz. Böylece kamyonlardaki süt, süt fabrikalarına götürülene kadar soğuk tutularak bozulması engellenmiş olur.

Süt, bazı işlemlerden geçmesi için bu kamyonlarla fabrikalara getirilerek pastörize edilir. Pastörize, fabrikalarda süte uygulanan bir işlemdir. Süt, yüksek derecelerde hızla ısıtılarak vitaminleri kaybetmeden soğutulur. Fransız bilim adamı Louis Pasteur (Luis Pastör) sıvıların yüksek derecede ısıtılmasının mikropları öldürdüğünü keşfetmiştir.

Süt daha sonra kartonlara, şişelere doldurularak evinize, okulunuza ve süpermarketlere dağıtılır.

Sütümüzü içtikten sonra kalanını buzdolabına koymayı unutmamalıyız; çünkü süt, çabuk bozulan bir gıdadır.

Sütün içinde bol miktarda kalsiyum olduğunu biliyor muydunuz? Kemiklerinizin de sizinle birlikte geliştiği şu dönemlerde kalsiyuma her zamankinden daha çok ihtiyacınız var. Vücuttaki en hızlı gelişim 11-13 yaşları arasında gerçekleşir ve 16-19 yaşlarında ise bu hızlı gelişim tamamlanır. Buna rağmen vücudun kalsiyuma olan ihtiyacı hayat boyu devam eder. Bu nedenle süt ve süt ürünlerini tüketmek bizim için her zaman gereklidir.

(10) BARIŞ İLE DOĞA

Pencereden bakarken hayallere daldı Barış.

"Keşke dedi, keşke masallardaki gibi ormanlarda yaşasaydım. Yani çirkin beton yığınları yerine çeşit çeşit ağaçların süslediği, kuşların cıvı cıvı öttüğü ve nefes alırken egzoz dumanları yerine papatyaların kokularının geldiği bir ortamda olsaydım şimdi..." Sonra Barış çok kızdığını anladı. Evet çok kızmıştı, ondan yeşili çalanlara. Evden uzaklaşmak istedi. Dışarıya çıktı. Düşünceler içinde yürürken mahallelerindeki parka geldiğini fark etti. Doğrusu Barış, yeşile olan hasretini ancak burada biraz yatıştırıyordu. Bir banka oturdu. Etrafına bakınırken bir minik serçe omzuna kondu. Barış hiç kıpırdamadı. Çok heyecanlanmıştı. Onu ürkütmemek için âdeta donup kaldı. Sonra yeni arkadaşı uçtu ve yanındaki ağacın bir dalına kondu.

Barış'a dünyaları verselerdi değişmezdi az evvelki anı. Birkaç saat evvelki sıkıntısı nasıl da yerini sıcak bir gülümsemeye bırakmıştı. Gözlerini bir türlü bu küçük kuştan alamıyordu. O da sanki hareketleriyle Barış'a bir şeyler anlatmaya çalışıyordu... Sonra havalandı ve ilerideki yeşil kumbaranın üzerine kondu serçecik. Kanatları ile sanki onu yanına çağırıyordu. Barış, ayağa kalktı, kumbaraya doğru yöneldi. Daha önce hiç dikkatini çekmemişti bu kumbara. Üzerinde "Atık Kâğıt Kumbarası" yazıyordu. Kendi kendine düşündü, "Atık Kâğıt Kumbarası" ne işe yarıyordu acaba? Barış, köşedeki bankta bulmaca çözen yaşlı amcadan bir kalem istedi. Kumbaranın üzerindeki telefon numarasını avucunun içine yazdı.

Sonra minik serçeyi unuttuğunu fark etti. Etrafına bakındı. Minik arkadaşı yoktu. Küçük arkadaşı belki de başka çocukları mutlu etmek için havalanmıştı. Bu yüzden üzülmeyi onu görmediği için. Evlerine gidip babasına olanları anlatmak için acele ediyordu.

Barış'ın anlattıklarını dinleyen babası da çok etkilenmişti. Barış'ın yazdığı telefon numarasını arayıp çalışmalarını hakkında bilgi almak istediklerini söylediler.

Ertesi gün Barış'la babası, Ulus'taydılar. Kapısında "Ankara Valiliği Çevre Koruma Vakfı Atık Kâğıt Toplama Bürosu" yazan bir binaya gelmişlerdi. Barış, babasının elini iyice sıktı, çok heyecanlıydı. Öğrenecekleriyle yeşil çevreye bir adım daha yaklaşacağını hissediyordu. Burada onları, güler yüzlü abiler ve ablalar karşıladı. Barış, kafasındaki soruları sormak için sabırsızlanıyordu. Barış, onlara kâğıdın ne zamandan beri kullanıldığını, atık kâğıdın ne olduğunu, atık kâğıtların geri kazanılmasının faydalarını, kâğıdı nelerden ve nasıl yapıldığını sordu. Onlar da anlatmaya başladılar:

"Kâğıt yapımı tarihte çok eskidir. İlk insanlar, çevrelerinde gördükleri eşya ve hayvanların şekillerini çizmek ihtiyacını duymuşlar ve bu amaçla uygun yüzeyler aramışlardır. İlk kullanılan yüzeyler düzgün taş ve kemik yüzeyleridir. Daha sonraları pişmiş topraktan yapılmış ince levhalar bu amaç için kullanılmaya başlanmıştır.

Daha sonraki devirlerde yazı yazmak için tahta, kurşun, tunç ve fil dişi yüzeylerinden faydalanılmıştır. Eski Mısırlılar papirüs bitkisi gövdesinden, eski Çinliler ise keten ve bazı otların liflerini kullanarak kâğıt yapmışlardır.

Günümüzde kâğıt; hamur durumuna getirilmiş odundan, keten, jüt, kamış, çeltik, saman, kendir, pamuk gibi yıllık bitkilerden; hurda çuval ve eski veya atık kâğıttan yapılmaktadır. Kuru ve ince selüloz tabakasıdır. Üretimi önemli bir sanayi kolu oluşturmuştur. Hemen hemen en büyük ham maddesi odundur.

Türkiye'de Kurtuluş Savaşı'ndan sonra modern endüstrinin kurulması için yurdumuzun büyük kaynakları göz önünde tutularak 1. Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlanmıştır. Böylece 14 Ağustos 1934 tarihinde İzmit'te temeli atılan ilk modern kâğıt fabrikası, 6 Kasım 1936'da işletmeye açılmıştır. Bu fabrikada 18 Nisan 1936'da ilk kâğıt, tamponlara sarılmıştır. Bu fabrikayı 1944 yılında 2. kâğıt ve selüloz fabrikasının, 1945 yılında kloralkali fabrikasının ve 1954 yılında 3. kâğıt fabrikasının açılışları izlemiştir."

Barış, atık kâğıtların değerlendirilerek kâğıt yapımında kullanıldığını öğrendi. Bundan sonra kâğıtları daha tutumlu kullanmaya, kullanılmış kâğıtları da kumbaralara atmaya karar verdi.

(11) REKLAMLAR

Alışveriş yapmadan önce alacağımız ürünün fiyatını araştırır aynı kalitedeki ürünün en ucuzunu almaya çalışırız. Çünkü gerekli araştırmayı yapmazsak fazla para ödeyerek zarara uğrayabiliriz. Reklamlar işte tam bu noktada bize piyasa hakkında bilgi ve biraz da neşe vererek yardımcı olurlar.

Özellikle yaşamımıza televizyon girdikten sonra, reklamsız bir yaşam düşünemez hâle geldik. Yalnız televizyon mu? Reklam gazetelerde, sinemada, radyoda, duvar panolarında ve dergilerde de var. Hatta sokaklar, karayolları bile renkli, ilginç reklamlarla dolu.

İyi reklam, eğlendirici ve ilgi çekicidir. Başka türlü öğrenmemize olanak bulunmayan şeyleri de anlatır. Reklamlar sayesinde neyi, niçin, nereden satın alabileceğimizi öğreniriz.

Reklamların amacı, piyasaya sunulan yeni bir ürünü tanıtarak tüketiciyi bilgilendirmek ve aynı zamanda üreticinin kâr etmesini sağlamaktır. Ürünü üretenler, bu ürünün piyasadaki en iyi, en kaliteli, en çok işe yarayan ve en ucuz ürün olduğunu iddia ederler.

Reklamların baş döndürücü çekiciliğine kapılmamalıyız. Reklamların etkisinde kalarak yapacağımız hatalı ya da gereksiz alışverişler israfa düşmemize neden olabilir. Bu yüzden reklamı yapılan ürün ve hizmetler arasında ihtiyacımıza ve aile bütçemize en uygun olanını seçmeliyiz. Bu ürün ve hizmetlerle ilgili çeşitli araştırmalar yapmalıyız. Araştırma yaparken bu ürünlerin markasından ve albenili reklamlarından çok, kalitelerine ve fiyatlarına dikkat etmeliyiz.

Reklamlar her zaman gerçeği yansıtmayabilir. Ürün ve hizmetlerin iyi yönlerini tanıtır. Satın almayı düşündüğümüz ürünün reklamlarda dile getirilmeyen eksik ve zayıf yönlerine de dikkat etmeliyiz. Hele hatalı ve bozuk çıkma ihtimalini düşünerek alacağımız ürünü mutlaka görmeliyiz. Böyle yaparsak, aldatıcı reklamlar bizim için kâbusa dönüşmez.

Reklamın kötüsü olmaz, demeden önce bir kez daha düşünmeliyiz.

(12) GİDEM DERSİN UÇMAĞA

Cümle kaplumbağalar
Kanatlanmış uçmağa.
Kertenkele derilmiş
Kırım suyun içmeğe.
Bir karınca, devenin
Tepmiş oyluğun ezmiş.
Bir budunu götürmüş,
Dönüp ister kaçmağa.
Çekirge buğday ekmiş
Manisa'nın çayında.
Sivrisinek derilmiş
Irgat olup biçmeye.
Balıkçıl köprü yapmış
O çayların birinde.
Yüklü yüklü ördekler
Gelir andan geçmeğe.
Ergene'nin köprüsü
Susuzluktan kurumuş.
Edirne minaresi
Eğilmiş su içmeğe.
Kaygusuz'un sözleri,
Hindistan'ın kozları,
Sen de bu yalan ile
Girem dersin uçmağa.

(13) İSTANBUL LİSELİ KÜÇÜK HASAN

İstanbul Lisesi binasının sıvaları dökülmeye başlamıştı. Uzun zamandır boyanmayan okul binası, kir içinde kalmıştı. Yağmur ve kar, duvarlara nüfuz etmiş, bir romatizmalı hasta gibi nem ve rutubet duvarlarda ilerlemişti. Bu durum öğretmen ve öğrencileri üzüyordu.

Her gün okula gidip gelen öğrenciler, okullarının içler acısı hâlini görünce "Bir şeyler yapmalıyız." diye düşündüler. Okullarını kendileri boyamaya karar verdiler ve para toplamak için sözleştiler. Öğretmenleri de onların bu fikrine katılıp ellerinden geleni yapacaklarını ifade ettiler. Baharın bütün coşkusu ile geldiği bir ayda, ilk önce duvarları bir güzel temizlediler. Kabaran yerleri kazıdılar. Dökülen yerleri çimentoyla sıvadılar. Artık sıra boyaya gelmişti. Bunun için boyanacak renk hakkında karar verilmesi gerekiyordu. Bazıları mavi olsun dedi, bazıları yeşil, bazıları beyaz, bazıları da sarı. Sarı olmasını en çok Küçük Hasan istiyordu. Lise birinci sınıfa giden Hasan:

- Okulun her yanını sarıya boyayalım, dedi.

Diğer arkadaşları ise:

- Neden, diye sordular.

...

- Onun bu duygulu konuşması öğrenciler ve öğretmenler tarafından da benimsendi. Neticede okulun sarıya boyanmasına karar verildi ve işe başlandı. Sarı boya bulunarak öğrencilerin ve öğretmenlerin el birliği ile İstanbul Lisesi kısa sürede sarıya boyandı. Eski binanın yerinde şimdi yepyeni bir bina vardı.

Çanakkale Savaşı başlamış ve bütün hızıyla devam ediyordu. Kendilerini güneşe benzeten İstanbul Lisesi öğrencileri ve diğer gönüllüler vatan güneşinin batmaması için topraklara bir güneş gibi, bir yıldız gibi düşmeye karar vermişler, kuyrukta bekliyorlardı. Elbette gönüllü yazılan sadece İstanbul Lisesi öğrencileri değildi. Tıbbiyeliler de gönüllüydü.

İstanbul Lisesinden elli kadar öğrenci gönüllü olarak kabul edilmişti.

Ancak birisi vardı ki yaşının küçük olması sebebiyle kapıdan geri çevrilmişti. Bu öğrenci Küçük Hasan'dan başkası değildi. Hasan bundan dolayı büyük üzüntü duyuyordu. Sonra okuluna döndüğünde, koca okulda sadece beş altı kişi kaldıklarını görünce hayret etmişti. Kendisi de arkadaşlarıyla, ağabeyleriyle beraber cepheye gitmeyi istemişti.

Gerçekten Hasan yaşından da küçük gösteriyordu. Sarı saçları ve mavi gözleriyle, zayıf elleri ve kollarıyla hemen dikkati "çekişiyordu. Belki biraz daha yapılı olsaydı onu da alabilirlerdi ama ne yazık ki geri çevrilmişti.

Küçük Hasan yine de her gün okula gidiyor, birkaç öğretmeni ile birlikte ders işlemeye çalışıyordu. Öğretmenlerin tek düşüncesi cepheye giden öğrencilerdi. Onların boş sıralarına hüzünle bakıyorlardı. Çok geçmeden şehit haberleri gelmeye başladı.

Gelen kara haberlerle sarsılan öğrenciler ve öğretmenler onların anısına bir şeyler yapmayı planlıyorlardı. Ama dua etmekten başka ellerinden bir şey gelmiyordu. Şehit haberlerini duydukça Küçük Hasan "Kapıları ve pencerelerin çerçevelerini siyaha boyayalım." diye bir teklifte bulundu. Onun bu teklifi diğer öğrenci ve öğretmenleri tarafından da beğenildi. İlk önce okulun ana kapısı siyaha boyanmaya başlandı. Daha sonra da giriş kapıları. Derken sıra pencerelere gelmişti. Birinci ve ikinci kattaki pencereler de siyaha boyandı. İstanbul Lisesi binası artık sarı siyahtı...

Bir süre sonra siyaha boyanacak yer de kalmadı. İşte bu arada Çanakkale'den gelen yaralıları hastaneler almaz oldu. İstanbul Lisesinin de hastaneye çevrilme zarureti doğdu. Kısa sürede sıralar birleştirilip yatak hâline getirildi.

Bu duruma en çok Küçük Hasan üzüldü. Şehit arkadaşlarının anısını yaşatmak istedikleri okulları hastaneye çevrilmişti. O da yaralılara yardım etmeye başladı. Çanakkale'ye hâlâ asker yollanıyordu.

Küçük Hasan, arkadaşlarının ve ağabeylerinin hatta öğretmenlerinin şehit düştüğü cepheye gitmek orada çarpışmak, cepheye diğer öğrenciler gibi şehit düşmek istiyordu.

Ne zamandan beri tekrar gönüllü yazılmayı düşünüyordu. Bunun için sık sık Harbiye Nezaretinin olduğu Beyazıt'a gidiyor, son durum hakkında bilgi almaya çalışıyordu. Kendisine,

"Çanakkale'de savaş olanca hızıyla devam ediyor. Yeni asker alımına yakında başlanacak." deniyordu.

Küçük Hasan ise ne yapıp edip Çanakkale'ye gidecekti. Bu duygu sadece Küçük Hasan'da değil, cepheye gidememiş ve askerliğe alınmamış öğrencilerin hepsinde vardı.

Küçük Hasan günlerdir düşünüp duruyordu. Artık ne olursa olsun gönüllü olarak kabul edilmeliydi. Yaşı artık gönüllük için uygundu. Bir gönüllü dilekçesi yazdı.

"Ben İstanbul Lisesi öğrencilerinden Küçük Hasan. Yaşım tutmadığı için beni arkadaşlarımdan ayırmış, gönüllü olarak kabul etmemişsiniz. Şimdi ise yaşım gönüllü olmama engel değildir. Bu kez de beni gönüllü olarak almazsanız tek başıma Çanakkale'ye gitmeye kararlı olduğumu bildiririm.

Gönüllü olarak alınmam hususunda gereğinin yapılmasını arz ederim."

Çok geçmeden Küçük Hasan'a cevap geldi. Gönüllü olma isteği kabul edilmişti. Küçük Hasan o gün çok sevindi. Hemen öğretmenlerine gitti ve durumu bildirdi. Bu habere öğretmenleri hem üzölmüş hem de sevinmişlerdi.

Küçük Hasan öğretmenlerinden ayrılırken:

- Hocam, sizlerden bir istirahatım var, dedi. Öğretmeni şaşırıldı ve merakla sordu.

- Nedir Hasan'ım?

...

Üzerimizde hakkınız vardır. Helal ediniz.

- Helal olsun Hasan'ım! Bizim hakkımız sizin gibi cepheye koşan öğrencilerin hakkı yanında çok küçük kalır. Asıl siz hakkınızı helal ediniz.

- Helal olsun!

Küçük Hasan uzaklaşırken onun arkasından bakan öğretmenin gözleri dolu dolu olmuştu. Âdeta kimsenin duymamasını istercesine mırıldandı.

- Güle güle... büyük işler yapmak için büyük vazifeye soyunan Küçük Hasan, güle güle...

İstanbul Liseli Küçük Hasan, Kilye Koyu'na gelmişti. Bu koyda birçok asker durmadan cepheye akıyor, yaralananlar Akbaş'ta toplanma yerinde bekletiliyordu. Daha sonra gemilerle İstanbul'a yollanıyordu.

Küçük Hasan ise temmuz ayının sıcağında birliği ile Maydos'a doğru yürüyordu. Oradan da Kirte'ye (Alçitepeye) geçecekti. Alınan haberlere göre birlik Zığındere Muharebesi'nde ihtiyat kuvveti olarak görev yapacaktı.

Küçük Hasan hızlı yürümeye çalışıyordu. Giydiği botlar ayağını vuruyordu. Elinde tuttuğu tüfeği neredeyse boyu kadardı. Bu yüzden tüfeğin ucu yürürken taşlara sürtüyordu ama yine de yürümeye devam ediyordu.

Küçük Hasan'ın başındaki enveriye bol geliyor, en hafif rüzgârda başında sağa sola dönüp duruyordu. Küçük Hasan hem tüfeğini tutmaya hem de sağa sola dönen enveriyesini düzeltmeye çalışıyordu. Yoruluyordu ama diğer askerler gibi hızla yürümeye gayret ediyordu. Fakat topuğuna vuran botlar hızla yürütmesine her seferinde mâni oluyordu.

Birliğe on dakika mola verilmesi emredildi. Erler hemen sırtlarındaki çantalarını yere koydular. Tüfeklerini çattılar. Mataraları içinde sıcaktan kaynamış sularını içtiler. Bazı erler gibi Küçük Hasan da botlarını çıkarmış, ayağındaki yaraya bakıyordu. Yarasını bir bezle güzelce sardı. Sonra bir ağacın altında dinlenmeye başladı.

Küçük Hasan yürüyüşe başlayacakları sırada çantasında özenle sakladığı sarı kurdeleyi çıkardı ve sağ koluna bağladı. Sırasına girerek yürümeye başladı. Uzun bir yürüyüşten sonra Kirte'ye vardılar. Oradan da hiç dinlenmeden hemen sargı yerine yakın bir yerde siperlere girdiler.

Türklerin On Birinci Tümeni Fransızların hücumuna karşı koymaya çalışıyordu. Ancak durum gittikçe kritik hâle geliyordu. Bu yüzden de ihtiyat olarak belirlenen askerlerin de muharebeye sokulması icap etti. Küçük Hasan'ın içinde bulunduğu birlik de ileri hatlara sokuldu.

Fransızların üstüne doğru hızlı bir hücum kalkmışlardı. Küçük Hasan da diğer erlerle taarruz ediyor, o cıız ayaklarının bastığı yerlerin âdeta titrediğini hissediyordu. Olanca gücüyle, süngüsü ileride olduğu hâlde "Allah!.. Allah!.." diye bağırp duruyordu. Şimdi Türk askerleri dağdan inen kayalar gibi Fransızlara karşı hücum kalkmışlardı. Her erin sinirleri gerilmiş, saçları diken diken olmuş ve kalpleri sanki duracakmış gibi çarparcasına Fransızların üzerlerine atılıyordu. Haykırışlar toz duman içinde kayboluyordu sanki. Küçük Hasan ise bu hengâme içinde olanca gücüyle koşuyordu. İlk önce çekingen bir şekilde tetiğe giden eli daha sonra alışmıştı. Gücü yettiği kadar vuruşmaya gayret ediyordu.

(14) HAYDİ BANYOYA

Su hayattır.

Eskiden büyük kentler, önemli uygarlıklar hep su kıyısına kurulurdu. Böylece kent halkı, gereksinim duyduğu suya kolayca erişirdi. İçmek, bitkileri sulamak ya da gemileri yüzdürmek için...

Suyun insan için en önemli kullanım alanlarından biri de yıkanmaktır. Ne var ki tarihe baktığımızda yıkanma ve temizlenme kültürünün son yüzyıllarda gelişmiş olduğunu görüyoruz.

"Mösyö her tür parfümü kullanırdı ve bir temizlik timsaliydi."

Bir zaman makinesi yardımıyla geçmişe gittiğimizi varsayalım. Yapacağımız ilk işlerden biri belki de burnumuzu tıkamak olacaktır. Söz gelimi Fransa kralı XIV. Louis ile karşılaştık. Kral, tutulan sağlık güncesine göre altmış dört yılda ancak bir kez yıkanmıştı. Onun hakkında şöyle denilmekteydi: "Mösyö her tür parfümü kullanırdı ve bir temizlik timsaliydi."

Yıkanma ve hamam Avrupa'nın büyük kentlerinde on beşinci yüzyılda görülmeye başlamıştı. Ne var ki bu dönemde yıkanmak demek fıçıya girmek demektir. Buharlı kabinleri yalnızca çok zenginler kullanıyordu. Yıkanmak halk arasında çok yaygın değildi.

Modern Avrupa yıkanmayı ve temizlenmeyi 1830'lardaki kolera salgınından sonra öğrendi. Kolerayla baş edebilmek için temizliğin önemini farkına varan yetkililer girişimlerde bulunmaya başladılar. İngiltere'de evlere ve iş yerlerine su ve kanalizasyon şebekeleri kurdular. Evlerin içine banyo yapılması ise 1900'lü yıllarda yaygınlaştı.

Türklerin de Orta Asya'da buldukları dönemde yıkanmaya gereken önemi verdiği söylenemez. Orta Asya'nın göz alabilmesine uzanan bozkırlarında ve çöllerinde en değerli şeylerden biri suydur. Bu da suyun bir tür kutsallık kazanmasına neden olmuştu. Kutsal sayılan su kirletilmemeliydi. Cengiz Han'ın yasasına göre elbiseler yıkanmadan eskiyene kadar giyilmeli ve iyice yıpranınca atılmalıydı. Öte yandan 1500'lü yıllarda Anadolu'ya gelen gezginler Türklerin temizliğini görüp hayran kalırdı. Bunun nedenlerinden biri olarak Türklerin Müslüman olması sayılabilir. Yıkanan, günde beş kez abdest alan Müslümanlar arasında salgın hastalıklar batıdaki kadar sık görülüyordu.

Su kaynakları açısından oldukça zengin olan Anadolu ise hamamlar, çeşmeler ve ılıcalar ülkesiydi. Hamam, yalnızca bir yıkanma yeri değildi. Kişilerin topluca bir arada bulunduğu toplumsal bir yer olarak da önemliydi.

Ayrıca bütün evlerde, hatta en ilkel köy evlerinde bile yıkanmak için özel yerler vardı. Eski İstanbul evlerinde ise mermer, taş, çini, çinko kaplı yıkanma yerleri vardı.

Çamaşır ve hamam gününde bahçelerde kazanlar kaynatılırdı. Su, mahalle çeşmesinden getirilir, ısıtıldıktan sonra evin banyosuna kovalarla ya da ibriklerle taşınırdı. Hatta küçük çocuklar oracıkta, bir leğenin içinde yıkanırđı.

Günümüzün modern hayatı, banyoların görünümünü de değiştirdi. Artık banyolarımızda duşlar var. Duş hem banyoda az yer kaplıyor hem de yıkanmaya ayrılan zamanı kısaltıyor. Banyo yapmak bir tür zevk sayılıyor ve elbette uzun zaman istiyor. Oysa evden çıkmadan önce duşta geçirilen beş dakika insanı toplumsal yaşama hazırlıyor. Banyolarımızdaki lavabolar da leğen ve ibriğın yerini aldı. Eskiden el, yüz ya da ayakları yıkamak için leğen ve ibrik kullanılırdı.

Günümüzde sık yıkanmanın, yalnızca güzel kokmak için değil, sağlığımız için de gerekli olduğunu biliyoruz. Salgın hastalıklarla mücadele, kendimizi temiz tutmaktan geçiyor. Ancak yıkanmanın kültürel bir yanı da var. Müslümanlar ibadete başlamadan önce abdest alıyorlar. Hindular ruhlarının arınmasını sağlamak için kutsal saydıkları Ganj nehrinde yıkanıyorlar. Hristiyanlar yeni doğan çocukları, vaftiz ayini denilen bir törende yıkıyorlar.

(15) ANLAYIŞLI OLMALI

Bugün evde anneme tatilde nereye gideceğimizi sordum.

Annem, yüzünü tuhaf bir biçimde buruşturdu. Beni saçlarımdan öptü:

"Canımın içi, baban işten dönünce konuşuruz. Şimdi gidip bahçede oyna." dedi.

Ben, bahçeye çıktım. Babamı bekledim. İşten dönünce de ona doğru koştum. Beni kollarına alıp havaya fırlattı. Ona tatilde nereye gideceğimizi sordum. Babamın gülmesi birden kesildi. Beni yere bıraktı. Bu konuyu içeride konuşacağımızı söyledi.

Annem, salonda oturuyordu.

Babam "Sanırım artık sırası geldi." dedi.

Annem "Söyle öyleyse."

"Niçin ben söyleyecek mişim? Sen söyle." dedi. Annem itiraz etti: "Ben mi? Sen söylemelisin. Bu öneri ilk senden geldi."

Babam "Rica ederim! Sen de beni desteklemiştin. Bunun Pıtırıcık için çok yararlı olacağını söylemiştin. Bal gibi söyleyebilirsin." dedi.

"Tatilden konuşacak mıyız, konuşmayacak mıyız?" dedim. "Bütün arkadaşlarım tatilde nereye gideceklerini anlatıyor. Bir tek ben, tatilde ne yapacağımı anlatamıyorum."

Babam, koltuğa oturdu. Beni ellerimden tutup dizlerine doğru çekti:

"Pıtırıcık'ım anlayışlı, koskoca bir oğlan oldu, değil mi?" dedi.

Annem, babamın sözlerini onayladı: "Tabi. Artık o bir erkek sayılır."

Benim, koskoca bir oğlan olduğumu söylemelerinden hoşlanmam. Çünkü bu, bana hoşlanmayacağım şeyler yaptırmak istiyorlar demektir.

Babam:

"Çok iyi biliyorum. Aslan oğlum, deniz kıyısına gitmek için can atıyordur" dedi.

Ben de "Evet" dedim. Babam sözüne devam etti. "Benim aslan oğlum yüzecek. Balık tutacak. Plajda oynayacak. Ormanda dolaşacak."

"Gideceğimiz yerde orman da mı var? Demek geçen yıl gittiğimiz yer değil." dedim. Sonra "Otelde mi kalacağız?" diye sordum. Babam:

"Tam olarak değil. Sanırım çadırda uyuyacaksın. Aslında çok eğlenceli bir şeydir." dedi.

İşte o zaman çok sevindim:

"Çadırda ha! Teyzemin verdiği kitaptaki Kızıldirililer gibi mi?"

"Evet" dedi babam.

"Yaşasın!" diye bağırdım. "Çadırı kurmana yardım edebilir miyim?"

Sonra ateş yakmana... Bana balık tutmayı öğretecek misin? Anneme kocaman kocaman balıklar getiririz? Çok, çok, çok güzel olacak."

Babam, çok sıcakmış gibi yüzünü mendiliyle sildi: "Pıtırıcık, seninle erkek erkeğe konuşmalıyız. Çok anlayışlı olman gerekiyor." dedi.

Annem de:

"Büyük bir çocuk gibi davranırsan akşama pasta yapacağım." dedi.

Konuşmaya babam devam etti:

"Bisikletini de onarıma götüreceğim. Peki... Şimdi sana bir şey açıklamam gerekiyor..." dedi. Sonra öksürdü, ellerini omuzlarına koydu:

"Pıtırıcık oğlum, biz tatile seninle çıkamayacağız. Sen kocaman bir çocuk gibi, tatile tek başına gideceksin."

"Nasıl, tek başıma? Siz gitmeyecek misiniz?" "Pıtırıcık, çok rica ederim, anlayışlı ol. Annenle ben, küçük bir yolculuğa çıkacağız. Senin bu yolculukta sıkılacağını düşünüp kampa gitmene karar verdik. Senin için çok yararlı olacak. Orada bir sürü arkadaş edineceksin. Çok eğleneceksin."

Annem de:

"Tabi, ilk kez bizden ayrı olacaksın. Ama inan, bu senin iyiliğin için." dedi.

Babam da:

"Pıtırıcık, oğlum, ne dersin?" diye sordu.

"Harika!" diye bağırdım ve salonda dans etmeye başladım.

Çünkü gerçekten müthiş bir şeymiş bu kamplar. Bir sürü arkadaş ediniyorsunuz. Gezilere çıkıyorsunuz. Oyunlar oynuyorsunuz. Büyük bir ateşin çevresinde şarkılar söylüyorsunuz.

O kadar mutluydum ki annemle babamı öptüm.

Akşamki pasta harikaydı. Ben üst üste birkaç parça yedim. Annemle babam pastaya ağızlarını bile sürmediler.

Tuhaf olan, ikisinin de bana şaşkın gözlerle bakmasıydı. Hem de sanki biraz küsmüş gibiydiler.

Oysa ben oldukça anlayışlı davrandım. Öyle değil mi ama?

(16) AY DEDE - AY NENE

Ay dedenin paltosunu

Kim giydirir anne?

Gözlüğünü, bastonunu

Kim bulup verir eline,

Yıldızlar mı verir?

Yıldızlar ay dedenin

Torunları mı anne?

Ay dedenin yemeğini

Kim pişirir anne?

Kim yıkar çamaşırlarını,

Ay nene mi yıkar anne?

Bulutlar su mu döker anne?

Ay nenenin evi nerde,

Gökte mi oturur yerde mi?

Niye görünmez bize,

Ay nene öldü mü yoksa?

Göğe mi gömdüler onu Yere mi anne?

(17) MEHMET OKUR

İstanbul'dan Bursa'ya uzanan yolda küçük bir sahil kasabası olan Yalova'da, 26 Mayıs 1979'da doğdu Abdullah ve Nimet Okur'un tek oğulları Mehmet Okur. Okur çiftinin ilk çocuğu, Mehmet'ten yedi yıl önce 1972'de doğan kızları Yasemin'di. Mehmet'ten yedi yıl sonra, 1986'da ise çiftin ikinci kızı Seda dünyaya geldi. Bu beş kişilik ailenin kökleri ise bir taraftan Bosna'ya ve diğer taraftan ise günümüzde büyük bir bölümü Gürcistan sınırları içerisinde bulunan büyük Kafkasya'ya ve Ukrayna'ya dayanıyordu. Mehmet Okur'un ismini aldığı kişi olan büyük büyük babası Mehmet Bey, Bosna-Hersek'te imamlık yaparken Türkiye'ye, Adapazarı'na göç etmiş. Onun oğlu Mahmut ise Zehra adında bir kızla evlenmiş ve Abdullah'ı dünyaya getirmişler. Nimet Okur'un ailesi ise dünyanın farklı bölgelerinden gelmişler. Annesi Fatma Hanım Ukrayna vatandaşıyken babası Süleyman Baştimur bir Kafkasyalıymış. Kısacası Abdullah ve Nimet Okur'un kaderlerini birleştiren ve bir aile kurmalarını sağlayan, dünyanın farklı bölgelerinden Türkiye'ye göç eden ve onları burada dünyaya getiren ataları olmuş. Onlara göre sahip oldukları genler, birlikte yarattıkları yeni neslin geleceğinde büyük etkiye sahip. Örneğin, Mehmet'in sahip olduğu güç ve dayanıklılık büyük annesi Fatma'nın kişiliğinin mükemmel bir yansıması niteliğinde. Hâlen hayatta ve sağlıklı olan Fatma Hanım, gençliğinin büyük bir bölümünü II. Dünya Savaşı sırasında Polonya'daki Alman toplama kamplarında geçirmiş. Çoğu günler kuru bir ekmek parçası ile yaşamını devam ettirmek zorunda kalmış. Gerçek bir beyefendi olan Süleyman Baştimur ise Akdeniz Olimpiyatlarında güreş dalında şampiyonluğa

ulaşan bir sporcuymuş. Müthiş bir güreşçi olan Süleyman Bey hiç kuşkusuz farklı koşullar altında sonraki yıllarda dünya ve hatta olimpiyat şampiyonu olabilecek yeteneğe de sahipmiş.

Abdullah Okur, ailesi buraya taşındıktan sonra Yalova Belediyesinde çalışmaya başlayan bir memurdu. İş konusunda oldukça becerikli olan Abdullah Bey, ucundan tuttuğu her işin altından kalkabilen ve ailesi için her zaman elinden gelenin en iyisini yapan bir adamdı. Sıfırdan başlamak hiçbir zaman kolay olmadı. Diğer birçok göç etmiş aile gibi Okurlar da hayata sıfırdan başlamak zorunda kalmışlardı. Bu nedenle de Mehmet ve kız kardeşleri için hayatın ilk yılları pek de kolay olmadı. Mal varlıkları yoktu, ancak aile içerisinde her zaman sevgi ortamı hâkimdi ve aile üyeleri birbirlerine destek olmak konusunda fazlasıyla cömertti. Nimet Okur, büyük kızları Yasemin'i de Mehmet'i de evlerinde bir ebe yardımıyla doğurmak durumunda kalmıştı. Mehmet doğduğunda tam 63 cm boyundaydı. Karamürsel'de bir ABD Donanma Üssü vardı. Orada Mehmet'i muayene eden bir doktor, Abdullah ve Nimet Okur çiftine, oğullarının Amerikan standartlarının dahi üzerinde bir büyüme göstereceğini söyledi. I. Dünya Savaşı sırasındaki zorlu yıllar sonrasında II. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Türkiye'de yaşanan kıtlık; bebekler, genç erkekler ve bayanlar için "Amerikan Standardı" kavramını Türk aileleri için son derece önemli bir ölçü birimi hâline getirmişti. Bu olaydan yıllar sonra, aynı doktorun bir tatil sırasında Okur ailesiyle karşılaşması ve boyu iki metreyi aşan Mehmet'i gördükten sonra Nimet Okur'a dönerek "Ben size söylememiş miydim?" demesi ise çok ilginç bir tesadüf ve unutulmayacak bir olaydı.

Bugünkü hâline bakarak Mehmet'in kolay bir bebeklik dönemi geçirdiğini ve çabucak büyüdüğünü düşünmek büyük bir hata olur. Neredeyse bir buçuk yaşına kadar Mehmet oldukça kötü bir öksürükle boğuştu. Doktorların bronşit teşhisi koyduğu bu rahatsızlık, Mehmet'in geceleri uyumasını güçleştirirken anlaşılabilir bir şekilde öksürük gecenin karanlığı çöktükçe ve zaman geçtikçe daha da kötüye gidiyordu. Ebeveynlerin çok iyi bildiği üzere uyumayan bir bebek aynı zamanda uyumayan aileler demektir. Abdullah Okur'un yoğun ve yorucu iş temposu nedeniyle Mehmet'in yatağının başında bir buçuk yıl boyunca her gece beklemek anne Nimet Okur'a düştü.

Mehmet, iyileştikten sonra günde ortalama dört litre taze süt içiyordu. Mehmet'in her geçen gün artan iştahı da heybetli bedenine ihanet etmiyordu. Sürekli büyük annesine giderek annesinin hazırladığı porsiyonların kendisine yetmediğinden yakınan Mehmet, daha fazlasını istiyordu. Fatma Hanım ise onun favorisi olan tostü mümkün olan en büyük şekilde hazırlamakla meşgul oluyordu. Mehmet, büyük annesinin iki, üç ve hatta dört katlı dev tostlarını büyük bir afiyetle yiyordu. Mehmet büyüdükçe ailesi onun gerçek dünya ile tanışmasını da istiyordu. Bu yüzden ilk önce Abdullah Bey, eski Dodge (Doç) kamyonetinin arkasında plastik araç gereçler satacak bir akraba buldu ve Mehmet'i tatilde onun yanına verdi. Mehmet yaptığı işten hayli memnun oldu. Daha sonra Abdullah Okur, Mehmet'i Yalova Belediyesi için çalışan bir çay bahçesinde işe yerleştirdi. Mehmet burada saatlerce çalışıp çay bahçesine gelen müşterilere çay servisi yaptı. Bu arada kaçınılmaz bir gerçekse Mehmet'in boş zamanlarında oynadığı futbola olan düşkünlüğüydü. Yalova Acar Spor Kulübü alt yapısında kalecilik yapan Mehmet, gelecek vaat eden bir oyuncu olarak gösteriliyordu. Ancak zamanla küçük bir sorun, aslında bir boyut sorunu ortaya çıktı. Futbol kalesi Mehmet'in önünde durması için çok küçük kalmaya başlamıştı.

Mehmet, o dönemde popüler olmaya başlayan ABD Ulusal Basketbol Ligi (NBA) maçlarını televizyondan seyretmeye ve gelişmeleri takip etmeye çalışıyordu. Mehmet, televizyondan öğrendiği basketbol figürlerini sokakta uygulamaya çalışırken Orhan Gazi Göktaş fabrikaları basketbol antrenörü Ahmet Bey'in dikkatini çekti. Mehmet'te büyük bir potansiyelin olduğunu fark eden tecrübeli antrenör, Mehmet'in takımıyla birlikte idmanlara çıkmasını sağladı.

Yeteneğinin yanı sıra, on dört yaşına basmaya hazırlanan Mehmet'in neredeyse 1,92 metreyi bulan boyu da fark edilmeye başlandı. Abdullah Bey, oğlunun basketbol ile daha ciddi ilgilenmesinin iyi olacağına karar verdi. Aslında on dört yaş basketbola başlamak için pek de ideal bir yaş değildi çünkü aileler çocuklarını yedi-sekiz yaşlarında antrenörlere teslim ediyorlardı. Buna rağmen Abdullah Okur oğluna duyduğu büyük güven ve inanç ile hareket ederek Mehmet'in tıpkı yapmaktan hoşlandığı diğer etkinliklerde olduğu gibi basketbolde de başarılı olacağından emindi.

Mehmet, Türkiye Birinci Basketbol Ligi kulüplerinden Oyak Renault'un alt yapısında basketbole başladı. Ailesinden uzak, kulübün kurduğu yurtta diğer alt yapı oyuncularıyla birlikte kaldı. Kulübün Bursa'da ve evlerine bir buçuk saat mesafede olması hem Mehmet hem de ailesi için çok iyiydi çünkü anne ve babası çocuklarını sık sık ziyarete gidebiliyorlardı. Ancak Mehmet kendini geliştirdikçe takımı kötü sezonlar geçirdi ve ikinci lige düştü. Mehmet, 1996-1997 sezonunda on yedi yaşındayken ikinci ligde son derece başarılı performansıyla takımının tekrar birinci lige taşınmasında büyük fayda sağladı. Bu sezon aynı zamanda Mehmet'in Oyak Renault Yıldız Takımı'nı , Türkiye Şampiyonasında Efes Pilsen ve Tuborg'un ardından üçüncülüğe taşıdığı dönemdi. 1997-1998 dönemi Mehmet'in birinci ligde oynadığı ilk sezondur. Basketbol oynamaya sadece dört yıl önce

başlamış olan ve on sekiz yaşındaki bir çocuk için oldukça iyi bir başarı sağlayan Mehmet, o dönem oyunlarda aldığı kısıtlı dakikalarda oldukça iyi bir sayı ve ribaund ortalaması ile oynadı.

Bir sonraki dönem Mehmet, Türkiye Ligi için son derece iyi bir takım kuran ve Avrupa Ligleri'nden birçok önemli oyuncuyu transfer eden diğer Bursa takımı Tofaş'a geçti. Rashard Griffith ve Asım Pars gibi iki önemli uzun oyuncu arkasında çok da oynama fırsatı bulamasa da verilen her görevi eksiksiz yaptı. 1999-2000 sezonunda Tofaş, Türkiye Ligi'ni şampiyon olarak bitirdi. Tofaş'a transfer olmasını sağlayan antrenör istifa edince yerine Tolga Öngören geldi ve Mehmet'in üzerinde özellikle yoğunlaştı. Sezon ilerledikçe Mehmet, kadroda kendine bir yer buldu ve üstün başarılarla mevsimi tamamladı.

Tam Mehmet kendini Türkiye Ligi'nde gösterdiği sırada Tofaş Kulübü şok bir kararla basketbol yatırımlarını durdurdu ve takımı birinci ligden çekti. Bunun üzerine Mehmet, Efes Pilsen ile bir yıllık kontrat imzaladı. O sene Efes Pilsen "Final Four" oynadı ve Avrupa üçüncüsü olarak sezonu kapadı. Yaz döneminde son birkaç senedir yaptığı gibi NBA kamplarına katıldı ve burada Detroit Pistons takımı tarafından 2001 NBA elemelerinde otuz sekizinci sıradan seçildi ancak o sezon NBA'e gitmedi ve bir yıl daha Efes Pilsen'de oynayarak kendini geliştirip seneye Detroit'e gitme kararı aldı.

O sene son derece başarılı bir dönem geçirdi ve kendini her geçen gün daha çok geliştirdi. 2002 yılında Detroit Pistons ile kontrat imzaladı ve NBA kariyerine başladı. İlk sene iyi bir sayı ve ribaund ortalaması ile oynadı, ikinci sene takımın en önemli oyuncularından biri oldu. O yıl takımı NBA'i şampiyon olarak bitirdi. 2004-2005 sezonu başında Utah Jazz ile altı yıllık kontrat imzaladı.

Mehmet (Memo), kariyeri boyunca ikinci ligden Türkiye'nin en iyi takımlarına ve Millî Takıma kadar nerede oynadıysa oynasın her zaman "önce takım" zihniyetine sahip olmuştur. Memo, işte tam da bu nedenle üçüncü uzatmaya giden bir maçta üstelik de rakip takımın dört uzununu birden faul limitini doldurarak oyun dışında kalmış olmasına rağmen, sadece sekiz dakika süre alıyor olsa dahi, hâlen antrenörünün kararına saygı duyduğunu söyleyebiliyor. Böylesine bir durumda dahi doğruları konuşacak bir kişiliğe sahip olmasının yanı sıra, aynı zamanda takımının iyiliği ve çıkarı için doğru olduğuna inandığı şeyleri söyleyebilecek ve yapacak kadar olgun ve sadık olduğunu da en güzel şekilde gösteriyor.

(18) BİR TATİL GEZİSİ

Babam geçen gün:

- Önümüzde dört günlük bir tatil var. Bu tatilde sizi şehir dışında bir yere götürmek istiyorum. Biraz başımızı dinleriz. Ama neresi olduğunu söylemem. Sürpriz olsun, dedi.

Annem, bunu duyunca çok sevindi. Çünkü sürprizlere bayılırdı. Hemen o gün valizleri hazırlamaya başladı.

Ama ben başımı dinlemek istemiyordum ki... Çünkü başımı dinlemek, öylece sessiz sessiz oturmak demektir. Bu da çok sıkıcı bir şeydir. Ben tatili oyun oynayarak geçirmek istiyordum. İşte o sabah daha güneş doğmadan, annem:

- Ali, canım, haydi uyan artık. Kalk giyin, gidiyoruz. Arabada istediğin kadar uyursun, diyerek beni uyandırdı.

Uykulu uykulu giyindim. Her şey zaten hazır. Hemen yola çıktık.

Kahvaltımızı bile annemin hazırladığı poğaçalarla, yolda giderken yaptık. Ben, arabanın arkasında kıvrılıp gözlerimi kapattım.

Gözlerimi açtığımda şaşırıp kaldım. Pencereden görünen gökyüzü, annemin o güzel, yumuşacık kazağının renginde; pespembeydi. Hemen doğrulup kalktım: Her yer pembe olmuş, diye bağırdım. Annem:

- Bak, güneş doğuyor, dedi. Güneşin bu kadar güzel doğduğunu bilmiyordum. Önce, karşı tepelerin arkasından, küçük bir ateş parçası gibi göründü. Sonra, yavaş yavaş yükselmeye başladı. Gözle görülür bir hızla yükseliyordu. Az sonra parlak, turuncu renkli bir balon gibi göründü. Bir portakal gibi bütünüyle çıktı ortaya. Dünyayı aydınlattı. Güneş yükseldikçe gökyüzündeki pembelik de yavaş yavaş açık maviye dönüştü. Artık kent dışındaydık.

Annem elma, erik, şeftali, armut diye gördüğü ağaçların cinslerini sayarken uyuyup kalmışım. Uyandığımda, dik bir yokuşu akıyorduk. Annem:

Uyandın mı Ali? Bak ormandan geçiyoruz, dedi.

Ağaçlar o kadar büyük ve çoktu ki şaşırıp kaldım. Doğrusu biraz da midem bulanmaya başlamıştı. Çok geçmeden babam arabayı durdurdu. Arabadan indik. İner inmez de mide bulantımı unuttum.

Koskoca bir dağın tepesindeydik. Biraz korkarak da olsa, kenardaki korkuluğa yaklaştık. Hiç bu kadar yüksekte aşağıya bakmamıştım. Aşağıda yollar, ağaçlıklar, tarlalar, kıvrıla kıvrıla akan bir dere vardı. Bir de küçük bir göl...

- Ne güzel, dereye baksana baba, masmavi, diye bağırdım.

- Evet Ali çok güzel, dedi babam. Sonra ekledi:

- O bir ırmak, derenin büyüğüne ırmak denir.

Babam gece araba kullanmaktan pek hoşlanmazdı.

- Karanlığa kalmayalım. Daha çok yolumuz var, bir an önce yola koyulalım, dedi.

Hep birlikte şarkılar söyleyerek birbirimize bilmece sorarak gidiyorduk. Annem birden:

- Dikkat et! diye bağırdı.

Babam öyle bir fren yaptı ki ön koltuğun arkasına yapışıp kaldım. Ne oldu? Kaza mı yaptık? Birine mi çarptık?

Annem, babama:

- Neyse ki tam zamanında durdun, dedi.

Küçük bir kaplumbağaydı. Tekerleklerin önünden ağır ağır yürüyerek karşıya geçmeye çalışıyordu.

Babam:

- Ah küçük yaramaz, bizi çok korkuttun. Az kalsın kaza yapacaktık, dedi.

Sonra arabadan indi. Kaplumbağayı, yolun karşı kenarındaki otların arasına bıraktı.

Hep birlikte ona:

- Haydi güle güle, dedik ve yolumuza devam ettik. Küçük bir tepeyi tırmanmıştık ki birden karşımıza bir mavilik çıktı.

Bağırdım:

- Deniz!

Babam:

- Evet, işte size sürpriz! Balığa da çıkarız, dedi.

- Yaşasın! diye bağırdım. Oturup başımızı dinlemeyeceğiz, değil mi baba?

Babam gülererek:

- Seninkini bilmem ama eminim, benimki dinlenecektir.

(19) KALBİMİZİN SESİ

Çok korktuğumuz, heyecanlandığımız veya koştduğumuz zaman göğsümüzde "küt küt" diye hızla çarpan bir ses duyarız. Bu ses, kalbimizin sesidir. Bizim için gece gündüz demeden çalışan kalbimizin sesi. O, biz uyurken uyumaz, dinlenirken dinlenmez. Biz bazen işlerimizi aksatabiliriz veya erteleyebiliriz, fakat o asla işini aksatmaz. Saat gibi tıkır tıkır çalışır. Yalnız bir farkla saat geri kalabilir, hatta durabilir; o ise asla geri kalmaz ve durmaz. Ta ki ölüncüye kadar. Peki, bize sürekli hayat pompalamakla görevlendirilen bu organımızı ne kadar tanıyoruz? Kalbimiz nasıl çalışıyor? Bizim için nasıl bir anlam taşıyor? Kalp niçin sevginin sembolü olarak kabul edilir? Gelin birlikte, bu organımızı daha yakından tanımaya çalışalım:

Kalbimiz, göğüs boşluğunda, iki akciğer arasında ve göğüs kemiğinin hemen altında bulunur. Büyüklüğü yaklaşık bir yumruk kadardır. Ağırlığı yine yaklaşık olarak erkeklerde 300 gram, bayanlarda ise 250 gramdır. Kalbimizin asıl görevi, kanın damarlar içerisinde hiç durmadan dolaştırılmasını sağlamaktır. Kalp, vücudumuzda bir ömür boyu bize hizmet eden en fedakâr organlarımızdandır. Mükemmel bir motor gibi çalışır. O, gündüz dakikada yaklaşık 70 defa atarken, gece biz uyurken dakikada yaklaşık 55 defa atar.

Bu da Ömürde yaklaşık iki buçuk milyar defa eder.

Kalbimiz, yediğimiz besinleri en uygun şekilde vücut hücrelerimize dağıtır. Aynı zamanda akciğerlerimizden gelen oksijeni de hücrelerimize gönderir. Böylece vücut fonksiyonlarımız için gerekli enerjinin üretilmesini sağlar. Bu enerji sayesinde konuşabilir, oyun oynayabilir ya da yüzebiliriz.

Kalbimiz, çok uzun bir kanal sistemine kan gönderir ki bu sistemi oluşturan damarlar uç uca eklendiğinde uzunluğu ortalama 268 bin kilometreyi bulur. Dünyanın çevresi yaklaşık 40 bin kilometredir. Bir insandaki damarları uç uca eklediğimizde dünyanın etrafını altı yedi defa sarabilir. Kalp, kanı öyle güçlü pompalar ki çıkan kan, bütün damarları dolaşır. Sonra kalbe geri döner.

Kanın bütün bu yolculuğu, on üç dakika gibi kısa bir sürede gerçekleşir. Kan, küçük bir zaman diliminde ortalama 268 bin kilometre yol almaktadır. Bütün bunlardan kalbimizin yaratılışındaki mükemmelliği daha iyi anlayabiliriz.

Kalbimiz, normal çalışma temposuyla günde yaklaşık 100.000 defa atar. Buna göre kalbimiz dakikada beş litre, saatte 300 litre kan pompalayabilir. Bu da kalbin günde yaklaşık yedi ton, yılda 2.600 ton kan pompalaması demektir. Koşma, heyecan gibi değişik etkenlerle çalışması hızlanırsa dakikada 25 litreye yakın kan pompalayabilir. Kalp, başlı başına bir mucize olan bu çalışmasıyla insan anlayışının sınırlarını zorlamaktadır.

Vücudumuza dikkatlice bir bakalım: Diğer organlarımız gibi kalbimizin de olması gereken en uygun yere, en uygun şekilde yerleştirildiğini görürüz. Kalp, yerleştirildiği yer bakımından yaralanmalar ve dış etkenlerden çok güzel bir şekilde korunmaktadır.

(20) VÜCUDUM

Vücudum bir ağaç gibi,
Baş, gövde, kol ve bacaklar.
İçi, dışı bir harika,
Durmaksızın çalışıyor.
Midem tıpkı bir değirmen.
Dişlerim değirmen taşı.
Dilim tanır her bir tadı,
Acı, tatlı, tuzlu aşı.
Böbrekler birer fabrika.
Ciğerlerim hava dolu.
Aklım çelik bir kutuda,
Hayat verir nefes yolu.
Ayaklarım taşır beni,
Bir harika parmaklarım.
Nasıl dolaşırdı kanım bilmem ki
Olmasaydı damarlarım.
Kurulmuş bir saat kalbim,
Gece gündüz kan pompalar.
Tik tak tik tak her bir vuruş,
Benim canıma can katar.

(21) RENKLER OLMASAYDI

Renksiz bir dünyada yaşamayı düşündünüz mü? Çevrenizdeki insanların, gökyüzünün, denizlerin, dağların, çiçeklerin, hayvanların, rengi olmasaydı nasıl olurdu?

Çevremize baktığımızda renkler ve bu renkler arasındaki kusursuz uyum gözümüze çarpar. Aslında bizim cisimleri renkli görmemiz, onlardan gelen ışığın rengine bağlıdır. Her cismin yapısında renkli görünmeyi sağlayan renk tanecikleri bulunur. Güneşten gelen ışınlar, cisimler üzerindeki renk taneciklerine çarptıktan sonra gözümüze gelir. Renk tanecikleri hangi rengi yansıtıyorsa biz cisimleri o renkte görürüz. Meselâ yaprak, üzerine gelen ışıktan sadece yeşili yansıttığı için yeşil görürüz. Toprak, sadece kahverengiyi yansıttığı için kahverengi görünür.

Gökyüzü ve yeryüzünün hâkim renkleri mavi ve yeşildir. İnsan gökyüzüne bakarken en rahat ettiği renkler de mavi ve yeşildir. İşte bu nedenle yeşil alanlarda dolaşmak ve denizi seyretmek bizlere sakinlik ve huzur verir.

Çiçeklerin rengârenk görünüşleri, biz insanlar için ilgi çekicidir. Yalnız, insanlar için değil başka canlılar için de ilgi çekicidir.

Mesela böcekler, ilgilerini çeken rengârenk çiçeklerin tozlarını taşır ve onların çoğalmalarına yardım eder. Hem de hiç farkında olmadan.

Hayvanlar âlemine baktığımızda ise hayatın sürdürülmesinde kullanılan bir renk diliyle karşılaşırız. Birçok hayvanın vücudu, renk ve desenleriyle buldukları ortamla uyumludur. Kuru otlar arasında avlanan bir aslan neredeyse görünmez, renkleri çevresiyle karışmıştır. Aslanları şaşırtan ise grup hâlindeki zebraaların, birbirine karışmış siyah-beyaz çizgileridir.

Uzun otlar arasında bir çitayı, yapraklar arasında bir çekirgeyi görmek de zordur. Üzerinde durduğu çiçeğin rengi ile aynı olan bir böceği de göremeyebilirsiniz. Ortamın rengine göre renk değiştiren bir bukalemunu hemen görebilir misiniz? Tabi onları düşmanları da göremez.

Birçok deniz canlısı da parlak ve canlı renkleriyle düşmana, zehirli oldukları mesajını verir. Böylece kendileri yem olmaktan, diğerleri de zehirlenip ölmekten kurtulmuş olurlar.

Kelebekler de bizleri hayran bırakan renkleriyle korunan hayvanlardır. Kanatlarındaki renklerin oluşturduğu desenler büyük bir hayvanın gözleri gibi görülür. Bu yalancı gözler ise kanatlarını açtığında, keleşği düşmanına bir baykuş gibi göstermeye yeter.

Renkler korunmayı sağladığı gibi beslenmeye de aracı yapılmıştır. Öyle ki bazı türlerde anne kuş, yavrusunun besin ihtiyacını gagasının rengi sayesinde anlar. Yavru da annesini bu şekilde tanır ve besinin geldiğini anlar. Örneğin; martı yavruları, annelerinin gaga ya da ağız çevrelerindeki kırmızı benekleri gagalar. Anneleri de onları besler. Ayrıca birçok hayvan, eşlerini ve yavrularını renklerinden tanır.

Görülüyor ki renklerden rengârenk bir dünya yaratılmış. Renklerden yeryüzüne ve gökyüzüne güzellikler katılmış. Renkler, insanlar için pek çok faydalar taşırken, bitki ve hayvanlar için de farklı farklı anlamlar ifade etmektedirler.

(22) TATLI DİL

Mağaza vitrinlerindeki mankenleri bilirsiniz. Hepsi güler yüzlüdür, içlerinde pek de güzelleri vardır, ama dilleri olmadığı için soğukturlar. Onlar her ne kadar insan benzeri iseler de insanları güzel yapan, sıcak yapan dildir. Ama her dil değil, dilin de tatlısı olmalı. Allah bir adama her şeyin tatlısını, yalnız dilin acısını verdi mi ne yapsa kâr etmez. Öylesinin sevimli, cana yakın olmasına imkân yoktur. Çünkü o dil ağzın içinde her dönüşünde can yakar, kalp kırar, gönül devirir. "Dil yarası yaraların en derinidir." derler. Doğru sözdür. Bıçağın açtığı yara zamanla kapanır; dil yarası, ruhun en gizli taraflarına doğru boyuna işler, bir türlü kapanmak nedir bilmez.

Acı dil yalnız karşısındakine değil, sahibine de zarar verir. Bu kişi dünya güzeli olsa da acı dili onu çirkinleştirir. Nice güzel insan vardır ki dilleri yüzünden sevilmez. "Şeytan görsün yüzünü!" deyip bucağın bucağı kaçtıgımız insanlar hep o insanlardır. Ama tatlı dil öyle mi ya? "Yılanı deliğinden çıkarır." derler.

Ne kadar öfkeli olursanız olun tatlı dil sizi yatıştırır. En yapamayacağımız işleri size tatlı dille güler yüzle yaptırır. "Haydi şekerim şunu yapiver." demek başka, "Kalk şunu yap!" demek başkadır. İşleriniz biraz ters gitmiş, eve yorgun gelip koltuğa henüz sırtınızı dayamış bile olsanız bu tatlı dil sizi yerinizden kaldıracaktır. İşleriniz ters gitmişse "Bunda evdekilerin ne suçu var?" diye düşünürsünüz. Ne kadar yorgun olursanız olun, ufak bir zahmetin sizi daha fazla yormayacağına kendi kendinizi inandırmaya çalışırsınız. İçinizden bir kuvvet bu tatlı emri yerine getirmeniz için sizi sanki zorlar. Çünkü tatlı dil suratınıza çarpmamış, kalbinize işlemiştir. Acı dil onu nasıl kırar verirse tatlı dil de imar eder. Tatlı dilin emrini o keyifsiz hâlinizde yerine getiririrsiniz. İşte tatlı dilin mucizesi budur.

Tatlı konuşmalarıyla tanınmış insanlar vardır. Onları dinlemek başlı başına bir zevktir. Hatta bu tür insanlarla konuşmaya gittiniz mi söz yavaş yavaş güzel konuşanın, tatlı dillinin ağzında kalır. O söyler, siz dinlersiniz. Saatlerce hiçbir şey söylemeseniz bile o tatlı sözlerle siz konuşmuş gibi olursunuz. Hani bazı insanlar için "Ağzından bal akıyor." derler, işte bu ağzından akan bal, tatlı dilin hâlidir.

Tatlı dil insan için başlı başına bir kuvvettir. İnsanlar başkaları hakkındaki ilk hükümlerini yüzlerine bakarak verirler; sonra konuşması yoklanır. Gerçi insanın dili ağzının içinde kolay dönmüyorsa düşüncelerini çabucak, güzel cümleler hâlinde ağzından dökemiyorsa bu gibi hâllerde susmak en emin çaredir. Konuşmaktaki noksanlarını bilen bazı zeki insanlar susmayı becermek suretiyle işlerinde muvaffak olurlar. Bütün ömürleri boyunca sustukları için yükselmiş insanlar çoktur. Ama asıl muvaffakiyet konuşmakla olur.

Güler bir yüz, tatlı bir dille tamamlandığı zaman insana bütün kapılar açılır. Söze başlarken de söylediğim gibi tatlı dil, sevimli görünmeyen, hatta soğuk görünen yüzleri bile ısıtır, cana yakın kılar. Tatlı dile bütün kapıların açılması bundandır. Adana, Mersin, Kahramanmaraş gibi Güney ve Güneydoğu vilayetlerimizde halk ağzında "dil" kelimesi "anahtar" manasında kullanılır. Hatta biraz daha yukarı çıkarsanız mesela Erzincan'da düğünlerde, gelin susar, ağzını açıp bir kelime söylemez. Düğün akşamı gelini söyletmek için güvey kıymetli bir hediye verir ki bu hediyeye Erzincan'da "dilbağı" derler. O hediye ile gelinin dili çözülür. Yani, anahtarı işlemeye başlar. Gerçekten dilin, tatlı dil olmak şartıyla, açamayacağı kapı, çözemeyeceği düğüm yoktur. Gönüller onunla alınır.

"Mademki tatlı dil her kapıyı açan sihirli bir anahtardır, öyle ise ne duruyoruz, dilimizi tatlılaştıralım." diyen bilmem bulunur mu? Çünkü bu, ha deyince olacak işlerden değildir. Gönülleri fetheden tatlı dil bütün gücünü gönülden alır. İnsanın dilinin tatlı olması için gönülünün tatlı, iyi olması lazımdır. Kötü bir adamın döküleceği tatlı dil, tilkinin kargaya döktüğü tatlı dil gibidir. İnsanı belki kısa bir zaman için aldatır ama çabucak da foyası meydana çıkar. Hakiki tatlı dil iyi insanda olur. Yüreği merhametle, sevgi ile dolu insanın dili de kendiliğinden tathılaştır. Bu geçici dünyada gönül yıkmanın, kalp kırmanın boşluğunu sezecek kadar olgun bir hayat anlayışına varmalı ki insan, en küçüğünden en büyüğüne kadar tatlı dille, güler yüzle seslenebilsin.

Alman İmparatoru Cherlas Quint, saat meraklısı idi. İş gücü, etrafına topladığı on, on beş saati aynı zamanda çalmaya, daima hepsinin aynı zamanı göstermelerini temin etmeye çalışırdı. Dünya hükümlerini peşinde koşan Charles Quint günün birinde "Ben on saati ayar etmekten aciz olan bir insan, milletleri nasıl ayar edebilirim?" diyerek üzüntüye kapılmıştır. Fakat o aç gözlüydü. İnsanları zorla emri altına almak, kırıp dökerek hâkim olmak istiyordu. Hâlbuki tatlı dilli adam böyle bir üzüntüye kapılmaz, kimse kendisine direktmeyeceği için her gittiği

yere huzur götürür. Onun tatlı dili en tembeli, en gönülsüzü bile şevke getirdiği için hayat yükü ağırlığını hissettirmez olur. Dakikalar, yatağına alışıma bir su gibi şırıltılar içinde akar gider. Gönülden temenni ederim, hayatınız güler yüzlü, tatlı dilli insanlar arasında geçsin.

(23) SÖZLÜKLE ARKADAŞLIK

Amerikalı yazar Mark Twain'in ilk gençlik yılları, Missouri ile Nevada arasında işleyen posta arabasındaki yolculuklarla geçer. Bu sıkıcı yolculuklarda Twain, yanında daima Webster'ın bir sözlüğünü taşımış. Dağlardan aşarken, uçsuz bucaksız çölleri geçerken ve Kızılderililerle haydutların kol gezdiği tehlikeli yollar boyunca, bu sözlüğü karıştırır dururmuş. Biricik gayesi, kelimelere hakim olmak, onlara kendi sesinin yankısını katabilmek.

İngiliz şairi Browning de sayfa sayfa, her kelimesini ayrı ayrı inceleyerek okurmuş sözlüğü. Sözlükte öğütler, kendince eğlendirici şeyler de bulurmuş. Lincoln ise bu çalışmaya daha romantik bir yön katar, ay ışığında oturup bir aşk mektubunu okur gibi çevirmiş sözlüğün sayfalarını. Güzel yazmanın, dahası güzel ve etkili konuşmanın yolunun nereden geçtiğini sanıyorsunuz siz?

Bizde sözlükler, kütüphanelerin en kuytu köşelerinde uyuklayarak ömür tüketirler. Günler ve geceler boyu, sırtlarında bir insan elinin sıcaklığını hissetmek hülyasıyla tutuşur, "Bilinmedik bir kelime çıksın da hatırlanalım." diye dua eder dururlar. Bu uzun dua ve sükunet zamanlarında, tahmin edilir ki iki kapak arasında toplanmış eski, yeni; yerli, yabancı binlerce kelime, eğlenceli oyunlar icat eder; en azından hayat hikâyelerini birbirlerine anlatarak vakit geçirirler.

Bir dilin kelimeleri, o dili konuşan insanların düşleri, hatıraları ve özlemleri değil midir? Bakmayın kâğıt üstünde kara kara dizildiklerine; onlar, seslerden, seslerin işaretleri olan harflerden oluşmuş küçük "canlı"lardır. Seslerin, harflerin yan yana gelerek kelimeleri oluşturması, sonra o kelimelerin insan denen varlığın bütün ruhunu aydınlatıveren sihirli anlamlara, cümlelere dönüşüp duyguları, dilekleri, özlemleri seslendirmesi, başlı başına mucizevi bir şey olmalıdır. İşte sözlükler, kapakları arasında bir mucizevi hadisenin hamurunu saklarlar. Birer arı kovanıdır onlar ve binlerce kelime, arıoğlu gibi vızırdayıp durur sayfalarında. Sonra uçuşur kelimeler oradan, kim bilir kimlerin diline konar, rengi ve tadı başka başka ne ballar yaparlar?

Sözlükler yalnız kelimeleri saklamakla, onlara rahat bir koza olmakla kalmaz; soyu sopu, ailesi hakkında da bilgiler verir. Kelimelerin maceraları da yatar sözlüğün kuytularında, Her gün kullanıp durduğunuz basit kelimeler bile duygusuz, sevimsiz seslerden ibaret değildir. Onlar ne meçhul hayallerin, ne ateşli seslerin rüzgârını taşırlar! Bunu size yalnız ve yalnız sözlükler anlatır.

Bir sözlük, o dilde yazılmış bütün kitapların anasıdır; okumasını bilenler ve dilinden anlayanlar için en zevkli, en doyurucu kitaplardan biri olur. Uzun yolculuklarda, uzlet zamanlarında yanınıza alacağınız vazgeçilmez birkaç kitaptan biri mutlaka sözlük olmalıdır. Onu bazen dilinizin ve milletinizin hafızası, bazen mensubu olduğunuz edebiyatın güzide şiirlerinden biri, bazen de anne veya sevgili mektubu gibi derin bir özlemlerle, yürek yangınlarıyla okuyabilirsiniz.

Emin olun ki sözlükle yaşayacağınız bu arkadaşlıktan size taptaze sözler, yorulmamış kelimeler kalacaktır. Onlarla konuştuğunuz, yazdığınız dünyanızın sınırsız genişlediğini fark edeceksiniz ve bir daha sözlüğü başucunuzdan eksik etmeyeceksiniz.

Böyle bir aşkın önündeki yegâne engel, sözlüklerimizin pek de biçimsiz olan kalıpları, o kocaman cüsseleridir. Öyle yolculuklara, kaçamak gezmelere pek rahat götürülebilecek cinsten değildir bizimkilerin ebadı. Oysa Frenk dillerinin ne de zarif, hoş endamlı lügatleri vardır! İncecik nefis kâğıtlardan oluşan el kadar ciltlere, on binlerce kelime sığdırılmıştır. Cebinizde, çantanızda rahatlıkla taşıyabilir, uzun yolculuklara çıkarabilirsiniz onları. Dilerim bir gün, Türkçenin de Frenk güzellerini kışkıracak lügatleri çıkar. Çocuklar daha okul yıllarında gönül ilişkisine girerler sözlükle; sonra bu ilişki kalıcı sevdalara dönüşür ve Türkçe daha güzel, daha ince konuşulur, yazılır.

Artık ondan sonra sözlükler "bilinmeyen" kelimelerin karşılıklarına bakıp sonra bir kenara atılveren kaba, lüzumsuz ve önemsiz nesnelere olmaktan kurtulur. Büyük küçük bütün millet fertlerine sinmiş olan "sözlük korkusu" da silinip gider.

Sözlük bahsinde, sözlük yazarlarını anmadan geçmek olur mu? İşleri, iğneyle kuyu kazmaktan farksız olan bu güzide şahısları rahmetle anıyorum. Türkçenin büyükbabası Kaşgarlı Mahmut sonra Ali Şir Nevai, Lügat-ı Çağatâi ve Türki-i Osmani yazarı Buharalı Şeyh Süleyman Efendi, Tuhfe-i Vehbi sahibi Sümbülzâde Vehbi, Miftah-ı Lisan yazarı Tahir Ömerzade, Yusuf Halis, Feriştahoğlu Abdullatif, Ebuzziya, Şemseddin Sami, Lügat-ı Naci sahibi Muallim Naci, Ferit Devellioğlu ve daha nice... Cümlesinin ruhu şâd olsun. Lügatlerine aldıkları ve hayata kavuşturdukları kelimelerin harfleri adedince sevap yazılsın defterlerine.